

**Міністерство освіти і науки України
Державний вищий навчальний заклад
«Криворізький державний педагогічний університет»**

**Кафедра дошкільної освіти
Кафедра педагогіки та методики технологічної освіти**

Підвищення якості освіти: стан, проблеми, перспективи

МАТЕРІАЛИ

Всеукраїнської наукової Інтернет-конференції

(27-28 квітня 2017 року)

КРИВИЙ РІГ

2017

Рекомендовано до друку на вченій раді
факультету дошкільної і технологічної освіти
Державного вищого навчального закладу
«Криворізький державний педагогічний університет»
(протокол № 9 від 27 квітня 2017 р.)

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Ковшар О. В., доктор педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри дошкільної освіти Криворізького державного педагогічного університету

Савченко Л. О., доктор педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри педагогіки та методики технологічної освіти Криворізького державного педагогічного університету

Яковлева В.А., доктор педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки та методики технологічної освіти Криворізького державного педагогічного університету

Іншаков А. Є., кандидат філологічних наук, старший викладач кафедри дошкільної освіти Криворізького державного педагогічного університету

Савченко К. Ю., кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри дошкільної освіти Криворізького державного педагогічного університету

Підвищення якості освіти: стан, проблеми, перспективи : Матеріали Всеукраїнської наукової Інтернет-конференції (м. Кривий Ріг, Криворізький державний педагогічний університет, 27-28 квітня 2017 р.) [редкол. : О. В. Ковшар, Л. О. Савченко, А. Є. Іншаков, К. Ю. Савченко]. – Кривий Ріг, 2017. – 166 с.

Збірник містить матеріали, що порушують актуальні проблеми сучасної педагогічної науки. Розглянуто різні підходи та шляхи формування особистості дитини-дошкільника та учня загальноосвітньої школи, представлено важливі аспекти навчання студентів вищого навчального закладу освітнім технологіям.

Для науковців у галузі дошкільної та технологічної освіти, вчителів навчальних закладів різних типів та вихователів дошкільних навчальних закладів, вчителів-дефектологів.

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 1**«СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ВПРОВАДЖЕННЯ ПЕДАГОГІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ГАЛУЗІ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ»**

Гончаренко А.С. Формування в старших дошкільників здоров'язбережувальної компетенції за допомогою використання наочних засобів навчання.....	6
Ігнатенко О.С. Гендерні аспекти навчання і виховання дошкільників...	8
Криворучко К.О. Формування уявлень про тварин куточка природи засобами природознавчої літератури.....	11
Лісова О. Вплив занять степ-аеробікою на рухову підготовленість дітей старшого дошкільного віку.....	14
Момот Н.А. Використання ігрових технологій у розвитку комунікативних здібностей дошкільника.....	16
Орлова Г.Г. Розумове виховання дітей дошкільного віку засобами гри..	19
Порошина А.О. Роль інтерактивних технологій у розвитку емоційної сфери дітей дошкільного віку.....	23
Рябоконт А.Є. Гендерне виховання дошкільників у сюжетно-рольовій грі.....	26
Рябушкіна Є.В. Ігротерапія як метод подолання страхів дітей дошкільного віку.....	30
Савинська Є.В. Формування толерантного ставлення майбутніх вихователів ДНЗ до дітей з особливими освітніми потребами.....	35
Семченко Н.О. Народна іграшка як засіб виховання дітей дошкільного віку.....	38
Ступак Н.М. Ігрова діяльність як засіб емоційного розвитку дітей середнього дошкільного віку (на прикладі сюжетно-рольової гри).....	42
Хорольська А.С. Розвиток пізнавального інтересу в дітей молодшого дошкільного віку засобами математичної гри.....	45
Цаплюк О.С. Полікультурне виховання дітей як психолого-педагогічна проблема.....	47
Шилініна О.В. Соціально-педагогічний супровід дітей із особливими освітніми потребами в контексті інтеграції в загальноосвітні навчальні заклади.....	50
Шмагель А. Вплив педагогічної системи Ю. Аркіна на сучасну методику фізичного виховання дошкільників.....	54

СЕКЦІЯ 2**«ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ У СУЧАСНІЙ ОСВІТІ»**

Байдалюк К.А. Використання технології «сторітеллінг» у трудовому навчанні.....	56
Головченко Ю.Г. Символіка українського орнаменту, кольорів та регіональний вплив на різноманіття візерунків.....	59
Добровольська А. Дидактичні умови диференціації навчання учнів на уроках технологій.....	61

Жукова М. Розвиток емпатійної культури учнів на уроках трудового навчання.....	64
Качан В.О. Педагогічні умови формування дизайнерських умінь учнів...	66
Петрук М.В. Ігрове проектування як засіб підвищення якості знань студентів.....	68
Полісько Н.В. Проектування як педагогічна технологія.....	71
Полюхович А.О. Практико-орієнтований підхід у навчанні учнів 10-11 класів за технологічним профілем «Кулінарія».....	73
Рязанцева А.С. Проектування авторської ляльки як засіб розвитку творчих здібностей учнів на уроках технологій.....	75
Скубак А.А. Використання інформаційно-комунікаційних технологій у навчальному процесі підготовки майбутніх учителів технологій.....	77
<u>СЕКЦІЯ 3</u>	
«ЗАГАЛЬНІ ТЕНДЕНЦІЇ МОДЕРНІЗАЦІЇ НЕПЕРЕРВНОСТІ ОСВІТИ»	
Божко К.Р. Особливості використання дидактичних ігор на уроках природознавства в початковій школі.....	80
Бурець Т.А. Сімейне виховання як необхідна складова процесу виховання і формування особистості дитини.....	82
Гордієнко Ю.А. Адаптивність до агресії як показник педагогічної толерантності учителя початкової школи.....	85
Кекош М.Л. Педагогічна комунікація у навчанні іноземних мов у початковій школі.....	87
Опанасенко О.М. Формування інклюзивної компетентності майбутніх учителів початкової школи в процесі професійної підготовки.....	90
Сиза Н.В. Підготовка майбутніх учителів початкової школи до формування пізнавальної самооцінки молодших школярів.....	93
Хе Сюефей Структурні компоненти музичної культури у вдосконаленні підготовки майбутніх вчителів хореографії.....	96
<u>СЕКЦІЯ 4</u>	
«ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОМПЕТЕНТІСНОГО ПІДХІДУ ДО СТАНОВЛЕННЯ ОСОБИСТОСТІ ДИТИНИ В ДОШКІЛЬНОМУ ВІЦІ»	
Аджиєнко М.С. Використання художньої літератури як засобу формування знань про природу дітей дошкільного віку.....	98
Андрусенко Н.І. Інноваційна діяльність при підготовці майбутніх вихователів до формування екологічної культури дошкільників.....	101
Артюшик І.І. Вплив казки на розвиток зображувальної творчості дітей дошкільного віку.....	104
Богославська Я.Є. Соціалізація як показник особистісної зрілості дошкільника.....	107
Бугранова Ю. Профілактика порушень постави у старших дошкільників засобом технології горизонтального пластичного балету...	110
Василина Н.О. Формування пізнавальної активності старших дошкільників у процесі пошуково – дослідницької діяльності.....	112

Гонтарик Г. Дитяча образотворча діяльність як засіб формування та розвитку творчих здібностей у дошкільників.....	117
Гончар К.А. Гра-драматизація як засіб активізації мовлення дітей з особливими освітніми потребами.....	120
Горкун В.О. Використання дидактичних ігор у сенсорному розвитку дітей раннього віку.....	124
Дацюк С.П. Благоустрій та озеленення території ДНЗ.....	127
Дунаєв І.В. Використання казок у формуванні світоглядних засад особистості дошкільника на прикладі філософських казок М. Козлова...	130
Зіновчик В.М. Ранній аутизм. Арт-терапія в роботі з дітьми-аутистами.	133
Зражевська А.І. Розвиток емоційної сфери старших дошкільників засобами малих фольклорних форм прородознавчого змісту.....	137
Кошелева В. Сутність передшкільної освіти як проміжного зв'язку між дошкільною та початковою ланками освіти.....	139
Кривобок І.В. Використання інноваційної методики М.Зайцева на заняттях з розвитку мовлення під час словникової роботи.....	143
Мойсеєнко М. Формування соціально-комунікативної компетенції дошкільників засобами ігрових технологій.....	145
Момот Н.А. Методика навчання плавання дітей старшого дошкільного віку (на прикладі стилю «кроль»).....	149
ДОДАТКИ	
Педагогічні есе підсумкового творчого конкурсу для учнів 10-11 класів м. Кривого Рогу на тему «Мій професійний вибір» (у межах Всеукраїнської Інтернет-конференції «Підвищення якості освіти: стан, проблеми, перспективи»).....	152

СЕКЦІЯ 1
«СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ВПРОВАДЖЕННЯ ПЕДАГОГІЧНИХ
ТЕХНОЛОГІЙ У ГАЛУЗІ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ»

Гончаренко А. С.
Державний вищий навчальний заклад
«Криворізький державний педагогічний університет»
м. Кривий Ріг
Науковий керівник:
канд. пед. наук, доцент Кондратенко Р. В.

ФОРМУВАННЯ В СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ
ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ ЗА ДОПОМОГОЮ
ВИКОРИСТАННЯ НАОЧНИХ ЗАСОБІВ НАВЧАННЯ

Постановка проблеми. Пріоритетним завданням дошкільної освітньої системи є турбота про здоров'я вихованців. У зв'язку з цим Базовий компонент дошкільної освіти зумовлює педагогів формувати початкову здоров'язбережувальну компетентність (далі ЗЗК) дитини, тобто готовність самостійно вирішувати питання, пов'язані з підтримкою, зміцненням та збереженням здоров'я [2]. У свою чергу, сучасна дошкільна педагогіка орієнтує вихователів на пошук та використання таких форм організації життєдіяльності дітей, засобів, методів, прийомів впливу на дошкільників, які допоможуть не просто надати здоров'язбережувальну інформацію дітям, а навчити усвідомлено застосовувати її в повсякденному житті.

Аналіз наукової та методичної літератури з досліджуваної проблеми свідчить про те, що аспект здоров'язбереження дітей є предметом пильної уваги українських вчених (Т. Андрющенко, Т. Бабюк, С. Бабюк, О. Богініч, Н. Денисенко, О. Дубогай, Л. Калуська, С. Кондратюк, Н. Левінець, В. Мартинюк, Ж. Петрова, Л. Сварковська, [3]. І. Анохіна розглядає здоров'язбережувальну компетентність як готовність самостійно вирішувати завдання, пов'язані з підтримкою, зміцненням та збереженням здоров'я, як свого, так і оточуючих [1].

Мета статті: розкрити сутність та значення наочних засобів навчання у процесі формування в старших дошкільників здоров'язбережувальної компетентності та представити педагогічні умови їх використання.

Виклад основного матеріалу. Засоби навчання – це різноманітні матеріали і знаряддя навчального процесу, завдяки яким більш успішно і за коротший час досягається визначена ціль навчання. У процесі фізичного виховання дошкільного віку застосовуються три групи засобів, серед яких виділяють наочні засоби: показ рухових дій, ілюстрування, демонстрування, звукові та зорові підрахунки, орієнтири та спостереження [3].

Е. Вайнер, розглядає використання наочності задля здорового способу життя як певну систему ціннісних орієнтацій, внутрішнього спонукання до формування здоров'язбережувальної компетентності. Основне завдання, яке

стоїть перед працівниками ДНЗ, є організація оптимально-активної і насиченої позитивними емоціями життєдіяльності дітей дошкільного віку, яка забезпечувала б їх щасливе зростання. Успішна реалізація цього засобу ґрунтується на необхідності формувати у дітей основи культури здоров'я.

Т. Андрющенко вбачає вирішення таких функцій щодо поєднання наочності, методиці та змісту фізкультурного заняття:

- дидактична: передбачає формування системи знань, умінь і навичок щодо чинників здорового способу життя, засобів підтримки здоров'я;

- виховна: виявляється у формуванні активної життєвої позиції, мотивації до здорового способу життя;

- розвивальна: забезпечує формування пізнавальних здібностей, засвоєння прийомів розумової діяльності, надбання досвіду здоров'язбережувальної поведінки, здатність передбачувати результати своїх та чужих дій;

- стимулююча: передбачає зацікавлення і активізацію особистості щодо реалізації здоров'язбережувальних життєвих навичок;

- психологічна: забезпечує формування психологічної готовності до виконання правил здорового способу життя, підтримки психологічно комфортних стосунків з оточуючими [1].

У своєму дослідженні ми виділяємо такі основні педагогічні умови формування в старших дошкільників здоров'язбережувальної компетенції за допомогою використання наочних засобів навчання:

- мотивованість, диференційованість і комплексність застосування засобу наочності;

- поєднання натуральної, образної і символічної наочності та її відповідність методиці та змісту фізкультурного заняття;

- врахування вікових особливостей та загальної фізичної підготовленості дошкільників.

Таким чином можна сказати, щореалізувавши у навчально-виховному процесі дошкільних навчальних закладів

Висновки. Отже, формування здоров'язбережувальної компетенції – це цілеспрямований і структурований процес, який охоплює формування мотивації до здоров'язбережувальної діяльності та регулярної рухової активності, засвоєння теоретичних знань і практичних умінь, підвищення фізичної підготовленості та функціональних можливостей. Виокремлені педагогічні умови, можна забезпечити високу результативність формування здоров'язбережувальної компетенції в дітей старшого дошкільного віку за допомогою використання наочних засобів навчання.

Література

1. Андрющенко Т. Методи формування здоров'язбережувальної компетентності у дітей дошкільного віку / Т. Андрющенко // Психолого-педагогічні проблеми сільської школи. – Умань, 2013. – Вип. 47. – С. 49–55.

2. Базовий компонент дошкільної освіти (нова редакція). Керівник авт. кол. Богуш А. М. – Київ : МОН, 2012. – 26 с.

3. Вільчковський Е. С. Теорія і методика фізичного виховання дітей дошкільного віку: навч. посіб. / Е. С. Вільчковський, О. І. Курок. – Суми : ВТД «Університетська книга», 2008. – 428 с.

Ігнатенко О. С.
Вихователь-методист,
Комунальний заклад «Дошкільний
навчальний заклад (ясла-садок) №39»
Криворізької міської ради,
Державний вищий навчальний заклад
«Криворізький державний педагогічний університет»
студентка групи ЗДОск-16
м. Кривий Ріг
Науковий керівник:
доктор пед. наук, доцент Ковшар О. В.

ГЕНДЕРНІ АСПЕКТИ НАВЧАННЯ І ВИХОВАННЯ ДОШКІЛЬНИКІВ

У статті розкриті основи забезпечення гендерного виховання дошкільників та запропоновані апробовані методи роботи з даного питання. Автором підібраний та систематизований матеріал згідно програми розвитку дитини дошкільного віку «Українське дошкілля» та «Впевнений старт».

Ключові слова: *гендерне виховання, стать, гендерна соціалізація, гендерна відмінність, гендерна культура.*

Нові умови, які постають в сучасній освіті потребують нових підходів та рішень. В таких умовах важливим для педагогічного колективу стає підвищення творчої активності педагогів, складання умов для особистої та професійної самореалізації; виявлення та розповсюдження передового педагогічного досвіду; підвищення престижу педагогічної праці та пошуку.

Формування поняття такої важливої категорії як «гендер», навчати розпізнавати, усвідомлювати та запобігати гендерним стереотипам.

Період дошкільного дитинства – це той період, у процесі якого дорослі повинні зрозуміти дитину і допомогти їй розкрити ті унікальні можливості, які дані їй своєю статтю, якщо ми хочемо виховати чоловіків і жінок, а не безстатевих істот [2].

Конституційне закріплення принципу рівноправності жінок і чоловіків свідчить, що українська держава, її соціум прагне вийти на європейський і світовий рівень у розв'язанні Гендерних проблем та регулюванні стосунків між жінками та чоловіками [4].

У Базовому компоненті дошкільної освіти наголошується, що дитина має бути обізнана із різними соціальними ролями людей (жінки, чоловіки, дівчатка, хлопчики, тощо); з елементарними соціальними та морально-етичними нормами міжособистісних взаємин; уміння дотримуватись їх під час спілкування. Здатна взаємодіяти з людьми, які її оточують: узгоджувати

свої дії, поведінку з іншими; усвідомлювати своє місце в соціальному середовищі; позитивно сприймати себе.

Мета гендерного виховання полягає не лише у формуванні правильного розуміння сутності моральних норм, установок у сфері взаємин статей, але й потреби керуватися ними у всіх сферах діяльності.

Зазначимо, що гендерне виховання дошкільників в освітньо-виховному процесі, треба розпочинати зі самоосвіти педагогів-вихователів. Адже займаючись вихованням дітей педагог проектує на них свою модель поведінки, своє бачення світу, своє відношення до оточуючих.

Тому сьогодні постає потреба продовжувати формувати знання педагогів дошкільних навчальних закладів про особливості гендерного виховання дітей дошкільного віку.

Гендерна соціалізація – процес засвоєння людиною соціально – статевої (гендерної) ролі, що призначила для неї суспільством із народження.

Отже гендер – це те, що стосується нас всіх, бо всі ми є людьми, і, як все живе в природі, поділяємося на дві статі [4].

Термін «гендер» з'явився у 1975 році, але питання стосунків між статями, особливості виховання та навчання хлопчиків та дівчаток турбували педагогів давно.

Так, Жан – Жак Руссо не вважав за необхідне розділяти навчання і виховання статей, хоча і вважав, що всім жінкам слід бути сором'язливими, хитрими, кокетливими, а чоловікам – відвертими, прямолінійними, добросовісними. Ян Амос Каменський твердо стояв на позиції нарізного навчання і виховання хлопчиків і дівчаток і наполягав на ствердженні, що у вищих навчальних закладах повинні навчатися лише юнаки. К. Ушинський був протилежної думки, вважав це пережитком часу і виступав за рівноправність хлопчиків і дівчаток. Т. Шевченко у своїх віршах не обійшов тему жіноцтва. Кобзар завжди захоплювався красою жінки, уболівав за її долю, мріяв бачити її щасливою. А. Макаренко основні акценти розставляв на гармонійних відносинах між статями. В. Сухомлинський теж підкреслював необхідність статевого виховання дітей на основі гармонії і взаємоповаги [2].

Якщо згадати наших пращурів, здавна чоловіки мали позицію сильної, мужньої людини, захисника своїх близьких. З давніх часів народ складав пісні, вірші про відносини між чоловіками та жінками («Несе Галя воду...!»; «А, мій милий вареничків хоче!»; «Грицю, Грицю до роботи...» та інші). Серед героїв українських жартівливих пісень найчастіше всього зустрічається молодь – дівчата та хлопці. Акцентуючи на смішних, негативних рисах окремих представників молодого покоління, народний гумор відіграє роль своєрідного вихователя. Отже, історично існували гендерні проблеми в суспільстві. Жінки і чоловіки несли неоднакову відповідальність за вчинки.

Гендерне виховання пов'язане з моральним, фізичним, естетичним, розумовим і трудовим, родинним вихованням.

Родина – це батьки, бабусі, дідусі, братики та сестрички. Всі живуть дружно, один одному допомагають, старші піклуються про менших. Роль сім'ї у формуванні особистості визначається залежністю: яка родина – такою й виросте людина, що у ній виховується. Сім'я й дитина – дзеркальне відображення один одного. Гендерне виховання в родині найважливіше, полягає у цілеспрямованому створенні умов, що сприяють ідентифікації особистості як представника певної статі, закріплення гендерних ролей.

У роботі з батьками педагогам-вихователям треба не лише дати відповідні знання, навчити практично їх використовувати, а, насамперед, сприяти оптимізації процесу формування творчого гармонійного розвитку дитини.

Робота з сім'єю по формуванню гендерної культури малюків повинна будуватись на основі вивчення й аналізу умов життя, виховання дитини, моніторингу внутрішньо сімейних відносин.

Необхідно спрямувати батьків замислитися, який приклад у стосунках вони показують дитині (у ставленні до сина або доньки, у стосунках між собою та своїми батьками), забезпечувати побудову майбутньої міцної люблячої родини для своєї дитини. Недарма в народі кажуть: «Гни дерево, поки молоде, учи дітей, поки малі!».

Кожна людина ще в ранньому дитинстві починає усвідомлювати себе хлопчиком або дівчинкою. Тільки завдяки відповідному впливу навколишнього соціуму дитина може формуватися правильно і поводити себе гідно, як повноцінний представник своєї статі. Реальна поведінка конкретної людини може відповідати прийнятій у суспільстві, може і навпаки, вважатися характерною для протилежної статі. І чоловіки можуть бути турботливими та емоційними, а жінки – вольовими і рішучими. І в цьому нічого поганого немає, бо поєднання в одній людині традиційних чоловічих і жіночих рис робить її повноцінною та дієздатною особистістю, що легко адаптується у сучасному світі, яка може обирати відповідний стиль поведінки відповідно до умов та конкретної ситуації.

Освітній процес із гендерного виховання дітей у дошкільному закладі необхідно спрямувати на:

- ознайомлення з типовими чоловічими та жіночими рисами;
- формування у дітей відповідних умінь і навичок;
- набуття дітьми досвіду статево-рольової поведінки.

Отже, тільки використовуючи основи гендерного виховання, навчаючи батьків та дітей міжособистісним стосункам, можна забезпечити гармонійний розвиток та існування українських сімей.

Література

1. Абраменкова В. В. Социальная психология детства : развитие отношений ребенка в детской субкультуре / В.В. Абраменкова. – Москва : Московский психолого-социальный институт ; Воронеж : НПО «Модэк», 2000. – 416 с.

2. Назаренко Г. Гендерні аспекти сучасний вимір / Г. Назаренко Психолог. – 2005. - №9. – С. 4

3. Програма розвитку дітей старшого дошкільного віку «Впевнений старт» / О. О. Андрієтті, О. П. Голубович, О. П. Долина. – Тернопіль : Мандрівець, 2013.- 104 с.

4. Психологический словарь / под общ. ред. А. В. Петровского, М. Г. Ярошевского – 2-е изд. испр. и доп. – Москва : 1990. – 494 с.

5. Руднева О. Рівність як принцип законодавства України / О. Руднева// Право України. – 2002. - №4. – С.7.

6. Українське дошкілля. Програма / О. Білан, Л. Возна, О.Максименко. – Тернопіль : Мандрівець, 2012. – 86 с.

Криворучко К. О.

Державний вищий навчальний заклад

«Криворізький державний педагогічний університет»

студентка IV курсу

групи ДВП-13-2

м. Кривий Ріг

ФОРМУВАННЯ УЯВЛЕНЬ ПРО ТВАРИН КУТОЧКА ПРИРОДИ ЗАСОБАМИ ПРИРОДОЗНАВЧОЇ ЛІТЕРАТУРИ

У статті розглядаються особливості формування уявлень про куточок природи засобами природознавчої літератури у дітей середнього дошкільного віку. Проаналізовано ефективність застосування природознавчої літератури як засобу формування уявлень про тварин куточка природи.

Ключові слова: *казка, природознавча література.*

Постановка проблеми. Дошкільний вік – це період інтенсивного розвитку і пізнання навколишнього світу. Дитину цікавить все: і світ людини, і світ природи. На думку багатьох педагогів - дослідників, зокрема В. Фокіної, С. Ніколаєвої, Н. Лисенко, З. Плохій, Н. Кондратьєвої, Н. Яришевої, в дошкільному віці слід комплексно реалізовувати виховання гуманного ставлення до природи, формування системи екологічних знань та уявлень про природу, розвивати уміння бачити і відчувати красу, привабливість кожного.

В останні десятиліття проблема формування уявлень про тварин куточка природи привертає до себе увагу педагогів та психологів. На важливість та його значення наголошують сучасні наукові дослідження А.Ю.Акімової,

Л.М.Олійник, А.Г.Маклакова, А.А.Палій, Л.Б.Ітельсона, О.В.Винославської, С.О.Ладивір, Р.В.Павелків, Т.В.Дуткевич, які свідчать про те, що від того, як педагог розуміє механізми та закономірності формування уявлень дитини про об'єкти природи, залежить напрям, підбір змісту, методів і засобів виховання дошкільників.

У психолого-педагогічній літературі проблема сприйняття та розуміння художніх творів дітьми дошкільного віку розроблена досить широко і повно.

Складність проблеми полягає в тому, що виправити наявні неправильні уявлення значно важче, ніж утворити нові, правильні. Ось чому дуже важливо, щоб діти в середньому дошкільному віці мали вірні уявлення про природу.

Аналіз теоретичних джерел з досліджуваної проблеми показав, що психолого-педагогічний аспект формування уявлень про природу ще недостатньо вивчений. Поза увагою виявився куточок природи як доступний та ефективний засіб впливу на дошкільника. А отже, процес формування уявлень про куточок природи дітей старшого дошкільного віку як засобу екологічного виховання залишається не досить дослідженим.

Метою пропонованої статті є з'ясування особливостей формування уявлень про мешканців куточка природи у дітей старшого дошкільного віку.

Виклад основного матеріалу. Куточок природи в дошкільному закладі – це важливе розвивальне середовище для змістової діяльності дітей. Правильно організований природний простір сприятиме всебічному розвитку й вихованню старших дошкільнят. Постійними мешканцями кутка природа є акваріумні риби. В акваріумі можна утримувати як дрібних представників риб наших прісноводних водойм, так і екзотичних риб — мешканців тропічних водойм, які характеризуються більшою декоративністю забарвлення, форм. Тимчасові мешканці куточка природи: раки, комахи, земноводні, плазуни, білка.

Акваріум та його мешканці – це об'єкт ознайомлення дітей з рибками, закріплення знання про догляд за рибками; поповнення словника словами: луска, прозора вода. Використовується під час заняття таке обладнання: таз з водою, живий корм, сачок. На занятті пропонуються питання дітям: “Якого кольору в рибки очі?”, “ Якої величини рот?”, “ Чим вкрито тіло?”. У разі потреби вихователь допомагає виокремити істотні ознаки зовнішнього вигляду, якої форми плавці тощо [3,с.100].

Мешканців куточка природи діти спостерігають кожного дня, що полегшує роботу вихователя. В процесі систематичного догляду за тваринами вихователь формує в дітей певні трудові навички, вчить уважно відноситись до мешканців куточка, турбуватися про живі організми, закріплюючи таким чином в дітей інтерес до природи, наполегливість у досягненні результатів.

Уявлення про предмет можуть утворитися і під час його опису, але з обов'язковим посиланням на наявні вже в дітей уявлення, набуті шляхом безпосереднього чуттєвого сприймання предметів.

Дієвим засобом формування уявлень про куточок природи для дітей середнього дошкільного віку є художнє слово. Природнича література для дошкільників є живою схованкою людського духу і надає дітям широкі можливості для засвоєння інформації про об'єкти і явища навколишнього природного оточення, збуджує думку, пробуджує пізнавальний інтерес і зацікавленість [2].

Великий педагог В.О. Сухомлинський відмічав, що природознавча література для дітей – не просто розповідь про події, це – цілий світ. На його думку, казка – захоплює всі сфери духовного життя дитини: розум, почуття, уяву. Використання казки під час ознайомлення дітей з природою – засіб достатньо поширений. Розпочинаючи роботу з народною казкою, необхідно спиратися на певні вікові можливості дітей та особливості психофізіологічної

готовності дітей до сприймання художнього твору і привласнення ідей, що закладені в ньому. Правильно методично грамотна організація роботи з казкою допоможе не лише розкрити складні для розуміння дітей наукові поняття і взаємозалежності в природі, а й пробудити в дитячих серцях щирі любові до всього живого, що їх оточує.

Найкращим засобом для формування уявлень про тварин куточка природи слугує казка, повноцінна робота над якою передбачає:

- ознайомлення дошкільників з її змістом та його аналіз;
- визначення характерів персонажів, мотивів їхніх вчинків;
- розвиток словесної творчості старших дошкільників за мотивами народної казки.

Хомячок може бути постійним чи тимчасовим мешканцем куточка природи. Цікавим прикладом являє собою казка “Про Хом’ячка Бориса”, після ознайомлення з сюжетом, дітям ставляться запитання і завдання :

1. На кого схожий хом’як?
2. Чим любить смакувати хом’як Борис?
3. Розкажіть як правильно доглядати за безхвостою мишкою? [1, с106]

Твори дитячої природознавчої літератури сприяють розширенню кола знань дітей про тварин куточка природи, знайомлять з тими явищами, які діти інколи не можуть безпосередньо спостерігати. Через твори дитячої природознавчої художньої літератури дошкільники не тільки ознайомлюються з фактами з життя тварин куточка природи природи, але й із зв’язками та залежностями в природі. Читання дітям художніх природознавчих творів, вивчення віршів сприяють збагаченню мови дітей, формуванню уміння образно висловлювати свої думки. Художні твори класиків і сучасних письменників про природу для дітей старшого дошкільного віку є ефективним засобом розширення кола дитячих уявлень про природу і довкілля, збагачення запасу різногалузевих знань, а також емоційно-ціннісного розвитку.

Висновок. Художня природознавча книга найчастіше використовується для розширення знань дітей про відомі їм предмети і явища природи. Слухання художніх природознавчих творів пов’язане з активною діяльністю дітей, формуванням уявлень про куточок природи. За допомогою природознавчої літератури у дітей формується уявлення про об’єкти природи, а також розвивається реалістичне розуміння її явищ, допитливість, вміння спостерігати, логічно мислити, естетично, з цікавістю та любов’ю відноситись до всього живого. Любов до природи, навички бережного відношення до неї, турбота про живі істоти народжують не тільки інтерес до природи, але й сприяють формуванню в дітей кращих рис характеру, таких, як патріотизм, працелюбність, повагу до праці дорослих, які охороняють та примножують природні багатства.

Література

1. Авторські казки природознавчого змісту: [Навчально- методичний посібник] / Наталя Григорівна Недодатко. – Кривий Ріг. ДВНЗ “ КДПУ”, 2017. - 152с.

2.Беленька Г.В., Т.С. Науменко, О.А. Половіна. Дошкільнятам про світ природи: методичний посібник для вихователів дітей дошкільного віку. Київ, 2013.

3.Куточок природи в дитячому садку/В.Любарова.К.: Редакції газет з дошкільної та початкової освіти,2013.- 112 с. – (Бібліотека “Шкільного світу”)

4. Левченко Н. Використання художньої літератури в ДНЗ (народна казка в педпроцесі). / Н.Левченко // Бібліотечка вихователя дитячого садка. - 2013.

Лісова О.

Державний вищий навчальний заклад

«Криворізький державний педагогічний університет»

м. Кривий Ріг

Науковий керівник:

канд. пед. наук, доцент Кондратенко Р. В.

ВПЛИВ ЗАНЯТЬ СТЕП-АЕРОБІКОЮ НА РУХОВУ ПІДГОТОВЛЕНІСТЬ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Постановка проблеми. Проблема фізичного розвитку дошкільнят, зміцнення та збереження їхнього здоров'я ніколи не втрачають своєї актуальності. Більшість дітей дошкільного віку потребує активного та цілеспрямованого оздоровлення. Від ефективності цих заходів багато в чому залежить здоров'я дитини, фізичний і психічний розвиток дитини. Внаслідок цього відбувається пошук ефективних здоров'язбережувальних технологій, які б дали змогу після впровадження їх в навчально – виховний процес проводити оздоровлення в цікавих різноманітних формах.

Аналіз основних досліджень і публікацій. До вирішення проблеми інноваційних форм роботи з дошкільниками як основи рухової підготовленості вітчизняні фахівці підійшли тільки в останні десятиліття завдяки науковим розробкам М. Єфименка, О. Богініч, Н. Денисенко, Т.Осипенко та ін.

Мета статті - визначити ефективність впливу занять степ – аеробікою на рухову підготовленість дітей дошкільного віку та розглянути особливості організації занять з дітьми.

Виклад основного матеріалу. Рухова підготовленість зумовлює рівень розвитку рухових умінь та навичок та фізичних якостей. Активна рухова діяльність для підростаючого організму має особливе значення як фактор, який сприяє розвитку та вихованню особистості дитини в цілому. На думку багатьох дослідників (Г. Раскова, Т. Белова, Т. Осипенко, Н.Лимаренко) вправи степ-аеробікою дають змогу розвивати рухливість в суглобах, тренувати рівновагу, зміцнювати м'язи ніг, тренувати серцево-судинну систему та органи дихання, розвивати окомір, рухові якості.

Степ-аеробіка – це тренування, в основу якого покладено різні способи спуску та підйому на спеціальну степ-платформу. В основі степ-аеробіки лежить, головним чином, хореографія базової аеробіки, що не виключає, однак, включення різних танцювальних стилів аеробіки, силової аеробіки та інших змішаних видів.

Продумуючи зміст занять зі степ-аеробіки, необхідно враховувати вікові особливості дошкільників, рівень їх фізичної підготовленості і розвитку, дотримуючись при цьому основних фізіологічних принципів: раціональний підбір рівномірний розподіл навантаження на організм; поступове збільшення об'єму та інтенсивності навантаження.

Заняття за степ-аеробіки містять такі етапи:

- вступна частина – діти оббігають або обходять ослони «змійкою»;
- загальнорозвивальні вправи – виконуються у різних вихідних положеннях (стоячи, сидячи, лежачи). Такі вправи розвивають відчуття рівноваги, координацію рухів і сприяють розвитку орієнтування у просторі;
- основна частина – різноманітні вправи на розвиток сили, спритності, витривалості, зокрема з різними атрибутами; рухливі ігри й естафети;
- заключна частина – вправи з низьким рівнем інтенсивності на вентиляцію легенів [4].

Особливе місце на заняттях зі степ-аеробіки посідає музика. Вона є одночасно мотивуючим чинником, спрямовує хід тренування і визначає швидкість рухів. Важливим прийомом на заняттях зі степ-аеробіки є словесні команди. Вони повинні бути короткими й чіткими. Словесні команди застосовують при перешикуваннях, зміні вихідного положення, а також у випадках, коли більшість дітей припускається однієї й тієї самої помилки, скажімо: не тримають спину рівно, відходять від степ-платформи тощо [2].

На занятті можна використовувати такі методи та прийоми як:

- організаційні: показ, допомога, опис, пояснення, повторення самостійне виконання;
- мотиваційні: обговорення, заохочення;
- контрольні-корекційні.

Висновки. Отже, підбиваючи підсумки впровадження степ – аеробіки, можна впевнено сказати, що використання в роботі даної технології позитивно впливає на рухову підготовленість, на працездатність, силову підготовленість - силу м'язів черевного пресу, плечового поясу, м'язів спини; на гнучкість і розвиток координаційних здібностей дітей. За допомогою організації ефективної спортивно-оздоровчої роботи з дошкільнятами на степ-платформі у дітей розвиваються: почуття ритму, координаційні здібності, фізичні якості. У дітей, що займаються оздоровчою степ-аеробікою підвищуються адаптивні можливості організму завдяки регулярній спрямованій руховій активності, позитивним емоціям (музичний супровід, стимул навчитися танцювати, сформувати красиву фігуру, бути здоровим і бадьорим).

Література

1. Вільчковський Е. С. Теорія і методика фізичного виховання дітей дошкільного віку: навч. посіб. / Е. С. Вільчковський, О. І. Курок. – Суми : ВТД «Університетська книга», 2008. – 428 с.
2. Раскова Г. Використання степ-платформи в оздоровчій роботі з дітьми / Г. Раскова, Т. Белова // Вихователь – методист дошкільного закладу. – 2011. – № 3. – С. 66–71.

3.Осипенко Т. Здоров'язбережувальні технології у дошкільному навчальному закладі / Т. Осипенко // Вихователь – методист дошкільного закладу. – 2011. – № 6. – С. 42–48.

4.Лимаренко Н. Здоров'язбережувальні технології в дошкільному закладі фітнес – програми / Н. Лимаренко // Вихователь – методист дошкільного закладу. – 2013. – № 4. – С. 34 – 39.

Момот Н. А.

**Державний вищий навчальний заклад
«Криворізький державний педагогічний університет»**

Студентка 4 курсу

групи ДВП 13-1

м. Кривий Ріг

Науковий керівник:

канд. пед. наук, ст. викладач Савченко К. Ю.

ВИКОРИСТАННЯ ІГРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ У РОЗВИТКУ КОМУНІКАТИВНИХ ЗДІБНОСТЕЙ ДОШКІЛЬНИКА

У статті розкривається сутність поняття "ігрові технології". Також визначаються основні напрямки наукових досліджень про розвиток комунікативних здібностей дошкільнят. Зазначені аспекти розвитку дитини під час гри. Розкриті дії дорослого для стимулювання гри дошкільнят.

Ключові слова: гра, здібності, комунікативні здібності.

Постановка проблеми: На сучасному етапі розвитку суспільства й освіти комунікативні здібності, уміння висловитися з конкретного питання стають актуальними як для молоді, так і для досвідченіших людей, саме тому надзвичайно важливою входить у життя проблема формування особистості, здатної володіти комунікативними компетентностями в різних соціальних ситуаціях. Тому розвиток комунікативних здібностей потрібно починати розвивати ще з дитинства.

Мета статті: теоретично обґрунтувати використання ігрових технологій як засобу розвитку комунікативних здібностей дітей.

Аналіз досліджень та публікацій. Гру цілком обґрунтовано можна віднести до психологічних категорій. Серед психологів інтерес до гри вже є традиційним. Досить назвати лише окремих класиків психології, які займалися проблемами гри: Л. Виготський, Д. Ельконін, О. Леонт'єв, Г. Міллер, Ж. Піаже, С. Рубінштейн, З. Фрейд та ін. Дослідження О. Леонт'єва та Д. Ельконіна свідчать про те, що в ігровій діяльності відбувається розвиток дитини як суб'єкта діяльності, тобто формується спрямування на досягнення мети, повільність, урівноваженість, саморегуляція, чітко розмежовуються способи, прийоми, завдання.

Виклад основного матеріалу. Численні дослідження доводять – дошкільний період – час, коли комунікативні здібності починають проявлятися й розвиватися. У дошкільному віці для цього є багато

передумов. У цей період активно розвиваються самосвідомість, потреба у спілкуванні, виникають нові його види, в тому числі позаситуативно-особистісні (М.Лісіна, А.Рузьська, Е.Смірнова); розвиваються пізнавальні процеси. У ці роки відбуваються й інші суттєві зміни в емоційній сфері: розвиваються соціальні емоції та почуття, з'являється «емоційне захоплення» (А.Запорожець, Я.Неверович) і пов'язана з ним діяльність емоційної уяви.

Термін "здібності" являють собою високий рівень розвитку загальних і спеціальних знань, умінь і навичок, що забезпечують успішне виконання людиною різних видів діяльності.

За Б.М. Тепловим [5, с.12], здібності не зводяться до навичок та умінь і відрізняють одну людину від іншої в залежності від успішності виконання певної діяльності. Здібності утворюються в діяльності та проявляються в таких її динамічних характеристиках, як швидкість, глибина, міцність засвоєння. Можна говорити про те, що в залежності від виду діяльності виділяють загально-інтелектуальні та соціальні здібності. Здібності не можуть існувати інакше, як у процесі постійного розвитку. Тільки завдяки постійним вправам, пов'язаним із систематичними заняттями такими складними видами людської діяльності, як музика, технічна і художня творчість, математика, спорт тощо, люди підтримують себе і розвивають відповідні здібності.

Ще однією передумовою розвитку комунікативних здібностей в дошкільному дитинстві виступає і сама дошкільна група, яка являє собою первісну соціально-психологічну спільноту, перше «дитяче товариство» (А.Усова), в якому складається та розвивається спілкування дітей і різноманітні види дитячої діяльності, відбувається оволодіння новою соціальною роллю – члени дитячого товариства, формуються відносини з однолітками. У структурі комунікативної діяльності, поряд зі знаннями, уміннями і навичками, на думку дослідників, важливе місце посідають комунікативні здібності. Зокрема О.М. Леонт'єв, С.Д. Максименко, К.К. Платонов, Б.М. Теплов, К.Роджерс наголошують на тому, що саме комунікативні здібності є найважливішим чинником самореалізації особистості. Б.М. Теплов визначає здібності як «окремі психічні властивості, які є умовами успішного виконання одного або кількох видів діяльності» [5, с. 7]. Комунікативні здібності відносяться до спеціальних здібностей і утворюють систему якостей особистості, які сприяють досягненню високих результатів у комунікативній діяльності. Вони є індивідуально-психологічними особливостями людини, які є умовою ефективного спілкування, та не зводяться лише до комунікативних умінь і навичок, хоча можуть полегшувати їх формування та використання.

До критеріїв комунікативних здібностей дошкільника, згідно з дослідженнями Т.Піруженко, Г.Арушанової, можна віднести: стійкість сформованості мотивів спілкування з дорослими та однолітками; ініціативність спілкування; самостійність; активність взаємодії з оточуючими людьми; особистісне проникнення у зміст бесіди; емоційно-оціночне реагування; мовленнєве вміння (різноманіття в побудові мовленнєвих

висловлювань у діалозі та монологі, їх відповідність партнерському оточенню).

З усього різноманіття методичного інструментарію використання ігрових технологій під час занять з дошкільниками забезпечує формування комунікативних умінь, поживляє пізнавальні можливості дітей, створює ситуацію успіху. Заняття з елементами гри сприяють розвиткові думки, мислення, мовлення. Вони характеризуються активністю, динамічністю, емоційністю, колективністю.

Гра – це форма діяльності в умовних ситуаціях, спрямована на відтворення і засвоєння суспільного досвіду, фіксованого в закріплених способах здійснення предметної діяльності. У грі відтворюються норми людського життя і діяльності, підпорядкування яким забезпечує пізнання та засвоєння предметної і соціальної дійсності, інтелектуальний, емоційний і моральний розвиток особистості. У дітей дошкільного віку гра є провідним видом діяльності, який формує знання, вміння і навички. Відмітною ознакою розгортання гри є швидко мінливі ситуації, в яких виявляється об'єкт після дій з ним, і настільки ж швидке пристосування дій до нової ситуації.

При правильному і послідовному керівництві дорослих гра стає важливим засобом морального, розумового і мовного розвитку дітей. Через формування і збагачення предметної та ігрової діяльності можна впливати на всі сторони розвитку дитини.

Моделюючи взаємини людей, їх вчинки, переносячи в ігри норми поведінки, можна впливати на засвоєння дітьми в ігровій формі найпростіших моральних правил, що в інших видах діяльності досягається переважно через мову в більш пізній період і з великими складнощами.

Підбір тематики, визначення змісту ігор розширюють уявлення дітей про навколишній світ і ті сторони дійсності, які малодоступні в повсякденному житті. В процесі дій з предметами та іграшками найбільш повно пізнаються їх призначення, властивості і відносини. У цьому плані велика роль дидактичної гри, якій приділяється значна увага в процесі виховання і навчання.

Гра як провідна лінія розвитку в дошкільному віці має найважливішу особливість, що відрізняє її від інших видів діяльності, – в ній дитина опановує механізм заміщення. У процесі гри діти вступають в контакт з приводу іграшок, тому тут найбільш вмотивованим та природним може бути організовано їх спілкування. Як показують спостереження, незважаючи на важливу роль гри для збагачення розвитку дітей, вона не займає належного місця в дошкільних установах.

При роботі з дітьми дошкільного віку важливо викликати інтерес до гри, бажання грати, засвоїти предметні дії з іграшками, навчити переносити дії, здійснювані з одними іграшками, на інші. На цьому етапі закладаються передумови майбутньої сюжетної гри. У більшості випадків малюки не вміють грати з сюжетними іграшками, а обмежуються маніпулюванням, тобто крутять іграшки, перекладають з місця на місце, безцільно катають

машини або водять ляльок по кімнаті. Ігри мають нетривалий характер і швидко закінчуються.

Дитинство передусім дошкільне – єдиний період життя, коли гра може стати універсальним і природним способом буття людини. Численні наукові дослідження різних часів свідчать про безкрайні креативні можливості дошкільного дитинства, тому провідна психолого–педагогічна проблема виявляється в тому, щоб створити ці сприятливі умови стимулювання і спрямування розвитку здібностей дитини.

Висновки. У дошкільному віці дуже важливо розвивати у дітей комунікативні здібності. Це необхідно для того, щоб дошкільнята були адаптовані до життя в соціумі, мали активну і відповідальну соціальну позицію, могли реалізувати себе, знайти спільну мову з будь-якою людиною і завести друзів. Комунікативний розвиток дітей дошкільного віку процес досить складний і трудомісткий, але дуже важливий, адже з розвитком буде змінюватися і його емоційна сфера, дитина починає усвідомлювати і краще контролювати свої емоції.

Подальшою роботою над даною проблемою, ми вбачаємо у розробці ефективних методичних рекомендацій.

Література

1. Керівництво іграми дітей у дошкільних установах / під ред. М. А. Васильєвої. – Москва, 1986. – 202 с.
2. Психология и педагогика игры дошкольника / под ред. А. В. Запорожца, А. П. Усова. – Москва, 1966. – С. 3–133.
3. Рубинштейн С. Л. Основы общей психологии / С. Л. Рубинштейн. – Т. II. – Москва, 1989. – С. 122–139.
4. Селіванов В. С. Основы загальної педагогіки: теорія і методика виховання / В. С. Селіванов. – Москва, 2000. – 234 с.
5. Теплов Б. М. Способности и одаренность / Б. М. Теплов. – Т. 2. – Москва, 1941. – С. 3–56.

Орлова Г. Г.

*Державний вищий навчальний заклад
«Криворізький державний педагогічний університет»*

студентка 3 курсу

групи ДВП14-1

м. Кривий Ріг

Науковий керівник:

канд. пед. наук, ст. викладач Савченко К. Ю.

РОЗУМОВЕ ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ ГРИ

У статті ми проаналізуємо як сформувати та розвинути розумове виховання дітей дошкільного віку в умовах денного навчального закладу за допомогою ігор.

Ключові слова: *розумовий розвиток, виховання, розумове виховання, ігри.*

Постановка проблеми. В даний час велике значення набуває проблема розумового виховання дітей дошкільного віку засобами гри. Йде оновлення знань у всіх областях, зростає потік інформації, як дитина повинна швидко засвоїти та з користю для себе використовувати ці набуті знання. Проблема розвитку розумового виховання дітей дошкільного віку актуалізується потребою розвитку їх особистості, оскільки саме в цей час у них закладається основа життєтворчості.

Темп розумового розвитку дошкільників дуже високий в порівнянні з більш пізніми віковими періодами. Будь-які дефекти розумового виховання дошкільників важко надолужуваних в більш старшому віці і мають негативний вплив на весь подальший розвиток дитини.

Мета статті – дати характеристику формуванню та розвитку розумового виховання дітей дошкільного віку засобами гри в умовах деного навчального закладу.

Виклад основного матеріалу дослідження. Особливостями розвитку формування розумового виховання з використанням гри досліджували: педагоги - А.Я.Коменський, С.Ф.Русова, В.О. Сухомлинський, К.Д.Ушинський, психологів - Ю.А.Аркін, М.Я.Басов, П.П.Блонський, Л.С.Виготський, Н.Д.Виноградов, Д.Б. Ельконін, С.Л.Рубінштейн.

Розумове виховання — це систематичний, цілеспрямований вплив дорослих на розумовий розвиток дитини з метою формування системи знань про навколишній світ, розвитку пізнавальної діяльності, здатності до самостійного пізнання [2, с. 75].

Тому розумове виховання потрібно починати якомога раніше, щоб розвивати у малюка здібності до споглядання речей. Я. А. Коменський запропонував систему знань - елементарних уявлень про навколишній світ, - за допомогою якої дитину поступово вводять у світ природи, людських взаємин [1, с. 101].

К.Ушинський важливим чинником формування особистості в дошкільному віці вважав розумове виховання. Його авторству належить теорія розвитку розумових здібностей дітей паралельно з розвитком мовлення [5, с. 108].

Ідеї К.Ушинського про розумове виховання знайшли своє втілення у концепціях Є.Водовозової, яка розглядала його у єдності з моральним, естетичним, фізичним вихованням.

За її твердженнями, турбота про виховання розуму повинна полягати в удосконаленні зовнішніх органів чуття і розвитку уяви. Процес сенсорного, тобто, чуттєвого виховання має відбуватися одночасно з розвитком вищих психічних функцій, пізнавальних процесів, з якими пов'язаний розвиток мислення, мовлення, пам'яті [5, с. 110].

Важливою умовою правильного процесу виховання є оцінка рівня розумового розвитку дітей. Діагностика розумового розвитку покликана виявляти реальні досягнення дитини у процесі навчання, враховуючи, що досягнутий нею рівень є результатом не тільки навчальних, а й усіх виховних впливів (у тому числі соціальних, демографічних). Щодо цього розроблено

систему показників розумового розвитку дитини, яка охоплює ступінь сформованості пізнавальних і розумових (інтелектуальних) дій.

Після визначення розумового розвитку дитини вихователь може правильно дібрати методи та засоби за для формування та розвитку розумового виховання дітей дошкільного віку. Використовуючи гру як засіб за для формування розумового виховання дітей в умовах ДНЗ потрібно для початку визначити суть гри та її види.

Гра – явище багатогранне, її можна розглядати як особливу форму існування всіх без винятку сторін життєдіяльності колективу. Так само багато відтінків з'являється з грою в педагогічному керівництві виховним процесом. Величезна роль у розвитку та вихованні дитини належить грі - найважливішого виду дитячої діяльності [2, с. 45].

У грі розумова активність дітей завжди пов'язана з роботою уяви; потрібно знайти собі роль, уявити собі, як діє людина, якій хочеться наслідувати, що він говорить. Уява виявляється і розвивається також в пошуку коштів для виконання задуманого; перш ніж відправитися в політ, необхідно спорудити літак; для магазину треба підібрати відповідні товари, а якщо їх не вистачає, - виготовити самому. Так у грі розвиваються творчі здібності майбутнього школяра [3, с. 27].

К. Гросу поділяє ігри на дві групи:

1) експериментальні («ігри звичайних функцій»). До них належать сенсорні, моторні, інтелектуальні, афективні ігри, вправи для формування волі. На думку Гроса, у своїй основі ці ігри мають інстинкти, що забезпечують функціонування організму як цілісного утворення і визначають зміст ігор;

2) спеціальні («ігри спеціальних функцій»). До цієї групи належать ігри, під час яких розвиваються необхідні для використання в різних сферах життя (суспільного, сімейного) часткові здібності, їх поділяють за інстинктами, які в дітей проявляються і вдосконалюються [5, с. 148]

А. П. Усова найбільш помітними різновидами ігор дітей вважала режисерські ігри, коли дитина управляє іграшкою, та ігри, де роль виконує сама дитина. До цієї ж думки приєднується і О. Є. Кравцова [4, с. 26].

Сучасна педагогіка найчастіше послуговується такою класифікацією ігор:

1. Творчі ігри. До них належать режисерські, сюжетно-рольові (сімейні, побутові, суспільні), будівельно-конструкційні, ігри на теми літературних творів (драматизації, інсценування).

2. Ігри за правилами. Цю групу утворюють рухливі (великої, середньої, малої рухливості; сюжетні, ігри з предметами; з переважанням основного руху: бігу, стрибків тощо; ігри-естафети) та дидактичні ігри (словесні, з іграшками, настільно-друковані) [1].

О.В. Сухомлинський сформулював поняття гра як величезне світле вікно, через яке у духовний світ дитини вливається живильний потік уявлень і понять про навколишній світ [5].

Але за для формування та розвитку розумового виховання засобами гри вихователю потрібно дотримуватись певного алгоритму дій.

Методика організації і проведення ігор складається з декількох етапів:

1. Підготовка. Вона містить у собі відбір гри відповідно до віку й програмного матеріалу. Визначення часу проведення гри (на заняттях чи у вільний час), вибір місця (у кімнаті або на вулиці), визначення кількості гравців. Підготовку необхідного матеріалу (іграшки, предмети, природний матеріал інше); підготовку вихователя предмету, природний матеріал інше); підготовку вихователя (осмислення гри, місце в грі, методи керівництва), підготовку дітей (збагачення їх знаннями про предмети, явища, взаємозв'язки в навколишньому середовищі, необхідні для рішення ігрових завдань).

2. Проведення гри. Цей етап містить ознайомлення дітей з умовами гри й матеріалом, пояснення правил і ходу гри, демонстрацію ігрових дій, визначення ролі вихователя у грі (гравець, уболівальник, арбітр), підбиття підсумків гри.

3. Аналіз гри, що дозволяє визначити ефективність обраних прийомів, виявити індивідуальні особливості в поведінці і характері дітей [5, с. 235].

Добираючи ігри потрібно обов'язково враховувати індивідуальні особливості дітей. Адже в групі є діти з різним рівнем знань та розумових здібностей. Серед них можуть бути новачки, не підготовлені діти. З цими дітьми потрібно працювати індивідуально, формуючи у них відповідні уміння і навички, які дадуть їм змогу надалі діяти самостійно. Для того, щоб гра приносила дитині максимальну користь, необхідно дотримуватись нескладних правил:

- тривалість гри повинна відповідати віковим особливостям дітей;
- не слід починати гру не задовго до сну, або перед вживанням їжі;
- заздалегідь підготуйте до гри всі необхідні матеріали;
- не намагайтесь примусити дитину засвоїти більше, ніж вона зможе [5, с. 301].

Висновки. Проаналізувавши психолого-педагогічну літературу, ми охарактеризували, що формування розумового виховання дошкільників не можливе без визначення рівня сформованості розумового розвитку та правильно підібраних методів та засобів, враховуючи тему нашого дослідження ми визначили що за для використання ігор в умовах ДНЗ вихователь повинен враховувати певні особливості, серед яких вікові та індивідуальні особливості дітей, та визначення рівня сформованості розумового виховання.

Література

1. Богуславська З.М., Смирнова Е.О. Розвиваючі ігри для дітей молодшого дошкільного віку. - М.: Инфра-М.- 2001. – С. 84
2. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник /С. У. Гончаренко. – К.: Либідь, 1997. – С. 373
3. Дьяченко О. Ігри та вправи для розвитку розумових здібностей дітей. // Дошкільна освіта.- 2008. - №4. - С.46-58
4. Калинченко А.В. Значення ігор з моделями в розумовому розвитку дітей дошкільного віку. // Матеріали V міської науково-практичної конференції молодих

учених і студентів вищої та середньої освіти міського підпорядкування. – М. - , 2006. – С. 64

5. Поніманська Т.І. Дошкільна педагогіка: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. – К.: «Академвидав», 2004. – 456 с.

Порошина А. О.
Державний вищий навчальний заклад
«Криворізький державний педагогічний університет»
студентка 3 курсу
групи ДВП 14-1
м. Кривий Ріг
Науковий керівник:
канд. пед. наук, ст. викладач Савченко К. Ю.

РОЛЬ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У РОЗВИТКУ ЕМОЦІЙНОЇ СФЕРИ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

У дошкільній педагогіці дидактичні ігри розрізняють за навчальним змістом, ігровими діями і правилами, організацією і стосунками дітей, роллю вихователя тощо. Ці класифікації співвідносяться зі змістом навчання і виховання: ігри для сенсорного виховання, ігри, спрямовані на ознайомлення дітей з об'єктами і явищами навколишньої дійсності, на формування елементарних математичних уявлень, на розвиток емоційної сфери дітей. У даній статті надано приклади ігор спрямованих на розвиток емоційної сфери дітей дошкільного віку. Визначено роль дидактичної гри у виховному процесі.

Ключові слова: *інтерактивні технології, емоції, дидактична гра, емоційна сфера, емоції, почуття.*

Постановка проблеми. В останні роки в системі дошкільної освіти простежується пріоритетна увага до інтелектуального розвитку дитини, тим часом як розвитку емоційної сфери часто надається меншого значення. Але ж, як справедливо зазначили Л.С.Виготський і О.В.Запорожець, тільки узгоджене функціонування цих двох систем – емоційної сфери та інтелекту в тісній єдності може забезпечити успішність будь яких форм діяльності.

Розумовий розвиток дитини тісно пов'язаний зі світом її відчуттів та переживань. Діти часто перебувають у «полоні емоцій», оскільки ще не можуть керувати своїми почуттями, що й зумовлює імпульсивну поведінку, ускладнення у спілкуванні з однолітками й дорослими.

Аналіз основних досліджень з обраної проблеми. Проблему розвитку емоційної сфери описували в своїй практичній діяльності науковці, психологи та педагоги – М.Монтессорі, А.С.Макаренко, В.О.Сухомлинський, Ф.Фребель, В.Роменець, Л.В.Попова, В.І.Панов, С.М.Лисенкова, В.Ф.Шаталов, І.Л.Волков, Т.І.Гончарова, Є.М.Ільїн та інші. Вони

зауважували, що одним з найефективніших засобів розвитку емоційної сфери дітей дошкільного віку є ігрова діяльність.

Мета статті - розкрити ефективність використання дидактичних ігор, як засобу розвитку емоційної сфери дітей дошкільного віку.

Виклад основного матеріалу дослідження. Інтерактивні технології – це організація засвоєння знань і формування певних вмінь та навичок через сукупність особливим способом організованих навчально – пізнавальних дій, що полягають в активній взаємодії дітей між собою та побудові міжособистісного спілкування з метою досягнення запланованого результату.

Емоційну сферу особистості становлять емоції, почуття та прояви, з якими вони пов'язані. Емоції – це ставлення людини до явищ дійсності, яке виникає в даний момент у зв'язку з можливістю задоволення певної потреби.

Це інстинктивна форма реагування на дійсність, яка слабо усвідомлюється людиною і важко піддається контролю. [3, с.65]

У дошкільному віці відбуваються значні зміни в структурі емоційної сфери дитини, її ускладнення, що обумовлено соціалізацією змісту та форм прояву емоційних реакцій. Відбувається розширення модального ряду емоційних реакцій, інтегрування емоцій та інтелекту [1, с.114].

Емоційний розвиток дошкільника характеризується наступним:

- емоції проходять шлях прогресивного розвитку;
- діяльність - основа емоційного розвитку;
- емоційні процеси відіграють важливу роль у регуляції діяльності;
- онтогенез емоцій нерозривно пов'язаний із загальним ходом психічного розвитку;
- на розвиток емоцій впливають всі структурні компоненти психіки (пізнавальні процеси, мотиваційна сфера, самосвідомість) [4, с. 167].

Зміст емоційного розвитку і його вікову динаміку визначають «емоційні новоутворення», послідовно формуються на різних етапах онтогенезу.

Протягом дошкільного віку відбувається зміна змісту емоцій, трансформація емоційних переживань, з'являються нові емоції і почуття, що пов'язано зі зміною змісту і структури діяльності дитини. Під впливом різних продуктивних видів діяльності, ознайомлення з навколишньою природою і музикою розвиваються естетичні емоції, як здатність сприймати, відчувати і переживати прекрасне в навколишньому житті і в творах мистецтва. Під впливом занять і дидактичних ігор розвиваються інтелектуальні емоції: здивування, цікавість (допитливість), впевненість або сумнів у своїх думках і діях, радість від правильного рішення задачі, які сприяють вдосконаленню пізнавальної діяльності дошкільника, її способів і прийомів. В результаті виконання моральних вимог розвиваються моральні емоції, що грають велику роль в особистісному розвитку дитини та формуванні його активної позиції в якості суб'єкта діяльності [2, с.68].

Отже, знати і відчувати - найважливіша відмінна ознака розумної людини. Вловити ледь помітну посмішку або відчутти роздратування

співрозмовника, стримати образу або розділити радість з другом - все це і є світ почуттів та емоцій. Розпізнавання і передача емоцій, при всій уявній простоті, - досить складний процес, що потребує від дитини певного рівня розвитку. Дітей необхідно вчити виражати свої емоції і почуття. Вчити розуміти почуття і емоції іншої людини (як дорослого, так і однолітка). Адже нерозуміння іншої людини веде до страхів, переживань, самотності, незручності, а, у зв'язку з цим, ворожості, неадекватності поведінки, відчуженості.

Вивчивши і узагальнивши досвід вихователів я вибрала дидактичні ігри за допомогою яких, на мою думку, найкраще розвивати емоційну сферу дітей дошкільного віку.

Гра «Чарівний мішечок»

Перед грою потрібно обговорити з дитиною який у неї настрій, що вона відчуває, може ображена на когось. Далі дитині пропонують скласти у чарівний мішечок всі негативні емоції: злість, образу, сум. Цей мішечок з усім поганим, що в ньому є, викидається. Можна запропонувати дитині самій викинути мішечок. Добре, якщо дорослий теж покладе в цей мішечок свої негативні емоції.

Можна використати ще один «чарівний» мішечок, з якого дитина дістане ті позитивні емоції, які вона хоче [3].

Гра «Малюємо емоції пальцями»

Дитині пропонується намалювати свої емоції пальцями. Для цього потрібно використовувати баночки з гуашевою фарбою. Можна намалювати свій настрій за допомогою пальців [3].

Гра «Збиралки»

Нам потрібно буде: 2 овалу обличчя (можна використовувати більше); 4 пари намальованих очей; набір схематично зображених губ; 3 пари брів; зачіски (хлопчик, дівчинка, мама, тато, дідусь і бабуся)

Запропонувати дітям зібрати ту чи іншу емоцію, позначити її і обговорити, чому у створеного персонажа такий настрій. Що у нього трапилося, яка історія сталася? Або допомогти герою змінити печаль на

радість і страх на диво, просто перекладаючи частини обличчя, а потім придумати історію [5].

Висновки. Отже, дидактична гра створює позитивний емоційний підйом, викликане гарне самопочуття і разом з тим вимагає певного напруження нервової системи. Перед дітьми ставляться ті чи інші завдання, вирішення яких потребує уваги, вміння обдумати правила, послідовність дій, переборювати труднощі. Вони сприяють розвитку у дітей почуттів і сприймань, формування уявлень, засвоєння знань. Ігри дають можливість навчати дітей вирішувати ті чи інші завдання більш раціонально. В цьому полягає їх розвиваюча роль.

Таким чином, дидактичні ігри, як колись, так і тепер, широко використовуються вихователями, бо гра організовує легко збудливих, сприяє формуванню впевненості в собі. Вона являє собою багатопланове, складне педагогічне явище: є ігровим методом навчання дітей, самостійною ігровою діяльністю, засобом виховання дитини і виступає як умова всебічного виховання особистості дитини.

Література

1. Вікова та педагогічна психологія: Навч. посібник / О.Скрипченко, Л.Волинська, З.Огороднійчук та ін. – К.: Просвіта, 2001. – 416 с.
2. Дяченко С. Розвиток емоційної сфери дитини дошкільного віку шляхом застосування ігор та ігрових ситуацій.-/Х.: Вид. група «Основа», 2016. – 121с.
- 3.Клочек Л.В. та ін. Актуальні питання психології. Інформаційно-методичні матеріали // Кіровоград: РВВ КДПУ імені Володимира Винниченка, 2011. – 130 с.
4. Люльченко Л.Г. Загадковий світ емоцій. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://ocvitazhrvo.jimdo.com/презентуємо-досвід/зага..>
5. Павелків Р.В. Вікова психологія: підруч. для студ. вищ. навч. закл. –К.: Кондор, 2011. – 486 с.
6. Чукмарева М.М. Дидактичні ігри для дитячого садка. Електронний ресурс - Режим доступу: <http://ped-kopilka.com.ua/igry-konkursy-razvlechenija>.

Рябоконт А. Є.

Державний вищий навчальний заклад

«Криворізький державний педагогічний університет»

студентка 3 курсу

групи ДВП 14-1

м. Кривий Ріг

Науковий керівник:

канд. пед. наук, ст. викладач Савченко К. Ю.

ГЕНДЕРНЕ ВИХОВАННЯ ДОШКІЛЬНИКІВ У СЮЖЕТНО-РОЛЬОВІЙ ГРІ

Стаття присвячена розгляду проблеми гендерного виховання дітей дошкільного віку у сюжетно-рольовій грі. Розкрито сутність і характеристику понять гендерне виховання, сюжетно-рольова гра, висвітлено погляди вчених на важливість гендерного виховання у сюжетно-рольовій грі.

Ключові слова: гендерне виховання, сюжетно-рольова гра, дошкільний вік, статева поведінка.

Постановка проблеми. Сьогодні у час руйнування стереотипів, переоцінки цінностей, зменшення соціальних ролей чоловіка і жінки, посиленої уваги до самореалізації особистості, надзвичайно важливою є проблема гендерного виховання малят. Інтерес обумовлений тим, що сучасні вимоги індивідуального підходу до формування особистості не можуть ігнорувати гендерні особливості дитини, її біосоціокультурні характеристики. Освітня лінія «Особистість дитини» Базового компоненту дошкільної освіти передбачає формування у дошкільників елементарного уявлення про статеvu належність та виховання умінь орієнтуватися в ознаках своєї статевої приналежності і поважного ставлення до протилежної статі.

Демократизація стосунків спричинила змішання статевиx ролей, фемінізацію чоловіків і чоловічність жінок. Вже стираються кордони між «жіночими» і «чоловічими» професіями. Деякі чоловіки, у свою чергу, втрачають здатність грати правильну роль у шлюбі, вони поступово перетворюються на «споживачів», і які обов'язки по вихованню дітей вони перекладають на жінок. На тлі цих змін змінюються і внутрішні психологічні позиції дітей. Їх свідомість: дівчатка стають агресивними і грубими, а хлопчики переймають жіночий тип поведінки. Спостерігаючи за дітьми старших груп, помітили, що багато дівчат позбавлені скромності, ніжності, терпіння, не вміють мирно вирішувати конфліктні ситуації. Хлопчики ж, навпаки, не вміють постояти за себе, слабкі фізично, позбавлені витривалості та емоційної стійкості, у них відсутня культура поведінки по відношенню до дівчаток.

Гендерне виховання – це формування у дітей уявлень про справжніх чоловіків і жінок, а це необхідно для нормальної та ефективної соціалізації особистості. Під впливом вихователів і батьків дошкільник повинен засвоїти статеvu роль, або гендерну модель поведінки.

Аналіз основних досліджень з обраної теми. До проблем гендерного виховання у сюжетно-рольовій грі в різні часи зверталися такі класики педагогічної науки як: С.Рубінштейн, Л.Виготський, Д.Ельконін, Р.Жуковська, О.Усова, Н.Волкова. Різні аспекти гендерного виховання досліджують Л.Арутюнова, Г.Бендес, Г.Говорун, Л.Градусова, О.Кононко, С.Макаренко. Розвідка цієї проблеми щодо дошкільного віку мають одиничний характер – О.Кудрявцева, Н.Ледовських, І.Євтушенко, Л.Штильова.

Гру як провідний вид діяльності дошкільників досліджували психологи та педагоги – Г.Біленька, О.Леонтьєв, Т.Поніманська.

Мета: проаналізувати особливості сюжетно-рольових ігор у хлопчиків і дівчаток дошкільного віку та їх ролі у формуванні гендерної ідентичності дошкільників.

Виклад основного матеріалу. Гендерне виховання – це процес, спрямований на формування якостей, рис, властивостей, що визначають необхідне суспільству ставлення людини до представників іншої статі [1, с. 174].

Гендерно-рольова поведінка людини має свою історію. Гендерні ролі не виникають одразу з народженням дитини, вони розвиваються в залежності від багатьох умов і факторів протягом людського життя. Цей розвиток має свої закономірності, протиріччя. Від нього залежить характер життєвого сценарію людини, стиль її життя і стратегії поведінки в різноманітних життєвих ситуаціях. З іншого боку, розвиток гендерних ролей, чи гендерний розвиток пов'язаний з багатьма характеристиками особистості, зокрема, з ідентичністю. Про закономірності гендерного розвитку в сюжетно-рольових іграх і йдеться в даній статті.

Дошкільний вік – це важливий період для виховання культури гендерних взаємин дітей. Саме в цей період у них формуються першооснови якостей мужності й жіночності, перші тривалі відносини, моделі поведінки в сім'ї і в суспільстві, симпатії один до одного, дитяча субкультура.

У міру ознайомлення дитини з все більш широким кругом явищ суспільного життя дорослих людей, змінюються і сюжети дитячих ігор. Це відбувається не самотійно, а під визначальним впливом тих, що оточують і залежить від того, як і з якими явищами суспільного життя знайомлять дитину оточуючі дорослі. Та або інша сфера діяльності стає сюжетом дитячих ігор лише в тому випадку, якщо відносини людей один з одним, в процесі трудової діяльності або суспільного життя можуть бути вироблені дитиною. В більшості випадків вона ще не може зробити цього самотійно, тому у виділенні цих відносин йому допомагають дорослі.

Через сюжет і зміст ігор здійснюється зв'язок дітей з тими сферами життя, які недоступні для безпосередньої участі дітей. Якщо при спостереженні за діяльністю дорослих діти залишаються лише в ролі її споглядачів, то при дійсному відтворенні життя дорослих за допомогою рольової гри, вони реально стають в положення дорослих, глибше проникають в зміст їх діяльності.

Найбільш характерним моментом ототожнення себе дорослим в грі дитини-дошкільника є те, що він не може здійснюватися поза практичною дією. Неможливо уявити собі дитину, яка указує на себе роль дорослого, залишається бездіяльною і діяла б тільки в розумовому плані [3, с. 110].

Сюжетно-рольова гра для дитини – це особливий світ, де є можливість реалізації своїх інтересів, бажань, уподобань, фантазії, набуття досвіду, взаємодії з представниками обох статей, прояви вибірковості, свобода вибору, ініціативності, самотійності, творчості. Гра дозволяє дитині приміряти різні соціальні ролі, взаємини, отримати масу позитивних емоцій, вражень, незабутніх, радісних моментів.

Граючи, дитина завжди знаходиться на межі реального та ігрового світу, займає одночасно дві позиції: реальну дитину і умовну – дорослого. Але у хлопчиків і дівчаток різне ігрове відображення світу дорослих, що обумовлюється їх статевою приналежністю. Слід зазначити, що важливою ознакою сюжетно-рольової гри - її самодіяльний характер. Д.В.Менджеріцька на цій підставі вважає за необхідне такі ігри називати творчими, оскільки виникають за власним почином та задумом дітей.

Сюжетно-рольова гра виступає могутнім засобом розвитку міжособистісних відносин дітей. У роботах Д.Б.Ельконіна та його послідовників доведено, що у сюжетно-рольовій грі міжособистісні відносини дітей розвиваються у двох головних напрямках: як рольові й реальні. Рольові відносини вимагають побудови взаємин дітей на основі взаємозв'язку між ролями, визначеними у грі. Гра у лікарню розгортається на основі відносин лікаря й пацієнта; у магазин - продавця й покупця; у сім'ю - доньки й матері чи батька тощо [2, с. 56].

Ігрова діяльність хлопчиків і дівчаток п'ятого року життя має свої особливості, які проявляються в ігрових інтересах, у виборі сюжетів, ігрових уміннях, в ігровій творчості. Ці особливості є як і традиційними, так і новими, сучасними.

Педагог повинен супроводжувати ігрову діяльність хлопчиків і дівчаток, використовувати прямі і непрямі прийоми в керівництві, здійснювати педагогічну підтримку хлопчика і дівчинки як суб'єкта соціальних відносин в ігровій діяльності, створювати спеціальні умови для виховання культури гендерних відносин дітей. [5, С.92]

У результаті багатьох досліджень науковці дійшли висновку, що сюжетно-рольова гра - це основний вид дитячої гри, що забезпечує розвиток соціалізації дітей дошкільного віку. Проблему використання сюжетно-рольових ігор у процесі соціально-інтелектуального розвитку дітей дошкільного віку досліджували Н. Гавриш, Н. Короткова, С. Ладивір та інші. Зокрема, у роботах С. Ладивір охарактеризована сюжетно-рольова гра старших дошкільників як здатність створювати сюжет для індивідуальної гри з опорою на наявний досвід; уміння взяти на себе роль та розгорнути сюжет спільної гри; здатність створити ігрову ситуацію для реалізації свого задуму. Н. Короткова вивчала способи взаємодії дітей у сюжетно-рольовій грі, що забезпечує спільну побудову сюжету. На її думку, самостійна спільна сюжетно-рольова гра в старшому дошкільному віці сприяє розвитку суспільних якостей особистості, що є дуже важливим для взаємодії з оточуючими. Н. Гавриш та А. Іванова досліджують гру як стратегічний, складний, багатоплановий вид діяльності, яка передбачає не тільки усвідомлення ігрового задуму, сюжетної лінії, а й певну послідовність спрямованих сукупних дій усіх учасників гри. За словами педагогів, стратегічна гра уможлиблює наявно спостерігати за процесом збагачення соціального досвіду дітей та їх інтелектуального розвитку. Це характеризує сюжетно-рольову гру як засіб виявлення життєвого досвіду дитини та вміння чи невміння використовувати його в повсякденному житті.

Альфред Адлер пропонує для відомих ігор з ролями наступне пояснення: відчуття слабкості, несамостійності, що хворобливо відчуваються дитиною, вона намагається заглушити і усунути фікцією влади і панування, і ось дитина грає в чарівника і фею. Хлопчик, який їде верхи на паличці, дівчинка, яка як «мама» дуже самовладно обходиться з лялькою або братиком, несвідомо мстять на всі обмеження і перепони, які вони постійно

випробовують в реальному житті. Фікція, таким чином, є не що інше як внутрішній протест, проти реального відчуття неспроможності.

Сюжетна гра – це та сфера дійсності, яка відтворюється дітьми. Сюжети дитячих ігор надзвичайно різноманітні і залежить від епохи, класової приналежності дітей, від умов в яких вони живуть. Деякі сюжети характерні для дітей різних вікових періодів і, деколи використовуються дітьми всієї країни.

Через узагальненість і скороченість ігрових дій в порівнянні з наочними дитина дістає можливість «програти» дійсну особу протягом однієї години. Узагальненню і скороченню дій в грі сприяє слово, яким діти зазвичай доповнюють свої дії. «Вже готово, полагодив», «вимили», «поїли», «приїхали», такими словами діти супроводжують свої ігрові дії.

Висновки. Отже, у процесі сюжетно-рольової гри у дітей дошкільного віку розвивається здатність до творення і реалізації задуму, який, залишаючись спочатку спонтанним, поступово постає як свідомо задумана тема, реалізуючи яку, діти не тільки механічно копіюють дії дорослих, а відтворюють почуття, переживання, наснажують їх особистісним смислом.

Література

1. Кравець В. Гендерна педагогіка. Навчальний посібник/ В. Кравець. – Тернопіль: Джура, 2003. – 416 с.
2. Говорун Т. Гендерна ідеологія у навчально-виховному процесі / Т. Говорун. О. Кікінеджи // Освіта і управління. – 2003. – Т. 6. – №4. – С. 56–69.
3. Петренко О. Становлення гендерного підходу до освіти і виховання в українському суспільстві / О. Петренко // Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти. – Рівне: РДГУ, 2003. – Вип.27. – Ч.1. – С. 110–120.
4. Бжиська Ю. А. Статеве виховання як невід’ємна частина морального виховання / Ю.А. Бжиська // Рідна школа. – 2002. – Квітень. – С. 27-31.
5. Кононко О. Л. Розвиток статевої свідомості хлопчиків та дівчаток у дошкільний період // Вихователю про психологію та педагогіку сексуального розвитку дитини: Наук.-метод. збірник / За ред. Т.В. Говорун. – К.: Інститут змісту та методів навчання, 1996. – С. 91 – 110.

Рябушкіна Є. В.

*Державний вищий навчальний заклад
«Криворізький державний педагогічний університет»*

м. Кривий Ріг

Науковий керівник:

канд. пед. наук, ст. викладач Суятинова К. Є.

ІГРОТЕРАПІЯ ЯК МЕТОД ПОДОЛАННЯ СТРАХІВ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Стаття присвячена проблемі причини виникнення та види страхів у дітей дошкільного віку. Представлено ігротерапію як дієвий метод подолання страхів у дошкільників.

Ключові слова: *страх, гра, ігротерапія.*

Постановка проблеми. Проблема виникнення страхів у дітей дошкільного віку набуває особливої актуальності як в науковому, так і в практичному плані та вимагає пошуків її вирішення. На сучасному етапі спостерігається тенденція до збільшення кількості дітей з таким негативним емоційним станом як страх. Причина страхів криється не тільки в індивідуальних особливостях дітей, а й у наявності особистісної невизначеності, занепокоєння значної частини населення, великої кількості стресів, формального спілкування батьків з дітьми та надлишком інформації, яка є неадекватною для сприйняття дітей дошкільного віку. Оскільки гра в дошкільному віці є провідним видом діяльності, то на нашу думку, основним корекційним методом подолання страхів у дітей є ігротерапія.

Аналіз досліджень. Застосування гри у вітчизняній психотерапевтичній практиці обґрунтовується теорією ігрової діяльності, найбільш повно розробленою в працях Д. Ельконіна; терапевтичні функції гри розглядалися такими представниками психоаналітичного підходу, як А. Фрейд і М. Кляйн, у напрямку недирективної ігрової психотерапії у поглядах К. Роджерса, В. Екслейна і Г. Лендрета; у напрямку директивної ігрової терапії Д. Леві; у змішаному напрямку такими представниками як М. Чистякова, М. Вайнер, Р. Широкова, Л. Костіна. Найяскравішими представниками у розробці ігротерапії як методу подолання страхів є О. Захаров, М. Панфілова, А. Співаковська, В. Гарбузов та ін.

Мета статті: теоретично обґрунтувати використання ігротерапії як методу подолання страхів у дошкільників.

Виклад основного матеріалу. На сучасному етапі не існує єдиного прийнятого трактування поняття «страх». Так, у сучасному словнику психологічних термінів «страх» визначається, як афективно-чуттєва емоція, яка виникає в обставинах превентивності – загрози за свою соціальну або ж біологічну екзистенцію у суб'єкта [7].

На думку психоаналітика З. Фрейда, страх – стан афекту, поєднання певних відчуттів з відповідними іннерваціями розрядки напруження та їхнього сприйняття, а також, імовірно, і відображенням певної значимої події. Практичний психолог Р. Овчарова розглядає страх, як ефективне (емоційно загострене), відображення в свідомості людини конкретної загрози для її життя і благополуччя.

Фізіолог І. Павлов трактує страх як «прояв природного рефлексу, пасивно-оборонної реакції з легким гальмуванням кори великих півкуль. Страх заснований на інстинкті самозбереження, має захисний рефлекс і супроводжується певними фізіологічними змінами вищої нервової діяльності» [6, с. 15]. Як зазначає В. Гарбузов, який досліджував питання про нервовість дітей, що у виникненні страхів велика роль належить інстинкту самозбереження, розпорядчого остерігатися невідомого.

Психологи А. Неймер, А. Петровський, М. Ярошевський розглядають страх як емоційний стан, що виникає в ситуаціях загрози біологічному або соціальному існуванню індивіда який спрямований на джерело дійсної та уявної небезпеки [6, с. 1].

На думку О. Захарова, страх – це інтенсивно виражена емоція, яка має захисний характер і супроводжується певними фізіологічними змінами вищої нервової діяльності. Психолог вважає, що страх можна розглядати як природний супровід розвитку людини. Він класифікував страхи за характером (природні, соціальні, ситуативні, особистісні), за ступенем реальності (реальні та уявні), за ступенем інтенсивності (гострі та хронічні) [2, с. 25].

У дошкільному віці найбільш розповсюдженими є переживання страхів, у результаті формування яких найбільш загрозливим чинником є емоційно-насичений конкретизований образ, який характеризується, найчастіше, фантастичним і ірраціональним характером (страх темряви, казкових персонажів, уявних істот та ін.)

З позицій соціологічного підходу, орієнтованого на фактори середовища, причинами виникнення страхів у дітей є неправильне виховання і несприятливі відносини в сім'ї. Наприклад, неправильний тип виховання – гіперопіка, гіпоопіка, велика кількість обмежень і санкцій та ін. Батьки часто культивують «правильність» поведінки: ставлення до дитини може включати надлишковий контроль, регламентовані норми і правила, відступ від яких може спричинити покарання. В такому випадку поведінка дитини обумовлена страхом відступу від норм і правил, встановлених дорослими [6, с. 2].

Причиною виникнення страхів може послужити і зміна соціального оточення, звичних умов і ритму життя. Наслідком страхів може стати і особистісна тривожність матері, яка встановлює симбіотичні відносини з дитиною, намагаючись захистити дитину від потенційних життєвих труднощів і уявних небезпек. У результаті дитина починає відчувати страх при відсутності матері. Джерелом виникнення страхів у дітей може бути розбіжність між становищем, яке займає дитина в колективі однолітків, і тим становищем, яке вона прагне зайняти. Тому порушення соціального статусу також є причиною виникнення страхів. Провідним страхом у старшому дошкільному віці є страх невідповідності суспільним вимогам мікросоціального та макросоціального оточення.

Психолог О. Захаров охарактеризував чинники, пов'язані з виникненням дитячих страхів:

- наявність страхів у батьків;
- прояв батьками тривожності в стосунках з дитиною, надмірне оберігання її від небезпек, ізоляція від комунікацій;
- рання раціоналізація почуттів дитини, пов'язана з надмірною принциповістю батьків або їх емоційним неприйняттям;
- конфліктні взаємодії між батьками дитини;
- наявність надмірної кількості заборон або повне надання свободи дитині з боку батьків, наявність нереалізованих загроз;
- відсутність ролівої ідентифікації з батьком;
- психічні травми, що сприяють підвищеній чутливості до різних страхів;

- психічне зараження страхами в процесі спілкування з однолітками та батьками [2, с. 8].

Отже, в молодшому дошкільному віці виникають страхи розлуки з батьками, страхи темряви, страхи самотності, страхи медичного характеру та ін. В старшому дошкільному віці виникають соціальні страхи (страх самотності), засновані на усвідомленні власної ролі в соціумі та, як зазначає О. Захаров, страх смерті. Його поява означає усвідомлення дитиною незворотності в просторі та часі вікових змін, які відбуваються [2]. Тому дуже важливо застосовувати ефективний метод, який допоможе звільнитись від страхів. Наприклад, таким методом є ігротерапія.

Відомо, що в дошкільному віці провідним видом діяльності є гра. Гра – спосіб вираження почуттів, пізнання і моделювання навколишньої дійсності. За допомогою гри можливо краще зрозуміти переживання дитини, її інтереси, потреби, характер, самопочуття. Вона допомагає дитині набути певних навичок в тій чи іншій діяльності, в тому числі в спілкуванні, засвоїти соціальні норми поведінки, доставляє дитині задоволення, підвищує життєвий тонус, покращує емоційний та фізичний стан. На думку О. Захарова, гра має терапевтичну функцію, оскільки в ній життєві обставини, які травмували дитину переживаються умовно, тобто в ослабленому вигляді і, крім того, відбувається їх емоційне відреагування – катарсис [1, с. 75].

У словнику психологічних термінів ігротерапія розглядається як психотерапевтичний метод впливу на дітей та дорослих, який базується на використанні гри [7].

Термін «ігротерапія» був запропонований психоаналітиком М. Кляйн, яка почала разом з А. Фрейд, використовувати гру з дітьми як метод діагностики та лікування.

Представник директивної ігротерапії Д. Леві вважав, що гра дає можливість дітям відреагування. В рамках цього підходу ігротерапевт відтворює таку обстановку, щоб спеціально відібрані іграшки допомогли дитині відновити той досвід, який викликав у нього реакцію тривоги.

На думку М. Кисильової, ігрова терапія – це психокорекційне використання гри, яке впливає на розвиток особистості, сприяє створенню близьких стосунків між учасниками групи, допомагає зняти напруження, підвищує самооцінку, дозволяє повірити в себе в різних ситуаціях спілкування, оскільки в процесі гри знімається небезпека соціально значущих наслідків [3, с.46].

Психолог О. Захаров [1, с.74] розглядає ігротерапію як метод подолання дитячих страхів, ним була розроблена методика роботи з дітьми. Метою ігрової терапії, на думку О. Захарова та Б. Карвасарського, є перенесення негативних емоцій та якостей дитини на ігровий образ. У процесі гри діти наділяють персонажів власними негативними емоціями, рисами характеру, переносять на ляльку свої недоліки, страхи, які доставляють їм неприємності [4, с.153].

Успіх у грі зумовлює кращу адаптацію в реальному житті за рахунок емоційного насичення грою, критичного переосмислення дитиною, під час гри, власних невдач і страхів. Включаючись в ігрову діяльність, дитина долає поріг страху і сором'язливості, вчиться порівнювати власну поведінку з вимогами оточуючих. Наслідування під час гри улюбленим героям і персонажам сприяють подоланню страху і тривожності. Оволодіння практичними навичками колективної гри позбавляє дітей від зайвого занепокоєння, а емоційна насиченість ігор збагачує емоційний світ дитини. Отже, ігри служать природною формою нейтралізації дитячих страхів, дозволяючи відтворювати в непрямій формі страхи життєвих ситуацій.

В якості основних завдань, спрямованих на подолання страхів дітей в сюжетно-рольовій грі, є наступні:

- усвідомлення дитиною безпечним ігровим способом власних емоцій і страхів;
- переоцінка ставлення до травмуючих подій і нейтралізація хворобливого емоційного ефекту;
- подолання страхів, скутості при загрозі попадання в нову несподівану ситуацію;
- конструктивне вирішення тривожних переживань за допомогою усвідомлення позитивних моделей поведінки;
- формування у дитини нових форм переживань;
- десенсибілізація страхів, досягнення емоційної децентрації для зняття комунікативних бар'єрів.

Висновки. Отже, проблема психологічної корекції страхів у дітей дошкільного віку набула особливої актуальності у зв'язку зі збільшенням кількості дітей, які відчувають різні страхи. Дитячі страхи можуть бути обумовлені віковими особливостями і мати тимчасовий характер, або обумовлені відносинами батьків до дитини. Страх відіграє важливу роль в житті дитини, з одного боку, він може вберегти від необдуманих і ризикованих вчинків, з іншої сторони стійкі страхи перешкоджають розвитку особистості дитини, сковують творчу енергію, сприяють формуванню невпевненості та підвищеної тривожності. Тому так необхідно знати і використовувати ігротерапію, як дієвий метод подолання страхів. Ігротерапія є методом, який допомагає розкрити творчий потенціал дитини, зняти напруження та знаходження оптимальних способів вирішення проблем дитини дошкільного віку. Перспективами подальшого дослідження є розробка програм і конспектів занять з ігротерапії для подолання страхів у дітей дошкільного віку.

Література

1. Захаров А.И. Психотерапия неврозов у детей и подростков / А. И. Захаров. – Минск: Медицина. – 2004. – 212 с.
2. Захаров А.И. Дневные и ночные страхи у детей / А.И. Захаров. – Москва: Речь. – 2010. – 313 с.
3. Кисельова М.В. Арт-терапия в роботі з дітьми: рук. для дит. психологів, педагогів, лікарів і фахівців, що працюють з дітьми / М.В. Кисельова. – СПб: Мова. – 2009. – 158 с.

4. Осипова А.А. Общая психокоррекция учебное пособие / А.А. Осіпова. – Москва: Сфера. – 2002. – С. 150-165.
5. Петрук Н. Психологічна основа проявів дитячих страхів у дошкільному віці / Н. Петрук // Освіта регіону. – 2014.– №1. – С. 1-3.
6. Щербатов Ю.В. Психофізіологія страху / Ю.В. Щербатов. – Москва: ЕКСМО. – 2005. – 202 с.
7. Юрчук В.В. Современный словарь по психологии / В.В. Юрчук. – Минск: Эллайд. – 2000. – 704 с.

*Савинська Є. В.
факультет початкового навчання
Національного педагогічного університету
імені Т. Г. Шевченка м. Чернігова
студентка 64 групи
м. Чернігів*

ФОРМУВАННЯ ТОЛЕРАНТНОГО СТАВЛЕННЯ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ДНЗ ДО ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ

У статті розглянуто особливості формування толерантного ставлення майбутніх вихователів ДНЗ до роботи в групах інклюзивного типу, зокрема причини небажання працювати з дітьми з особливими освітніми потребами та запропоновано ряд завдань студентам, що навчаються на факультеті початкового навчання, які сприятимуть успішному виконанню завдань інклюзивної освіти.

Ключові слова: *інклюзивна освіта, дитина з особливими освітніми потребами, група інклюзивного типу, індивідуальний підхід, майбутні вихователі ДНЗ, толерантність.*

Постановка проблеми та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Україна, як європейська держава цілеспрямовано крокує шляхом євроінтеграції і дотримання прав дитини на використання всіх можливостей, які пропонує суспільство, насамперед, забезпечення рівного доступу до здобуття якісної освіти.

Інтегрування дітей з порушеннями психофізичного розвитку до загальноосвітніх закладів – це один з важливих напрямків роботи в галузі освіти, зокрема дошкільної.

Для України інклюзивна освіта – педагогічна інновація, що знаходиться на стадії впровадження, а тому зустрічає немало труднощів. Це і архітектурна непристосованість споруд, недоопрацьованість нормативно-правової бази, необхідність додаткового фінансування інклюзивних закладів освіти, академічна перевантаженість навчальних програм, які досить важко адаптувати до потреб дитини з вадами у розвитку, негативне ставлення батьків «нормальних» дітей. Усе це значно утруднює процес упровадження інклюзивного навчання.

Однією з найважливіших проблем є професійна невідповідність та не сформованість толерантного ставлення студентів до роботи з дітьми з особливими освітніми потребами в порівнянні з педагогами спеціальних шкіл, які небезпідставно вважають кращими послуги для дітей у своїх закладах.

Проблеми залучення дітей з особливими потребами до навчання в загальноосвітніх навчальних закладах, їх реабілітації та соціалізації до суспільних норм розглядали вітчизняні науковці, зокрема В. Бондар, Т. Євтухова, І. Іванова, А. Колупаєва, В. Ляшенко, О. Савченко, О. Столяренко, А. Шевчук та інші. Однак питання впровадження інклюзивної освіти в дошкільних навчальних закладах залишається недостатньо розробленим.

В статті розглянута одна з наведених вище проблем, а саме – формування толерантного ставлення майбутніх вихователів до роботи в групах інклюзивного типу.

Слід зазначити, що толерантність це якість людини, яка включає : повагу інших людей, їх право бути не такими, як ми; визнання рівності усіх людей на землі; визнання того, що можуть існувати різні точки зору.

За повної інклюзії (включення) всі діти є повноправними членами дитячого колективу, забезпечуються безбар'єрним доступом, підтримкою, за необхідності медико-соціальним і психолого-педагогічним супроводом [1, с. 7]. Освітні заклади повинні надати змогу усім дітям брати активну участь в діяльності колективу, місцевої громади, тим самим забезпечивши повне порозуміння та взаємодію всіх членів спільноти. За інклюзивної системи навчання визнається та враховується різноманітність дитячого колективу, особливі освітні потреби задовольняються і у дітей з обмеженими можливостями здоров'я, і у дітей талановитих і обдарованих за допомогою індивідуалізованих методів навчання, адаптованих навчальних програм, спеціально розроблених та підібраних допоміжних навчальних матеріалів, додаткових посібників тощо [2, с. 30].

Інклюзивне навчання (інклюзія – inclusion (англ.) – включення), передбачає створення освітнього середовища, яке б відповідало потребам і можливостям кожної дитини, незалежно від особливостей її психофізичного розвитку. Інклюзивне навчання – гнучка, індивідуалізована система навчання дітей з особливостями психофізичного розвитку в умовах загальноосвітнього закладу за місцем проживання. Навчання відбувається за індивідуальним навчальним планом, забезпечується медико-соціальним та психолого-педагогічним супроводом [3, с. 183].

Ефективність спільного навчання і виховання дітей з вадами психофізичного розвитку із здоровими однолітками залежить від спеціальної підготовки психолого-педагогічних кадрів. При цьому знання, вміння й навички педагогів загальної освіти не мають дублювати дефектологічну підготовку, адже інтегровану та інклюзивну освіту забезпечують передусім корекційні педагоги. Проте вчителі, вихователі, психологи загальної освіти є членами команди психолого-педагогічного супроводу інтегрованої дитини, а

це вимагає формування відповідної складової їхньої професійної компетентності.

Аналізуючи сьогоденний стан інклюзивної освіти в Україні, не можна не звернути уваги на таке питання, як толерантне ставлення майбутніх вихователів до дітей з особливими освітніми потребами. Проведене анкетування серед студентів факультету педагогічного навчання національного педагогічного університету імені Т.Г.Шевченка виявило, що близько 20% опитаних не готові до роботи в групах інклюзивного типу. Серед причин цього явища були зазначені:

- Великий ступінь відповідальності пов'язаний з роботою з дітьми з особливими освітніми потребами;
- Не сформованість емпатійних почуттів та терплячого ставлення до дітей з психофізичними порушеннями.

Студентам було запропоновано перегляд відео про дітей з особливими освітніми потребами, участь у вебінарах на задану тему. Найефективнішим методом формування толерантного ставлення до дітей з психофізичними порушеннями виявилось відвідування інклюзивних груп на базі дошкільних навчальних закладів, центрів аутизму та «Відродження» м. Чернігова.

Повторне опитування виявило зменшення вдвічі відсотку студентів, які досі перебувають у нерішучості бажання працювати в групах інклюзивного типу.

Вагомого значення набуває формування у майбутніх педагогів адекватного ставлення до осіб з психофізичними вадами та їхніх родин; відповідних професійно значущих рис особистості, зокрема, таких як: любов до дітей незалежно від їхнього здоров'я, терпимість, емпатія.

На нашу думку, слід навчити майбутніх вихователів проводити серії комунікативних вправ, ігор на встановлення позитивних взаємин в групі, на формування позитивних емоцій, та шляхом бесід, довірливих розмов, тренінгових вправ. Залучення студентів до добору та створення цих методів роботи в групах інклюзивного типу нададуть змогу глибоко проаналізувати та проникнутися ідеєю інклюзивного навчання.

Висновки. Майбутніх вихователів слід навчати бути толерантними, враховувати індивідуальні особливості кожного. За такого підходу, педагогіка змінюється в цілому, потребує нових форм та організацій освітнього процесу, постійного творчого пошуку та внеску від кожного. Безсумнівно, цілеспрямована підготовка вихователів загальноосвітніх закладів сприятиме успішному розв'язанню проблеми інтеграції та інклюзії дітей з психофізичними вадами в Україні.

Література

1. Синьов В. Нова стратегія розвитку корекційної педагогіки в Україні / В. Синьов, А. Шевцов // Дефектологія. – 2004. – № 2. – С. 6–11.
2. Перхун Л. В. Інклюзивна освіта в Україні: стан та перспективи / Л. В. Перхун // Херсон. держ. ун-т: зб. наук. праць. – 2009. – №51. – С. 27–32
3. Колупаєва А. А. Діти з особливими освітніми потребами та організація їх навчання: наук.-метод. посіб. (Сер. „Інклюзивна освіта”) / А. А. Колупаєва, Л. О. Савчук; МОН України, НАПН України, Ін-т спец. педагогіки. – К.: АТОПОЛ. – 2011. – 274 с.

4. Шнайдер В. І. Інклюзивна освіта: теоретико-методологічні, організаційні засади впровадження: навч.-метод. посіб. / В. І. Шнайдер ; Хмельниц. обл. ін-т післядиплом. пед. освіти. – Хмельницький : ОППО, 2010. – 176 с.

Семченко Н. О.

*Державний вищий навчальний заклад
«Криворізький державний педагогічний університет»*

студентка групи ЗДОск – 15

м. Кривий Ріг

Науковий керівник:

канд. філол. наук, ст. викладач Іншаков А. Є.

НАРОДНА ІГРАШКА ЯК ЗАСІБ ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Стаття присвячена розгляду проблеми ознайомлення дошкільників з народною іграшкою як засобом виховання дітей дошкільного віку. Розкрито питання виникнення, подано характеристику народної іграшки. Висвітлено погляди вчених та народної педагогіки на народну іграшку як засіб виховання дітей дошкільного віку. Закцентовано увагу на важливість народної іграшки при ознайомленні зі спадщиною свого народу.

Ключові слова: народна іграшка, виховання, дошкільний вік, народ, середовище, народна спадщина.

Постановка проблеми. Народна іграшка набула особливого значення у вихованні дошкільників на основі народної творчості та народних іграшок. Народна іграшка – найдоступніший емоційний засіб народної педагогіки. Вона є спадщиною подібно до рідної мови, казки, пісні. Іграшка несе в собі художню культуру народної творчості, розвиває самобутні риси естетики свого народу. Відомо, що світогляд українця, розвиток у нього високої духовності, творчого розуму й моральних якостей формується на основі почуттів та емоцій. Активне використання народної іграшки сприяє підвищенню якості виховного процесу в ДНЗ.

Аналіз основних досліджень з обраної теми. На значущість народної іграшки у вихованні підростаючого покоління вказували С. Русова, Е. Аркін, А. Усова, Е. Фльоріна, А. Макаренко.

Унаслідок педагогічних розробок З. Васильцова, С. Логачевського, Л. Горболіса, В. Загреви, Г. Панченка та вдалого використання методик, виокремлюють групи вмінь, які формують особистість дитини:

-експресивні вміння – іграшка як подразник (колір, форма і т. д.) – внутрішньо мобілізує дитину, управляє її психічним станом, емоціями під час гри та після її закінчення;

-соціально-перцептивні вміння – розвиває у дитини увагу, пам'ять, уяву, спостереження, інтуїцію;

-інтелектуальні або поведінкові вміння – за їх допомогою встановлюються правильні взаємовідносини з партнером у спілкуванні під

час гри, іграшка вчить орієнтуватись у «іграшковій», а згодом і в «дорослій» ситуації, дитина приймає «іграшкове» рішення, яке з часом переноситься у доросле життя.

Мета статті – розкрити ефективність використання народної іграшки як засобу виховання дітей дошкільного віку.

Виклад основного матеріалу дослідження. Народна іграшка – стародавній вид народного мистецтва, виразник національної культури. У «Концепції дошкільного виховання в Україні» підкреслюється, що народна іграшка та гра з нею є найважливішими засобами національного виховання. [4, с. 28]

Першим збирачем і дослідником української народної іграшки був священик із Суботова Марко Грушевський (1865 – 1938), родич відомого історика Михайла Грушевського. У 1904 р. було опубліковано його працю «Дитячі забавки та ігри усякі. Зібрані по Чигиринщині Київської губернії». [2, с. 224].

Нині народну іграшку виробляють лише поодинокі майстри. Купують її здебільшого не для дитячих ігор, а для своєї рідної фольклоризації сучасного міського інтер'єру, поповнення приватних зібрань та фондів музеїв. Основним споживачем такої іграшки стає міська інтелігенція. Іграшка потрапляє в інше середовище, аніж те, у якому вона сформувалася і була повноправною складовою, корелюючись з іншими його складовими. Отже, можна констатувати, що народна іграшка від часів, коли вона носила обрядове значення (приблизно 25 тис. років тому), і до сьогодення пройшла тривалий шлях у своєму розвитку. Змінювалися матеріал, з якого виготовляли іграшку, її зміст, забарвлення, технології виготовлення, функції.

У новому середовищі традиційна іграшка, як і вишитий рушник, і родинний килим, народна картина або ікона, повинна бути атрибутом родової, родинної пам'яті про далеке й не дуже далеке минуле, про ту функціонуючу систему народної культури, елементом якої була ця іграшка. Остання ж і в сучасних умовах залишається носієм тих інформативно-генетичних багатств, які становлять основу світопізнання та світорозуміння. [2, с. 112].

Використання народної іграшки в дитячому садку, сім'ї урізноманітнює ігрову діяльність дітей, збагачує, розширює сферу пізнання дитиною світу і свого народу, розвиває традиційні для національної, господарської, побутової культури навички. Іграшки кожного народу мають свої педагогічні, художні, технічні традиції.

Народна педагогіка ставить до іграшки певні вимоги, які мають сприяти розвиткові підростаючого покоління:

- гігієнічні вимоги; безпечність при користуванні; покриття стійкими безпечними фарбами та лаками; легкі, не громіздкі за розміром; легко піддаються санітарно-гігієнічній обробці; в одязі, в окремих деталях не повинно бути нічого, що можна проковтнути, поранити себе чи когось іншого;

- технічні вимоги: не шумна; легко розбирається або прозора;

-естетичні вимоги: не викликати у дитини роздратування своєю поставою чи виразом обличчя; формувати естетичні смаки та вподобання дитини;

-педагогічні вимоги: виховний і розвивальний засіб; допомога у пізнаванні навколишнього світу. [3, с. 3]

Будь-яка народна традиційна іграшка є одним із тих важливих чинників, які формують у дитини певні буттєво-пізнавальні модулі, упроваджують у свідомі й підсвідомі сфери дитини першооснови національно-культурної поведінки. Стратегія виховання на традиційній іграшково-ігровій основі аж ніяк не архаїзує суспільство. Вона дозволяє зберігати національну самобутність в умовах сучасної глобалізації цивілізаційних процесів [2, с. 167].

Народна педагогіка вимагає виховувати дитину, зважаючи на вікові особливості дитини: «Гни дерево, поки молоде, вчи дітей, поки малі».

Народна традиційна іграшка має витоки в глибинних шарах фольклорної колективної культури. Підкреслимо – колективної, а не масової. Бо в ній утілені пластичні, орнаментальні, образні вподобання кожного окремого етносоціального осередку – якісного складового компоненту осереддя національного. У цьому принцип фольклорного колективного мистецтва. Використання народної іграшки у вихованні сприяє прилученню дитини до духовного, естетичного, побутового досвіду народу. Дитина, наприклад, не оцінює іграшку як витвір мистецтва або як образ, пов'язаний із певними легендами, казками, міфами. Однак, граючись нею, здійснює зорове та сенсорне сприйняття її форми (матеріально пластичної, кольорової, орнаментально-знакової) непомітно для себе, приєднується до місцевої, а через неї і до етнонаціональної сфери образних уподобань, художніх особливостей, які, водночас, мовою свого змісту розповідають про виробничо-господарську та святково-обрядову діяльність населення тієї місцевості, того краю, який ця дитина згодом, коли стане дорослою людиною, усвідомить як рідний. Народна іграшка є, насамперед, явищем культури. Але основні образні, смислові, символічні чинники народної іграшки є породженням етнонаціонального середовища. Мистецтво українського іграшкарства формує в дітей естетичні смаки, творчі здібності. Народна іграшка має не лише екологічну, а й духовну чистоту. Зроблена з любов'ю, вона розвиває кмітливість, фантазію, духовний світ дитини, дає перші професійні навички, пробуджує відчуття рідного коріння.

Окреме місце серед іграшок посідають ляльки. Лялька – одна з найдавніших іграшок людства, її справедливо називають супер-іграшкою, оскільки протягом століть вона не втрачає своєї актуальності. «Убрана» лялька супроводжує людину протягом усього життя: у дитинстві – це одна з улюблених забавок, приємний подарунок, а з часом – цікавий сувенір, пов'язаний із театральною грою, вітринним мистецтвом, промисловим виробництвом, художньою творчістю. Художньо оформлена іграшка збуджує в дитини естетичні почуття і переживання, формує естетичний смак.

Цікаві за змістом і формою іграшки позитивно впливають на психічний стан дитини, світосприймання, активізують життєвий тонус, що впливає на її здоров'я і фізичний розвиток. Народні іграшки сприяють зміцненню в дитини світлого, оптимістичного настрою, позитивного сприйняття навколишнього світу. Умовні, а не натуралістичні образи птаха, тварини, людини вчать дитину розумінню метафоричної мови традиційного мистецтва. До того ж шляхом спілкування з подібними іграшками дитина навчається бачити або уявляти образ живого натурального через умовне, в узагальненому знаходити риси конкретного, що розвиває її спостережливість і кмітливість. Зрештою, дитина змалечку привчається до традиційних місцевих формообразних уподобань. Іграшка як створений дорослими для розвитку дітей предмет культури має освітнє і виховне значення лише тоді, коли використовується за призначенням. Дитина повинна розуміти іграшку, хотіти з нею творчо діяти. Щоб іграшка, як і гра, була супутником дитинства, людство весь час удосконалює її.

Культура іграшки – важливий елемент загальної культури нації. Колись у колиску ліворуч для доньки клали ляльку, а для хлопчика, праворуч, – сопілку. За старими повір'ями, то були символічні атрибути-обереги, які прийшли з часів язичництва і мали в собі магічну силу. З давніх-давен діти робили собі іграшки самі – народ виховував майбутніх майстрів [1, с. 37].

Висновки. Отже, виховна цінність іграшки полягає в тому, що вона сприяє формуванню самостійності, творчої діяльності дітей. Іграшка – важливий фактор психічного розвитку. Народні іграшки здавна використовують з метою естетичного, морального, розумового, фізичного виховання. Народна іграшка є засобом формування відчуття естетичної краси, естетичного смаку, сенсорного сприйняття тощо. Іграшка є засобом передавання культурного досвіду народу від покоління до покоління.

Народна іграшка є ниточкою в руках дитини, яка з'єднує її з історією Батьківщини.

Література

1. Богуш А. М. Українське народознавство в дошкільному закладі: Практикум: Навч. посібник / А. М. Богуш, Н. В. Лисенко. – К. : Вища шк., 2003. – 206 с.
2. Богуш А. М. Українське народознавство в дошкільному закладі / А. М. Богуш, Н. В. Лисенко. – К., 2002. – 407 с.
3. Васильєва Т. Українська традиційна іграшка та лялька / Т. Васильєва // Дитячий садок. – 2007. – № 3. – С. 3.
4. Концепція безперервної системи національного виховання. – К., 1994.
5. Лозован М. «Генна пам'ять народної іграшки» / Михайло Лозован // Журнал «Поштовий вісник». – 2008. – № 07. – С. 17–18.

Ступак Н. М.
Державний вищий навчальний заклад
«Криворізький державний педагогічний університет»
студентка 5 курсу
групи ДВПс-12
м. Кривий Ріг
Науковий керівник:
канд. пед. наук, ст. викладач Савченко К. Ю.

ІГРОВА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ЗАСІБ ЕМОЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ДІТЕЙ СЕРЕДНЬОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ (НА ПРИКЛАДІ СЮЖЕТНО-РОЛЬОВОЇ ГРИ)

У статті розкрито зміст понять «емоції», «емоційна сфера», «емоційний розвиток»; висвітлено питання особливостей розвитку емоційної сфери дітей середнього дошкільного віку; розглянуто педагогічні умови, при реалізації яких, більш продуктивною та результативною буде робота педагога щодо емоційного розвитку дошкільника.

***Ключові слова:** середній дошкільний вік, емоції, емоційна сфера, емоційний розвиток, сюжетно-рольова гра, процес розвитку емоційної сфери.*

Актуальність проблеми дослідження. Бурхливий темп соціальних змін сьогодення поставив перед педагогікою актуальне і проблемне питання соціально-емоційного розвитку дітей дошкільного віку, що полягає у поступовому опануванні нею соціокультурних досягнень суспільства, у формуванні здатності усвідомлювати себе, суспільне довкілля і взаємодіяти з його соціальними об'єктами. Проблема розвитку емоційної сфери дітей та її особливостей у період дошкільного дитинства є актуальною як у теоретичному, так і суто прикладному аспектах.

Аналіз наукових досліджень. Особливості розвитку емоційної сфери особистості описано в працях А. Валона, А. Запорожця, Я. Неверовича, В. Сухомлинського, М. Монтессорі, П. Якобсона, А. Колесник, І. Бартенєва, І. Сопрун тощо.

У дослідженнях учених І. Анненкова, В. Нагаєва, В. Поплужного, Г. Потилико, В. Рибалко, Л. Сбитнєвої, В. Семке, В. Сухомлинського, М. Телешевської, М. Яновської увагу зацентровано на вихованні емоцій та формуванні емоційної сфери особистості. Найбільш сензитивними в цьому розрізі є періоди дошкільного навчання, на чому наголошено в працях І. Бега, О. Киричука, О. Кононко, В. Котирло, Я. Неверович, М. Шпак.

Науковці Н. Бібік, В. Бутенко, В. Киричок, Б. Кобзар, Я. Коломинський, О. Кононко, Н. Кудикіна, Н. Лейтес, С. Мельничук, О. Савченко, Н. Сакуліна, Л. Скиданова, Л. Хомич, К. Чорна та інші студіюють специфіку емоційного розвитку в процесі навчання.

Мета дослідження - теоретично обґрунтувати та практично перевірити дієвість педагогічних умов щодо емоційного розвитку дітей середнього дошкільного віку засобом ігрової діяльності.

Об'єкт дослідження – розвиток дітей середнього дошкільного віку.

Предмет дослідження – особливості емоційного розвитку дітей середнього дошкільного віку засобом ігрової діяльності.

Виклад основного матеріалу. Проблема розвитку емоцій, їх роль у виникненні мотивів як регуляторів діяльності та поведінки дітей середнього дошкільного віку є однією з найбільш важливих і складних проблем психології і педагогіки, оскільки дає уявлення не тільки про загальні закономірності розвитку психіки дітей і її окремих сторонах, а й про особливості становлення особистості дошкільника.

Важливість дослідження полягає в тому, що емоційний розвиток дітей середнього дошкільного віку тісно пов'язаний з особистісним розвитком, з формуванням світу почуттів і емоцій, введенням їх в світ культури міжособистісних відносин, які здійснюються в основному через емоційні механізми свідомості. Діти середнього дошкільного віку вразливі, відкриті для засвоєння соціальних і культурних цінностей, прагнуть до визнання себе серед інших людей. У них яскраво простежується невіддільність емоцій від процесів сприйняття, мислення, уяви. В цьому віковому періоді починають складатися і зміцнюватися моральні установки особистості, що виражають її ставлення до інших людей.

Отже, емоції є основною психофізіологічною особливістю дитячого віку, їхні вікові зміни зумовлюють своєрідну поведінку дітей на різних етапах їх розвитку.

Емоційна сфера дошкільника складається з емоційних переживань та почуттів і виконує ряд функцій, таких як стимулююча, регуляторна, оціночна тощо [1].

Л. С. Виготський вважав, що «емоційний розвиток дітей - одне з найважливіших напрямків професійної діяльності педагога. Емоції є «центральною ланкою» психічного життя людини, і, перш за все дитини» [2].

Н. Л. Кряжева, розглядаючи емоційний розвиток особистості, виділяє істотні умови, при реалізації яких робота педагога буде найбільш продуктивною:

- 1) врахування громадської думки, що виконує функцію емоційного зараження;
- 2) турбота про створення атмосфери доброзичливого взаєморозуміння;
- 3) забезпечення емоційною насиченістю загальної діяльності;
- 4) організація спільних колективних зусиль і переживань, які об'єднують її учасників;
- 5) збереження і розвиток позитивних емоцій дитини;
- 6) навчання дітей основам самоорганізації, самовиховання, стимулювання себе в процесі вольової дії за допомогою позитивних емоцій;
- 7) цілеспрямована робота по вихованню вольових якостей дитини».

Вільна сюжетна гра – найпривабливіша діяльність для дитини. Це пояснюється тим, що у грі дитина відчуває внутрішню свободу, підвладність йому речей, дій, відносин – усього того, що в практичній продуктивній діяльності досягається дуже важко. Результатом гри, як діяльності, є задоволення дитини, що забезпечує емоційний комфорт.

Поява ролі, яку малюк виконує у подвійному плані, засвідчує високий рівень розвитку гри як провідної діяльності. Коли виникає уявна ситуація та роль, гра набуває нового змісту, стає емоційною.

Особливістю ігор стає рольова емоційна виразність, прагнення чітко дотримуватися правди («як у житті, як насправді було»). У дитини відбувається становлення соціальних почуттів – своєрідність співчуття, відчуття своєї причетності до інших.

В сюжетно-рольовій грі дитина діє спочатку дієво, емоційно, а потім інтелектуально освоює систему людських відносин, дозволяє дитині психологічно зблизитися з роллю, пережити її перемоги і поразки, щастя і біду. Одне це вже розсуває кордони життєвого досвіду дошкільника, збагачує його [3].

Погоджуємося з думкою Т. Поніманської, яка зазначає про «необхідність формувати у дошкільнят відкритість до світу людей як потребу особистості, навички соціальної поведінки...формувати готовність до сприймання соціальної інформації, виховувати співчуття, співпереживання, бажання пізнавати людей, робити добрі вчинки» [4], що є очевидною передумовою формування емоційної культури дитини.

На основі проведеного теоретичного аналізу психолого-педагогічної літератури з даної проблеми слід підкреслити наступні особливості емоційного розвитку дітей середнього дошкільного віку:

- 1) дитина освоює соціальні форми вираження почуттів;
- 2) емоції дошкільника опосередковуються його ставленням до тих чи інших явищ, як наслідок вони стають більш узагальненими, усвідомленими, керованими;
- 3) змінюється роль емоцій в діяльності дитини, формуються емоційні передбачення;
- 4) інтенсивний розвиток вищих почуттів відбувається у процесі виконання різних видів діяльності малюка - трудової, продуктивної, ігрової;
- 5) почуття стають більш усвідомленими, узагальненими, розумними, довільними, не ситуативними, особливістю вищих почуттів є їх тісний взаємозв'язок [5].

Отже, саме в ігрових ситуаціях формується характер особистості, розвиваються індивідуальні риси, увага та пам'ять. У процесі гри в дітей виробляється звичка зосереджуватися, працювати вдумливо та самостійно. Дитина не помічає, що вчиться, пізнає нове, запам'ятовує, орієнтується в різних ситуаціях, розвиває фантазію та здобуває досвід. Саме ігрова діяльність вимагає напруги емоційних та розумових сил, передбачає прийняття дитиною рішень, сприяє розвитку здібностей, що давали б дитині

можливість надалі самостійно здобувати різноманітні знання і використовувати їх відповідно до вимог життя.

Література

1. Дошкільна психологія: Навчальний посібник К.: Центр учбової літератури, 2007. 392 с.
2. Базовий компонент дошкільної освіти / Науковий керівник: А.М. Богуш, дійсний член НАПН України, проф, д-р пед. наук; Авт. кол-в: Богуш А. М., Беленька Г. В., Богініч О. Л., Гавриш Н. В., Долинна О. П. та ін. – К.: Видавництво, 2012. – 26 с.
3. Ворожейкіна О.М. Театр у ДНЗ / уклад. О.М. Ворожейкіна. – Х.: Вид.група «Основа», 2013. – с. 191.
4. Поніманська Т. Дитина в соціумі: робота за освітньою лінією / Т. Поніманська // Дошкільне виховання, 2012. – № 9. – С. 8–11.
5. Дуткевич Т. В. Дитяча психологія. Навч. посіб. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 424 с.

Хорольська А. С.

Державний вищий навчальний заклад

«Криворізький державний педагогічний університет»

студентка IV курсу

групи ДВП-13-2

м. Кривий Ріг

РОЗВИТОК ПІЗНАВАЛЬНОГО ІНТЕРЕСУ В ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ МАТЕМАТИЧНОЇ ГРИ

У статті розглядаються особливості розвитку пізнавального інтересу у дітей молодшого дошкільного віку. Проаналізовано ефективність застосування математичної гри як засобу розвитку пізнавального інтересу.

Ключові слова: пізнавальний інтерес, розвиток інтересу, математична гра.

Постановка проблеми. Закон України «Про дошкільну освіту» зазначає, що: «Дошкільний вік - базовий етап фізичного, психологічного та соціального становлення особистості дитини»[4]. У зв'язку з цим проблема розвитку пізнавального інтересу – одна з важких у педагогіці, так як вона відображає дуже складні взаємодії психофізіологічних, біологічних і соціальних умов розвитку дитини. Для теоретичного обґрунтування аналізованої проблеми особливої уваги заслуговують праці Г.Щукіної, у яких підкреслена значимість розвитку пізнавального інтересу як найважливішої мотивації діяльності дитини. Розглядаючи пізнавальний інтерес як мотив навчання, Г.Щукіна зазначає, що інтерес працює найціннішим мотивом пізнавальної діяльності [5].

Зокрема, у Базовому компоненті дошкільної освіти (освітня лінія «Гра дитини») йдеться про те, що розвиток у дітей стійкого інтересу до пізнання довкілля і реалізації себе в ньому, відбувається у ігровій діяльності.

Пізнавальний інтерес проявляється в прагненні дитини пізнати нове, виявити незрозуміле про якості, властивості предметів, явищ дійсності, бажанні вникнути в їх сутність, знайти взаємозв'язки.

Метою пропонованої статті є з'ясування особливостей розвитку пізнавального інтересу у дітей молодшого дошкільного віку.

Виклад основного матеріалу. Молодший дошкільний вік є унікальним періодом розвитку особистості дитини, так як в цей період формуються уявлення дитини про навколишній світ, відбувається її інтенсивний фізичний і психічний розвиток. У результаті активнішої взаємодії з навколишнім світом значно розширюється світогляд дитини, розвиваються пізнавальні інтереси. Обсяг інформації, яку дитина одержує з різних джерел, інтенсивно формує допитливість і спостережливість. Однією з граней розвитку дошкільника є формування пізнавального інтересу [5].

Пізнавальний інтерес – це активне вмотивоване емоційне ставлення суб'єкта до предмета пізнання, яке має систематично враховуватись і розвиватись у процесі діяльності, оскільки безпосередньо впливає на формування і розвиток особистісної спрямованості дитини. Характеризується постійним прагненням дитини до пізнання, до нових, більш повних і глибоких знань [2].

Справжній інтерес, сформований у процесі спеціально організованої активної самостійної пізнавальної діяльності, характеризується не тільки емоційно позитивним ставленням до цієї діяльності, але й розумінням дитиною значення і сенсу цієї діяльності. Головне те, що для дитини характерне емоційно-пізнавальне ставлення до процесу діяльності. При цьому дитини не тільки хоче досягти мети, але і шукати, пізнавати, вирішувати [5].

У молодшому дошкільному віці розвиток пізнавального інтересу має такі етапи:

1. Пізнавальний інтерес має споглядальний характер. Переважає емоційний структурний компонент. Завдання вихователя на цьому етапі: викликати інтерес, зацікавити дитину.

2. Пізнавальний інтерес має оцінний характер. Переважає пізнавальний компонент. Завдання вихователя на цьому етапі: розширювати обсяг інформації.

3. Пізнавальний інтерес має дійовий характер. Переважає вольовий структурний компонент. Завдання вихователя на цьому етапі: розвивати свідоме ставлення до пізнання [2].

Для того щоб «розбудити» пізнавальний інтерес необхідно зробити навчання цікавим.

Одним із найбільш ефективних засобів розвитку пізнавального інтересу є математична гра, що має специфічний прояв:

- умовний характер гри, наявність сюжету, наявність використовуваних предметів і дій, за допомогою яких відбувається рішення ігрового завдання;

- свобода вибору, імпровізації в зовнішній і внутрішній діяльності, що дозволяє учасникам гри отримувати нову інформацію, нові знання, збагачуватися новим чуттєвим досвідом і досвідом розумової та практичної діяльності [3].

Через гру, реальні дії, можливе успішне вирішення навчально-виховних завдань, а саме, формування пізнавального інтересу, позитивної мотивації у навчальній діяльності, активності, та бажання досягти кращого результату.

Висновки. Проблема розвитку пізнавального інтересу – це один з найважливіших мотивів навчання дошкільнят. Пізнавальний інтерес спонукає дитину до самостійної діяльності, при наявності інтересу процес оволодіння знаннями стає більш активним та творчим.

Математична гра є одним із засобів розвитку пізнавального інтересу. Вона використовується для набуття ними нових знань, умінь, навичок та поглиблення вже наявних знань.

Література

1. Базовий компонент дошкільньої освіти / Авт. Кол-в: Богуш А.М., Беленька Г.В., О.Л. Гавриш [та ін.] – Київ : Видавництво, 2012.-26.
2. Брежнева О. Формування пізнавального інтересу у дошкільнят / О.Брежнева // Дошкільнє виховання.-2008.-№2.С.12-14.
3. Бурова А.К. Математичні ігри: організація та керівництво / А.К.Бурова // Дошкільнє виховання.-2002.-№2.-С.43-45.
4. Закон України «Про Дошкільну освіту» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2628-14>
5. Програма розвитку дитини дошкільного віку «Українське довілля» / О.І. Білан, Л.М.Возна, О.Л. Максименко та ін. – Тернопіль: Мандрівець, 2012.- 264 с.
6. Щукіна Г.І. Проблема розвитку пізнавального інтересу в педагогіці / Г.І.Щукіна. – М.: Просвіта, 2004. – 143с.

Цаплюк О. С.

*Державний вищий навчальний заклад
«Криворізький державний педагогічний університет»*

м. Кривий Ріг

Науковий керівник:

канд. пед. наук, доцент Кондратенко Р. В.

ПОЛІКУЛЬТУРНЕ ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ ЯК ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА

У статті розглядається питання ролі полікультурного виховання в системі сучасної дошкільньої освіти. Автором здійснено короткий аналіз досліджень сучасних педагогів, присвячених питанню полікультурності в освітньому процесі.

Ключові слова: *полікультурне виховання, етнічна культура, толерантність, етнічні стереотипи.*

Постановка проблеми. У ХХІ сторіччі в умовах активного розвитку взаємодії народів та суспільств, великого значення набуває проблема

компетентності педагогів в питанні психолого-педагогічних особливостей представників різних етнічних культур. Сьогодні важко знайти ДНЗ, в якому б ми не зустріли представників хоча б декількох різних національностей. І зважаючи на те, що дошкільна освіта є фундаментом для всього подальшого навчання та виховання, які дитина буде отримувати в школі та інших навчальних закладах, при організації педагогічного процесу важливо звертати увагу на етнічні особливості дошкільників, виховувати їх у дусі толерантного ставлення до представників інших національностей, культур тощо.

Аналіз досліджень і публікацій з теми. На сьогодні в світовій педагогіці є три основні підходи до розуміння проблеми полікультурного виховання. Перший підхід – аккультураційний (А.Соннер, Ю.Зандфукс та ін.) інтерпретує полікультурну освіту з погляду на вирішення з її допомогою проблем у стосунках між етнічними групами. Другий підхід – діалоговий (М.Каган, В.Біблер, Дж.Померін та ін.) заснований на ідеї відкритості в культурних, освітніх та інших досягненнях народів як основі формування позитивних міжетнічних взаємовідносин. Третій підхід – соціально-психологічний (Дж.Бенкс, В.Макаєв, А.Джерин) бачить основою полікультурного виховання формування у дитини емпатійності, комунікативних навичок, індивідуально-ціннісних орієнтирів, за допомогою яких вона в майбутньому зможе влитися в міжкультурну взаємодію.

Провідними сучасними зарубіжними вченими, що досліджують питання полікультурного виховання є: Д.Бенкс, С.Ніето, П.Фрере та ін. Серед вітчизняних науковців проблему полікультурності досліджують Е.Ананьян, В.Бойченко, Л.Волик, О.Гуренко, М.Красовицький, Г.Онкович та ін.

Мета статті полягає в дослідженні полікультурного виховання дошкільників як психолого-педагогічної проблеми в працях сучасних науковців.

Виклад основного матеріалу. Поняття полікультурної освіти (яке вважають синонімом до «полікультурного виховання») серед науковців не рідко має різне тлумачення. Найбільш узагальнене з них запропоноване в Міжнародній енциклопедії освіти, в якій тлумачиться, що «полікультурна освіта» – це «організація і зміст педагогічного процесу, в якому подані дві або більше культури, що різняться за мовою, етнічною, національною або расовою ознаками»[1].

Полікультурність вперше почала активно досліджуватись у другій половині ХХ сторіччя. Причиною цього стали прагнення до найбільш продуктивної міжетнічної співпраці та взагалі розуміння того, що поліетнічні країни (яких більшість) не можуть нормально існувати якщо в педагогічній системі не буде враховуватись потреба виховання толерантності по відношенню до усіх наявних національностей.

Зараз в Україні принципи поліетнічної спрямованості виховання втілені у Законі України «Про дошкільну освіту», Базовому компоненті дошкільної освіти, Концепції виховання дітей та молоді у національній

системі освіти, Концепції громадянського виховання, Концепції виховання дітей та молоді у національній системі освіти.

Зокрема в освітній лінії «Дитина в соціумі» Базового компоненту дошкільної освіти вказано, що виховання має забезпечити розуміння дитиною поняття «країна», що кожна країна має власний народ, який може відрізнятися за кольором шкіри, мовою, звичаями, та всі мають спільне прагнення до миру та щасливого життя в гармонії один з одним [2].

Відсутність народознавчого компоненту в вихованні призводить до формування у дітей різноманітних негативних етнічних стереотипів. У загальному розумінні етнічний стереотип це узагальнений, емоційно-насичений образ етнічної групи або її представників, який створено історичною практикою міжетнічних стосунків. Якщо етнічний стереотип формується в умовах браку інформації, він призводить до формування хибних уявлень про народ, часто, негативного відношення до нього, що погіршує, а інколи й унеможлиблює нормальну взаємодію представників різних народів. При постійній передачі від однієї людини до іншої етнічні стереотипи можуть стати елементом суспільної свідомості. Цей процес є дуже небезпечним з огляду на те, що нагромаджуючись упродовж історії в суспільній свідомості можуть стати причиною міжетнічних конфліктів [4].

На думку Л.Зданевич, раннє формування у дошкільників ціннісних стосунків у сфері національних інтересів може відбуватися лише у виховному процесі. Тому педагог надає значення залученню дітей до національних танців, пісень, програванню казкових сюжетів та входженню в фольклорне коріння різних народів у практичній діяльності вихователя [3]. До того ж в сучасній педагогічній думці виділяється важливість створення етнічних куточків, інтеграція в освітній процес народознавчих дидактичних ігор, показ фільмів про різні народності, робота з батьками щодо підвищення їх компетентності в даній сфері тощо.

Висновки. Отже, проаналізувавши праці сучасних науковців з проблеми полікультурності в системі сучасної дошкільної освіти можна зазначити, що важливо організовувати у виховному процесі в ДНЗ таке полікультурно-освітнє середовище, в якому відповідні види діяльності зможуть розкрити специфіку певного народу, і в той же час, будуть доступними для дітей дошкільного віку.

Література

1. Ананьян Е. Генезис становлення і розвитку ідей полікультурної освіти / Е. Ананьян // Рідна школа. – 2006. – № 2. – С. 12–14.
2. Базовий компонент дошкільної освіти / Наук. керівник А. М. Богуш; авт. кол-в : Богуш А. М., Беленька Г. В., Богінч О. Л. [та ін.] . – Київ : Видавництво, 2012. – 26 с.
3. Зданевич Л. В. Теоретичні підходи до полікультурного виховання дітей дошкільного віку [Електронний ресурс] / Л.В.Зданевич. – Режим доступу : http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&S21P03=FILA=&S21STR=peddysk_2009
4. Львовчкіна А. М. Етнопсихологія: навч. посіб. / А. М. Львовчкіна. – Київ : МАУП, 2002. – 144 с.

Шилініна О. В.
Державний вищий навчальний заклад
«Криворізький державний педагогічний університет»
студентка 2 курсу
м. Кривий Ріг
Науковий керівник:
ст. викладач Чулошнікова М. О.

СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНИЙ СУПРОВІД ДІТЕЙ ІЗ ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ В КОНТЕКСТІ ІНТЕГРАЦІЇ В ЗАГАЛЬНООСВІТНІ НАВЧАЛЬНІ ЗАКЛАДИ

Стаття присвячена розгляду проблем інтеграції та подальшого соціально – педагогічного супроводу дітей з особливими освітніми потребами в умовах загальноосвітніх навчальних закладах та вивченню успішного досвіду з застосування означених методик в практиці роботи ДНЗ.

***Ключові слова:** діти з особливими освітніми потребами, соціально – педагогічний супровід, інклюзивна освіта, лялька – персона.*

Постановка проблеми. Світова статистика констатує тривожну тенденцію збільшення кількості народжених дітей з порушеннями психофізичного розвитку, і Україна, нажаль, не є винятком: за даними Міністерства соціальної політики щорічно на 5-6 тис. збільшується кількість інвалідів серед дітей дошкільного віку. Такі діти потребують особливої уваги з боку суспільства. [9] Саме тому питання щодо віднайдення шляхів та засобів інтеграції дітей з особливими освітніми потребами в загальноосвітні навчальні заклади, впровадження інклюзивної освіти в практику діяльності закладів освіти всіх рівнів та відповідно організація соціально – педагогічного супроводу означеної категорії дітей є на даний час досить актуальними.

Аналіз основних досліджень з обраної проблеми. На сьогодні Україна робить перші кроки на шляху впровадження інклюзивної освіти, збагачуючи та поширюючи досвід роботи ДНЗ загального типу за рахунок методичних надбань спеціалізованих ДНЗ. В той час, як у багатьох країнах світу інклюзивна

освіта вже дуже давно займає своє пріоритетне місце в системі освіти, наша країна перебуває на етапі формування та планування роботи в цьому напрямку. Тому і до вивчення цього питання українські науковці підходять з великим потенціалом та з різних точок зору. Активні наукові надбання в цьому напрямі мають сучасні дослідники В.І. Бондар, В. І. Шинкаренко, Є.А. Козирева, Н.О. Сабельнікова, А.А. Колупаєва, Т.В. Сак, С.Д. Максименко та багато інших.

Відповідно до вищезазначеного, метою нашої статті є розкриття низки питань соціально – педагогічного супроводу дітей з особливими освітніми

потребами в процесі впровадження інклюзивної освіти в загальноосвітні навчальні заклади, зокрема - ДНЗ загального типу.

Реформа освіти в Україні покликала до життя й реформу в спеціальній освіті дітей з особливими потребами. У нашому суспільстві є різні категорії маленьких громадян, певна частина з яких має проблеми, пов'язані зі здоров'ям та розвитком. Нажаль, сьогодні спостерігається тенденція до зростання кількості дітей, які потребують соціальної адаптації, корекційної - реабілітаційної допомоги.

В Україні діти з відхиленнями в розвитку здобувають освіту в спеціальних навчальних закладах або закладах комбінованого типу – спеціальних садках (групах), школах-інтернатах та реабілітаційних центрах. Проте, на сьогодні в багатьох європейських країнах накопичено значний досвід залучення дітей з особливими потребами до навчання в найближчих до їх місця проживання освітніх закладах загального типу, адже визнано, що діти в таких умовах краще адаптуються до навколишнього середовища, оволодівають соціальними навичками, почуваються більш самостійними, потрібними в суспільстві.

Згідно з Міжнародною Конвенцією про права дитини, освіта повинна бути доступною дітям з особливими потребами. У 23 статті Конвенції про права дитини зазначено, що розумово чи фізично неповноцінна дитина повинна проводити повноцінне та гідне життя в умовах, що забезпечили б підтвердження її гідності, сприяли б її впевненості в собі і полегшували б активну участь у житті суспільства [3].

В свою чергу, організаційно – правовими засадами впровадження інклюзивного навчання в Україні є законодавство України, міжнародні правові акти у сфері забезпечення прав на освіту людей із особливими освітніми потребами. Міжнародні стандарти в галузі прав людини ґрунтуються на ідеї участі кожної особистості в суспільному житті на засадах рівності, без дискримінації (ООН, 1993р.) [5].

Інклюзивна освіта – залучення до процесу навчання в загальноосвітніх закладах дітей з обмеженими можливостями. Така освіта спрямована на реалізацію прав дітей з особливими освітніми потребами, на освіту за місцем проживання, сприяння їхній соціалізації та інтеграції у суспільство, залучення батьків до участі в навчально – виховному процесі [5].

Навчання і виховання таких дітей у нашій країні здійснюється у різних формах: навчання у спеціалізованих закладах; навчання у школі – інтернаті; навчання в НРЦ; індивідуальне навчання в домашніх умовах [3].

Проте, перелічені форми навчання не повною мірою задовольняють, рівність прав дітей з особливими потребами на освіту, не завжди відповідають запитам і суспільним потребам. Н.Сабельнікова зазначає: «...діти з особливими потребами адаптуються до загальноосвітніх закладів краще, ніж до спеціалізованих установ. Особливо помітною є різниця у набутті соціального досвіду» [8, с. 42].

Таким чином, процес соціального супроводу дітей з особливими освітніми потребами – це система передавання соціального досвіду з

урахуванням особливостей і потреб різних категорій дітей із порушенням розвитку за активної їх участі й забезпечення адекватних умов, у результаті чого діти залучаються до роботи в усіх соціальних системах, структурах, беруть активну участь в основних сферах життя і діяльності суспільства, готуються до

повноцінного дорослого життя, самореалізації та розкриття себе як особистості [4].

Серед низки запропонованих фахівцями інноваційних педагогічних методик для роботи з адаптації дитини до умов навчання в ДНЗ загального типу, окремо відзначається такий дієвий засіб соціального - психологічного розвитку дитини, як «Ляльки з особистими історіями» (ляльки – персони). Використання цієї методики поширено в багатьох країнах світу, зокрема Австралії, Нідерландах, Великій Британії, і наразі з великим успіхом поширюється в дошкільних закладах нашої країни. Цей педагогічний метод узгоджується з Базовим компонентом дошкільної освіти та сприяє його реалізації. В ході впровадження ігор – зустрічей з лялькою діти слухають та обговорюють історії ляльки - персони, допомагають їй опанувати нові знання, сформуванню вміння та навички, засвоїти соціальні норми. Це сприяє особистісному, соціальному та емоційному розвитку дитини, формуванню здорового способу життя.

Лялька – персона – це не просто іграшка для малюків, а це й методичний інструмент для педагога. Для кожної такої ляльки вигадують індивідуальну історію, родину, створюють паспорт, як для члена суспільства з особистими відомостями, рисами характеру, уподобаннями. Визначають її стать, фізичні характеристики, а також мову, якою вона розмовлятиме, стан здоров'я, особливі здібності та особові потреби.

Фахівці пропонують використання ляльок різних рас, культур, різної статури, також з особливою потребою, або навіть з синдромом Дауна. Імена та життєві історії для цих персонажів теж добирають різноманітні, намагаючись не провокувати підсилення стереотипів дитини на підсвідомому рівні. Також обов'язковою умовою є чергування різних життєвих історій з їх щасливим завершенням, що супроводжується переходом від емоційної напруженості до радісної поведінки, що підсилює почуття емпатії у вихованців.

Прихід ляльки «у гості» обговорюється в групі заздалегідь, це дозволяє емоційно налаштувати вихованців до сприйняття нестандартної ситуації. Збираючи дітей в колі для спілкування, педагог бере персонаж до рук, виконуючи роль «перекладача» слів ляльки, і розповідає їм історію (щасливу, радісну, сумну в залежності від поставленої мети).

Педагог озвучує дітям «життєву колізію ляльки-персони, задає навідні питання, організовує обговорення: «Оксанці 6 років. Вона носить окуляри і дуже переживає, що інші діти з неї сміються. Що, на вашу думку, відчуває Оксанка? Що б ви відчували, якби з вами сталося те саме? Чим ми можемо допомогти Оксанці?» За допомогою педагога та самостійно діти дають

поради з вирішення некомфортної для ляльки ситуації, результатом такої бесіди обов'язково має бути завершення заняття з позитивними відгуками.

Таким чином, беручи участь в такій «зустрічі» педагог дає дітям нагоду в прийнятній емоційно – комфортній атмосфері висловити власні почуття, озвучити особистісні проблеми, спільно шукати відповіді на складні життєві ситуації.

Під час роботи за цією методикою у дітей поповнюється словниковий запас, розвивається активне мовлення, у процесі вирішення проблем персонажів малюки починають опановувати власні емоції, вдосконалюють навички вирішення проблемних ситуацій, оцінюють різні варіанти їх вирішення. Мета такої співпраці з дітьми полягає в тому, щоб навчити малюків переносити досвід і навички, засвоєні під час взаємодії з ляльками, на реальні ситуації їхнього повсякденного життя.

Висновки. Отже, лялька-персона – це практична методика, спрямована на психологічний розвиток дітей, допомогу в організації розмови серед малюків, вирішенню складних питань. За допомогою такої ляльки діти краще усвідомлюють свою індивідуальність, вчать позитивно мислити, адекватно сприймати себе, своє соціальне походження, сімейні обставини, та разом з тим навчитися поважати та цінувати інших.

Література

1. Базовий Компонент дошкільної освіти в Україні / А. Богуш, Г. Беленька, Н. Гавриш. – К.: Світич, 2012. – 35с.
2. Діти з особливими потребами у загальноосвітньому просторі: початкова ланка (під ред. В. І. Бондаря, В. В. Засенка). — К.: 2004.
3. Ілляшенко Т. Інтеграція дітей з особливими освітніми потребами у загальноосвітній школі // Соціальний педагог. – 2011. – №1. – С.26 – 35.
4. Інклюзивна освіта від А до Я: poradnik для педагогів і батьків / Укладачі Н. В. Заєркова, А. О. Трейтяк. – К., 2016.
5. Інклюзивна освіта / Г. Ю. Кравченко, Г. О. Саліна. – Х.: Видавництво «Ранок», 2014. – 114с.
6. Лист МОН № 1/9-487 від 12.10.15 року «Щодо організації діяльності інклюзивних груп у дошкільних навчальних закладах»
7. Працюємо разом: дитина з особливими потребами. Довідник для батьків. Досвід Канади: посіб. - К.: Паливода А.В., 2012. - 50 с.
8. Сабельникова Н. Соціально-педагогічні аспекти інклюзивного навчання//Соціальний педагог, березень, №3 (15), 2008.
9. [Електронний ресурс]. "Освіта, охорона здоров'я та соціальне забезпечення дітей з порушеннями психофізичного розвитку: проблеми та шляхи їх вирішення" - Режим доступу : http://www.kmu.gov.ua/control/publish/article?art_id=247365308

*Шмагель А.
Державний вищий навчальний заклад
«Криворізький державний педагогічний університет»
м. Кривий Ріг
Науковий керівник:
канд. пед. наук, доцент Кондратенко Р. В.*

ВПЛИВ ПЕДАГОГІЧНОЇ СИСТЕМИ Ю. АРКІНА НА СУЧАСНУ МЕТОДИКУ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ДОШКІЛЬНИКІВ

Постановка проблеми. На сьогодні, одним із пріоритетним завданням державної політики є формування здорової, як фізично так і психічно, всебічно розвиненої гармонійної особистості. Дане завдання знайшло відображення в Законах України «Про освіту», «Про дошкільну освіту», «Про охорону дитинства», «Про фізичну культуру і спорт», а також у Базовому компоненті дошкільної освіти. Особливого значення набуває активний пошук шляхів вирішення освітніх і оздоровчих завдань у сучасних умовах серед накопиченого прогресивного досвіду традиційної вітчизняної культури виховання для вдосконалення процесу фізичного виховання дітей дошкільного віку. Тому зросла потреба у вивчення педагогічного досвіду Ю. Аркіна – педагога, який стояв біля витоків таких напрямків дослідження: ігрової діяльності, дитячого колективу, сімейного, раннього статевого та фізичного виховання.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Оцінка науково-педагогічної і організаційної діяльності Ю. Аркіна в сфері дошкільного виховання знайшла відображення в працях відомих учених: В. Давидова, О. Запорожця, Т. Пантюк, М. Парамонової та ін. Т. Пантюк у своєму дослідженні зазначає, що у період 1918-1938 р.р. Ю. Аркіним були створені фундаментальні праці, які є цінним внеском в теорію та практику фізичного виховання дітей [3].

Мета статті – дослідити результативність використання педагогічної системи за Ю. Аркіним у забезпеченні рухової активності дітей старшого дошкільного віку.

Виклад основного матеріалу. На думку Ю. Аркіна, мета фізичного виховання – це охорона і зміцнення здоров'я дитини, збільшення його витривалості та опірності шкідливим впливам, загартовування сил. Враховуючи особливості розвитку дошкільника, він сформулював завдання фізичного виховання: загальне зміцнення організму, виховання культурно-гігієнічних форм поведінки, правильний розвиток і виховання рухів, загартовування [2]. Підкреслюючи, що рівень фізичної культури значно залежить від рівня розвитку рухів, Ю. Аркін при відборі змісту роботи з дошкільниками на перше місце виносив основні види рухів (ходьба, біг, лазіння, стрибки, метання), гімнастичні загальнорозвивальні вправи і рухливі ігри. Різносторонні наукові знання дозволили досліднику розробити

методику, в якій фізичні вправи подаються з урахуванням даних про психофізіологічні механізми рухів, вікових і статевих особливостей дітей [5].

В якості основної форми роботи з фізичного виховання педагог-лікар виділив рухову гру, розкриваючи її специфіку, широке виховне і оздоровче значення, вплив на фізичний і психічний розвиток дитини, виокремив методичні рекомендації до організації рухливих ігор. Звертав увагу на те, що спеціально підібрані ігри розвивають аналізаторні системи, психофізичні якості (сила, спритність, гнучкість, швидкість) та особистісні якості (сміливість, віра в свої сили, рішучість), формує рухову культуру, навички спілкування, забезпечує психологічний комфорт дітей, будучи незамінним джерелом радості [1]. Поряд з рухливою грою, вчений рекомендував і інші форми роботи з розвитку рухів дошкільнят: ранкову гімнастику, яка організовує дітей і забезпечує позитивний настрій на весь день; спеціальні фізичні заняття, які передбачають добре заплановану систему рухливих вправ і умовну схему їх проведення; музично-рухливі заняття, які зараз називаються музично-ритмічні. Визначальним в них є ритм, який задається музичним супроводом, упорядковує рухи і сприяє економії сил [4]. Вітчизняна наука про фізичне виховання дошкільників до теперішнього часу багато в чому базується на науково-методичних засадах Ю. Аркіна. Адже вчений науково обґрунтував необхідність побудови педагогічного процесу з урахуванням знання закономірностей розвитку дитини на кожному етапі дошкільного дитинства, взаємозв'язку психічного і фізичного розвитку; розкрив оздоровче і виховне значення рухливої гри; надав наукове пояснення вимог до загартовування, гігієни, режиму, організації середовища, відбору фізичних вправ для розвитку і вдосконалення рухового апарату, психофізичних та особистісних якостей.

Висновки. Отже, ми дослідили педагогічний внесок Ю. Аркіна в теорію та методику фізичного виховання дітей дошкільного віку, який спонукає до урізноманітнення рухового режиму, що в свою чергу підвищує рухову активність дітей, їх зацікавлення та ініціативу.

Література

1. Аркин Е. А. Игра и труд в жизни ребенка / Е. А. Аркин // Дошкольное образование. – 2008. – № 2. – С. 9–10, 15–16.
2. Аркин Е. А. Ребенок в дошкольные годы / Е. А. Аркин ; под ред. А. В. Запорожца, В. В. Давыдова. – Москва : Просвещение, 1968. – 446 с.
3. Пантюк Т. І. Теорія і практика фізичного виховання дітей дошкільного віку в Україні (1918-1939 рр.) : автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.07 / Т. І. Пантюк. – Київ, 2001. – 18 с.
4. Парамонова М. Ю. Концептуальные основы физического воспитания дошкольников в трудах Е. А. Аркина и их значение на современном этапе / М. Ю. Парамонова // Новые исследования. – 2013. – № 2 (35). – С. 81–90.
5. Парамонова М. Ю. Физическое воспитание детей дошкольного возраста в педагогическом наследии Е. А. Аркина : автореф. дис. на соискание ученой степени канд. пед. наук : спец.: 13.00.01 «Общая педагогика, история педагогики и образования» / Парамонова Маргарита Юрьевна. – Москва, 2011. – 20 с.

СЕКЦІЯ 2
«ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ У СУЧАСНІЙ ОСВІТІ»

Байдалюк К. А.
Державний вищий навчальний заклад
«Криворізький державний педагогічний університет»
м. Кривий Ріг
Науковий керівник:
канд. пед. наук, доцент Кулінка Ю.С.

**ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЇ «СТОРИТЕЛЛІНГ» У
ТРУДОВОМУ НАВЧАННІ**

Сучасне суспільство української держави вимагає удосконалення освіти до європейського рівня. Спираючись на європейські цінності людина повинна бути мобільною, конкурентоспроможною, творчою, справедливою та толерантною. Школа повинна надати школярам інтелектуальний та соціальний розвиток особистості, що є базою для подальшого навчання учня та його майбутнього працевлаштування.

Найважливішим завданням освіти є забезпечення учнів науковими знаннями та практичними вміннями, котрі базуються на основі активізації навчально-пізнавальної діяльності. Масштабного значення набуває націленість навчання на різносторонній розвиток учнів. У навчанні необхідно використовувати ті засоби навчання, які є цікавими для учнів, створювати умови для підвищення їх пізнавальної активності. Саме використання технології «Storytelling» на уроках трудового навчання дає поштовх розвитку фантазії школярів.

Вивчення проблем організації освітнього процесу завжди було у колі інтересів дослідників. Особливої уваги їм приділяють Н. Бібік, С. Мартиненко, О. Савченко, О. Коломінова, О. Котенко, С. Мішуровська, Т. Панасенко, І. Радецька, С. Роман, І. Федоришина та ін. Дослідженням розповідей займалися Ф. Анкерсміт, Е. Бенвіст, Ж. Желен, П. Рікер, К. Іган.

Застосування технології «Storytelling» на уроках трудового навчання в школі потребує глибинного дослідження,

К. Симоненко вважає що технологія «Storytelling» націлена вчити учнів складати оповідання за опорними словами на задану тему, формувати вміння стисло і послідовно висловлювати думку, передавати її на письмі; удосконалювати навички; збагачувати словниковий запас учнів; розвивати увагу, уяву.

К. Іган обґрунтував альтернативний підхід до проведення навчальних занять у формі «сторителлінг». У своїй книзі «Teaching as story telling: An alternative approach to teaching and curriculum in the elementary school» («Навчання через розповідь історій: Альтернативний підхід до навчання та формування навчального плану початкової школи») автор стверджує, що

форма історії є універсальною та полікультурною, що розвиває фундаментальні структури мозку.

Реалізацію концепції «storytelling» К. Іган пропонує у формі таких етапів:

1. Визначення важливості теми:
 - Що найважливіше у темі?
 - Як це стосується дітей?
 - Які приклади варто обрати?
2. Знаходження протилежностей:
 - Яку пару протилежних понять найкраще використати у темі?
3. Впорядкування відібраного матеріалу у формі історії:
 - Як вибраний матеріал подати у формі історії?
 - Яка частина відібраного матеріалу найдраматичніше втілює протилежні поняття?
4. Висновки:
 - Як найкраще розв'язати конфлікт (який виникає при співставленні протилежностей) ?
 - Як стати посередником у вирішенні конфлікту?
5. Оцінювання результатів:
 - Як дізнатись, чи тема зрозуміла, засвоєно ключові поняття, чи вивчено матеріал?

Використання альтернативної технології «сторителлінг» в школі має свої вікові особливості. В початковій школі розповідь повинна містити нескладний для сприйняття та невеликий за обсягом твір. В середній школі обсяг повинен бути більшим та містити певних героїв. В старшій школі повинна містити питання для роздуму та може складатися з прикладів із життя.

Застосовувати технологію «Storytelling» можна різними способами:

1. Складання розповіді за сюжетною картиною, що сприяє формуванню вмінь складати розгорнуту розповідь по картині;
2. Складання оповідань про випадок із власного життя учнів за малюнками, наприклад «Мій звичайний день».
3. Складання розповіді за допомогою послідовно прикріплених ілюстрацій до епізодів казки, силуетних зображення героїв казки;
4. Складання коміксу.

Комікс – це суміжні малюнки та інші зображення в змістовій послідовності. Комікс – це форма, яку можна наповнити потрібним змістом. У структурі коміксу наявний діалоговий засіб спілкування героїв, тобто мова. Комікс об'єднує вербальне та візуальне сприйняття. Використання коміксу на уроках трудового навчання дає ряд переваг: економія часу; можливість багатогранної та комплексної перевірки знань учнів; підвищення мотивації до навчання, інтересу учасників навчального процесу до уроків; можливість учневі обирати свій темп роботи; самостійність роботи.

За допомогою коміксу ми можемо не тільки розповісти історію але і продемонструвати її. Розповідаючи історії та демонструючи , ми змушуємо

учнів відчувати емоції, надаємо динаміку оповіданню. Вигадка або правда – історії захоплюють своїм сюжетом, персонажами і дією. Саме тому оповідь є відмінним способом передачі знань і життєвого досвіду. Ми утримуємо інтерес до теми і мотивуємо слухачів залучатися до процесу навчання, доповнюючи теоретичний матеріал яскравими героями і подіями.

Унікальність полягає в тому, що при всій своїй ефективності, історії – це не точні інструменти. Для них немає жорстких правил, тільки загальні принципи. За допомогою оповідань навіть найскладніші теми чи правила з трудового навчання здаються легкими. Цінність історій в тому, що вони є потужним способом переконання і мотивації, а разом з тим розважають аудиторію і надовго фіксуються в її пам'яті.

«Storytelling» має певні правила для складання історій:

– **Сенс і зміст.** Історія повинна гармоніювати з реальністю, з життєвим досвідом. Обов'язкові елементи: розвинений сюжет, герої і, звичайно ж, «приправа, яка придає смак історії» - метафори.

– **Цілі та висновки.** Якісна історія позитивно впливає і на емоції, і на логіку, і на розум. Вона спочатку повинна нести в собі зрозумілу ідею, заради якої вона і розповідається.

– **Презентабельність.** Нікого не зацікавить величезне просторадло інформації, навіть якщо воно представляється в усній формі. Відмінний варіант — зробити історію більш наочною, оформивши її в гарну презентацію або розробити комікс.

– **Проста і коротка історія краща ніж складна і довга.** Тому, якщо ви зайдете здалеку, то слухач швидко втратить інтерес і переключиться на щось більш цікаве. Ніякої води, тільки конкретика.

– **Унікальні слова.** Мозок людини реагує на деякі слова, які використовуються успішними ораторами і спікерами для додання історії яскравих фарб. Наприклад, використовуючи вираз «відсутність часу», ви досягнете меншого результату, ніж використовуючи слово «цейтнот». Тут головне — не переборщити із екзотичними словами.

Отже, технологія «Storytelling» охоплює комунікативну компетенцію школярів, відіграє велику роль у навчанні. Для успішної організації освітнього процесу вчитель повинен знати і пам'ятати, що кожен учень по – своєму сприймає матеріал, що творче ставлення до роботи й навчання – запорука ефективного уроку. Необхідно давати дітям можливість максимально виявити свою ініціативу та творчість. Технологія «Storytelling» у трудовому навчанні здатна пробудити в школярів інтерес до навчання; надає спрямованості навчального процесу на використання набутих учнями знань, умінь, навичок, способів діяльності в навчальних і життєвих ситуаціях.

Головченко Ю. Г.
Державний вищий навчальний заклад
«Криворізький державний педагогічний університет»
студентка групи ТОКМОс-12
м. Кривий Ріг
Науковий керівник:
канд. пед. наук, доцент Серьогіна І. Ю.

СИМВОЛІКА УКРАЇНСЬКОГО ОРНАМЕНТУ, КОЛЬОРІВ ТА РЕГІОНАЛЬНИЙ ВПЛИВ НА РІЗНОМАНІТТЯ ВІЗЕРУНКІВ

У статті розглядається символіка геометричних орнаментів як у вигляді окремих знаків, так і комплексів - текстів, виконаних нарізних вишитих виробів. Також виокремлено таке явище, як місце та роль кольорової гамми та особливості вишивання у різних регіонах України.

***Ключові слова:** орнаментика, складні мотиви, українська вишивка, стародавній культ.*

Постановка проблеми. Геометричні орнаменти відносять до найдавніших, створених людством. Саме з ними співвідносять перші символічно-знакові системи, піктографічну та ієрогліфічну писемність. У геометричних та геометризаних мотивах вбачають успадковані від далекого минулого знаки та символи, пов'язані з архаїчним світоглядом.

Аналіз останніх дослідження та публікацій. Вивченням української вишивки та її символіки займалися багато вітчизняних та закордонних учених. Так, зокрема її орнаментику вивчали Х. Вовк, Е. Кольбенгайєр, М. Біляшівський, іконографію, стилістику, типологію – М. Селівачов та ін. Опіраючись на доробки попередників, нові акценти в наукову інтерпретацію цього надзвичайно багатого етнографічного матеріалу внесли І. Гупгула, Г. Павлунський, Ю. Нікішенко, Д. Щербаківський, Н. Юсова. Це далеко не всі автори, праці яких зробили чималий внесок у вивчення української вишивки та її орнаментів.

Мета статті: ознайомити з орнаментальними та кольоровими композиціями в різних регіонах України із застосуванням геометричних орнаментів у вишивках як важливу інформативну та символічно-знакову функцію.

Виклад основного матеріалу дослідження. Вишивка — один із видів народного декоративного мистецтва; орнаментальне або сюжетне зображення на тканині, шкірі, виконане різними ручними або машинними швами; один із найпоширеніших видів ручної праці українських жінок і, зокрема, дівчат. Вишиванням здавна займалися жінки, які з покоління в покоління передавали саме типові, яскраві зразки орнаменту, кольори, техніку вишивання. Вишивки, передаючи характерні ознаки місцевості, відрізняються одна від одної орнаментом, технікою виконання і гамою кольорів. У далекій давнині основні мотиви вишивки відображали елементи

символіки різних стародавніх культур. Протягом багатьох століть безпосередній конкретний зміст символів на вишивках поступово втрачався, але традиції їхнього використання не зникали. За мотивами орнаменти вишивки поділяються на три групи: геометричні (абстрактні), рослинні, зооморфні (тварини). *Геометричні* (абстрактні) орнаменти властиві для всієї слов'янської міфології. Вони дуже прості: кружечки, трикутники, ромби, зигзаги, лінії, хрести (прості й подвійні). «З первинним віруванням у потойбічні сили наші пращури вишивали примітивні геометричні позначення: пряма горизонтальна лінія – символ землі, хвиляста – води, хрест – вогню та сонця. Вони мали велике значення у житті кожної людини» [4, с. 5]. Сьогодні на основі простих елементів у народній вишивці широко використовуються більш складні мотиви, як "баранячі роги", "кучері", "кудрявці", "гребешочки" та ін. В орнаменті вишивок зустрічається мотив "кривульки", або "безконечника", відомий ще з часів трипільської культури, тобто він з'явився значно раніше, ніж славнозвісний грецький меандр. В основі *рослинного* орнаменту лежить прагнення принести у вишивку красу природи. В українській вишивці часто використовуються такі мотиви, як "виноград", "хміль", "дубове листя", "барвінок" та ін. Деякі з них несуть на собі відбиток стародавніх символічних уявлень народу. Так, мотив "барвінок" є символом нев'янучого життя, візерунок "яблучне коло", розділений на чотири сектори, з вишиванням протилежних частин в одному кольорі – символом любові. У сучасній вишивці зустрічається і древній символ "дерево життя", зображений переважно стилізовано у формі листів і гілок. Одним із найцікавіших в українській вишивці є мотив виткої гілки – нескінченного стебла, від якого у певному ритмі відходять квіти, листя, грона винограду [7]. У вишивках *зооморфних* (тваринних) орнаментів зображувались: кінь, заєць, риба, жаба; з птахів — півень, сова, голуб, зозуля; з комах — муха, метелик, павук, летючі жуки. У багатьох випадках зооморфні орнаменти є своєрідними, властивими конкретній вишивальниці, зображеннями, у яких відбивається її індивідуальне бачення візерунка. Своє втілення образи перепелички, голубки, пави найчастіше знаходять на рукавах весільних жіночих сорочок, де ці птахи подаються лише у парі.

В Україні налічувалось близько 100 видів і технічних прийомів вишивання. Композиційне вирішення української вишивки відзначається безмежною фантазією, колоритом. Відповідно до етнографічних особливостей вишиванки виявляють чимало регіональних відмінностей. «У гуцульському орнаменті, наприклад, можна побачити чіткі геометричні форми гір, що відрізняються від рівнинного орнаменту. Така різноплановість свідчить про відтворення насамперед природних умов місцевості у вишивці» [3]. У північних регіонах Полісся поширювалися прямолінійні геометричні орнаменти, виконані у червоному кольорі, на Волині – двоколірні (червоний і синій), на півдні Полісся – білими нитками. Самобутньою є і полтавська вишивка з рослинними орнаментами синього, коричневого, білого кольорів. Архаїчні зразки, зазвичай одного кольору, відомі були на Поліссі, Волині й Бойківщині. Строго геометрична низь поширена на Гуцульщині, Поділлі,

Полтавщині. Сильно стилізовані рослинні мотиви властиві для Побужжя, Волині, Поділля, Буковини. Більше рослинного характеру, з натуралістичним і мальовничим трактуванням вишиванки Київщини і особливо Полтавщини. Мережка і загалом ажурні вишиванки відомі на Полтавщині, середньому Поділлі й Покутті. Та не лише візерунок, а й кожен колір несе в собі потужну енергетику, символіку, і тим самим впливає на власника вишиванки. *Червоний* підсилює енергію. Найчастіше він присутній на весільних чоловічих сорочках. Такий життєрадісний орнамент символізує любов, пристрасть та агресію. *Білий* – символ кохання та невинності. *Жовтий* – означає радість. Підсилює веселий норов і відкритість людини. *Оранжевий* розміщували у межах дітородного центру. У вишивках зустрічається нечасто – його більше використовують як акцент, який підсилює життєву енергію. *Блакитний, зелений та рожевий* символізують духовний спектр. Ці кольори вважаються благодатними, сприяють спокійному життю. *Синій* символізує воду, тобто жіноче начало. *Фіолетовий* – найбільш благодатний колір, що тонко поєднує чоловічу та жіночу сутність.

Висновки і перспективи подальших пошуків. Таким чином, орнаментальні композиції із застосуванням орнаментів у вишивках несли важливу інформативну та символічно-знакову функцію, до відповідного регіону де розкривається не одна сторінка нашої прадавньої культури, яку безумовно слід вивчати, наслідувати і збагачувати.

Література

1. Гайдай Л. Історія України в особах, термінах, назвах і поняттях. – Луцьк: Вежа, 2000. – С. 134.
2. Голан А. Миф и символ. – М.: Просвещение, 1993. – С. 24.
3. Давидюк В. Чоловічі та жіночі узори в народному вбранні. – Луцьк: Видавництво «Волинська обласна друкарня», 2005. – 44 с.
4. Нікішенко Ю. Символіка українських орнаментів української вишивки на одязі початку ХХ ст. // Наукові записки. Теорія та історія культури. – № 19. – 2003. – С. 30.
5. Щербаківський Д. До символіки орнаменту. — Архів Д. Щербаківського – Архів Інституту археології НАН України. Ф. 9. – Справа № 187.

Добровольська А.

Державний вищий навчальний заклад

«Криворізький державний педагогічний університет»

м. Кривий Ріг

Науковий керівник:

канд. пед. наук, доцент Волкова Н. В.

ДИДАКТИЧНІ УМОВИ ДИФЕРЕНЦІАЦІЇ НАВЧАННЯ УЧНІВ НА УРОКАХ ТЕХНОЛОГІЙ

Автор розкриває питання диференціації навчання, дидактичні умови диференціації навчання учнів на уроках технологій, трактує поняття «індивідуальний підхід» кожного учня на уроках трудового навчання.

У Державній національній програмі «Освіта. Україна ХХІ століття»

наголошується на тому, що освіта – основа розвитку особистості, суспільства, нації та держави, запорука майбутнього України. Водночас темпи та глибина перетворень у сфері освіти не повною мірою задовольняють потреби суспільства, держави й особистості. Потребують постійного оновлювання зміст освіти й організація навчально-виховного процесу відповідно до демократичних цінностей, сучасних науково-технічних досягнень.

Питання диференціації навчання було й залишається предметом багатьох досліджень. Досліджуючи проблему диференціації навчання, учені виокремили її види за структурою системи освіти (загальноосвітні школи, професійно-технічні навчальні заклади, вищі навчальні заклади I–II рівнів акредитації тощо); за змістом навчання (профільне масове, профільне поглиблене, індивідуалізоване, спеціалізоване); за характером навчального процесу: рівнева й профільна (О. Бугайов), внутрішня й зовнішня (В. Барабаш, В. Євдокимов, П. Сікорський, О. Ярошенко й інші). Найбільш розповсюдженим серед сучасних дослідників класифікації диференціації навчання є виокремлення внутрішньої та зовнішньої. При цьому внутрішня диференціація розглядається як сукупність методів і засобів навчання, які використовують для забезпечення досягнення учнями різного рівня знань на основі врахування пізнавальних можливостей у межах одного класу; зовнішня (профільна) передбачає навчання окремих груп учнів за спеціальними програмами й планами, що мають різну структуру, обсяг змісту, вимоги до знань і вмінь.

Разом з тим огляд психолого-педагогічної літератури засвідчує недостатню розробленість проблеми впровадження диференційованого навчання в старшій школі. Зокрема наукової розробки й обґрунтування потребують дидактичні умови диференціації навчання старшокласників. У педагогічній практиці перехід учнів до профільного навчання в старшій школі часто приводить до зниження успішності навчання через недостатню їх адаптацію до нових умов навчально-виховного процесу.

Диференціації навчання учнів на уроках технологій сприятиме його ефективності за наступних дидактичних умов:

- відбору змісту, методів, форм, засобів навчання з метою корекції пізнавальних можливостей учнів на основі врахування їх індивідуальних інтересів, нахилів;

- орієнтації навчального процесу на встановлений рівень і перспективу розвитку пізнавальних можливостей учнів та зростання їх пізнавальної активності, самовизначення й самореалізації.

Однією з головних проблем диференціації навчання є визначення критеріїв за якими учні об'єднуються в ті чи інші типологічні групи. Так, П. Сікорський вказує, що психологічною основою такого об'єднання є генотип людини, її індивідуалізований тип пізнавальної та емоційно-вольової сфер. Важливим є ствердження вченого, що типологічне формування учнів не є статичним, а також те, що особистість можна досліджувати лише у процесі навчання, з використанням якомога більшої кількості різних

прийомів і методів, у тому числі і з залученням психологічних служб. Близькою є позиція А. Кірсанова [2], який виділяє такі критерії об'єднання учнів у типологічні групи: особливості пізнавальної діяльності, емоційної і вольової сфери, ставлення до учіння, інтереси, схильності й особисті якості.

До дидактичних умов належать ті обставини, які свідомо створюються у навчальному процесі і які повинні забезпечувати ефективний навчально-виховний процес, в даному випадку диференційоване навчання в учнів на уроках технологій.

Поняття «індивідуальний підхід» багато дослідників розглядають як поєднання фронтальних методів навчання з ефективними для певного класу прийомами, які забезпечують розумову і практичну діяльність у всього класу та кожного учня окремо. Індивідуальний підхід означає прояв дієвої уваги до кожного учня, його індивідуальності в умовах класно-урочної системи і передбачає оптимальне поєднання фронтальних, групових, і індивідуальних занять з метою підвищення ефективності процесу навчання, розвитку пізнавальних можливостей кожного учня

У сучасній педагогічній теорії поняття «диференційоване навчання» визначене як навчально-виховний процес, що спрямований на учнів, об'єднаних у типологічні групи за їхніми індивідуальними та віковими особливостями, шляхом всебічного вивчення здібностей, пізнавальних можливостей, потреб і інтересів, рис характеру, особистісної системи цінностей, рівня навчальної підготовки та розвитку тощо.

О. Бугайов дає таке обґрунтування поняття «диференційоване навчання»: «Навчально-виховний процес, якому притаманне врахування індивідуальних відмінностей учнів, називають диференційованим процесом, а навчання в умовах цього процесу – диференційованим навчанням» [2, с. 8]. Важливою ознакою, за якою пропонують варіювати зміст навчання, на думку науковця, є складність навчального матеріалу. Окремо Н. Нічкало виділяє диференційоване навчання за зміною організаційних форм. Найпоширеніші у загальноосвітніх і профільних навчальних закладах дві форми: факультативні заняття за вибором учня та групи з поглибленим вивченням окремих навчальних предметів.

На основі узагальнених позицій щодо розуміння категорій дидактики вихідних для даного дослідження, надамо робоче визначення поняття «диференціація навчання старшокласників». Під диференціацією навчання старшокласників ми розуміємо форму врахування індивідуальних особливостей учнів у процесі навчання з метою їх ефективної адаптації до умов навчання в профільній школі, забезпечення їх розвитку, ефективного самовизначення та самореалізації, які реалізуються шляхом розподілу учнів за пізнавальними можливостями.

Навчально-виховний процес, якому притаманний поділ учнів на типологічні групи, має назву диференційованого. Навчання в його умовах називають диференційованим навчанням.

Література

1. Бугайов О. І. Диференціація навчання у сучасній середній школі / О. І. Бугайов // Рад. школа. – 1991. – № 8. – С. 7–16.
2. Кирсанов А. А. Индивидуализация учебной деятельности как педагогическая проблема / А. А. Кирсанов. – Казань: Изд-во Казан. ун-та, 1982. – 224 с.

Жукова М.

*Державний вищий навчальний заклад
«Криворізький державний педагогічний університет»*

м. Кривий Ріг

Науковий керівник:

канд. пед. наук, доцент Волкова Н. В.

РОЗВИТОК ЕМПАТІЙНОЇ КУЛЬТУРИ УЧНІВ НА УРОКАХ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ

Автор розкриває поняття «культура», «емпатія», «емпатійна культура» учня в умовах навчання.

Сучасна система освіти ставить перед практичною психологією питання про вплив різного роду навчальних навантажень, особливостей соціальної ситуації на розвиток соціально-адаптованої, активної, творчої особистості.

Одним з напрямків у дослідженнях педагогів та психологів, які здійснюються у співпраці з валеологами та медиками, є вивчення умов і факторів збереження та підтримки фізичного здоров'я школярів, а саме на уроках трудового навчання. Актуальність даного напрямку особливо зростає в останні десятиліття в зв'язку з погіршенням екології та зростанням числа дітей, що мають ті чи інші відхилення у розвитку (психічні захворювання, сенсорна недостатність, соматичні хвороби). Дослідження в руслі педагогічної психології, які вивчають вплив навчання і виховання на психічний розвиток дітей, у більшості випадків не враховують вплив перенесених захворювань на процес формування психіки в онтогенезі, тому визначається необхідність подальшої розробки теоретичних аспектів проблеми емпатії.

На теперішній час дана проблема поступово переходить у міжпредметну і стає об'єктом пильної уваги філософії, соціології, педагогіки та практично всіх галузей психологічної науки: психології особистості (А.Бандура, Р. Даймонд, А.Маслоу, Р. Мей, Ф.Оллпорт, К. Роджерс, К. Хорні, З.Фрейд; М. Амінов, Л.П. Виговська, С.М. Максимець, М.В.Молоканов, Е.В. Тюптя, Т.І. Федотюк.); вікової психології (В.В.Абраменкова, Т.П. Гаврилова, В.І.Кротенко, Г.Ф.Михальченко, Т.І.Пашукова, Л.П.Стрелкова, Л.В. Ткачук, М.В. Удовенко, О.Я. Чебикін, Н.В.Чепелева, В. Штерн); педагогічної психології (Т.В.Василішина, Ю.Б.Гіппенрейтер, С.Д.Максименко, Л.Б. Малицька, О.Г.Солодухова, Т.І.Федотюк, А.Е.Штеймець); соціальної психології (Г.М.Андрієва, В.С.Агеєв,

О.О. Бодальов, М.М. Обозов, А.В.Петровський; Д.Майерс, Т. Шибутані); психології моралі (А. Сміт, Г.Спенсер, А.Шопенгауер; Т.П. Гаврилова, В.І.Кротенко, С.К. Нартова-Бочавер); психології мистецтва (Т.Ліппс, С.Маркус, Р. Мей, К.Г. Юнг; Л.М.Большунова) тощо.

Незважаючи на численні роботи, в яких розглядаються певні аспекти емпатії, у психології поки що не існує комплексних досліджень, де емпатія розглядається як цілісна властивість особистості, в поєднанні її якісних (модальність) і змістовних показників (емпатична спрямованість). Практично відсутні дослідження, в яких емпатія вивчається з позицій диференційного підходу.

Критерієм для пошуку індивідуальних відмінностей, що виявляються у специфіці емпатії, у вияві її якісних та змістовних характеристик, ми обрали емоційність та рефлексію. Цей вибір визначається тим, що, по-перше, емоційність як стійка властивість індивідуальності бере участь у регуляції діяльності (О.Є.Ольшаннікова, І.В. Переверзева, О.І. Палей, В.А. Пінчук, І.В. Пацявічюс); по-друге, - є фактором, що систематизує індивідуальну структуру властивостей особистості; по-третє, - що для нас є особливо важливим, здійснює конституючий та регулюючий вплив на поєднання якісних (модальнісних) особливостей емпатії, на її модальнісну структуру (О.П. Саннікова).

Емпатійна культура — сукупність знань, переконань, умінь і навичок, які характеризують здатність однієї людини підтримувати почуття іншої таким чином, щоб у процесі співпереживання дане почуття від його змісту, форми, часу, необхідності ставало глибшим, доцільнішим або нейтралізувалося.

Слово «**емпатія**» походить від грецького «*patho*», що означає глибоке, сильне, чутливе почуття (відчуття), близьке до страждання. Префікс “*em*” означає спрямований (скерований) усередину. Емпатію вивчали такі авторитетні дослідники, як К.Роджерс, К.Рудестам, Є.Мелибруда, Г.Андреєва, Г.Перепечина та ін. Вони одностайні в тому, що емпатія проявляється насамперед у спілкуванні. Єдиного визначення даного поняття в наукових розвідках немає. Г.Перепечина підкреслює, що найчастіше повторюються чотири дефініції емпатії:

- 1) розуміння почуттів, потреб інших;
- 2) глибоко чутливе сприйняття події, природи, мистецтва;
- 3) афективний зв'язок з іншими; відчуття стану іншої особи чи групи;

Емпатія пов'язана з проникненням у переживання іншого суб'єкта шляхом «відчування».

Почуття, співчуття та переживання допомагають адекватному розумінню інших людей. Уміння сприйняти почуття іншої людини як власні, здатність до емоційного відгуку є необхідним компонентом спілкування, специфічним засобом пізнання людини людиною. Емпатія сприяє збалансованості міжособистісних стосунків. Розвинена емпатія – це ключовий фактор успіху в багатьох видах діяльності.

Отже, емпатична здібність індивідів збільшується, як правило, з рiстом життєвого досвiду. Успiшне виховання емпатiї та емпатiйної поведiнки дiтей можливо на базi розвитку творчої уяви.

Лiтература

1. Кайрис Е.Д. Эмпатия как фактор педагогической профпригодности // Е. Д. Кайрис. Практична психологiя та соцiальна робота – 2010. – №8 – С. 42-45.

Качан В. О.

*Державний вищий навчальний заклад
«Криворiзький державний педагогiчний унiверситет»*

студентка групи ТОКМОс-12

м. Кривий Рiз

Науковий керiвник:

доктор пед. наук, доцент Савченко Л. О.

ПЕДАГОГIЧНI УМОВИ ФОРМУВАННЯ ДИЗАЙНЕРСЬКИХ УМIНЬ УЧНIВ

У статi розглядається основнi педагогiчнi умови щодо формування дизайнерських умiнь учнiв.

Ключовi слова: *умiння, дизайнерськi вмiння, дизайн.*

Актуальнiсть дослідження. Найбiльш сприятливою для розвитку здiбностей учнiв до творчостi є дизайнерська дiяльнiсть. Вона iнтегрує науково-технiчнi й гуманiтарнi знання, сприяє освоєнню закономірностей проектноi культури, естетики, функцiональностi, доцiльностi та гармонiйностi предметного середовища. Тому особливу увагу, на сучасному етапi придiлено дизайн-освiтi i розвитку дизайнерських здiбностей учнiв в освiтньому процесi. Установлено, що знання, вмiння та навички перебувають мiж собою в єдностi, тiсно взаємозалежнi, але провiдна роль у цiй системi належить знанням. Глибокi, гнучкi, дiєвi та мiцнi знання складають фундамент навичок i вмiнь та забезпечують iх надiйностi, стiйкiсть i мiцнiсть. Проте, якiсного засвоєння знань недостатньо для забезпечення кiнцевого результату дiї, для цього потрібно, щоб «знання» здобули якостей умiнь або навичок. Умiння – це не будь-якi дiї, а лише тi, що дозволяють виконувати дiяльнiсть iз високою якiстю, вдало, належно, ефективно й доцiльно. У свiтлi сучасних поглядiв, умiння подiляють на: первиннi (вмiння, близькi до навичок), якi дозволяють застосовувати знання на практицi та при подальшому вдалому виконаннi дiї можуть перейти в бiльш високу форму – навичку; вториннi – складнi вмiння, що формуються на базi первинних (простих) умiнь i навичок та дозволяють виконувати дiї бiльш високого рiвня iз застосуванням складнiших психiчних новоутворень (Д. Богоявленський, В. Буряк, I. Кулагiна, Н. Менчинська, Є. Мiлерян, К. Платонов, Л. Фрiдман, В. Ягупов та iншi).

Аналіз останніх дослідження та публікацій. Впровадженням дизайнерського напрямку в практику шкiльних освiтнiх установ займалися

окремі педагоги, такі як Р. Пантелєєв, О. Кузнєцова, Е. Валіуліна, А. Яригіна, С. Широкова представляють свої думки та напрацювання в невеликих статтях деяких періодичних виданнях.

Мета статті: ознайомити з поняттям дизайнерські уміння, та з основними педагогічними умовами формування дизайнерських умінь учнів.

Виклад основного матеріалу дослідження. У даний час дизайн є одним з провідних видів предметного художньої творчості поряд з архітектурою та декоративно-оформлювальним мистецтвом. Дизайнерські уміння – це освоєні людиною способи перетворювальної діяльності за законами краси. До дизайнерських умінь відноситься:

- аналізувати вироби (виявляти переваги та недоліки форми, зовнішнього виду; визначати функціональне призначення; бачити пропорції, гармонію одних деталей з іншими і виробу в цілому) відповідно до вимог технічного дизайну;

- враховувати формотворчі, ергономічні, естетичні та технологічні фактори при художньо – конструкторському проектуванні;

- користуватися технічним малюнком та ескізом при ілюстрації творчої думки, знаходити найбільш інформативний варіант відображення задуманої форми роботи;

- проводити художньо-конструкторський аналіз і синтез при вирішенні завдання;

- застосовувати евристичні методи технічного дизайну при вирішенні художньо-конструкторських завдань;

- виконувати макети виробів в процесі художньо – конструкторського проектування;

- сприймати й оцінювати естетичні якості навколишнього предметно-просторового світу.

У даний час перед сучасною школою стоїть подвійна мета: з одного боку, сформувати особистість, здатну до творчості, а з іншого – підготувати людей, здатних обслуговувати сучасне виробництво. Одна з основних завдань школи – розробка і використання технології навчання, що сприяє розвитку дизайнерських умінь школярів.

Формуванню дизайнерських умінь учнів можуть допомогти: знання комп'ютерної графіки, міжпредметні завдання (вправи, ситуації), проектні технології, ігрові технології, продуктивні форми навчання, інноваційні тренінги та квести, робота з фотошопом, відвідування факультативів та гуртків, елективні курси, робота на сайтах, метод проектів та багато іншого.

Педагогічна діяльність неможлива без використання інноваційних освітніх технологій, що дозволяють індивідуально і диференційовано підходити до кожної дитини.

Основними педагогічними умовами формування дизайнерських умінь учнів, є:

- 1) інтеграція художньої культури через горизонтальні зв'язки (одна і та ж проблема розглядається через різні види мистецтва);

2) залучення дітей до мистецтва через створення власних творчих робіт, через власну художню діяльність, поєднання різних видів діяльності: читання, перегляд відеоматеріалів, фільмів, прослуховування музичних творів, дискусії і т. д.

Ефективними для розвитку дизайнерського свідомості учнів є проектні технології. В умовах розвиваючого навчання діяльність школярів носить продуктивний характер, тобто він самостійно шукає рішення нової для нього проблеми, застосовує свої знання та уміння в новій ситуації. Проектні технології сприяють активізації уяви дітей, активізують творчу діяльність.

В основі проектною технології лежить розвиток уміння орієнтуватися в інформаційному просторі, інтегрувати різні знання, творчо підходити до роботи. Проектна технологія завжди спрямована на самостійну художньо-творчу роботу дітей (індивідуальну, парну, групову, яку вони виконують у відведений для цього час.

Висновки і перспективи подальших пошуків. Таким чином ми обґрунтували, що спрямованість сучасної освіти на формування дизайнерських умінь передбачає особливий тип педагогічної діяльності — використання інноваційних педагогічних технологій, що дозволяють залучити сучасних дітей до дизайнерської культури минулих епох таким чином, щоб вона стала не просто знанням, а частиною особистості дитини, увійшла в його художньо-естетичну свідомість. Крім того, саме в дизайнерській діяльності спочатку закладено експериментування, сміливі знахідки, пошук, які стимулюють прояв здібностей і творчості. Такий підхід у навчанні допоможе набагато оперативніше вирішувати нагальні проблеми дизайн-освіти, передбачати нові перспективи і розробляти нові стратегії.

Література

1. Богоявленская Д.Б. О предмете и методе исследования творческих способностей // Псих. журнал. – 1995. №6. – С. 49.-58.
2. Панченко В. Естетика в сучасній культурі // Мистецтво та освіта. - 1997. - № 2. - С. 2.
3. Тасалов В.И. Теория дизайна и проектная культура // Техническая эстетика. - 1991. - № 7. – С. 9.
4. Усова А.В. Формирование у учащихся учебных умений и навыков / А.В. Усова // Советская педагогика. – 1994. – № 1. – С. 55-60.

Петрук М. В.

Державний вищий навчальний заклад

«Криворізький державний педагогічний університет»

магістр групи ТОТКГм-12

м. Кривий Ріг

Науковий керівник:

доктор пед. наук, доцент Савченко Л. О.

ІГРОВЕ ПРОЕКТУВАННЯ ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ

У статі розглядається ігрове проектування на заняттях у вищій педагогічній школі.

Ключові слова: проекти, ігрове проектування.

Вища школа – основний соціальний інститут, за допомогою якого суспільство може вирішувати завдання формування рівня соціальної зрілості особистості, достатнього для забезпечення її незалежності, самостійності у вирішенні значущих проблем в різних сферах життєдіяльності, а також сприяє розвитку базової культури студентів. Метод проектів передбачає досягнення дидактичної мети через детальне розв’язання проблеми, яка повинна завершитись цілком реальним практичним результатом, оформленим відповідним способом. Для досягнення цієї мети студенти повинні навчитись самостійно мислити, окреслювати розв’язувати проблеми, інтегрувати знання різних навчальних предметів, установлювати причинно-наслідкові зв’язки, прогнозувати наслідки реалізації різних варіантів. Виконання проектів розраховується на певний проміжок часу, протягом якого здійснюватиметься самостійна, індивідуальна, парна та групова роботи.

До основних вимог організації проектної діяльності студентів належать:

- окреслення конкретної проблеми, розв’язування якої вимагає знань дослідницької діяльності, критичного всебічного аналізу та пошуку; теоретична, практична, пізнавальна значущість очікуваних результатів (наприклад доповідь на науково – практичній конференції, публікації в наукових виданнях); самостійна діяльність студентів (індивідуальна, парна, групова);- структурування змістової частини проекту із зазначенням поетапних результатів; використання системи наукових методів дослідження, яка передбачає певну послідовність дій: визначення об’єкта, предмета, завдань дослідження; окреслення гіпотези дослідження; відбір методів дослідження; збір, систематизація, аналіз інформації; обговорення результатів роботи

- (презентація, публікація, веб–сторінка, тощо); підбиття підсумків, оформлення та презентація результатів; оцінка проекту; висновки, намічення нових проблем дослідження. Класифікація проектів може здійснюватись за такими ознаками: домінуюча в проекті діяльність (дослідницька, пошукова, творча, рольова, інформаційно-прикладна); предметно-змістова складова (моно – або міжпредметні проекти); характер координації проекту (з відкритою координацією або з прихованою координацією); характер контактів (внутрішні: студенти певної групи, курсу, навчального закладу, регіону, країни; та міжнародні: різних країн); кількість учасників проекту (індивідуальний, груповий, масовий); термін виконання проекту – короткотривалий (заняття), середньо тривалий (від тижня до місяця), довготривалий (декілька місяців).

Відповідно до першої ознаки можна виділити наступні типи проектів:

1. Дослідницькі – це такі проекти, які вимагають добре продуманої структури, визначеної мети, актуальності дослідження, значення, методів утому числі експериментальних і дослідницьких робіт, а також методів

опрацювання результатів. Ці проекти сприяють логіці дослідження і структура їх наближена або така ж як і справжніх наукових досліджень.

2. Творчі проекти вимагають виділення домінуючого аспекту. У них немає детально проробленої структури спільної діяльності. Структура тільки намічається і потім розвивається таким чином, щоб отримати кінцевий результат, який відповідає інтересам учасників проекту. Доцільним є домовлення про результати, які плануються та форма представлення. Це може бути твір, фільм, газета, відеофільм, свята, гра, експедиція та інші.

3. Рольові – це проекти, у яких (як у творчих) структура тільки намічається і залишається відкритою до завершення роботи. Характер і зміст проекту беруть на себе у визначених ролях учасники. Це літературні персонажі або вигадані герої, що імітують відносини (соціальні або ділові), які ускладнюються придуманими учасниками, ситуаціями. Ступінь творчості в цих проектах дуже висока, але переважає рольова гра. Результати цих проектів намічаються на початку виконання або вимальовуються лише в кінці.

4. Інформаційні проекти спрямовані на збір інформації про явище або якийсь об'єкт. З цією інформацією ознайомлюються учасники проекту, аналізують і узагальнюють факти, які призначені для широкої аудиторії. Так як і дослідницькі, інформаційні проекти вимагають добре продуманої структури, систематичної корекції по ходу роботи.

5. Аналіз літературних наукових джерел з питань ігрового проектування свідчить, що даний термін не є сталим та чітко визначеним. У наукових працях застосовується термін «ігрове проектування» (О. Горелій, Н. Кічук, О. Древницька, В. Никифоренко, Й. Завадський).

У сучасній педагогічній літературі термін «ігрове проектування» є досить новим і недостатньо дослідженим, не конкретизовані сутність, структура і психолого-педагогічні умови ефективності його застосування у підготовці педагогів, відсутній системний характер технологічних розробок застосування ігрового проектування у практичній роботі майбутніх учителів. Реалізується ігрове проектування через мультимедійні програмні засоби дозволяють інтегрувати текстову, графічну, анімаційну, відео- і звукову інформацію. Одночасне використання кількох каналів сприйняття навчальної інформації дозволяє підвищити рівень засвоєння навчального матеріалу. Мультимедійні програмні засоби дають змогу імітувати складні реальні процеси, ситуації, візуалізувати абстрактну інформацію за рахунок динамічного представлення процесів. Такі технології можна використати під час проведення аудиторних занять (лекція, практична (лабораторна) робота), для забезпечення самостійного вивчення окремих тем із навчальної дисципліни.

Отже, ігрове проектування – практичне заняття, суть якого складається в розробці інженерного, конструкторського, технологічного й іншого видів проектів в ігрових умовах, що максимально відтворюють реальність.

Полісько Н. В.
Державний вищий навчальний заклад
«Криворізький державний педагогічний університет»
студентка групи ТОКМОм-12
м. Кривий Ріг
Науковий керівник:
доктор пед. наук, доцент Яковлева В. А.

ПРОЕКТУВАННЯ ЯК ПЕДАГОГІЧНА ТЕХНОЛОГІЯ

У статті розглядається проектування як педагогічна технологія, визначено основні підходи до розуміння терміну «проектної діяльності» різними вченими.

***Ключові слова:** проектування, педагогічне проектування, проектна діяльність.*

Постановка проблеми. В умовах всесвітньої глобалізації освітнього простору, які визначають відповідність освіти міжнародним стандартам, виникає проблема підвищення якості освіти, оновлення змісту та форм організації навчально-виховного процесу, підвищення кваліфікації кадрів тощо.

На перший план у галузі навчання та виховання виходять проблеми, які потребують обов'язкового оновлення, такі як: соціалізація, гуманізація та особистісна орієнтація педагогічного процесу; розвиток індивідуальності та суб'єктності вихованця; формування дитячого колективу і особистості та здійснення виховного впливу на особистість через клас, групу, колектив тощо.

Уведення змін у практику навчання й виховання можливе за умови впровадження інноваційних педагогічних технологій, організації навчально-виховної роботи в закладах освіти на сучасних філософських, соціальних, педагогічних засадах.

Серед багатьох педагогічних технологій, які існують у педагогіці, окремо слід виділити ті технології, які в сучасній педагогічній теорії та практиці викликають особливий інтерес, серед них вагомого значення набуває проектна технологія.

Аналіз останніх дослідження та публікацій. Аналіз дослідження проблеми проектування у сфері освіти дозволив зробити висновок, що ряд важливих теоретичних ідей проектної технології було закладено у вітчизняній педагогіці ще у 20-ті роки ХХ століття (П.П.Блонський, С.Т.Шацький та ін.). У вітчизняній педагогічній науці фундатором цього напрямку правомірно вважати А. С.Макаренка, який був переконаним прихильником проектування в людині всього найкращого.

Теоретичні засади проектної технології розкриваються у дослідженнях В. Гузеєва, О. Коберника, Н. Матяш, О. Пехоти, Є. Полат, В. Радіонова, В. Слободченкова, С. Сисоєвої, І. Шендрик та ін.

Актуальні проблеми організації проектної діяльності стали предметом дисертаційних досліджень останніх років: С. Ізбаш «Проектна діяльність як фактор соціально-професійної адаптації студентів педагогічного університету», М. Пелагейченко «Підготовка майбутніх учителів трудового навчання до організації проектної діяльності учнів основної школи», О. Зосименко «Організація проектної діяльності майбутніх педагогів у процесі вивчення педагогічних дисциплін» та інших.

Зміст і значення проектної діяльності розглянуто у публікаціях А. Вдовиченко, А. Касперського, О. Коберника, В. Сидоренка, А. Терещука, Л. Хоменко та інших науковців.

Мета статті: ознайомити з проектуванням як педагогічною технологією, показати основні підходи вчених до розуміння поняття «проектна діяльність».

Виклад основного матеріалу дослідження. Сучасні науковці трактують проектування як процес створення ідеального опису майбутнього об'єкта, що передуює його реалізації. Методологія проектування в останні десятиліття отримала значного розвитку, ввібравши в себе сукупність процедур постановки завдання, генерації варіантів, вибору, оптимізації, прийняття рішень тощо. В даний час загально визнано, що майже будь-яка перетворююча та/або творча діяльність людини може і повинна спиратися на методологію проектування або її окремі процедури.

Нині, у вітчизняній педагогічній науці, педагогічне проектування трактується як самостійна поліфункціональна педагогічна діяльність, що зумовлює створення нових або перетворення наявних умов процесу виховання і навчання. Серед основних функцій проектної діяльності прийнято виділяти дослідницьку, аналітичну, прогностичну, перетворювальну, нормувальну. Для проектування також характерна конструктивність, тобто націленість на здобуття абсолютно визначеного практично значимого результату на основі прогностичного знання. Цим проектна діяльність відрізняється від простого виявлення і опису загальних педагогічних закономірностей, властивих, наприклад, науково-педагогічній діяльності

Незважаючи на інтенсивні намагання вчених - філософів, педагогів, психологів і методистів - створити системну теорію, поки що відсутнє цілісне визначення поняття «педагогічне проектування». Наприклад, М. Бершадський та В. Петрова під «проектною діяльністю» розуміють процес пошуку всебічно узгоджених складних рішень зі створення розвитку деяких об'єктів. Для В. Кузнецова «проектна діяльність» це процес, який допомагає створювати нові поняття та концепції. Ф. Майоров відносився до вчених які розуміли «проектну діяльність» як управління стихійним розвитком предметного світу.

В узагальненому вигляді педагогічне проектування можна розглядати як колективну педагогічну діяльність, спрямовану на випереджувальне відображення педагогічної дійсності, що тісно пов'язане з педагогічним

цілепокладанням, прогнозуванням, розробкою педагогічних теорій, концепцій, програм.

Отже, педагогічне проектування - це процес проектування великих педагогічних систем, при якому необхідно відповісти на концептуальне (що треба зробити, змінити?), технологічне (як робити?), і кадрове (хто це зробить?) запитання. Водночас педагогічне проектування можна розглядати і як індивідуальну діяльність учителя, спрямовану на попередню розробку основних елементів педагогічної ситуації чи цілісного педагогічного процесу: мети і завдань, плану, організаційних форм, методів і засобів, форм і методів контролю, корекції та оцінювання результатів педагогічної і навчальної праці.

Таким чином, педагогічне проектування - це одна з найважливіших функцій педагога чи педагогічних колективів і відповідно діяльність, спрямована на його реалізацію. Педагогічне проектування розглядається не тільки як функція педагога, а й як складова частина його майстерності (компетентності), що включає розробку, прогнозування, планування результатів професійної діяльності.

Висновки і перспективи подальших пошуків. Отже, проектна діяльність розглядається дослідниками, як процес пошуку, практичне навчання, вид діяльності, механізм, розвиваючий освіту, процес, який допомагає створювати нові поняття, специфічна форма моделювання тощо. Проаналізувавши джерела можна виділити наступне визначення проектної діяльності як специфічного виду діяльності, спрямованого на створення суттєво нових продуктів, котрі є результатом творчих пошукових зусиль особистості або колективу.

Література

1. Гитман Е. Проект в образовательной области «Технология» Е. Гитман, М. Гитман //Школьные технологи. – 2002. – №6. – С. 136-137.
2. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник/Семен Устимович Гончаренко. – Київ: Либідь, 1997. – 376 с.
3. Матяш Н.В. Проектный метод обучения в системе технологического образования //Педагогика. – 2000. – №4. – С. 38-44.
4. Рыбина О. Проектная деятельность//Лучшие страницы педагогической прессы. – 2004. – №1. – С. 46-49.

Полюхович А. О.

Державний вищий навчальний заклад

«Криворізький державний педагогічний університет»

здобувач вищого рівня освіти

м. Кривий Ріг

Науковий керівник:

канд. пед. наук, доцент Кулінка Ю. С.

ПРАКТИКО-ОРІЄНТОВАНИЙ ПІДХІД У НАВЧАННІ УЧНІВ 10-11 КЛАСІВ ЗА ТЕХНОЛОГІЧНИМ ПРОФІЛЕМ «КУЛІНАРІЯ»

Одним із пріоритетних завдань реформування сфери загальної середньої освіти в Україні є організація профільного навчання

старшокласників. Актуальність такого навчання зумовлена потребами у професійному визначенні молоді, створенні умов для розвитку творчої особистості, здатної ефективно працювати та навчатися упродовж життя.

Сутність практико-орієнтованого навчання полягає в побудові навчального процесу на основі єдності емоційно-образного та логічного компонентів змісту; придбання нових знань і формування практичного досвіду їх використання при вирішенні життєво важливих завдань і проблем; емоційного і пізнавального насичення творчого пошуку учнів. Актуальність його полягає в тому, що даний підхід дозволяє значно підвищити ефективність навчання. Цьому сприяє система відбору змісту навчального матеріалу, що допомагає учням оцінювати значимість, практичну затребуваність отриманих знань і умінь.

Технологічне профільне навчання передбачає поглиблене вивчення старшокласниками основ будь-якого з видів сучасного виробництва і оволодіння спеціальними знаннями на рівні початкової професійної освіти. Метою профільної програми за спеціалізацією «Кулінарія» є: ознайомлення з фізіологією харчування; товарознавством харчових продуктів; практичне оволодіння технологіями первинної обробки продуктів, виготовленням напівфабрикатів і приготуванням страв; відомостями з калькуляції, обліку та контролю якості харчової продукції.

На заняттях з технологічного профілю за спеціалізацією «Кулінарія» доцільною є розробка таких проектів:

1. Проект на тему: «Технологія приготування м'ясних страв (або страв з риби)»: розкрити харчові властивості продукту (м'яса або риби), технологію приготування страв з нього, перелік страв, та їх харчові властивості (калорійність, хімічний склад, особливості вживання тощо). Підготувати презентацію з цієї теми, та виготовити макет однієї зі страв.

2. Проект на тему: «Характеристика раціону школяра»: обґрунтувати особливості харчування дитини (вік – обрати за бажанням учнів). Розробити також презентацію /або стенд /або газету та розкрити в ній етапи правильного харчування школяра, обґрунтувати раціон та подати відповідно до нього меню та страви.

3. Проект на тему: «Етика та естетика харчування в шкільних їдальнях»: висвітлити правила поведінки за столом, правила етикету при спілкуванні з обслуговуючим персоналом та за столом. Розробити пам'ятку з правилами етикету та культури приймання їжі.

4. Проект на тему: «Технологія розробки дієтичного харчування для школярів»: розкрити особливості дієтичного харчування школярів, фізіологію харчування. Розробка буклету за основними правилами дієтичного харчування школярів.

5. Проект на тему: «Аналіз якості харчових продуктів при приготуванні їжі»: зробити аналіз продуктів харчування. Створити відеофільм з даної теми.

Отже, засвоєння змісту освіти у загальноосвітніх навчальних закладах з профільним навчанням має, забезпечувати загальноосвітню підготовку учнів та підготовку до майбутньої професійної діяльності. З метою кращого

засвоєння змісту профільної освіти, доцільно використовувати практико-орієнтовний підхід, а саме таку технологію як метод проектів. Це дозволяє закріпити та поглибити знання, отримані під час вивчення теоретичних тем, розкрити в учнів творчі, інтелектуальні здібності, орієнтувати на самостійність отримання знань, розширити світогляд та сформувати практичні здібності.

Рязанцева А. С.
Державний вищий навчальний заклад
«Криворізький державний педагогічний університет»
студентка групи ТОКМОс-12
м. Кривий Ріг
Науковий керівник:
канд. пед. наук, доцент Кучер С. Л.

ПРОЕКТУВАННЯ АВТОРСЬКОЇ ЛЯЛЬКИ ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ УЧНІВ НА УРОКАХ ТЕХНОЛОГІЙ

У статті йдеться про важливість використання на уроках технології мистецтва виготовлення авторської ляльки як засобу формування творчих здібностей учнів, розглянуто історія виготовлення авторської ляльки.

***Ключові слова:** художньо-творчі здібності учнів, уроки технології, авторська лялька.*

Постановка проблеми. Кардинальні зміни в суспільстві, які спричиняють потребу в розвитку і використанні на благо суспільства творчої особистості, диктують необхідність оновлення сфери освіти. Одним із пріоритетних її напрямів стає формування та розвиток творчої особистості, здатної до гнучкої адаптації в будь-яких умовах. Саме тому існує необхідність у вдосконаленні інноваційних технік сучасного мистецтва, серед яких особливо вирізняється авторська лялька.

Мистецтво створення авторської ляльки нині досягло надзвичайної популярності. Збільшується кількість майстрів такого виду декоративно-прикладного мистецтва, видається багато літератури та каталогів авторської та етнографічної ляльки, все частіше проходять тематичні виставки, конкурси, фестивалі сучасної ляльки. Еволюцію ляльки можна розглядати як еволюцію відносин людини з навколишнім світом. Лялька, як мистецьке явище, нерозривно пов'язана з тією культурою, у якій вона зародилася і розвивається. У зв'язку з цим, урахувавши тенденції розвитку сучасної художньої культури, авторська лялька виступає як мистецький твір. Тому вивчення мистецтва авторської ляльки на заняттях з технологій є ефективним засобом формування художньо-творчої особистості учнів.

Аналіз останніх дослідження та публікацій. Феномен ляльки є предметом вивчення мистецтвознавців, етнографів, філософів, істориків, психологів, однак їх роботи, в більшості випадків, присвячувалися лише окремим аспектам ляльки. Зокрема, такі науковці як І.Бочарнікова, Л. Герус,

Р. Гільмаш, М. Грушевський, Г. Дайн, М. Дайн, І.Котова, О. Матвієнко, А. Михайлюк, М. Мішина, О. Морозова, О. Найдєн, А. Некрилова, О. Склярєнко, Л. Соколова, М. Цивін досліджували народні традиції та технологію виготовлення народної ляльки, розглядали питання виокремлення основних ознак традиційної ляльки як носія етнічності.

Але досліджень, які вивчають проблеми використання мистецтва авторської ляльки у процесі розвитку творчої особистості учнів недостатньо. Деякі питання висвітлені в окремих публікаціях і розкривають такі аспекти означеної проблеми: розвиток творчого потенціалу студентів на прикладі створення авторської ляльки (Н. Полико), технологія виготовлення ляльки в аспекті вивчення народного костюму (Н. Донченко), можливості куклотерапії у формуванні особистості дитини як інноваційний напрям у роботі педагога (О. Джафарова), авторська лялька як засіб формування професійної майстерності майбутнього вчителя мистецького профілю (С. Палюкенієнє).

Мета статті: розкрити теоретичних питань проектування авторської ляльки на уроках технологій, у процесі якого здійснюється розвиток художньо-творчих здібностей учнів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Ознайомлення учнів з мистецтвом авторської ляльки слід розпочати з ознайомлення з її історією. Авторські ляльки були відображенням цілої епохи і представляли собою справжній витвір мистецтва, що зберігає тепло рук і частинку душі майстра. Авторська лялька поєднує в собі багато видів мистецтва: скульптура, художній розпис, моделювання одягу, обробка різних матеріалів. Офіційно вважається, що перша авторська лялька була створена художником Едгаром Дега в 1881 році у Франції. Це була воскова статуетка «Petite Danseuse» (Маленька танцівниця). Насправді, будь-яка лялька (до початку промислового виготовлення її у ХІХ сторіччі) була авторською, оскільки виготовлялася вручну і не могла повторюватися.

Будучи на ті часи предметом розкоші, авторська лялька переживала занепад в часи воєн і скрути. Тому «другим народженням» даного виду мистецтва вважають 1950-ті роки. Саме тоді стали популярними ляльки Аннет Хімштедт, хоча колекціонуванням авторських ляльок люди цікавилися і до цього, проте не приділяли уваги імені їх творця.

Нині існує два основних види авторських ляльок: «one-of-a-kind» (єдина в своєму роді) і «limited edition» (обмежена кількість). Авторські ляльки, що відносяться до першого виду, виготовляються в одному-єдиному екземплярі, найчастіше на замовлення. На даний момент в світі близько 200 майстрів-лялькарів займаються створенням унікальних творів мистецтва (Merylin Stivers, Tatyana Baeva, Lisa Lichtenfels і ін.). Інший же вид ляльок «limited edition» випускається обмеженим тиражем від 10 до 20 примірників.

Процес створення авторської ляльки прекрасний і багатогранний, це допомагає розвивати учням творчі здібності у різних техніках починаючи з ліплення та пошиття та закінчуючи виготовленням прикрас.

У процесі створення авторської ляльки учні намагаються зберегти творчий та індивідуальний підхід, застосовувати художні прийоми стилізації.

Робота над лялькою являє собою творчий процес, який значною мірою є інтуїтивним, але разом із тим не можливий без розуміння алгоритму виготовлення ляльки, знань властивостей матеріалів і володіння певними прийомами, усвідомлення правил і закономірностей різних видів мистецтва. Процес моделювання художньої ляльки дає можливість створити навчальне середовище, яке дозволяє учням вчитися через свій досвід і досвід майстрів, розвивати свої творчі та практичні здібності.

Висновки і перспективи подальших пошуків. Ми вважаємо, що проектування і виготовлення авторської ляльки є ефективним засобом розвитку художньо-творчих здібностей учнів, що формує уявлення учнів про послідовність створення художньої ляльки, але й розвиває їхні творчі та художні здібності, формує естетичний смак, розвиває вміння роботи з різними матеріалами, знайомить із сучасними техніками декоративно-прикладного мистецтва. Процес виготовлення авторської ляльки є джерелом натхнення для учнів які можуть створювати й виготовляти самостійно художні твори у народних традиціях та авторських техніках із втіленням власних творчих задумів.

Література

1. Дайн Г. Л. Русская тряпичная кукла: культура, традиции, технология / Г. Л. Дайн, М. Б. Дайн. – М. : Культура и традиции, 2007. – 120 с.
2. Мишина М. А. Формы бытования традиционной куклы в культурном пространстве постиндустриального общества России : автореф. дисс. ... канд. Культурологии : спец. 24.00.01 – теория и история культуры / М. А. Мишина. – СПб., 2011. – 30 с.
3. Найден О. С. Українська народна лялька : [наукове видання] / О. С. Найден. – К. : ВД «Стилос», 2007. – 240 с.

Скубак А. А.

*Державний вищий навчальний заклад
«Криворізький державний педагогічний університет»
студентка групи ТОКМОм-12
м. Кривий Ріг
Науковий керівник:
доктор пед. наук, доцент Савченко Л. О.*

ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ТЕХНОЛОГІЙ

У статті розглядається використання інформаційно-комунікаційних технологій при підготовці майбутніх учителів технологій у навчальному процесі вищого навчального закладу.

Ключові слова: *інформаційно-комунікаційні технології, вчителі технологій.*

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку людства науково-технічна революція розширює межі людського інтелекту, створюючи умови для небаченого раніше зростання пізнавальних та інтелектуальних

можливостей людини, в яких не останню роль відіграють новітні інформаційні і комп'ютерні технології. Розвиток інноваційних інформаційно-комунікативних технологій змінює звичні форми наукових комунікацій не лише в науці, а і освіті, а оскільки саме освіта є колыскою майбутніх учених, поява новітніх засобів комунікації та поширення дистанційного навчання набувають важливого значення як у процесі здобуття нових знань, так і у подоланні розриву між наукою та освітою.

Широке використання засобів сучасних телекомунікацій надає доступ до інформаційних джерел у будь-яких точках планети, дає змогу отримати необхідні дані з різних галузей знань. Інформаційно - комунікаційні технології є потужним засобом інформаційно-пошукової та дослідницької діяльності людини, як і інтелектуальної взагалі. Їх використання надає можливості ефективного пошуку даних і відомостей у величезних обсягах інформаційних ресурсів, а також проведення дослідів, експерименту.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Нині помітно зросла кількість досліджень, предметом яких стало використання інформаційно-комунікаційних технологій у навчальному процесі. Цій темі в Україні присвячені дослідження таких науковців, у нашому дослідженні ми спиралися на наукові погляди таких вчених-практиків як В.Ю. Биков, Я.В. Булахова, О.М. Бондаренко, В.Ф. Заболотний, Г.О. Козлакова, О.А. Міщенко, О.П. Пінчук, О.В. Шестопал та інші. Питання використання інформаційних технологій у навчальному процесі є предметом досліджень як вітчизняних, так і зарубіжних учених. Можливості застосування комп'ютерних телекомунікацій в освіті розглядаються в працях Н. В. Морзе, О. Г. Колгатіна, В. Ю. Бикова, В. Н. Кухаренка, Е. С. Полат, М. Ю. Бухаркиної, М. В. Моїсєєвої, А. Е. Петрова, Ю. М. Богачкова, Ю. О. Жук, С. А. Ракова, М. І. Жалдака та інших вчених. На сьогодні важко уявити людину, яка пов'язана з наукою та освітою, що не використовує ІКТ в своїй роботі. Вивчення наукової літератури свідчить про ґрунтовність досліджень проблеми ІКТ.

Мета статті: показати роль і місце ІКТ у процесі підготовки майбутніх учителів технологій, проведення та підбиття підсумків навчальних практик.

Виклад основного матеріалу дослідження. Перед тим, як розпочати аналіз, визначимо, що ми будемо розуміти під розповсюдженим терміном інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ). На сьогоднішній день ІКТ – це узагальнююче поняття, що описує різні пристрої, механізми, способи та алгоритми обробки інформації. Основним засобом ІКТ для інформаційного середовища будь-якої системи є персональний комп'ютер, можливості якого визначаються апаратною складовою та встановленим на ньому програмним забезпеченням щодо пошуку, збирання, накопичення, зберігання, опрацювання, подання, передавання даних і відомостей.

Якщо говорити про використання програмного забезпечення в освіті, то найбільшого поширення набули універсальні офісні прикладні програми і засоби ІКТ: текстові процесори, електронні таблиці, програми підготовки презентацій, системи управління базами даних, графічні пакети і т.п.

Використання ІКТ розділимо в часі відповідно до технології навчального процесу у вищому навчальному закладі:

- підготовка викладача до заняття;
- проведення заняття (лекція, лабораторна робота, практичне заняття, семінар);
- самостійна робота студента;
- контроль рівня засвоєння знань та вмінь студента.

Загалом до ІКТ, які можна успішно використовувати в фаховій підготовці майбутніх учителів технологій, належать: комп'ютери, комплекти термінального обладнання для комп'ютерів всіх типів, локальні комп'ютерні мережі, пристрої введення-виведення; засоби і пристрої маніпулювання аудіовізуальними даними (на базі технології мультимедіа і систем «віртуальна реальність»); сучасні засоби зв'язку; системи штучного інтелекту; системи комп'ютерної графіки; програмні комплекси (мови програмування, транслятори, компілятори, операційні системи, пакети прикладних програм загального та навчального призначення тощо).

Висновки і перспективи подальших пошуків. Отже, проаналізувавши літературу можна сказати, що проникнення інформаційних технологій в навчальний процес підготовки майбутнього вчителя технологій дозволяє педагогам якісно змінити зміст, методи та організаційні форми навчання. Інформатизація навчального процесу у вищому навчальному закладі сприяє прискореному процесу адаптації студента як майбутнього фахівця до його професійної діяльності, підвищує якість його підготовки, надає можливість студенту, фахівцю більш вільно орієнтуватися у сучасному житті в цілому та у сфері професійної діяльності, зокрема. Широке впровадження сучасних інформаційних технологій в навчальний процес вищого навчального закладу допомагає розкриттю, збереженню і розвитку індивідуальних здібностей студента, формуванню пізнавальних здібностей, прагненню до самовдосконалення; забезпеченню комплексності вивчення явищ дійсності, нерозривності взаємозв'язку між природознавством, технікою, гуманітарними науками та мистецтвом; динамічному, постійному оновленню змісту, форм і методів процесу навчання й виховання.

Література

1. Гудирева О.М. Вплив нових інформаційних технологій навчання на актуалізацію навчально-пізнавальної діяльності студентів /Комп'ютерно-орієнтовані системи навчання: Зб. наук.праць./Редкол.-К.: НПУім.М.П.Драгоманова.-Випуск 6.-2003.-С.-25-36.
2. Науменко О.М. Деякі аспекти підготовки майбутніх вчителів до використання засобів ІКТ в навчальній діяльності // <http://www.ime.eduua.net/em4/content/07nomaei.htm>
3. Роберт И. В. Современные информационные технологии в образовании: дидактические проблемы, перспективы использования / И. В. Роберт. – М. : Школа-Пресс, 1994. – 254 с.
4. Яшанов С. М. Система інформативної підготовки майбутніх учителів трудового навчання : монографія / С. М. Яшанов ; за наук. ред. акад. М. І. Жалдака. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2010. – 486 с.

СЕКЦІЯ 3
«ЗАГАЛЬНІ ТЕНДЕНЦІ МОДЕРІЗАЦІЇ НЕПЕРЕРВНОСТІ
ОСВІТИ»

К. Р. Божко
Чернігівський національний педагогічний
університет імені Т.Г.Шевченка
м. Чернігів
студентка факультету початкового навчання

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ДИДАКТИЧНИХ ІГОР НА
УРОКАХ ПРИРОДОЗНАВСТВА В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

Використання вчителем ігрових елементів на уроках природознавства забезпечують проведення уроків згідно з сучасними загальнопедагогічними, психологічними та дидактичними вимогами, адже гра враховує вікові та індивідуальні особливості учнів, формує пізнавальну активність, пробуджує інтерес до навчання, поєднує в собі словесні, наочні та практичні методи навчання. В.Сухомлинський у своїй праці «Серце віддаю дітям» наголошував: «У грі розкривається перед дітьми світ, розвиваються творчі можливості особистості. Без гри немає і не може бути повноцінного дитячого розвитку» [2,с.95]. Гру видатний український педагог порівнював з іскоркою, що запалює вогник допитливості і любові до знань. Це дійсно так, тому що гра навчає дітей і вирішує багато виховних завдань.

Від обраних вчителем форм роботи та відбору їм дидактичного матеріалу залежить успіх засвоєння учнями шкільного курсу «Природознавство», розуміння неповторності та краси навколишнього середовища, виховання потреби піклуватись про природу рідного краю, бажання оберігати її від негативних дій з боку людства.

Тому метою нашої роботи є розкрити особливості використання дидактичних ігор на уроках природознавства в початковій школі.

Загально відомо, що дошкільний період дитини характеризується провідною ігровою діяльністю, але і у віці 6-7 років діти із задоволенням грають в різноманітні ігри. В молодших класах ігрова діяльність можлива лише за наявності дидактичних завдань та їх доступності для розуміння дітьми. При цьому учні повинні засвоїти необхідні правила та ігрові дії зберегти інтерес та зацікавлення до гри. Для цього вчитель має опиратися на ігровий досвід та набуті раніше знання школярів.

Методисти та вчителі, такі як Л. Височан, Н. Гордіюк, Н. Гудзь, О. Кулик, запевняють, що для активізації пізнавальної діяльності та розвитку інтересів учнів, вчитель повинен добирати дидактичні ігри відповідно для кожної вікової групи дітей, при цьому враховувати пізнавальний зміст, ступінь складності ігрових завдань та дій [1,с.49].

Витоки застосування дидактичних ігор ми можемо знайти в народній педагогіці. Ігри та іграшки, які створив народ, завжди допомагали дітям пізнавати світ граючись. І в сучасній початковій школі гра тісно пов'язана з

навчанням, вона постійно удосконалюється. Оцінюючи дидактичну гру та її роль в системі навчання, А. Усова писала: «Дидактичні ігри, ігрові завдання та прийоми дозволяють підвищити сприйнятливність дітей, різноманітнити навчальну діяльність дитини, приносять цікавість» [3, с 63.].

Аналіз методичної літератури показав, що дидактичні ігри можуть використовуватися на різних етапах уроку. Так, ігри та ігрові ситуації є одним з найкращих початком уроку. Вони проводяться з метою збудити інтерес учнів, привернути увагу до теми, що вивчатиметься на уроці. На етапі актуалізації знань учням варто пропонувати дидактичні ігри репродуктивного характеру, коли увага дітей фіксується на пошуках раціональних шляхів виконання завдань, допомоги один одному, у результаті учні вчаться правильно оцінювати свої ігрові дії, зіставляти з ігровими діями інших учнів.

На етапі засвоєння нового матеріалу рекомендується використовувати більш складні ігри частково-пошукового характеру. Учням надається можливість відчувати, яким чином від кожного учасника залежить виконання ігрового завдання і, в кінцевому підсумку, результат гри. Учитель на цьому етапі формує у школярів уявлення про значимість якісного виконання свого ігрового завдання.

Під час закріплення і повторення навчального матеріалу слід планувати дидактичні ігри пошукового характеру. Учні вчаться моделювати, аналізувати та оцінювати дії партнерів по грі. Позитивні взаємовідносини між гравцями, вміння розподілити матеріал, уміння домовитись у грі позитивно впливають на активізацію навчальної діяльності учнів.

На етапі контролю знань можна застосовувати дидактичні ігри творчого характеру. Учням дається можливість творчо виконувати ігрові завдання. Акцент на творчості передбачає зацікавленість учасників у кінцевому результаті гри команди, прагнення виконувати ігрове завдання швидко і правильно.

Найефективніше гра проходить на уроках узагальнення і закріплення знань. Учні самі не розуміючи того, повторюють навчальний матеріал і фіксують його набагато краще. Але для цього вчителю необхідно враховувати специфіку кожного етапу навчання. Основною метою дидактичної гри для учнів є оволодіння необхідними знаннями та правилами поведінки в природному середовищі. Для ефективного закріплення, систематизації та узагальнення знань про навколишнє середовище є доцільним використання словесних дидактичних ігор. Під час проведення цих ігор діти запам'ятовують правила поведінки в природі, виявляють позитивні риси особистості, формують позитивне ставлення до природи і навички природоохоронної діяльності.

Крім того під час проведення уроків-екскурсій, природничих свят та природничих походів вихідного дня необхідно використовувати різноманітні види ігор. Вони будуть не тільки створювати умови для відпочинку дітей, а й будуть мати глибоку навчально-виховну природоохоронну спрямованість,

містити елементарні знання з екології, що сприяють розвитку екологічних понять, творчих здібностей учнів початкової школи.

Таким чином, використання дидактичних ігор та ігрових моментів на уроках «Природознавства» стимулюють загальний особистісний розвиток школярів. Поєднання в них готового навчального змісту з ігровим задумом і діями вимагає від вчителя майстерного педагогічного керівництва ними. При використанні ігор вчитель виховує у дитини дбайливе ставлення до природи. Методисти рекомендують частіше використовувати дидактичні ігри під час уроків природознавства для кращого засвоєння матеріалу.

Література

1. Височан Л.М. Гра, як засіб вивчення освітньої галузі «Природознавство» в початковій школі / Л.М. Височан // Журнал «Молодий вчений» №4, 2014 – С. 49-51.
2. Сухомлинський В. О. Серце віддаю дітям // Сухомлинський В. О. Вибрані твори: в 5-ти т. – Т.3. – К.: Рад. школа, 1977. – С. 9–98.
3. Усова А. П. Роль игры в воспитании детей : [сб. статей] / под ред. А. В. Запорожца ; [сост. Н. Я. Михайленко]. — М. : Просвещение, 1976.

Т. А. Бурець

***Чернігівський національний педагогічний університет
імени Т. Г. Шевченка***

***факультет початкового навчання, 6 курс
м. Чернігів***

Науковий керівник:

канд. пед.наук, доцент Турчина І. С.

СІМЕЙНЕ ВИХОВАННЯ ЯК НЕОБХІДНА СКЛАДОВА ПРОЦЕСУ ВИХОВАННЯ І ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ ДИТИНИ

Проблема сімейного виховання вважається найголовнішою не лише в системі освіти, але і в житті суспільства. Сім'я є не лише природним середовищем первинної соціалізації дитини, але і матеріальною, емоційною підтримкою, засобом зберігання і передачі культурних цінностей.

Сім'я завжди була, є і буде основою життя людини, джерелом її щастя. Для кожної матері, для кожного батька найбільше щастя в житті – побачити своїх дітей людьми, гідними високого звання Людини.

Часто можна почути: красива та сім'я, де зростають красиві діти. Долі дітей визначають не лише наші прекрасні пориви, мрії, слова, але і загальний мікроклімат сімейного життя, тональність, спрямованість.

Сімейне виховання – це одна з найважливіших форм виховання підростаючого покоління, в ході якого здійснюється передача членами сім'ї соціального досвіду і моральних норм, формування світогляду і ціннісних орієнтацій [4, с. 48].

Уся атмосфера сімейного життя обов'язково формуватиме у дітей ті або інші звички, потреби, риси вдачі.

На необхідність сімейного виховання як оптимальної умови гармонійного розвитку дитини звертали увагу видатні педагоги-гуманісти – К. Ушинський, А. Макаренко, В. Сухомлинський і інші. Сім'я – один з

найважливіших інститутів соціалізації дитини, персональне середовище його розвитку, оскільки саме в сім'ї беруть початок світогляд, морально-естетичні ідеали і смаки, норми поведінки, трудові навички, ціннісні орієнтири дитини, тобто усі ті якості, які згодом складатимуть його суть як людину.

Стосунки, що склалися в сім'ї, мікроклімат сімейного виховання і спілкування залежить від того, як людина відчуває себе в колективі, який здійснює зв'язок сім'ї з суспільством [1, с. 54].

Соціалізацію дитини великою мірою визначають дорослі, що створюють життєвий простір. Вони можуть обмежувати і стимулювати, сприяти і заважати, надихати на перемоги над собою і обставинами або штовхати у безодню. Адже важко уявити цей процес поза стосунками дитини з людьми, людським середовищем і, звичайно, його взаємовідносинами з батьками.

У соціалізації дитини сім'я відіграє головну роль, адже саме в сім'ї зростаюча особа отримує перші знання про світ - найпростіші громадські правила поведінки, норми соціальних стосунків [3, с. 13].

Проте сім'я передає ту частину культури, яка є доступною для батьків. У зв'язку з цим, виховання і навчання дитини відбуваються в межах культурних цілей і звичаїв, характерних для вузького кола, а соціалізація обмежується безпосередньо навчанням і вихованням.

Від характеру стосунків між дорослими залежить рівень отримання дитиною різноманітних ціннісних орієнтацій і установок, розвиток його емоційної сфери, усвідомлення сутностей соціальних ролей. Чим сильнішим є емоційний зв'язок між дітьми і батьками, тим якісніше відбувається виховання, засвоєння норм і цінностей культури, навичок спілкування і поведінки, підготовки до виконання певних соціальних ролей, тобто тим активніше відбувається їх соціалізація [2, с.78].

Соціалізація на рівні сім'ї є, з однієї сторони, підготовкою дитини до майбутніх сімейних ролей, а з іншої, впливає на формування соціальної компетентності особи : чим згуртованішою є сім'я, тим ефективніший її вплив на зростаючу особу.

Враховуючи це, актуалізується такий чинник сімейної соціалізації, як згуртованість сім'ї - характеристика внутрішньосімейних стосунків, засвідчуюча міра збігу оцінок, установок і позицій сім'ї, відносно об'єктів, найбільш значимих для сім'ї в цілому, ціннісна єдність, підпорядкування індивіда соціальним нормам. Причому така єдність не передбачає нівелювання особи, повного збігу оцінок і позицій членів сім'ї. Йдеться про зближення оцінок дорослих і дітей в підходах до мети спільної діяльності і внутрішньосімейних відносин.

На характер сімейної згуртованості вагомий вплив робить властивий їй психологічний клімат, емоційний настрій, сукупності настроїв членів сім'ї, їх переживань, що виникають в результаті, стосунків один до одного, до інших людей, до роботи, до навколишніх подій. У сім'ї, де панує сприятливий психологічний клімат, кожен її член відноситься до інших з любов'ю, повагою, довірою. Найбільш сприятливим для соціалізації дитини є

демократичний стиль стосунків. Він виявляється в тому, що батьки намагаються не стільки «формувати» особу дитини, дисциплінувати її, скільки допомагають індивідуально розвиватися, прагнуть досягти емоційної близькості з нею, розуміння [3, с.94].

Через обмежений особовий і соціальний досвід, грубість і байдужість батьків у дитини виникає переконаність в тому, що чужа людина не лише відноситиметься до нього гірше, ніж батьки, але і принесе велику шкоду. Така переконаність викликає відповідні дії і стосунки до інших, ускладнюючи отримання соціальних цінностей, реалізацію соціальних стосунків і, як результат, гальмує соціалізацію.

Найкращий батьківський спадок - це добре виховані діти. У основу сімейної педагогіки закладено прагнення зробити дітей щасливими. Про це повинен пам'ятати кожного, кого називають батьком, матір'ю, учителем, вихователем. Виховання дітей не лише особиста справа батьків, але і їх громадянський обов'язок.

Значне місце в нелегкій роботі батьків грає їх авторитет, який, як писав А. С. Макаренко, містить в собі усе батьківське і материнське життя - роботу, думки, звички, почуття, прагнення [1, с. 53].

Діти ще не мають достатнього соціального досвіду. Відбувається активний процес соціального спадкоємства. Тому прояви авторитету батька і матері можуть позитивно або негативно впливати на збагачення дітей соціальним досвідом [1, с. 87].

Педагогічна культура батьків передбачає психолого-педагогічні знання, педагогічну етику, педагогічний такт, культуру поведінки і культуру спілкування, високу моральність і духовне багатство матері і батька.

На нашу думку, не варто захоплюватися якимось одним методом виховання, пам'ятаючи, що немає ні хороших, ні поганих методів, а є конкретна дитина, конкретна педагогічна ситуація, конкретні умови життя.

Індивідуальне виховання - ця делікатна і тонка справа, а тому треба володіти талантом індивідуального впливу, так званім педагогічним дотиком, відчувати дитину зараз і в майбутньому.

Найбільша помилка в сімейному вихованні - це застосування до дітей фізичних засобів впливу і надмірна суворість у відношенні з ними [2, с. 43].

Дитина завжди повинна відчувати мамину любов і ніжність, тепло батька і увагу. Учені досліджували, що без батьківського тепла і ніжності, без маминої ласки діти хворіють, у них часто відбуваються серйозні психічні зриви. Щоб дитина нормально фізично і розумово розвивався, її необхідно приголубити 7-8 раз на день, поцілувати, похвалити, подякувати... Коли мати або батько інстинктивно гладять дитину по голові, притискають до себе, беруть на руки, цілують, говорять ласкаві слова, - вони навіть не усвідомлюють усю значущість цих лікувально-профілактичних процедур.

Як нам здається, батькам слід утримуватися від зайвих зауважень, особливо із-за дрібних і ненавмисних ситуацій. Треба дотримуватися правила: краще бути щедрішим на похвалу, чим на засудження.

Дайте дитині випробувати радість успіху в навчанні. Щоб дитинство і майбутнє ваших дітей було прекрасним, робіть для цього усе можливе.

Головним завданням сімейного виховання є гармонійний всебічний розвиток дитини, підготовка його до життя в існуючих соціальних умовах, реалізація його творчого потенціалу [1, с. 37].

Слід зазначити те, що не існує загальної для усіх формули успішного виховання дітей в сім'ї, оскільки вона залежить від рівня моральності і батьківської культури, їх планів, ідеалів і вчинків, традицій сім'ї.

Отже, роль сім'ї у вихованні дітей величезна і відповідальна. Першими вихователями є батьки, вони загартовують організм дитини, розвивають мислення, волю, допитливість, формують його інтереси, прагнення, смак, працьовитість, спостережливість, виховують любов до знань. Сім'я не просто важливий, але і необхідний, незамінний, специфічний чинник соціалізації кожної особистості.

Література:

1. Макаренко А. С. Книга для родителей / А. С. Макаренко. – К. Рад. шк., 1980.– 327 с.
2. Стельмахович М. Г. Народная педагогика / М. Г. Стельмахович. – К.: Рад. шк., 1985. – 312 с.
3. Сухомлинский В. А. Павлышская средняя школа / В. А. Сухомлинский. – Т. 4. – К.: Рад. шк., 1979. – 410 с.
4. Ушинський К. Д. Про сімейне виховання / К. Д. Ушинський. – К.: Рад. шк.,

Ю. А. Гордієнко
Східноєвропейський національний університет
імені Лесі Українки
м.Луцьк
Аспірант

АДАПТИВНІСТЬ ДО АГРЕСІЇ ЯК ПОКАЗНИК ПЕДАГОГІЧНОЇ ТОЛЕРАНТНОСТІ УЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Педагогічна толерантність є важливою якістю учителя іноземних мов початкової школи. Актуальність дослідження визначається потребою сформувати у процесі професійної підготовки компетентного педагога, здатного налагоджувати ефективну інтеракцію з учнями, створювати сприятливі умови для засвоєння знань вихованців та їхнього особистісного розвитку. Увага до дослідження агресії учителя не є випадковою, оскільки нерідко навчальний процес у школі супроводжується різноманітними проявами нетерпимої поведінки як учнів, так і педагогів. Адаптивність до агресії вважаємо показником поведінкового критерію педагогічної толерантності, оскільки вона передбачає рівень регулювання власної агресивності учителя та його реакцію на прояви агресивної поведінки інших людей. Мета даної статті – ясувати сутність педагогічної агресії у контексті дослідження толерантності учителя початкової школи.

Адаптивність педагога до агресії – це відмова від насильницьких механізмів вирішення проблемних ситуацій та надання переваги толерантним, мирним способам взаємодії.

У психології розрізняють агресію та агресивність, основна відмінність між якими полягає в аспекті реалізації – агресивність, на відміну від агресії, передбачає лише ймовірність агресивної поведінки людини [4, с. 61]. У психологічній енциклопедії агресивність – «ситуативний стан, який характеризується афективними спалахами гніву чи злоби та імпульсивними проявами поведінки, спрямованими на об'єкт фрустрації, що став причиною конфлікту», агресія – «цілеспрямована деструктивна поведінка людини, яка суперечить суспільно встановленим нормам і завдає іншим фізичної шкоди чи спричиняє психологічний дискомфорт» [5, с. 10]. Агресивна поведінка педагога має руйнівний вплив на суб'єктів навчального процесу, їхній особистісний розвиток та загалом на педагогічну взаємодію учителя і вихованців.

Агресія педагога, зазвичай, спрямована на тих учнів, з якими виникають труднощі у взаємодії та негативні емоційні реакції. У співпраці з дітьми, що проявляють девіантну, асоціальну поведінку або ж прагнуть утвердити свою неординарність, педагог повинен проявляти мобільність, самоконтроль, постійну рефлексію педагогічної діяльності та толерантність [3, с. 267]. За визначенням Є. Ільїна, «негативна агресія учителя – це деструктивна поведінка, яка виражається у порушенні професійно-моральних норм взаємодії педагога з учнями, проявляється як вороже ставлення до тих, хто навчається, і виявляється на різних рівнях – від вербального до фізичного, та пов'язана з «каральним» педагогічним впливом, насмішками, погрозами, прикріплюванням «ярликів», грубістю» [3, с. 267].

Досліджуючи педагогічну агресію, В. Дикова визначає її як «професійно обумовлену деформацію педагога», що «проявляється як вороже ставлення до учнів і деструктивна професійна поведінка» [2, с. 80]. З позиції діяльнісного підходу агресія виникає у випадку суперечностей між мотиваційними, цільовими, функціональними та оціночними компонентами педагогічної діяльності. Дослідниця виділяє наступні види педагогічної агресії [2, с. 86 – 87]:

1) Імпульсивні дії, які характеризуються активною стратегією поведінки учителя і проявляються у фізичному впливі на учнів та навколишні предмети.

2) Ворожі висловлювання, для яких типовою є активна поведінка учителя (погрози, приниження, вербальні образи, крик, насмішки).

3) Конфронтація проявляється у відмові учителя виконувати потрібні професійні задачі (проводити урок, пояснювати матеріал, демонструвати досліди) та перекладанні своїх обов'язків на учнів (наприклад, вимога конспектувати підручник).

4) Домінантність спостерігається у встановленні жорстких вимог до учнів, авторитарному спілкуванні у формі наказів, застосуванні покарань та демонстрації влади.

5) Опозиція характеризується негативізмом та відмовою учителя розмовляти з учнями, пояснювати та повторювати навчальний матеріал, проявом образи та безвідповідальності.

б) Диференціація, як пасивна стратегія поведінки учителя, демонструє антипатію до окремих учнів (наприклад, двієчників, хуліганів тощо).

7) Нетерпимість характеризується чіткою пасивною позицією педагога, його зневагою до тих учнів, які відрізняються від інших своєю поведінкою, фізичними недоліками, неохайністю тощо.

Агресивну особистість, на відміну від толерантної, характеризують такі якості, як роздратованість, нестриманість, збудливість, низький самоконтроль, неадекватна самооцінка, почуття провини, вразливість, безпомічність, непослідовність у діях та вчинках, недоброзичливість, образливість, низький рівень емпатійності, авторитаризм, схильність до сарказму, конфліктність [1, с. 9].

Отже, прояви педагогічної агресії різноманітні. Усі вони деструктивно впливають на розвиток особистості учителя, знижують його працездатність та самооцінку, провокують психічні розлади та в результаті, особливо за умови постійної демонстрації, спричиняють таку ж ворожу, агресивну поведінку самих учнів. Формування педагогічної толерантності майбутніх учителів є запорукою попередження їхніх агресивних дій у професійній діяльності.

Література

1. Гладуш Г. В. Формування толерантності як умови подолання агресії в підлітковому віці: автореф. дис. ... канд. психол. наук : 19.00.07. / Г. В. Гладуш : Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. – Київ, 2013. – 20с.
2. Дикова В. В., Зеер Э. Ф. Педагогическая агрессия как профессионально обусловленная деформация учителя. / В. В. Дикова, Э. Ф. Зеер // Образование и наука. – 2005. – № 4 (34). – С.78 – 89.
3. Ильин Е. П. Психология помощи. Альтруизм. Эгоизм. Эмпатия. / Е. П. Ильин. – СПб. : ПИТЕР. – 2013. – 304с.
4. Кравцов О. Г. Становление личностных свойств и качеств подростка / О. Г. Кравцов // Мир психологии. – 2007. – № 4 (52). – С. 57 – 64.
5. Психологічна енциклопедія / Автор-упорядник О. М. Степанов. – К. : «Академвидав». – 2006. – 424с.

Кекош Мар'яна
Дрогобицький державний педагогічний
університет ім. І. Франка
м. Дрогобич
аспірант кафедри загальної педагогіки та дошкільної освіти

ПЕДАГОГІЧНА КОМУНІКАЦІЯ У НАВЧАННІ ІНОЗЕМНИХ МОВ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

На шляху до оновлення змісту та цілей освіти в Україні важливим аспектом є якісна зміна вивчення основних базових дисциплін, у тому числі й іноземних мов. Оволодіння цим навчальним предметом вважається необхідною складовою формування всебічно розвиненої особистості.

Важливість знання іноземних мов та вміння ними вільно послуговуватися обумовлено інтеграцією нашої країни в світовий соціокультурний простір.

У сучасних умовах виникає потреба інтенсифікації та удосконалення процесу вивчення іноземних мов. Даний етап розвитку характеризується активним пошуком способів удосконалення навчання як умови підвищення результативності процесу опанування учнями іноземної мови у початковій школі.

Саме педагогічна комунікація забезпечує формування високопрофесійного та компетентного вчителя, який удосконалив би зміст і характер викладання іноземних мов дітям молодшого шкільного віку відповідно до вимог сучасного освітнього процесу, поклавши в основу гуманізм, особистісно-орієнтоване спілкування, неупереджене ставлення до суб'єкта комунікації, урахування інтересів співрозмовника на уроках іноземної мови. Ефективність роботи педагога у сфері навчання іноземних мов визначається професійно-педагогічною комунікацією, яка розгортається у процесі спільної діяльності вчителя та учня.

Вагомий внесок у визначення сучасних орієнтирів системи педагогічної комунікації у своїх дослідженнях здійснили вчені А. Леонтьєв, В. Семиченко, В. Кан-Калик. Значне місце в працях сучасних педагогів, психологів, лінгвістів відводиться дослідженню засобів комунікації. Даний проблемі аналізу вербальних і невербальних засобів комунікації присвячені наукові доробки Ф. Бацевича, Л. Виготського, Н. Горелова, І. Зязюна, Г. Колшанського, Г. Ломова, О. Яшенкової.

Одним з останніх досліджень над даною проблемою є праця науковця Н. Волкової, яка розглядає питання професійно-педагогічної комунікації у контексті теорій, технологій та практики підготовки майбутніх учителів до педагогічної комунікації.

Саме Н. Волкова визначає професійно-педагогічну комунікацію як систему безпосередніх чи опосередкованих зв'язків, взаємодій педагога, що реалізуються за допомогою вербальних та невербальних засобів, засобів комунікації з метою взаємообміну інформацією, моделювання й управління процесом комунікації, регулювання педагогічних відносин [2, с. 8].

Компонентами професійно-педагогічної комунікативності вчителя є: стійка потреба в систематичній різноманітній комунікації з дітьми; взаємодія загальнолюдських і професійних елементів комунікативності; емоційне задоволення на всіх етапах процесу комунікації; наявність здібностей до здійснення комунікації; прагнення до набуття комунікативних навичок і вмінь [2, с. 23-24].

Головне завдання вчителя іноземної мови у початковій школі – формування мотивації як одного з визначних факторів успіху оволодіння іноземною мовою. Саме вчитель формує активне, особисте залучення учнів у навчальний процес, він створює змістовні, автентичні ситуації, які заохочують учнів спілкуватися активно і спонтанно, виявляти справжні емоції та почуття. Важливим є взаємоактивність учасників комунікації, інакше ученя виступатиме або пасивним, або напівпасивним суб'єктом. А це

означає, що потрібних особистісно-розвивальних перетворень у ньому не відбудеться, оскільки за такої позиції у школяра не виникне напруженості й стійкої внутрішньої діяльності, спрямованої на власне вдосконалення: вона може бути фрагментарною, спорадичною, а це є свідченням її неефективності [1, с. 27].

Комунікація є найважливішим професійним інструментом педагогічної діяльності. Успішна комунікація — основна мета вивчення іноземної мови. Через безпосереднє спілкування педагога з учнем здійснюється засвоєння іноземної мови за допомогою мовленнєвого процесу. Саме педагогічні комунікативні здібності та навички допомагають вчителям створювати довірливі взаємини (атмосферу, клімат, особистий контакт), які є суттєвими для саморозкриття учнів без побоювання бути необ'єктивно оціненим. Комунікативна поведінка педагога, заснована на його коректності, гуманному ставленні до учнів, стимулює пізнавальний процес, підвищує мотивацію до навчання. Продуктивна комунікативна поведінка сприяє створенню в процесі навчання позитивної атмосфери, налаштовує на взаємодію.

Характерними рисами успішної комунікації між вчителем та учнями на уроках іноземної мови у початковій школі є:

- інтерактивна взаємодія, що характеризується високим показником інтенсивності спілкування учасників, їх прямою комунікацією, зміною використаних прийомів та форм спілкування, що допомагає урізноманітнити сприйняття інформації, тим самим, покращуючи її засвоєння [3, с. 14];
- адаптація до індивідуальних особливостей кожного учня з метою розкриття їх здібностей та творчого потенціалу;
- створення автентичних ситуацій, які в основному реалізуються у формі рольової гри та передають особистісний досвід школярів, що є відображений в реальному житті дітей;
- довірлива атмосфера на уроці, що передбачає відкритість учнів до спілкування — вони не бояться ставити запитання, просити повторити незрозумілий навчальний матеріал та робити помилки;
- стійка мотивація до навчання іноземної мови, яка часто формується під впливом усвідомлення досягнення учнями мети та успіху у вивченні іноземної мови;
- заохочення зворотнього зв'язку, що дозволить усвідомити, чи успішно доніс вчитель учням інформацію, пояснив навчальний матеріал, чи учні достатньо відкриті на такий зв'язок;
- врахування психологічних особливостей дітей молодшого шкільного віку для ефективної організації навчального діалогу у рамках уроку іноземної мови.

Отже, підвищення ефективності навчання іноземним мовам у початковій школі безпосередньо залежить від успішної та активної комунікації усіх учасників освітнього процесу. На уроках іноземної мови комунікативність учнів є пріоритетною, а завдання вчителя полягає у створенні ефективних дидактичних умов для мотивації школярів до

спілкування та подолання комунікативних бар'єрів і труднощів. Саме відкрите спілкування стимулює учнів молодших класів до творчої праці, викликає прагнення до активних дій та бажання висловлювати власні думки та погляди іноземною мовою.

Література

1. Бех І. Д. Технологія інтимно-особистісного спілкування / І. Д. Бех // Педагогіка і психологія.— 2003. — № 1. — С. 17-29.
2. Волкова Н. П. Професійно-педагогічна комунікація: Навч. посіб. / Н. П. Волкова. — К.: «Академія», 2006. — 256 с.
3. Пометун О. І. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: Наук.-метод. посібн. / О.І. Пометун, Л.В. Пироженко / За ред. О.І. Пометун. — К.: Видавництво А.С.К., 2004. — 192 с.

О.М. Опанасенко

Чернігівський національний педагогічний університет

імені Т. Г. Шевченка

м. Чернігів

студентка 63 групи

ФОРМУВАННЯ ІНКЛЮЗИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ В ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ

У статті розкрито сутність та компоненти інклюзивної компетентності майбутнього вчителя початкової школи, висвітлено особливості підготовки вчителів початкової школи до роботи в інклюзивних класах.

Ключові слова: інклюзивна освіта, діти з особливими освітніми потребами, підготовка майбутнього вчителя початкової школи, інклюзивна компетентність майбутніх учителів.

За останні десятиліття у стані здоров'я дітей усіх вікових груп сформувалися стійкі негативні тенденції, зокрема збільшилася частка важких форм патології, що спричинило зростання кількості дітей з обмеженими можливостями здоров'я [1, с. 2-4].

Загальносвітова тенденція в галузі соціальної політики кінця ХХ початку ХХІ століття полягає у сприянні інтеграції в освіті і боротьбі з різними проявами сегрегації. У шкільній освіті це втілюється у розробку концептуальних положень, що створюють умови для забезпечення дійсної рівності в освоєнні дітьми з обмеженими можливостями здоров'я різних ступенів освітнього стандарту. Підхід «школа для всіх» був викладений в Саламанській декларації, прийнятій 1994 р. 92 країнами, в тому числі й Україною.

У світовій освітній практиці на зміну терміну «інтеграція» – об'єднання в одне ціле, приходять термін «інклюзія», тобто включення (Д. Агнес, Т. Бут, М. Кінг-Сірс, Т. Мітлер, Д. Троянда та ін.). Інтеграція передбачає адаптацію дитини до вимог системи, тоді як інклюзія полягає в адаптації системи до потреб дитини.

Сьогодні в Україні розроблено Концепцію інклюзивної освіти, головною метою якої є визначення пріоритетів державної політики у сфері освіти в частині забезпечення конституційних прав і державних гарантій дітям з особливими освітніми потребами, здійснення комплексної реабілітації таких дітей, набуття ними побутових та соціальних навичок, розвиток здібностей, втілення міжнародної практики щодо збільшення кількості загальноосвітніх навчальних закладів з інклюзивним навчанням [3].

Шляхи розвитку інклюзивної освіти в Україні: удосконалення нормативно-правової бази, створення умов для безперешкодного доступу до навчальних закладів, починаючи з дошкільних, збереження єдиного освітнього простору, приведення системи освітньої роботи у відповідність до потреб дитини, сім'ї, відповідна підготовка педагогічних кадрів до роботи з дітьми з особливими освітніми потребами [3].

Широке впровадження ідей інтеграції та інклюзії в загальноосвітні заклади в значній мірі залежить від кваліфікації кадрів, що вимагає внесення змін у процес підготовки майбутніх учителів. І в цьому ракурсі особливого значення набуває проблема формування інклюзивної компетентності майбутніх педагогів.

Ми погоджуємося з думкою І.Хафізуліної, яка вважає, що інклюзивна компетентність майбутніх учителів – це інтегративне особистісне утворення, що обумовлює здатність здійснювати професійні функції в процесі інклюзивного навчання, враховуючи різні освітні потреби учнів і забезпечуючи включення дитини з обмеженими можливостями здоров'я в середовище загальноосвітнього закладу, створюючи умови для її розвитку і саморозвитку ([1, с. 6].

У структуру інклюзивної компетентності входять мотиваційний, когнітивний, операційний та рефлексивний компоненти. Як зазначає Н. Корнєєва, мотиваційний компонент уключає систему мотивів, потреб, цінностей особистості педагога, є детермінантою професійної компетентності й фактором її успішного формування. На розвиток інших компонентів професійної компетентності впливає рівень сформованості мотивації. Мотивація передбачає гуманістичні ціннісні орієнтації, позитивну орієнтацію на діяльність в умовах включення дітей з особливими потребами в соціальне середовище. Когнітивний компонент інклюзивної компетентності майбутнього вчителя вможливує цілісність уявлень про соціально-педагогічну діяльність, активізує пізнавальну роботу особи, сприяє розвитку та збагаченню когнітивного досвіду. Операційний компонент описують як здатність сприймати, опрацьовувати у свідомості, зберігати в пам'яті та відтворювати в потрібний момент інформацію для розв'язання тих чи тих теоретичних і практичних завдань. В основі лежать наукові професійні знання про інноваційні інтеграційні процеси у сфері освіти людей з особливими потребами. Рефлексивний компонент інклюзивної компетентності виявляється в здатності усвідомлювати основи власної діяльності, у ході якої оцінюють та переосмислюють свої здібності, особистісні досягнення, а також у свідомому контролі результатів

професійних дій, аналізі реальних ситуацій. Рефлексія вможливорює самопізнання, самоконтроль, саморегуляцію та власний саморозвиток. У системі інклюзивної компетентності рефлексія витлумачена як здатність до аналізу в процесі професійної діяльності, що спрямована на інклюзію дітей особливими потребами в соціум загальноосвітнього закладу. А також передбачає аналіз власного досвіду й досвіду колег у досягненні інклюзії дітей з ООП в соціум загальноосвітнього закладу в процесі професійної діяльності; адекватне оцінювання результатів власної соціально-педагогічної діяльності, уміння визнавати власні помилки і здатність їх долати; потреба в професійному й особистісному зростанні та підвищенні рівня інклюзивної компетентності [4].

У Чернігівському національному педагогічному університеті імені Т.Г.Шевченка на факультеті початкового навчання з метою формування у студентів професійної компетентності у сфері розвитку, навчання і виховання дітей з особливими потребами вивчається дисципліна «Основи інклюзивної освіти». Метою і завданнями цього курсу є:

- 1) засвоєння теоретико-методологічних, нормативно-правових та організаційно-методичних засад інклюзивної освіти;
- 2) формування усвідомленого розуміння основних положень інклюзивної освіти;
- 3) вироблення навичок командної роботи при навчанні та вихованні дітей з ООП;
- 4) забезпечення досконалого володіння стратегіями взаємодії з батьками дітей з особливими потребами;
- 5) формування навички диференційованого викладання та оцінювання;
- 6) вироблення усвідомлення необхідності зростання педагогічної майстерності.

Навчальна дисципліна складається з таких змістових модулів:

1. Інклюзивна освіта як модель соціального устрою. Основні положення інклюзивної освіти.
2. Особливості психофізичних порушень. Корекційно-розвиткова система.
3. Зміст процесу оцінки та розробки індивідуального навчального плану.

З метою формування інклюзивної компетентності використовуються такі форми і методи роботи, як: демонстрація фрагментів художніх і науково-популярних фільмів про дітей з ООП; екскурсії до спеціалізованих навчальних закладів і загальноосвітніх навчальних закладів з упровадженням інклюзивного навчання; круглі столи «Проблеми інтегрованого та інклюзивного навчання дітей з особливими освітніми потребами», «Інклюзивна освіта – за і проти»; навчальні проекти: створення газети «Інклюзивна освіта сьогодні», монтаж відео за темами практичних занять, ведення блогів з інклюзивної освіти, складання індивідуальної програми розвитку дитини з особливими освітніми потребами тощо [2, с. 25].

Отримані знання і вміння надають можливість майбутнім учителям початкової школи забезпечувати моніторинг психофізичного і соціального розвитку дітей, враховувати особливості кожної дитини при складанні індивідуальної програми навчання і виховання з метою корекції процесів розвитку і соціалізації дитини з ООП; ефективно організовувати взаємодію з сім'ями, які виховують дітей з особливими освітніми потребами.

Отже, інклюзивна компетентність – необхідна і важлива якість сучасного вчителя. Формування інклюзивної компетентності дозволить вільно і впевнено почуватися в інклюзивному загальноосвітньому просторі.

Література

1. Бойчук Ю.Д. Інклюзивна компетентність майбутнього вчителя основ здоров'я: монографія / Бойчук Ю.Д., Бородіна О.С., Микитюк О.М. – Харків: ХНПУ ім. Г.С. Сковороди, 2015. – 117 с.
2. Бойчук Ю.Д. Інклюзивна компетентність майбутнього вчителя основ здоров'я: теоретико-методичні аспекти / Бойчук Ю.Д. – Х.: ХНПУ ім. Г.С. Сковороди, 2014. – 32 с.
3. Концепція розвитку інклюзивного навчання [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://osvita.ua/legislation/Ser_osv/9189/
4. Корнеева Н.Ю. Формирование готовности педагога профессионального обучения к созданию инклюзивной среды образования / Н.Ю. Корнеева // Вестник Южно-Уральского государственного университета. Серия: Образование. Педагогические науки. – 2011. – № 38. – С. 49-52.
5. Хафизуллина И.Н. Формирование инклюзивной компетентности будущих учителей в процессе профессиональной подготовки: автореф дис. ... канд. пед. наук: 13.00.08 / И.Н. Хафизуллина. – Астрахань, 2008. – 22 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.lib.ua-ru.net/diss/cont/284099.html/>

Н.Сиза

Чернігівський національний педагогічний університет

імені Т. Г. Шевченка

м. Чернігів

студентка 63 групи

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ДО ФОРМУВАННЯ ПІЗНАВАЛЬНОЇ САМООЦІНКИ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

У статті розкрито зміст та умови формування пізнавальної самооцінки учнів початкової школи; висвітлено особливості підготовки майбутніх учителів до формування пізнавальної самооцінки молодших школярів.

Ключові слова: пізнавальна самооцінка, новоутворення, професійна підготовка вчителів.

Протягом життя людина виконує різноманітні дії, які супроводжуються свідомою або несвідомою самооцінкою. Запорукою успіху особистісного росту є вміння людини перебудовувати свою діяльність з урахуванням оцінки себе при зміні соціальних відносин. Вибір справи, її успішність,

загальне самопочуття, настрої, стан здоров'я залежить від самооцінки. Розширення кордонів знань та саморозвиток потребує, щоб людина володіла пізнавальною самооцінкою, яка допомагає їй адаптуватися до змін у соціумі, навчитися оцінювати власні сили та свої пізнавальні дії.

Формування пізнавальної самооцінки молодших школярів обумовлено гуманізацією навчання, визнанням права дитини на реалізацію своєї індивідуальності, всебічний розвиток самостійної, творчої та здорової особистості. Сутність концепції Державного стандарту полягає в тому, що розвиток самосвідомості, самооцінки, готовності до саморозвитку є одним із найважливіших факторів, який дає високі показники ефективності освіти. Прагнення до знань та самозмін розглядається як новоутворення особистості молодшого школяра, що становить підґрунтя саморозвитку дитини в підлітковий період. Однією із основних умов, яка впливає на розвиток особистості молодшого школяра, що здатна до самоактуалізації, виступає позитивна самооцінка [3].

Аналіз досліджень зарубіжних та вітчизняних педагогів і психологів (Л. Виготський, Д. Ельконін, З. Фрейд, А. Шнірман, І. Чеснокова та ін.), а також аналіз відомих зарубіжних концепцій (Р. Берне, А. Маслоу, К. Роджерс та ін.) дає змогу зробити висновок, що, незважаючи на різні визначення поняття «самооцінка», всі науковці погоджуються з її важливою роллю у формуванні особистості дитини. Специфічні особливості функціонування самооцінки визначаються пріоритетами, цінностями, рівнем розвитку самосвідомості, які прийняті особистістю.

Ми погоджуємося із визначенням А. Ларіної, яка під пізнавальною самооцінкою молодшого школяра розуміє продукт відображення суб'єктом інформації про оцінку власної пізнавальної діяльності (тобто діяльності, орієнтованої на засвоєння і придбання сукупності змістовних відомостей) в співвідношенні з ієрархією внутрішніх цінностей і відповідно до оцінок, отриманих ззовні [5].

Результати експериментів відомих дослідників (Л. Божович, Д. Ельконін, С. Якобсон) доводять, що самооцінка у дитини має свої прояви вже в період дошкільного віку. Самооцінка учнів початкової школи та дошкільників має значні відмінності у рівнях розвитку її складових (Д. Ельконін, Л. Сулейманова, Л. Фоміна). Аналіз співвідношень компонентів самооцінки у вікових аспектах дає змогу зробити висновки, що період молодшого школяра є сензитивним для розвитку пізнавальної самооцінки. Результат, процес та здатність пізнання є об'єктами пізнавальної самооцінки молодших школярів. У зв'язку з цим виникає потреба дати життя особливому різновиду самооцінки: пізнавальна самооцінка молодшого школяра. В навчально-пізнавальній діяльності учня початкової школи вона виступає механізмом до самовдосконалення, відображає здатність дитини до розуміння цінності знання. Таким чином, пізнавальна самооцінка молодшого школяра проходить на когнітивному рівні.

Як зазначає А. Ларіна, основними психолого-педагогічними умовами формування пізнавальної самооцінки молодших школярів є:

1. Усвідомлення вчителем того, що формування пізнавальної самооцінки в учнів є однією з основних цілей навчання і виховання.
2. Використання системного, диференційованого та компетентнісного підходів у формуванні пізнавальної самооцінки молодших школярів.
3. Орієнтування процесу формування на модель, наближену до ідеальної пізнавальної самооцінки.
4. Розробка та застосування спеціальної педагогічної технології, адекватної теоретичної моделі цілісного процесу формування самооцінки.
5. Системність цих умов, оскільки вони охоплюють всі види педагогічної діяльності [4].

На сьогоднішній день більшість учителів початкової школи здійснюють розвиток пізнавальної самооцінки лише на рівні учіння. Масовість професії, прогалини у підготовці майбутніх вчителів, випадковість вибору спеціальності, призводить до того, що в школі працюють педагоги, які не вміють формувати особистість дитини та не мають навичок пробуджувати, підтримувати і розвивати пізнавальну самооцінку учнів.

Дослідження стану підготовки майбутніх учителів дають змогу зробити висновки, що більшість із них мають недостатні знання про сутність, роль, місце пізнавальної самооцінки в структурі особистості учня та особливості її формування. Сучасний стан підготовки кваліфікованих кадрів потребує відповідних змін у змісті психолого-педагогічних знань.

Результати спеціально проведених досліджень підтверджують, що закладений природою пізнавальний інтерес дитини, яка вперше прийшла до школи, у більшості випадків, з часом згасає. В учнів виникає стійке небажання вчитися, оскільки основні зусилля вчителя направлені на передачу дітям великої кількості знань, які передбачені програмою. На практиці дуже мало використовується сучасних технологій та прийомів, що направлені на формування пізнавальної самооцінки учнів [2].

Уміння формувати пізнавальну самооцінку в учня початкової школи є одним із основних показників високого рівня професійної діяльності педагога. Основи вищезначеного уміння можуть бути сформованими у процесі особистісно-орієнтованого навчання студента педагогічного університету. Уміння формувати пізнавальну самооцінку може визначатися рядом компонентів, а саме: процес навчання формуванню пізнавальної самооцінки молодших школярів стане основною метою підготовки і буде включатися в навчальні програми психолого-педагогічного циклу; забезпечення успішного засвоєння студентами ролі пізнавальної самооцінки молодших школярів, що розглядається в аспекті навчальних дисциплін; використання наукових діагностик (анкетування, тестування) на виявлення рівня підготовки студентів до формування пізнавальної самооцінки учнів початкової школи [1].

Таким чином, формування пізнавальної самооцінки як особистісного новоутворення учня початкової школи має велике значення. Дитина має навчитися співвідносити відображення відносин між її пізнавальною діяльністю та її внутрішніми цінностями і оцінками. Високий рівень фахової

діяльності педагога дає можливість розкритися кожній дитині та збільшити інтерес не тільки до навчальної діяльності, а і реалізації себе у соціумі.

Література:

1. Анкудинова Н. Е. Об особенностях оценки и самооценки учащихся I-IV классов в учебной деятельности / Н. Е. Анкудинова // Вопросы психологии. – 1968, № 3. – С. 131-138.
2. Архипова И. Диагностика психического развития ребенка: 250 тестов, заданий и упражнений для адаптации ребенка к шк. / И. Архипов. — СПб. : Наука и техника, 2008. – 252 с.
3. Божович Л. И. Проблемы формирования личности. Л. И. Божович // Избранные психологические труды. – М.: Изд-во Ин-та практической психологии, 1995. – 349 с.
4. Ларина А. Б. Структура и функции познавательной самооценки младшего школьника. [Электронный ресурс] URL: <http://cyberleninka.ru/article/n/struktura-i-funktsii-roznavatelnoy-samoosenki-mladshego-shkolnika> (дата звернення 30.03.2017).
5. Ларина А. Б. Связь познания с самооценкой младшего школьника / А. Б. Ларина // Проблемы педагогики средней и высшей школы: Сборник научных трудов молодых учёных. – К. : Изд-во РГУ им. Канта, 2008. – Вып. 5. С. 41-45.

Хе Сюефей

НПУ імені М.П.Драгоманова

м.Київ

Аспірантка

СТРУКТУРНІ КОМПОНЕНТИ МУЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ У ВДОСКОНАЛЕННІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ХОРЕОГРАФІЇ

На сучасному етапі змін суспільства проблема якості підготовки майбутніх фахівців набула нового звучання. Якість освіти сьогодні розглядається як найважливіший фактор стійкого розвитку країни, її технологічної, економічної, інформаційної і моральної безпеки [1].

Враховуючи сучасні виклики ринку праці, а також необхідність підвищення якості освіти, яка постійно перебуває у полі зору як педагогічної теорії, так і практики освіти, докорінної перебудови вимагає структура навчально-виховного процесу.

Професійну підготовку вчителів хореографів досліджували такі вчені: Г. Березова, Т. Благова, А. Ваганова, Є. Валукіна, К. Василенко, Ф. Лопухова, О. Мартиненко, О. Ситова, А. Шевчук та ін. Аналіз сучасних наукових публікацій свідчить про наявність теоретико-практичних досліджень щодо проблеми формування професійної компетентності майбутнього вчителя хореографії (Л. Андрюшук, С. Забрєдовський, О. Таранцева, Т. Тарасенко, Т. Сердюк, М. Рожко, Ю. Ростовська, Л. Цветкова, Ю. Шмакова та ін.). У роботах Ю. Алієва, А. Болгарського, Л. Коваль, Д. Леонтєва, О. Мелик-Пашиєва, А. Сохората ін. знайшли відображення питання пов'язані з формуванням та розвитком музичної культури. Однак, недостатньо повно в сучасних дослідження висвітлено проблему визначення структурні

компоненти музичної культури у вдосконаленні музичної підготовки майбутніх вчителів хореографії у процесі фахової підготовки.

На нашу думку, в сучасній освіті треба зазначити такі структурні компоненти музичної культури, а саме: мотиваційно-орієнтаційний, когнітивно-компетентнісний, творчо-виконавський.

Мотиваційно-орієнтаційний компонент – сукупність мотивів, адекватних цілям та завданням педагогічної діяльності майбутнього вчителя хореографії. Мотиваційно-орієнтаційний компонент виступає основою для структурування основних властивостей і якостей особистості майбутнього вчителя хореографії як фахівця; виконує регулятивну й орієнтовну функцію в процесі музичної підготовки майбутнього вчителя хореографії.

Когнітивно-компетентнісний компонент: усвідомлення сутності музичної підготовки особистості, уміння здійснювати музично-теоретичний аналіз виконуваного твору. Когнітивна складова визначається пізнавальними процесами і характеризується обсягом знань (глибина, системність, стійкість), стилем мислення і загальним теоретичним орієнтиром діяльності. Зміст інтелектуальної сфери відкриває для майбутнього вчителя хореографії вільний і варіативний вибір нових знань, нових цілей, цінностей та особистісних смислів.

Знання збагачують авторське бачення проблематики в галузі професійної діяльності вчителя-хореографа у навчально-виховному процесі.

Відповідно, сформованість когнітивного компоненту досліджуваної готовності передбачає володіння майбутнім вчителем хореографії:

Творчо-виконавський компонент представляє собою готовність майбутнього вчителя хореографії до творчо-виконавської діяльності.

Основні вищезазначені компоненти музичної культури:: мотиваційно-орієнтаційного, когнітивно-компетентнісного, творчо-виконавського, сприяють на готовності майбутніх вчителів хореографії, тобто формуванню у майбутніх вчителів хореографії сукупності мотивів до здобуття музичних знань, підвищенню інтересу до музичної діяльності, розвитку творчих здібностей та навичок організовувати професійну діяльність, підвищенню рівня обсягу музичних знань.

Література

1. Гуревич Р. С. Теоретичні та методичні основи організації навчання у професійно-технічних закладах: [Монографія] / Р.С. Гуревич; наук. ред. С. У Гончаренко. – К.: Вища школа, 1998. – 50 с.

2. Рудницька О. П. Основи педагогічних досліджень: навч.-метод. посіб. [для студ. вищ. навч. закл., які вивч. дисц. мистецьк. циклу] / О. П. Рудницька, А. Г. Болгарський, Т. Ю. Свистельникова. – К., 1998. – 254 с.

3. Словник іншомовних слів. – М.: Просвещение, 1987. – 241 с.

4. Філіппова Л. Л. Модель формування інформаційної культури майбутніх економістів / Н. Т. Тверезовська, Л. Л. Філіппова // Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Редкол.: Д.О. Мельничук. – К., 2009. – Вип.143. – С. 45-50.

СЕКЦІЯ 4

«ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОМПЕТЕНТІСНОГО ПІДХІДУ ДО СТАНОВЛЕННЯ ОСОБИСТОСТІ ДИТИНИ В ДОШКІЛЬНОМУ ВІЦІ»

Аджиєнко Марина Сергіївна

Державний вищий навчальний заклад

«Криворізький державний педагогічний університет»

Студентка групи ДВП с-12

м.Кривий Ріг

Науковий керівник:

к. пед. н., доц. Недодатко Н. Г.

ВИКОРИСТАННЯ ХУДОЖНЬОЇ ЛІТЕРАТУРИ ЯК ЗАСОБУ ФОРМУВАННЯ ЗНАТЬ ПРО ПРИРОДУ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

У статті автором розглядаються особливості використання художньої літератури у процесі формування знань про природу дітей дошкільного віку.

***Ключові слова:** художня література, екологічне виховання, природне довкілля.*

Постановка проблеми. Важко уявити собі дошкільне дитинство без літератури. Книжки покликані розширити уявлення про світ, познайомити з природою і речами, які постійно оточують дитину. Вони допомагають активно опанувати мову, відчутти красу і виразність рідного слова. Ознайомлення дітей дошкільного віку зі світом природи є найважливішим засобом формування гармонійної, всебічно розвиненої особистості, що володіє знаннями й навичками екологічно доцільної поведінки в природі.

Актуальність даного питання зумовлена тим, що основи свідомості дошкільника, елементи екологічного світорозуміння, екологічної вихованості, позитивного емоційно-ціннісного ставлення до природи формуються ще у дошкільному віці, тому художня література є дієвим засобом для розвитку різних сторін особистості дитини.

Аналіз основних досліджень. Особливості впливу дитячої художньої літератури на розвиток і формування знань дітей про природу розкрито в роботах таких зарубіжних та вітчизняних вчених, як Я. Коменський, Д. Локк, Й. Песталоцці, С. Русова, Ж-Ж. Руссо, В. Сухомлинський, К. Ушинський, Є. Фльорина та ін. Н. Горопаха, Н. Глухова, Н. Кот, Н. Лисенко, С. Ніколаєва, З. Плохій, Н. Рижова, Н. Яришева зазначають, що основи природничого виховання закладаються в дошкільному дитинстві.

Мета статті: визначити та теоретично обґрунтувати значення дитячої художньої літератури в системі формування знань дітей про природу.

Виклад основного матеріалу. Дитяча література – складова і невід'ємна частина художньої літератури, її своєрідність. Органічним складником літератури як мистецтва слова є література для дітей.

Зміст виховання дітей засобами художньої літератури націлений на формування у дошкільнят художньої культури як духовної частини, на залучення дітей до світу мистецтва, загальнолюдських та національних цінностей через освоєння художнього досвіду минулого, розвиток природних надбань і спеціальних здібностей дитини, через її власну творчість.

Педагогічна суть процесу формування художніх і екологічних ідеалів у дітей з урахуванням їх вікових особливостей полягає в тому, щоб з самого початку, з раннього дитинства, формувати стійкі ідеальні уявлення про природу, про суспільство, про людину, про відносини між людьми, роблячи це в різноманітній формі, яка змінюється на кожному віковому етапі.

Завдання екологічного виховання засобами художньої літератури полягають у формуванні художньо-естетичного відношення до природи; формуванні художніх здібностей засобами оточуючого середовища; розвитку художньо-естетичного почуття та смаку; формуванні системи художньо-естетичних поглядів на явища природи та образного мислення.

Педагогічний підхід до дитячої літератури розглядає її в основному як допоміжний засіб у навчанні й вихованні дітей. С. Іванюк, наприклад, стверджує, що «саме педагогічною спрямованістю, дидактизмом цей різновид художньої літератури відрізняється від інших» [5].

У другій половині ХХ ст. в природознавчій літературі з'явилися нові постаті авторів. Є. Чарушин представив власні твори про тваринок-дитинчат, за віком близьких до тих, кому адресовані книги. М. Романова пише про маленьких живих істот («Ящірка без хвоста»), а її книга «Мураха Червона крапка» - це науково-художній опис експерименту, який проводився автором.

Дитяча художня література про природу використовується педагогом насамперед у виховних цілях. Будучи видом мистецтва, вона впливає не тільки на свідомість дитини, але і на її почуття. Образний опис пишного цвітіння садів, різнобарв'я лук, химерних дерев допомагає формувати естетичне ставлення дитини до природи, любити її.

На сучасному етапі розвитку дошкільної освіти, у процесі ознайомлення дітей дошкільного віку з природою активно використовується дитяча природознавча художня література, яка, з одного боку, сприяє розвитку в дітей уміння бачити красу природи, вихованню почуття любові та позитивного емоційного ставлення до неї; з іншого – збагачує їх уявлення, розкриває закономірності природних явищ. Читання дітям художніх творів, вивчення віршів сприяють збагаченню мови дітей, формуванню уміння образно висловлювати свої думки. Художня природознавча література має вплив і на емоційну сферу дітей. Сприймаючи художні твори, дошкільники проймаються ставленням письменників і поетів до природи, навчаються бачити в ній незвичайне, цінувати красиве, глибше відчують настрій у природі. Через художню літературу природознавчого змісту у дошкільників формується ставлення до природи, що має неабияке значення у наш час.

У чинних програмах розвитку дітей дошкільного віку [4] зазначено, що результатом використання дитячої художньої літератури має стати зростання у дитини дошкільного віку можливостей до сприйняття й осмислення літературних творів, що проявляється у: здатності усвідомлювати події, яких не було у їхньому власному досвіді; здатності співчувати літературним героям; прагненні розуміти мотиви поведінки героїв; здатності відтворювати ланцюг подій твору; свідомому ставленні до авторського слова; вмінні помічати особливості мовлення, а також виокремлювати образне мовлення та відтворювати його.

Художня література природознавчого змісту може ефективно сприяти реалізації даних проявів.

Природознавча література розвиває у дітей почуття прекрасного, формує естетичні почуття, пробуджує любов до всього живого. Образний опис пір року, пишного цвітіння садів, різнобарв'я лук, химерних дерев і всіляких фарб природи допомагає формувати естетичне ставлення дитини до природи, любити її.

Художня література допомагає формувати у дітей дбайливе ставлення до природи та бажання піклуватися про неї (В. Біанкі «Лісова газета», «Ожеледь», «Під крижаним дахом» і ін.)

При знайомстві дітей з художніми творами природознавчого характеру конкретизуються, поповнюються, уточнюються знання про відомі дітям явища природи і факти з життя тварин і рослин, отриманих в процесі спостережень і праці в природі (Н.М. Павлова «Під кущем» і «Як хмарка», П. Воронько «Вишенька», «Виноград», «Липка»).

Практика сучасних дошкільних навчальних закладів засвідчує, що на заняттях та у повсякденному житті дітей найчастіше ознайомлюють з творами класиків літератури про природу. Зазвичай, перевага надається казкам К. Ушинського і В. Біанкі [3].

Для того, щоб природознавча література реалізувала свою роль і зайняла гідне місце в ознайомленні дошкільнят з природою, необхідно, при відборі художніх творів природознавчого характеру, спиратися на наступні принципи:

- відомості про природу повинні бути науковими, реалістичними;
- закономірності природи розкриті в доступній дітям формі;
- твір має бути цікавим (цікава фабула, чітка сюжетна лінія);
- твір повинен бути емоційним, насиченим поетичними зворотами, виразними засобами;
- гуманізму [5].

Як зазначає Г. Беленька, динамічність природного довкілля вабить дитину, але вона орієнтується в ньому лише за допомогою дорослого. Особливість сприйняття дітьми довкілля полягає в тому, що вони сприймають його крізь призму ставлення дорослого. Самостійно малюки мало звертають увагу на більшість об'єктів «неживої» природи та рослинного світу [2].

Взаємодія дітей з природним довкіллям – основа для реалізації завдань усіх ліній розвитку.

Висновки. У процесі вивчення літератури ми визначили, що на сучасному етапі розвитку дошкільної освіти, у процесі ознайомлення дітей дошкільного віку з природою активно використовується дитяча природознавча література. Вона дає багатий матеріал для виховання у дошкільників пізнавальних інтересів, спостережливості, допитливості. У період дошкільного дитинства формуються першооснови екологічного мислення, свідомості, екологічної культури. Але тільки за однієї умови - якщо дорослі, які виховують дитину, самі володіють екологічною культурою: розуміють загальні для всіх людей проблеми, показують дитині прекрасний світ природи, допомагають налагодити взаємини з нею.

Література

1. Базовий компонент дошкільної освіти/[Богуш А.М., Беленька Г.В., Богінч О.Л., Гавриш Н.В. та ін.]; наук. Кер: А.М. Богуш. - Київ., 2012 - 26с.
2. Беленька Г. Екологічна казка в житті сучасної дитини /Г.Беленька //Вихователь-методист дошкільного закладу. - 2012.- № 2. – С.17-24.
3. Беленька Г.В., Конюхові Т.С. Казки про природу. Чарівний промінь. - Київ.: Слово, 2009. - 472 с.
4. Білан О.І. Програма розвитку дитини дошкільного віку «Українське дошкілля» // О.І.Білан, Л.М.Возна, О.Л.максименко та ін. – Тернопіль: Мандрівець, 2013. – 264 с.
5. Іванюк С. Випробування дитинством // Сучасність. - 1992. - № 3. - С. 173-177.
6. Богуш А. Методика ознайомлення дітей з довкіллям у дошкільному навчальному закладі: підручник /А.Богуш, Н.Гавриш. – Київ.: Слово, 2010. – 407с.

*Н. І. Андрусенко
ЧНПУ ім. Т. Г. Шевченка
м. Чернігів
Магістрантка*

ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ПРИ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ДО ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ ДОШКІЛЬНИКІВ

Сьогодні необхідною умовою безпечної перспективи розвитку суспільства є **екологічна культура**, під якою розуміють: знання основних закономірностей та взаємозв'язків у природі й суспільстві, емоційно-чуттєві переживання, емоційно-ціннісне і діяльнісно-практичне ставлення до природи та багатомірний цілісний компонент інтелектуальної і духовної культури особистості, що забезпечує творчу самореалізацію в осмисленні й розв'язанні екологічних проблем.

У дошкільних навчальних закладах формування екологічної культури – одне з базових завдань системи дошкільної освіти. Виконання якого залежить від якості підготовки майбутнього фахівця. Вищі навчальні заклади націлені на реалізацію цих завдань та сприяють формуванню екологічної культури майбутніх вихователів. При підготовці студентів до формування екологічної

культури дошкільника в університеті викладаються ряд навчальних дисциплін, таких як «Дошкільна педагогіка», «Основи природознавства з методикою», «Основи екології», «Основи валеології». Аналіз навчальних програм виявив основні завдання:

- систематизація знань студентів про природу (явища неживої природи і біоморфологічні ознаки рослин і тварин, які спостерігаються з метою складення календаря природи; різноманітні способи розмноження рослин; природні зони України; ознайомлення з формами рельєфу в Україні та в області);

- окреслення змісту інформації про об'єкти та явища оточуючої природи, доступної розумінню дітей дошкільного віку, їх потребам та інтересам;

- оволодіння студентами методами ознайомлення дітей з природою;

- розкриття перспектив використання могутнього потенціалу природи для гуманізації педагогічного процесу: розвитку розумових, моральних, естетичних сторін особистості, зміцнення здоров'я дітей;

- навчання умінню доцільно використовувати форми організації співпраці дорослого і дитини в процесі пізнання світу природи;

- формування і розвиток патріотичних почуттів та національної самосвідомості студентів на основі почуття любові до природи та турботливого ставлення до неї;

- збагачення естетичних вражень та формування системи цінностей у майбутніх педагогів.

Набуття студентами знань, умінь і навичок, на відміну від дітей дошкільного віку, не вимагає безпосередньої взаємодії з природою. Навчально-педагогічний процес здійснюється в стінах ВНЗ. Підготовка здійснюється систематично та послідовно. Викладачі та підручники надають достатній зміст інформації, яка в подальшому допомагає майбутньому фахівцю формувати екологічну культуру своїх вихованців. Проте педагог, доктор педагогічних наук, професор І. В. Гавриш у своїй дисертації зазначає про недостатність засвоєння лише змістового компоненту. Наша система освіти розвивається і тому технології навчання також вимагають удосконалення. Ірина Володимирівна досліджує інноваційну діяльність педагогів, і наполягає на поєднанні змістового компонента з індивідуальною творчою самореалізацією майбутнього фахівця.

Позиція викладача повинна базуватися не лише на передачі готових знань студентам. Важливо викликати інтерес до навчальної теми, перетворювати аудиторію пасивних спостерігачів на активних учасників заняття. І ми доходимо висновку, що успіх у такому навчанні будується на інтерактивних методах та технологіях.

Слово «інтерактив» запозичене з англійської мови й походить від слова interact (inter – взаємний, act – діяти), тобто інтерактивний – це здатний до взаємодій, діалогу [2, с. 87]. Правильне застосування інтерактивних технологій навчання призводить до:

- створення умов для залучення всіх слухачів до процесу пізнання;
- надання можливості кожному слухачеві розуміти і рефлексувати з приводу того, що він знає і думає;
- вироблення життєвих цінностей;
- створення атмосфери співпраці, взаємодії;
- розвиток комунікативних якостей і здібностей;
- створення комфортних умов навчання, які б викликали у кожного слухача відчуття своєї успішності, інтелектуальної спроможності, захищеності, неповторності, значущості.

Під час навчання дисциплін, спрямованих на формування екологічної культури дошкільників, для студентів можна обрати будь-які технології та методи інтерактивного навчання. О. Пометун та Л. Пироженко об'єднують форми інтерактивного навчання у чотири **групи**, залежно від мети занять та форм організації навчальної діяльності:

- *кооперативне навчання* (робота в парах, малих групах, карусель, акваріум, коло ідей, два-чотири-всі разом, ротаційні трійки);
- *колективно-групове навчання* (мікрофон, мозковий штурм, ажурна пилка, дерево рішень, незакінчені речення);
- *технологія ситуативного моделювання* (імітаційні ігри, рольова гра, драматизація);
- *технологія опрацювання дискусійних питань* (метод ПРЕС, займи позицію, шкала думок, дебати, оцінювальна дискусія) [4].

Така інноваційна діяльність гарантує високу мобільність та продуктивність у навчанні та системі освіти взагалі. Вищі школи готові до таких змін і про це свідчать наступні **критерії**:

- усвідомлення необхідності інноваційної діяльності;
- готовність до творчої діяльності щодо нововведень у ВНЗ;
- упевненість у тому, що зусилля, спрямовані на нововведення, принесуть результат;
- узгодженість особистих цілей з інноваційною діяльністю;
- готовність до подолання творчих невдач;
- органічність інноваційної діяльності, фахової та особистісної культури;
- рівень технологічної готовності до інноваційної діяльності;
- позитивне сприйняття свого минулого досвіду і вплив інноваційної діяльності на фахову самостійність;
- здатність до фахової рефлексії [3, с. 235].

Висновок. Формування екологічної культура дошкільника є обов'язковим завданням вихователя ДНЗ. Якісна підготовка кадрів відбувається у ВНЗ. Робоча програма включає необхідний зміст інформації, якою має володіти майбутній фахівець дошкільного закладу. Але сучасний прогрес у розвитку освіти вимагає найефективніших та найпродуктивніших технологій навчання. І тому відбувається активний процес впровадження

інтерактивних методів, які в подальшому гарантують виведення системи освіти на новий рівень.

Література

1. Гавриш І. В. Теоретико-методологічні основи формування готовності майбутніх учителів до інноваційної професійної діяльності: дис. ... доктора пед. наук: 13.00.04. / Гавриш Ірина Володимирівна Луганськ, 2006. – 572 с.
2. Лукашенко А. Методологія викладання дисциплін гуманітарного циклу: європейські орієнтири для сучасної вищої школи / А. Лукашенко // Вища школа. – 2016. – № 3. – С. 86-92
3. Олійник М. І. Традиційні та інноваційно-педагогічні системи організації освітнього процесу у вищому навчальному закладі – необхідна умова підвищення якості підготовки фахівців дошкільної освіти / М. І. Олійник // Підготовка майбутніх фахівців дошкільної освіти в країнах Східної Європи : монографія. – Чернівці : Видавничий дім «РОДОВІД», 2015. – С. 226-240.
4. Пометун О. І., Пироженко Л. В. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання : науково-методичний посібник / О. І. Пометун, Л. В. Пироженко. За ред. О. І. Пометун. – К. : Видавництво А. С. К. , 2004. – 192 с.

Артюшик І. І.

*Державний вищий навчальний заклад
Криворізький державний педагогічний університет
Студентка групи ДВП 13-1
м.Кривий Ріг
Науковий керівник:
канд.пед. наук, ст.викл. Бадіца М.В.*

ВПЛИВ КАЗКИ НА РОЗВИТОК ЗОБРАЖУВАЛЬНОЇ ТВОРЧОСТІ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

У статті розглянуто способи впливу казки на розвиток зображувальної творчості дітей. Конкретизовано зміст поняття «зображувальна творчість дітей», «творчість», «дитяча творчість». Розкрито значення творчих вправ для розвитку зображувальної творчості дитини.

Ключові слова: зображувальна творчість, творчість, дитяча творчість.

Постановка проблеми. Становлення України як демократичної держави, входження її в єдиний європейський простір зумовлюють прогресивні зміни у розвитку сучасної освіти, яка повинна відповідати європейським стандартам. Сутність інноваційних процесів у сучасній дошкільній освіті полягає у пошуку таких форм і методів педагогічного впливу, які б повною мірою сприяли реалізації права дитини на всебічний розвиток, забезпечували виявлення творчості і потенційних можливостей особистості.

Аналіз освітніх досліджень і публікацій. В оновленому Базовому компоненті дошкільної освіти у розділі «Дитина у світі культури» зазначається, що дитина повинна прагнути відійти від шаблону, виявляти вигадку та фантазію, винахідливість, експериментувати, вдосконалювати. При цьому вона має вміти передавати свої думки, почуття, стан, настрій,

фантазії через образотворчу діяльність. Тому, ми передбачаємо різноплановість використання казки як педагогічного інструментарію, що матиме ефективний вплив на розвиток зображувальної творчості дітей.

Питанням розвитку дитячої зображувальної творчості присвятили чимало спеціальних досліджень такі відомі вчені, як Н. Ветлугіна, Г. Григор'єва, Т. Доронова, Т. Казакова, Т. Комарова, Н. Сакуліна, Б. Теплов, Є. Фльоріна та інші.

Проблему сприйняття й розуміння дітьми казки вивчали педагоги та психологи (А. Богуш, Л. Виготський, О. Запорожець, О. Нікіфорова, Є. Тихєєва та ін.).

О. Нікіфорова аналізуючи особливості сприйняття дітьми художнього твору робить висновки про прагнення дітей до негайного дієвого прояву почуттів, що виникли під впливом казки [5].

Однак практичний аспект впливу казки на розвиток зображувальної творчості в ДНЗ залишається недостатньо розкритим.

Численні наукові дослідження різних часів свідчать про незліченні зображувальні можливості дошкільного дитинства, тому провідна психолого-педагогічна проблема виявляється в тому, щоб забезпечити безпосередній вплив казки на розвиток зображувальної творчості дітей дошкільного віку. Дослідження свідчать, що великий потенціал для творчого розвитку дітей має зображувальна діяльність, яка потребує спеціальних умінь і пов'язана із прагненням до креативної діяльності, прояву фантазії, вигадки та уяви. За допомогою зображувальної діяльності розвивається спостережливість, естетичне сприйняття, художній смак, творчі здібності, виховується вміння бачити прекрасне у навколишньому середовищі, у творах мистецтва.

Мета статті. Визначити способи впливу казки на розвиток зображувальної творчості дошкільника.

Виклад основного матеріалу. Дошкільний вік – період життя, коли творчість може стати універсальним і природним способом буття людини. Дослідники (Д. Арановська-Дубовіс, О. Запорожець, Н. Цивалюк та інші), відзначають, що казки відіграють істотну роль у формуванні такого виду внутрішньої психічної активності, як уміння дітей діяти в уявлювальних обставинах, без чого неможливе здійснення будь-якої творчої діяльності. Учені вказують, що введення дитини у вигадані ситуації за допомогою казки й переживання нею певних почуттів стимулюють творчі прояви дошкільників.

Творчість розглядається вченими як людська діяльність вищого рівня у процесі пізнання і перетворення навколишнього природного та соціального світу, в результаті чого змінюється й сама людина (форми і способи її мислення, особистісні якості): вона стає творчою особистістю.

Дитячу творчість слід розуміти як створення дитиною суб'єктивно нового (значущого для неї) продукту – малюнка, конструкції, гри, оповідання, створення невідомих раніше деталей, що по-новому характеризують створюваний образ: різних варіантів зображень, ситуацій, рухів, характеристик героїв, інших дій; застосування засвоєних раніше

способів зображення або засобів виразності у новій ситуації; прояв ініціативи в усьому.

Творчість в зображувальній діяльності дошкільника — складне особистісне утворення, в основі якого лежать емоційне сприймання, зображальні вміння, знання, навички, задатки загального та специфічного характеру [4].

У програмі «Українське дошкілля» вказано, що вихователь повинен розвивати в дітей творчу уяву; формувати здатність до творення нового, дослідництва, експериментування, творчості, прояву творчої ініціативи, надавати дітям можливість самостійного вибору, пошуку й апробації різних варіантів і способів дій, відмови від заданого шаблону, зразка, стандарту, створювати умови для творчого спілкування дітей [6, 235–236].

Проаналізувавши досвід роботи вихователів ми дійшли до висновків, що використання казки у розвитку зображувальної творчості зводиться до мінімуму. Тому, ми визначили такі способи впливу казки, як читання казок, розповідання, бесіди за змістом казок; «образи перетворень»; малювання, ліплення, ручна праця за змістом казок; дидактичні ігри за сюжетами казок. Також застосовуються творчі методи роботи (Л. Фесюкова) з текстами казок, що дозволяють більш широко та різнопланово використовувати улюблені дітьми тексти: знайомі герої в нових обставинах; колаж з казок; казка від лічилки; рятувальні ситуації в казках; казки про фантастичні країни; від точок та казок; придумування старих предметів у нових варіантах; перетворювати своїх друзів, членів сім'ї на інші особи або предмети (мама – квітка, я – Іван Царевич, тато – хмарка, тощо) [7];

З метою розвитку зображувальної творчості дітей педагогам варто застосовувати творчі вправи з казками. Вони розвивають фантазію дитини, її уяву, творче мислення, зв'язне мовлення. У неї формується вміння генерувати ідеї, що спонукає до творчої активності. Така робота вимагає від педагогів великої майстерності, творчого підходу. Фантастичний казковий світ, сповнений чудес, таємниць і чарівності, завжди приваблює дітей, вони з радістю поринають у світ уяви, активно діють у ньому.

Висновок. Отже, розвиток творчої особистості дошкільника – одне з пріоритетних завдань дошкільної освітньої установи. Представлені способи впливу казки на розвиток зображувальної творчості дітей забезпечують умови для її творчої самореалізації, формуванні активно-пізнавального творчого ставлення до реального світу, умінні успішно орієнтуватися в усьому розмаїтті предметів і явищ, озброєнні способами діяльності, стратегіями мислення.

Література

1. Казакова Т. Г. Розвивайте в дошкільників творчість. – М.: Просвещение, 2007. – 100 с.
2. Комарова Т. С. «Методика обучения изобразительной деятельности и конструированию», М., 1991. – 186 с.
3. Кононенко О., Недашківська Н., Лахтадир О. Мовленнєві витинанки: вигадуюмо казку // Вихователь-методист дошкільного закладу. – 2010. – № 10. – С. 20-23.
4. Мицюра А. Зображувальна діяльність як чинник виховання творчої особистості.

[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://doshkilnyk.in.ua/vystup-na-metodobjednannja-zo...> – Дата перегляду: 23.03.2017.

5. Нікіфорова О. І. Психология восприятия художественной литературы. – М., 1972. – 154 с.

6. Українське дошкілля: Програма розвитку дитини дошкільного віку / О. І. Білан, Л. М. Возна, О. Л. Максименко [та ін.]. – Тернопіль : Мандрівець. – 2012. – 264 с.

7. Фесюкова Л. Б. Виховання казкою. – Харків, 2000. – 464 с.

Богославська Я.Є.

Державний вищий навчальний заклад

«Криворізький державний педагогічний університет»

Студентка групи ДВП с-12

м.Кривий Ріг

науковий керівник:

д. пед. наук, доцент Ковшар О.В.

СОЦІАЛІЗАЦІЯ ЯК ПОКАЗНИК ОСОБИСТІСНОЇ ЗРІЛОСТІ ДОШКІЛЬНИКА

Постановка проблеми. Давно відомим став той факт, що людина має глибоку суспільну спрямованість, тому будь-які наші її дії мають соціальних характер, мотиви та наслідки. Соціальне середовище є неодмінною складовою оточення людини з самого дитинства: з перших днів життя відбувається входження дитини у соціум, ознайомлення її із соціальним довкіллям, першою ланкою якого є родина.

Дошкільний вік – той період, коли в дитини формуються уявлення про навколишній світ, явища суспільного життя, взаємини між людьми. Вступаючи у життя, малюки мають засвоїти багато правил, що склалися в суспільстві. Психологічна розвиненість дитини дошкільного віку характеризується можливістю дитини проявити свою продуктивну активність у взаємодії з навколишнім світом через різні види діяльності. Дошкільна зрілість, в свою чергу, визначається сформованістю всіх психічних процесів, у тому числі й емоціональних. Вони надають дитині можливість виявити свій настрій, розвинути та проявити пізнавальні, етичні та естетичні емоції, що відображаються у соціальній поведінці дитини. Особистісна зрілість як один з чинників загального розвитку дитини дошкільного віку також включає у себе формування базових психічних процесів (сприйняття, пам'яті, уваги, мислення, уяви) здібностей, соціального досвіду та організацію діяльності, тому ми розглядаємо успішне входження дитини у суспільство як один із можливих показників особистісної зрілості.

Метою статті є визначення структури особистісної зрілості дошкільника та теоретичне обґрунтування залежності її від процесу соціалізації та соціальних факторів життя дитини.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання формування особистісної зрілості визначали об'єктом своїх досліджень такі відомі психологи як Л. Виготський, Б. Ананьєв, А. Маслоу, К. Роджерс, також

питання розкривається продуктивно в роботах низки закордонних та вітчизняних науковців: К. Юнг, Г. Олпорт, В. Штерн, Е. Фромм, А. Бандура, К. Роджерс, А. Маслоу, Н. Богданов, Н. Бордовська, Г. Абрамова, Л. Божович, Т. Скрипкіна. Серед когорти вітчизняних науковців розглядом питань щодо дошкільної зрілості та соціалізації займалися Т. Піроженко, С. Ладивір, Н. Гавриш, Т. Кравченко та інші.

Як зазначається в працях вищезазначених науковців та дослідників, особливістю особистісного розвитку є те, що його можна віднести до непреформованого – тобто такого, кінцеві форми якого не є визначеними, а лише задані тими зразками, які існують в суспільстві (за Л. Виготським) [1]. З огляду на зазначене, спроби визначити об'єктивні критерії розвитку особистості стикаються з цілком зрозумілими ускладненнями. В психології є декілька понять, що прояснюють сутність питання: це поняття зрілості, самоактуалізації і самореалізації. Одне з них ми розглянемо більш докладно у зв'язку із соціальними факторами розвитку, а саме особистісну зрілість.

Виклад основного матеріалу дослідження. У науковій літературі з психології розвитку людини існує два суттєво відмінних погляди на розуміння зрілості:

- зрілість – це певний віковий період у житті людини;
- зрілість – це характеристика високого розвитку певних психічних функцій людини незалежно від її віку [1].

Зрілість психологічна – системна якість особистості, що відображає досягнення стану її повної функціональності, адаптивності та відповідальності [6].

Отже, з усіх попередніх визначень ми можемо сформулювати, що особистісна зрілість – це особистісна характеристика розвитку психічних функцій, що відображає досягнення стану повної функціональності, адаптивності та відповідальності людини незалежно від її віку.

Відмінність особистісної зрілості від соціальної полягає у тому, що остання передбачає відповідність самопрезентації і поведінки людини вимогам та очікуванням суспільства, відповідальне виконання нею певних соціальних ролей за певним сценарієм. Змістом же особистісної зрілості є відповідальна побудова власної ролі відповідно до загальних моральних принципів та особистої місії. Втім, чим більш зрілою з психологічної та соціальної точки зору є особистість, тим більше зростає її здатність до подальшого розвитку.

Особистісна зрілість є критерієм особистісного зростання і тому не характеризує його безпосередньо. Особа з високим рівнем особистісної зрілості сама організовує ситуації саморозвитку. Також вона є виявом особистісного потенціалу, тобто життєстійкість людини забезпечується сформованістю особистісної зрілості як певної особистісної структури, важливої для еґо-ідентичності і тому стійкої під тиском екзистенційної тривоги, звідси стає зрозуміло, що самодетермінація також є феноменом особистісної зрілості. Вона характеризує особистість як систему, що самоорганізується і виявляється у володінні людиною інструментами

власного світогляду – свободою і відповідальністю. Іншими словами – здатністю до самостворення [7].

Теоретичним обґрунтуванням поняття особистісної зрілості є твердження Леонтьєва про те, що особистісна зрілість – це сформована особистісна структура, яка є виявом особистісного потенціалу і критерієм особистісного зростання людини, головним феноменом особистісної зрілості є феномен самодетермінації [3].

Актуальною є проблема виокремлення параметрів особистісної зрілості, що не співпадають з параметрами особистісного зростання. Одним з таких параметрів є соціальний критерій, який дозволяє розглядати суспільну діяльність дитини як один з чинників формування особистісної зрілості.

У вітчизняній психології у якості найважливіших проявів зрілої особистості відмічають її активність (прагнення суб'єкта виходити за власні межі, розширювати сферу своєї діяльності, діяти поза вимогами ситуації і рольових приписів); спрямованість особистості (вона характеризується стійкою домінуючою системою мотивів – інтересів, переконань, ідеалів); глибинні смислові структури, які обумовлюють свідомість і поведінку особистості; ступінь усвідомленості відносно оточуючої дійсності. Зріла особистість володіє розвинутою самосвідомістю і суб'єктивно для індивіда виступає як «Я»-концепція – система уявлень про себе, що забезпечує єдність і тотожність його особистості, яка виявляє себе в самооцінці, рівні домагань, впевненості в собі і т.п. [5].

У молодшому шкільному віці дитина починає розуміти, що вона є індивідуальністю, яка відчуває соціальні впливи: саме в цей період продовжується насичення мотивів поведінки і діяльності новим соціальним змістом, у дитини розвиваються домагання на визнання дорослими. Разом з цим, прокидається почуття гордості чи сорому в залежності від вчинку, і як результат – найважливішим психологічним новоутворенням кінця дошкільного віку виявляється відносно стійке позаситуативне співпорядкування мотивів. У дошкільному віці в особистості дитини отримують розвиток активність і спрямованість. Важливішим особистісним утворенням дошкільного віку вважається самосвідомість, яка у дошкільника найбільш яскраво проявляється у самооцінці й осмисленні власних переживань.

Засвоєння соціальних норм та вступ у певні взаємовідносини формує соціальну компетенцію дитини. Соціальна компетентність дошкільнят є показником та шляхом до загального і особистісного розвитку. Ознаками соціальної компетентності дошкільника є: володіння елементарними знаннями про соціальні явища, події, людей, взаємини; оцінка, визнання значущості для себе всього, що пов'язане із соціальним життям; вербалізації основних назв, пов'язаних з життям людини серед інших; передача своїх вражень про соціальні події та взаємини людей художнім образом, через художню творчість (малює, ліпить, складає оповідання, співає пісні тощо) [2]

Таким чином, ми можемо зробити висновок, що соціальний компонент розвитку дитини дошкільного віку здійснює вагомий вплив на формування

особистісної зрілості, яка передбачає побудову власної ролі відповідно до загальних моральних принципів та особистої місії. Засвоєння моральних норм та принципів відбувається безпосередньо в соціальному середовищі, яке складає в першу чергу родина дошкільника та дитячий садок. Отже, в процесі соціалізації дитина дошкільного віку усвідомлює своє місце серед однолітків та дорослих, займає активну соціальну позицію, отримує нові знання та навички, розкриває особистісний потенціал, організовує ситуації саморозвитку тож набуває показників особистісного зростання, особистісної зрілості.

Література

1. Вікова та педагогічна психологія: Навч. Посіб./ О. В.Скрипченко, Л. В. Долинська, З.В.Огороднійчук та ін. К.: Просвіта, 2001. – 416с.
2. Кузьменко В. Соціальна компетентність дошкільнят: особливості, показники та шляхи розвитку// Дошкільне виховання. – 2001. – №9. – С. 18-26.
3. Леонтьев Д. А. Личностное в личности: личностный потенциал как основа самодетерминации // Ученые записки кафедры общей психологии МГУ им. М. В. Ломоносова. Вып. 1 / Под ред. Б. С. Братуся, Д. А. Леонтьева. – М.: Смысл, 2002. – С. 56.
4. Психологічний супровід становлення дошкільної зрілості дитини. Наукова стаття. Т. Піроженко, С. Ладивір / Т. Піроженко, С. Ладивір – Київ, 18 с.
5. Психологічні джерела виховної майстерності: навч. посіб. / І.Д.Бех - К.: Академвидав - 2009 р.
6. Сергеєнкова О. П. Вікова психологія. Підручник / Сергеєнкова О. П., Столярчук О. А. – К. : Центр учбової літератури - 2012. – 376 с.
7. Штепа О. Феномен особистісної зрілості// Соціальна психологія. – 2005. – № 1 (9). – С. 62 – 77.

Ю. Бугранова

Державний вищий навчальний заклад

«Криворізький державний педагогічний університет»

Студентка групи ДВП с-12

м.Кривий Ріг

Науковий керівник:

канд. пед. наук, доцент Кондратенко Р. В.

ПРОФІЛАКТИКА ПОРУШЕНЬ ПОСТАВИ У СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ ЗАСОБОМ ТЕХНОЛОГІЇ ГОРИЗОНТАЛЬНОГО ПЛАСТИЧНОГО БАЛЕТУ

Актуальність і постановка проблеми. В епоху розвитку інформаційних технологій, що роблять наше сьогодення більш простим і мобільним, людство отримало цілу низку нових проблем, пов'язаних зі збереженням здоров'я та життя в цілому. Як приклад можна навести порушення постави, що являється не локальною, а тотальною проблемою, адже цим страждають більша половина населення [3]. Гострота проблеми полягає в тому, що багато дітей потребують особливих технологій фізичного розвитку, в яких повинен бути врахований весь комплекс систематичних проблем. З огляду на це, постає необхідність в вирішенні проблеми щодо покращення стану постави дітей старшого дошкільного віку.

Аналіз основних досліджень з проблеми. У працях ряду авторів Р. Валєєвої, Т. Морозової, показано, що порушення постави у дітей дошкільного віку складає близько 40% від числа захворювань опорно-рухового апарату.

Ефективним засобом формування правильної постави і профілактики її порушень, за словами М. Алієва, є гімнастичні вправи з різними предметами. Вправи, застосовані з горизонтально пластичного балету повинні бути адекватні можливостям організму і надавати тренувальних дій, підвищуючи адаптаційні можливості організму.

За дослідженнями Б. Курдюкової та Л. Корнеєвої, було визначено, що одним з перспективних напрямків оптимізації системи фізичного виховання дітей, що мають порушення постави, є використання нових інноваційних методик, в яких позитивний ефект в реабілітації порушень постави, саме такою програмою може виступати горизонтальний пластичний балет («Театр фізичного розвитку» М. Єфіменка), як новий синтетичний напрям оздоровлення та профілактики порушень постави.

Формулювання мети: теоретично вивчити проблему порушень постави у дітей старшого дошкільного віку та визначити ефективність впливу технології горизонтального пластичного балету на її формування та профілактику.

Виклад основного матеріалу. Постава – це звична для людини поза під час сидіння, стояння та ходьби, сформована шляхом поєднання роботи умовних і безумовних рухових рефлексів у процесі розвитку та виховання [2]. Для формування правильної постави велике значення має розвиток м'язів тулуба. Напруження цих м'язів формує і утримує поставу, а зменшення їхнього напруження порушує її. Вона є основою для підтримання сталого здоров'я всього організму, а особливо є важливим для дитячого організму, оскільки він ще тільки формується і від того наскільки ми будемо дбати про нього залежить майбутнє здоров'я дитини.

Оскільки, спостерігається високий відсоток дошкільнят з порушеннями постави, в умовах ДНЗ необхідно передбачити заходи по попередженню виникнення порушень постави, адже, попередити виникнення неправильної постави легше, ніж проводити роботу щодо її виправлення. Для досягнення цільових орієнтирів була визначена технологія використання програми горизонтального пластичного балету.

Горизонтальний пластичний балет – це система спортивних занять для дітей дошкільного віку, всі вправи в якій виконуються в горизонтальному положенні (лежачи, стоячи на четвереньках) [1].

Горизонтальний пластичний балет впливає на поставу дітей, розвиває координацію рухів і згодом дає можливість уникнути таких поширених захворювань хребта, як: сколіоз, лордоз, кіфоз, є ефективним в зміцненні внутрішніх органів і поліпшенні загального стану організму дитини. Вправи балету зміцнюють м'язи, роблять їх більш еластичними, розробляють суглоби, роблять рухи дитини гарними і пластичними, перешкоджають

утворенню атрофії м'язів, що в свою чергу призводить до повної нерухомості і як чинника, що призводить до порушення постави, через слабкість м'язів.

У межах нашого дослідження була розроблена експериментальна програма на основі технології М. Єфименка – комплекс різноманітних вправ, що подані у цікавій для дошкільника формі – гри-заняття, у кількості – 10, для покращення стану постави та її профілактики у дітей старшого дошкільного віку за такою тематикою: «Ранок у лісі», «Пробудження квітки», «Пробудження предметів» (вправи з гімнастичною палкою, скакалкою, м'ячем), «Мавпочки» (вправи з канатом), «Естафета» (з передачею палок), «Серед Пампасів», «Сонячна доріжка» (вправи з обручем) тощо.

Отже, проблема порушення постави є достатньо актуальною та визначною у наш час і потребує нагального продовження вивчення та впровадження необхідних методик, створення технологій або використання вже знайомих технік (наприклад, горизонтального пластичного балету) задля усунення даної проблеми та подальшої профілактики порушень постави у разі необхідності. Постава грає надзвичайно важливу роль, як у підтриманні здоров'я дитини, так і сприяє правильному функціонуванню організму.

Література

1. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології : навч. посібник для студентів ВНЗ / І.М. Дичківська. – Київ : Академвидав, 2004.
2. Маруненко І. Анатомія і вікова фізіологія з основами шкільної гігієни: навч. посібник для студентів небіологічних спеціальностей ВНЗ / І. Маруненко, Є. Неведомська, В. Бобрицька. – Львів : Світ, 2006. – 373 с.
3. Челноков В. А. К разработке новых технологий профилактики остеохондроза позвоночника / В. А. Челноков // Теория и практика физической культуры. – 2006. – № 1. – С. 53-58.

Н.О. Василина

Державний вищий навчальний заклад

«Криворізький державний педагогічний університет»

м.Кривий Ріг

Науковий керівник:

канд. пед. наук, доцент Недодатко Н.Г.

ФОРМУВАННЯ ПІЗНАВАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ У ПРОЦЕСІ ПОШУКОВО – ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Ключові слова: пізнавальна активність, дослідження, дослідницька діяльність старших дошкільників.

Постановка проблеми. Сучасний темп життя, глобалізаційні процеси, що охоплюють усі сфери життєдіяльності людини, диктують умови, за яких просто необхідно володіти пізнавально - аналітичними уміннями та навичками. Саме дошкільний вік є сенситивним періодом та першою сходинкою у становленні пізнавального інтересу та активності індивіда. Пізнавальні процеси формуються та вдосконалюються з загальним фізичним та психічним розвитком.

Пізнавальна активність є необхідною умовою формування розумових якостей, а можливість розвитку пізнавальної активності якнайглибше розкривається саме у пошуковій діяльності. Невтомна жага до пізнання оточуючого може реалізовуватись лише у власній, самостійній діяльності, що найближче підводить дитину до проблеми, а винагородою за активність та допитливість малюків є їх самостійні «відкриття» у світі природи [2, 9].

На данному етапі в дошкільній освіті постає проблема відродження методу нескладного експериментування та його впровадження в практику роботи дошкільних закладів.

Інноваційні процеси в системі дошкільної освіти вимагають зміни поглядів педагогічних колективів на організацію забезпечення нових підходів до організації педагогічної діяльності дошкільного навчального закладу. У зв'язку з цим гостріше постає проблема організації пошуково-дослідницької роботи, адже традиційні методи та форми роботи вже не достатньо ефективні.

Аналіз основних досліджень з обраної проблеми. Проблемою розвитку пізнавальної активності займається ряд вчених як минулого, так і сьогодення. Дана проблема перебуває у центрі оскільки пізнавальна активність є основою когнітивного та особистісного розвитку.

Проблема пізнавальної активності є багатоаспектною. Відомі представники відчизняної (Б. Ананьев, Д. Богоявленська, Є. Водовозова, Д. Годовікова, Т. Землянухіна, А. Петровский, Г. Щукіна), та зарубіжної педагогіки (О. Декролі, П. Блонський), які займалися дослідженням цього питання вважають, що пізнавальна активність є однією з важливих якостей, що характеризують психічний розвиток дошкільника. Для розвитку спостережливості Є. Водовозова рекомендувала спиратися на активність дітей, показувати предмети з усіх сторін. Вона пропонувала проводити дослідження, які б показували дітям властивості явищ у природі, підводили їх до встановлення зв'язків.

Зв'язок пізнавальної активності з практичною діяльністю в дошкільному віці вивчали (І. Анікеєва, В. Галіцин, Д. Годовіка, М. Лісіна, Б. Мухацька, З. Плохій, Г. Стаднік, К. Щербакова).

Н. Лисенко дає визначення пошуково-дослідницької діяльності дітей у такій інтерпретації: «пошуково-дослідницька діяльність - це організована педагогом діяльність дітей, у якій вони шляхом самостійного відкриття природи, розв'язання проблемних завдань, практично перетворюваних дій одночасно оволодівають новими знаннями, а також уміннями та навичками їх подальшого самостійного набуття» На думку Н. Лисенко, організація науково-пошукової діяльності повинна допомогти дітям правильно орієнтуватися у формуванні активності пізнавальних інтересів у процесі ознайомлення з довкіллям; формувати практичні вміння та навички активної пізнавальної діяльності, моральні якості, які виховуються в умовах колективних видів діяльності [4, с. 65].

Над проблемами застосування методу нескладного експериментування в роботі з дошкільниками в Україні працювали науковці: Н. Яришева, З.

Плохій, Н.Лисенко, Г. Беленька, С. Єлманова та інші. Вони розробили структуру, умови та зміст дослідної діяльності дошкільників.

Вже у старшому дошкільному віці помітно підвищуються можливості пізнавальної діяльності, зростає пізнавальна активність дітей, яка може бути реалізована через пошуково-дослідницьку діяльність [1; 7].

Отже, актуальність обраної теми дослідження: «Формування пізнавальної активності старших дошкільників у процесі пошуково – дослідницької діяльності» полягає в тому, що активність є необхідною умовою формування розумових якостей, а можливість розвитку пізнавальної активності якнайглибше розкривається саме у пошуковій діяльності.

Мета статті: обґрунтувати педагогічні умови формування пізнавальної активності старших дошкільників у пошуково – дослідницькій діяльності.

Виклад основного матеріалу дослідження. Проблемою розвитку пізнавальної активності займається ряд вчених як минулого, так і сьогодення. Дана проблема перебуває у центрі оскільки пізнавальна активність є основою когнітивного та особистісного розвитку.

Як показують численні дослідження, пізнавальна активність має безліч форм прояву у процесі діяльності людини.

Так, К. Щербакова виділяє такі форми прояву пізнавальної активності:

- уміння бачити і самостійно формулювати пізнавальну задачу;
- уміння складати план, обирати засоби вирішення задачі з використанням надійних та ефективних прийомів;
- уміння досягати результат і зрозуміти необхідність його перевірки [5, с. 98].

Науковцями доведено, що у старшому дошкільному віці розвиток пізнавальної сфери – це складний комплексний феномен, який включає розвиток пізнавальних процесів, що регулюють діяльність дошкільника та особистісну активність у пізнанні [1, с. 162].

Педагогічні дослідження в Україні останніх років (В.О. Павленчик, Г.В. Беленька, М.А. Машовець, Н.М. Кот, Н.Б. Кривошея) розглядають нові аспекти виховного впливу пошукової діяльності дітей на формування позитивних взаємовідносин дітей в спільній діяльності розвитку активності під час експериментування.

Експеримент і нескладний дослід - це способи матеріального впливу людини на об'єкт із метою вивчення цього об'єкта, пізнання його властивостей.

Нескладний дослід – це особливий вид спостереження, що організовується в спеціально створених умовах з метою вивчення, дослідження [6, с. 189].

Основою пізнавальної активності дитини в експериментуванні є протиріччя між сформованими знаннями, вміннями, навичками, засвоєним досвідом досягнення результату методом проб і помилок і новими пізнавальними завданнями, ситуаціями, що виникають в процесі постановки мети експериментування та її досягнення.

Джерелом пізнавальної активності стає подолання даного протиріччя між засвоєним досвідом і необхідністю трансформувати, інтерпретувати його в своїй практичній діяльності, що дозволяє дитині проявляти самостійність і творче ставлення при виконанні завдання [3, с. 23].

Пошуково – дослідницька діяльність відкриває невичерпні можливості для розвитку пізнавальної активності, але це можливо лише за умови раціональної організації педагогічного процесу, де інтеграція відіграє важливу роль, як чинник що зумовлює оптимізацію навчально – виховного процесу та не переобтяжує дошкільників.

Саме в цьому напрямку ми проводили експериментальну роботу в дошкільному закладі. Проведена діагностика рівня сформованості пізнавальної активності дошкільників на констатувальному етапі експерименту, дозволила виявити переважання середнього та низького рівнів її розвитку у досліджуваних груп дітей, що свідчить про наявність проблеми.

Вивчення теоретичної та практичної літератури з досліджуваної теми дало змогу виявити педагогічні умови підвищення пізнавальної активності дітей в пошуково-дослідницькій діяльності. Перша: це інтеграція експериментальної роботи дітей з різними сферами їх діяльності та друга: системна організація цієї діяльності. Основою експериментальної роботи у цьому напрямі стали методи, що посилюють розвивальну функцію навчання.

Нами була поставлена мета розв'язати у процесі організації пошуково – дослідницької діяльності такі завдання:

- розвинути уміння дітей взаємодіяти з об'єктом, що досліджується, тобто озброїти їх новими способами пізнання навколишнього світу;
- розвинути пізнавальні психічні процеси;
- сформувати чіткі уявлення про багатоманітність світу в системі взаємозв'язків і взаємозалежностей.

Пошуково-дослідницька діяльність включалась у заняття з читання, розвитку мовлення, художньої діяльності та інших сфер організованого педагогічного процесу. Так, наприклад, вид діяльності: читання оповідання В. Сухомлинського «Ласкавий вітер і холодний Вітрюга». Проводимо дослід: у миску з водою помістили паперові човники і запропонували дітям за допомогою віял створити вітер і поспостерігати, як рухаються човники, коли: немає вітру, він легенький і сильний. З'ясувати, чи може вітер виконувати певну роботу? Чи залежить швидкість руху човників від сили вітру? При цьому вирішуються такі завдання: розширення знань дітей про властивості повітря; ознайомлення з таким явищем, як вітер – рух повітря; розвиток наочно-образного мислення, уяви, мовлення, допитливості. Або вид діяльності: малювання на тему «Повітря малює». Дітям роздали трубочки для коктейлю. На аркуш паперу наносяться різноколірні плями з фарби. Діти видихають повітря через трубочку, роздуваючи плями на папері. Струмінь повітря можна направляти у необхідному напрямку. Діти з'ясовують, звідки в легенях береться повітря. Мета такого заняття: навчити дітей малювати в техніці видудання; розвивати уяву і творчість, уміння гармонічно поєднувати

кольори; виховувати інтерес до нетрадиційних технік малювання. У такому вигляді планувалась і систематично проводилась пошукова діяльність у старших дошкільників

Комплексне використання дитячого експериментування у різних сферах життя дошкільників дало змогу реалізувати потребу у нових враженнях, знаннях, задоволенні пізнавальних потреб.

На контрольному етапі ми мали змогу побачити ефективність інтеграції пошуково – дослідницької діяльності з іншими сферами.

Висновок. Робота з розвитку пізнавальної активності буде ефективною в разі систематичної організації дослідницької діяльності та її інтеграції у різні сфери життя дошкільників. Такий спосіб організації відповідаючи пізнавальним інтересам дошкільників представляє собою найважливішу в пізнавальному розвитку особистості сторону. Дозволить урізноманітнити форми роботи з дітьми, зміст навчання та завдання розвитку особистості.

Інтеграція забезпечує лаконічність педагогічного у старших дошкільники-ваб процесу, літичний перехід від одного виду діяльності в інший, за умо-ви збереження та подальшого розвитку у пізнанні навколишнього світу дошкільником. Формування пізнавальної активності старших дошкіль-ників буде ефективним при використанні принципу інтеграції у організації освітньо – виховного процесу в ДНЗ.

Література:

1. Айсмонтас Б. Б. Педагогическая психология: учеб. пособие для студен-тов / Б. Б. Айсмонтас. – М. – МГППУ, 2004. – 186с.
2. Беленька Г. В. Експериментування - крок до пізнання // Дошкільне вихо-вання. - 2007.- № 5. - С. 7-10.
3. Куликовская И.Э., Н.Н. Совгир. Детское экспериментирование. Стар-ший дошкольный возраст: Учеб, пособие. - М.: Педагогическое общество России, 2005. – 80 с.
4. Лисенко Н. В. Екологічне виховання дітей дошкільного віку. - К.: Освіта, 1993.- 142 с.
5. Щербакова К. Й. Підготовка майбутніх вихователів до формування пізнавальної активності у дітей старшого дошкільного віку : навч. посіб. для студ. ВНЗ / К. Й. Щербакова, О. Г. Брежнева; Маріуп. держ. ун-т. - Донецьк : Ландон - XXI, 2012. - 198 с.
5. Михайліченко Т. Інтеграція пошуково-дослідницької діяльності з різни-ми видами діяльності дошкільників //Вихователь-методист дошкільного закладу. – 2010. - № 7. – С. 42-50.
6. Недодатко Н.Г. Основи природознавства з методикою ознайомлення ді-тей з природою: Курс лекцій. - Частина П. Навчальний посібник /Наталя Григорівна Недодатко. – Кривий Ріг: КНУ, 2016. – 163 с.

Гонтарик Г.

*Державний вищий навчальний заклад
«Криворізький державний педагогічний університет»*

Студентка групи ДВХ(П) -15-2

м.Кривий Ріг

Науковий керівник:

канд. соціол. наук, ст. викладач Коломоєць Т. Г.

ДИТЯЧА ОБРАЗОТВОРЧА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТКУ ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ У ДОШКІЛЬНИКІВ

Розвиток педагогічної науки на сучасному етапі зумовлює потребу у вихованні нового типу особистості з високим рівнем духовності та культури, яка здатна самостійно приймати нестандартні рішення, творчо та креативно мислити. Ці критерії задовольняють творчі якості людини, які мають стати предметом цілеспрямованого виховання та розвитку. Ідея розвитку у дітей дошкільного віку творчих здібностей присутня в усіх нормативних державних документах: Національній стратегії розвитку освіти України на 2012-2021 рр., Законі «Про дошкільну освіту», Базовому компоненті дошкільної освіти. Проблема розвитку творчих здібностей у дітей є однією з важливих у психолого-педагогічній літературі.

Вагомим внеском у вивчення цієї проблеми є теоретичні та експериментальні дослідження вітчизняних вчених: С. Грузенберга, В. Сегаліна, Т. Енгельмайєра, В. Мясичева, Г. Костюка, К. Платонова, Б. Теплової, В. Виготського, Н. Лейтеса, В. Крутецького, В. Моляко, І. Пасічника, Л. Орбан-Лембрик, М. Савчина, В. Москольця, Сухорукова, Омут та інші.

Образотворча діяльність дошкільників, як галузь естетичного виховання спрямована на розвиток творчих здібностей, виховання образотворчої культури та становлення творчої особистості дитини.

За С. Гончаренко, творчість розглядається як продуктивна людська діяльність, здатна породжувати якісно нові матеріальні та духовні цінності [1, с. 326].

Важливою є думка відомих психологів С. Рубінштейна, Б. Ананьєва, Г. Костюка, К. Платонова щодо зв'язку творчих здібностей із діяльністю, розвитком особистості. Тому існує думка про те, що для розвитку творчості потрібна діяльність. Проте не кожна діяльність розвиває здібності, а лише та, що подобається дитині, у процесі якої виникають позитивні емоції. Отже, розвиває творчі здібності саме та діяльність, що викликана власною пізнавальною потребою дитини.

Л. Єрмолаєва-Томіна розглядає поняття творчості як явище, що охоплює всі форми створення та появи нового серед того, що вже було створено [3].

Л. Кузнецова представляє творчість як вищу форму активності та самодіяльності людини [4, с. 32].

Видатний педагог-гуманіст В. Сухомлинський трактує творчість так: «творчість є діяльність, в яку людина вкладає немовби частинку своєї душі, і чим більше вона вкладає, тим багатшою стає її душа. процес творчості характерний тим, що творець самою працею своєю і її наслідками справляє величезний вплив на тих, хто поряд з ним» [5, с. 507].

Отже, під поняттям «творчість» розуміють процес створення людиною об'єктивно нової матеріальної чи духовної цінності. Творчості не можна навчити демонстрацією або розповіддю. Творчі здібності особистості можуть бути розвинені тільки в діяльності, що носить продуктивний, творчий характер.

У програмі «Українське дошкілля» вказано, що вихователь повинен розвивати в дітей творчу уяву; формувати здатність до творення нового, дослідництва, експериментування, творчості, прояву творчої ініціативи, надавати дітям можливість самостійного вибору, пошуку різних варіантів дій, відмови від заданого зразка [6, с. 235-236].

Образотворче мистецтво – універсальна форма вираження духовного світу людини, її матеріальної культури. Завдання педагога – ввести дитину в світ образотворчого мистецтва, розвинути її зорове сприйняття, сформувати елементарні естетичні уявлення про оточуючу дійсність.

Розвиток творчих здібностей дітей дошкільного віку, які виробляються в правильно організованій образотворчій діяльності, має велике значення в різних галузях життя.

У той же час, образотворча творчість пов'язана зі створенням творів мистецтва, що відтворюють оточуючий світ у процесі обробки та відбору найбільш розповсюджених зразків під час створення художнього образу.

Образотворче мистецтво є особливою галуззю дошкільної освіти, де сьогодні впроваджуються нестандартні, інноваційні підходи, індивідуальні пошуки технологій художнього втілення образів є постійним засобом для розвитку творчих здібностей дітей.

Основу зображувальних засобів складають: малюнок, лінія, колір, завдяки яким дитина проявляє свої творчі здібності, відображаючи навколишній світ і виражаючи своє відношення до зображуваних предметів. [7].

У свою чергу, Л. Парамонова у своїй книзі «Дитяче творче конструювання» відзначає такі особливості дитячої образотворчої діяльності:

- дитина створює іноді оригінальні малюнки, вірші, мелодії, робить багато «відкриттів» в процесі пізнання оточуючих предметів і явищ. Новизна відкриттів та продуктів творчості суб'єктивна, дитина робить це для себе, що є першою важливою особливістю його діяльності;

- емоційний відклик, жага шукати, знаходити, багато разів повторювати знайдений в малюнку, ліпці, образ, пробувати інші варіанти його вирішення; зацікавленість процесом знаходження та повторення способу відтворення, створення сюжетної або декоративної композиції;

– бажання дитини експериментувати з матеріалами, шукати нові способи, комбінувати різні засоби виразності при створенні образу в малюнку, ліпці, аплікації.

Основна умова розвитку творчих здібностей у дітей шляхом образотворчої діяльності це широкий підхід до вирішення проблеми. Тобто творчість має стати справжнім стилем життя дитини.

Творчі здібності особистості - це синтез її властивостей і рис характеру, які характеризують ступінь їх відповідності вимогам певного виду навчально-творчої діяльності і які обумовлюють рівень результативності цієї діяльності.

Отже, творчі здібності вчені аналізують як психологічні особливості дитини, які сприяють оволодінню цією діяльністю. Вчені визначають здібності як психічні властивості індивіда, що регулюють досягнення людини і слугують умовою життєдіяльності; як властивості функціональних систем, що реалізують окремі психічні функції та мають індивідуальну міру прояву і виявляються в успішності та якісній своєрідності засвоєння і реалізації діяльності. Природа щедро наділила кожну здорову дитину можливостями розвиватися, і потрібно лише знайти, як реалізувати ці можливості, і тоді кожен здоровий малюк зможе піднятися на найбільші висоти творчої діяльності.

Одним із найдієвіших засобів формування творчих здібностей у дошкільників є образотворча діяльність. Вона пропонує для цього великий спектр можливостей. Дошкільний вік сенситивний для розвитку уяви. Саме тому педагог повинен створити всі умови для того, щоб дитина могла вести пошукову діяльність.

Розвиток творчих здібностей дошкільника – одне з пріоритетних завдань дошкільного закладу. Отже, навчально-виховний процес повинен бути орієнтований на стимулювання творчості та формування творчої активності дитини, це можливе в результаті виконання певних умов. Однією з таких умов є методично правильна організація образотворчої діяльності дітей дошкільного віку.

Література

1. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник / С. У. Гончаренко. – К. : Либідь, 1997. – 376 с.
2. Лісовська Т. А. Розвиток творчих здібностей старших дошкільників у процесі музично-імпровізаторської діяльності, Традиції та новації сучасної освіти в Україні.
3. Гергель Е. Л. розвиток креативних здібностей в учнів / Е. Л. Гергель // Теоретико-методологічні проблеми генетичної психології : матер. міжнар. наук. конф., присв. 35-річчю наукової та педагогічної діяльності академіка С. Д. Максименка. – Т. 2. – К. : Міленіум, 2002. – С. 56 – 58.
4. Кузнецова Л. В. Гармоничное развитие личности младшего школьного возраста : кн. для учителя / Л. В. Кузнецова. – М. : Просвещение, 1988. – 224с.
5. Сухомлинський В. О. Методика виховання колективу / В. О. Сухомлинський // Вибрані твори : у 5 т. – К. : Радянська школа, 1976. – Т. 1. – С. 401- 637.
6. Українське дошкільня : програма виховання та навчання дітей у дошкільних закладах / уклад. О. І. Білан, Л. М. Возна, О. Л. Максименко та ін. – Тернопіль : Мандрівець, 2012. – 264 с.

7. Шульга Л. М. Розвиток творчих здібностей дітей дошкільного віку на заняттях з малювання. – К., 1995.
8. Ветлугіна Н. М. Эстетическое воспитание в детском саду. – М., 1985.
9. Сакуліна, Н. П. Методика обучения изобразительной деятельности и конструирования : навч. посіб. для пед. учил. / Н. П. Сакуліна, Т. С. Комарова. – Москва : Просвіта, 1979. – 272 с.
10. Сухорукова, Г. В. Образотворче мистецтво з методикою викладання в дошкільному навчальному закладі : підручник / Г. В. Сухорукова, О. О. Дронова, Н. М. Голота, Л. Я. Янцур. – Київ : Слово, 2014. – 376 с. : іл.
11. Парамонова, Л. А. «Дитяче творче конструювання».
12. Базовий компонент дошкільної освіти [Електронний ресурс] / Богуш А. М., Беленька Г. В., Богініч О. Л. [та ін.] ; наук. кер. А. М. Богуш. – Режим доступу http://ldnz6-posmyshka.ucoz.ru/baza/bazovij_komponent_doshk_ilnoji_osviti_uk

*Гончар Катерини Анатоліївни
Державний вищий навчальний заклад
«Криворізький державний педагогічний університет»
м.Кривий Ріг
Науковий керівник:
старший викладач Чулошнікова М.О.*

ГРА-ДРАМАТИЗАЦІЯ ЯК ЗАСІБ АКТИВІЗАЦІЇ МОВЛЕННЯ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ

У статті розглядається гра – драматизація як засіб активізації мовлення дітей з особливими освітніми потребами. Розглянуто практичне застосування гри – драматизації як засобу активізації мовлення дітей зазначеної категорії, висвітлено погляди науковців на методи вирішення проблем дітей з особливими потребами, зокрема з ЗПР.

***Ключові слова:** гра – драматизація, мовлення, діти з особливими потребами, затримка психічного розвитку, особливі освітні потреби.*

Постановка проблеми. Важливим показником розвитку суспільства є гуманне, турботливе й милосердне ставлення до своїх громадян, зокрема до тих, що мають особливі загальні та освітні потреби, та в першу чергу до дітей з проблемами, що перешкоджають їм вести повноцінне життя та унеможливають процес соціалізації та подальшого розвитку. Про такий вид проблем дітей з особливими проблемами, як затримку психічного розвитку, в нашій країні стало відомо порівняно недавно - на початку 80-х років минулого століття. [4]. Прийнявши Декларацію про політику, принципи і практичну діяльність у сфері освіти осіб із особливими потребами (Саламанка, Іспанія, 1994, ЮНЕСКО), низка країн світу постала перед проблемою удосконалення системи навчання, виховання та соціальної адаптації дітей із порушенням психофізичного розвитку. Саме їх, аби уникнути словесної дискримінації, стали називати такими, що мають особливі освітні потреби. [6]. Під особливими освітніми потребами таких

дітей маються на увазі порушення, внаслідок яких виникає необхідність застосування особливих освітніх програм, відмінних від стандартних.

Як засвідчують педагоги – практики, діти із затримкою психічного розвитку становлять найчисельнішу групу серед тих, які потребують спеціальної допомоги у процесі навчання та соціальної адаптації. Відповідно діяльність працівників ДНЗ, батьків та фахівців дошкільної педагогіки спрямовано на розробку і впровадження методик з розвитку різних компетенцій та навичок дошкільників, - що спрямовані на реалізацію їх особистих соціальних та освітніх потреб.

Мова є основним інструментом розвитку особистості дошкільника і запорукою його подальшої успішності, відповідно розвиток мови в дітей-дошкільнят з ЗПР постає як найбільш дієвий засіб соціальної адаптації дітей цієї категорії. Відповідно до зазначеного, перед педагогам завжди стоїть завдання: прищепити дитині з ЗПР любов до слова, навчити її чітко, красиво і влучно висловлюватися – все це є вирішуваним через активізацію та оновлення роботи ДНЗ з формування мовлення дітей з ЗПР.

На цьому акцентовано увагу педагогів і в тексті Базового компоненту дошкільної освіти як державному стандарті дошкільної освіти України, і відповідно цілеспрямовано реалізується чинними програмами та навчально-методичним забезпеченням, зосереджує зусилля педагогів на організації роботи з дітьми за освітньою лінією «Мовлення дитини», що передбачає сформованість комунікативно-мовленнєвої компетенції дошкільників. [1, с. 5].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В контексті дослідження праць вітчизняних і зарубіжних науковців, що займалися дослідженням проблеми педагогічного супроводу дітей з особливими потребами (С. Кірк, Л. Мардахаєв, М. Ніколаєв, М. Сварник та ін.), нами було узагальнено поняття «дитина з особливими потребами». Отже, це дитина, що має освітні, комунікативні, медичні, психологічні, побутові, соціальні потреби (спеціальне обладнання, пристрої, програми навчання, психологічна підтримка тощо), що пов'язані зі стійкими розладами її здоров'я, які відрізняються від потреб більшості її однолітків і які мають враховуватись при взаємодії з такою дитиною [2]. Також окремої уваги потребує тлумачення поняття ЗПР (затримка психічного розвитку) – це уповільнення темпів розвитку, що виражається у недостатньому загальному запасі знань, незрілості мислення, переважанні ігрових інтересів, швидкому пересиченні інтелектуальної діяльності. [3, с. 124].

Актуальним проблемам навчання і виховання дітей з особливими освітніми потребами присвячено наукові дослідження О. Гаврилова, В. Засенка, С. Миронової, В. Липи, Т. Сак, М. Шеремет, - науковці зосереджують увагу на гальмівних факторах, що стримують ефективність процесу навчання і виховання означеної категорії дошкільників, пропонують напрямки його оптимізації в умовах ДНЗ або родини. Протягом останнього десятиліття відмічається поживлення наукових розробок в означеному напрямку й на теренах вітчизняної педагогічної науки: вітчизняні науковці, -

зокрема В. Бондар, А. Колупаєва, Т. Євтухова, В. Ляшенко, І. Іванова, О. Столяренко, А. Шевчук, О. Савченко, - присвячують свої праці дослідженням з проблеми залучення дітей дошкільного віку з особливими потребами до процесу навчання.

За твердженнями зазначених педагогів - науковців, джерелом та головною рушійною силою активного мовленнєвого розвитку дітей ЗПР є дорослий, насамперед вихователь ДНЗ, головним завданням якого є допомогти дитині усвідомити саму себе як суб'єкта спілкування, сприяти виникненню в неї потреби у спілкуванні з дорослими й однолітками. Ефективним вирішенням такого завдання, на нашу думку, є гра-драматизація.

Проблема, розв'язанню якої присвячено нашу статтю, це розкриття сутності гри – драматизації як одного з засобів формування активного мовлення дітей з особливими освітніми потребами, зокрема ЗПР. Все життя дітей, як відомо, насичене грою – адже протягом всього дошкільного дитинства саме гра є провідною діяльністю дитини. Як навчити малюка грати, брати на себе роль і діяти? Цьому допоможе нам театр. К. Станіславський відмічав, що театр є найкращим засобом для спілкування людей, він здатний розвивати в дитині творчі задачки, стимулювати розвиток психічних процесів, удосконалювати тілесну пластичність, формувати творчу активність [5].

Цей вид діяльності є могутнім засобом мовленнєвого розвитку дітей з ЗПР: під час перегляду вистави, знайомства з літературними творами за допомогою театру діти з ЗПР отримують зразки правильного, красивого, емоційно забарвленого зв'язного мовлення, насиченого влучними образними виразами, фразеологізмами.

За визначенням науковців (А.Богущ, Н.Гавриш, Т. Котік), гра – драматизація є розігруванням художнього твору в ролях і відтворення характерних рис його героїв із збереженням послідовності авторського сюжету. В іграх-драматизаціях відбувається зближення дітей із персонажами творів, посилення емоційних реакцій через «втільнення» в образи героїв. Такі емоційні переживання поглиблюють і уточнюють етичні уявлення дітей та одночасно здійснюють непомітний для дитини-актора.

З точки зору морального, естетичного розвитку дітей з ЗПР, на думку згаданих вище фахівців, доцільно використовувати рольові ігри, де дитина грає роль персонажа з позитивними рисами. Використання гри-драматизації є також найефективнішим засобом розвитку мовлення дошкільника дитини з затримкою психічного розвитку. Своєрідність кожного ігрового образу створюється під час драматизації казок. Відтворюючи спосіб пересування різних живих істот, їх характерні пози, голоси та манеру вимови персонажа, у дитини з ЗПР активізується мовлення; збагачується словник, - це відповідно сприяє розвитку та вдосконаленню її власного зв'язного, діалогічного та монологічного мовлення, емоційної сфери малюка.

З метою активізації та удосконаленню роботи з розвитку мовлення дітей з особливими освітніми потребами, відповідну роботу було проведено в

групі дітей з ЗПР на базі КЗ «ДНЗ (ясла-садок) КТ №175». Нами розгорнуто в групі вихованців гру-драматизацію за мотивами казки «Рукавичка», де діти проявили себе як справжні актори. Дошкільнята за допомогою виразної міміки та пантоміміки, промовляння характерних повторів - висловів «Хто-хто в цій рукавичці живе? – Я, Мишка-шкряботушка; я-Жабка-скрекотушка; я-Зайчик-побігачик, тощо», - створювали образи різних тварин. Під час розігрування спектаклю та його окремих уривків у дошкільників спостерігались позитивні емоції, рухове, мовленнєве та емоційне пожвавлення; діти відчували та проявляли в дії свою впевненість, натхнення та радість, старанно намагались дотримувались літературного тексту, відповідної мелодійної інтонації голосу. За нашими спостереженнями, у вихованців значно покращилась звуковимова – зокрема, звуків [ж, ш]; [р, л], поповнився і активізувався словник іменників (рукавичка, кабан-іклан, пан, вовк-сіромаха, сухостій, невдаха, - тощо); дієсловами (назбирай, погуляй, шукала, тощо); прикметниками для означення дій персонажів (добрий, гарний, справедливий, не вередливий та інш). Діти збагатили своє мовлення формулами мовленнєвого етикету в ситуації знайомства, звертання, запрошення; покращилось їх діалогічне та монологічне мовлення, дикція стала чіткішою.

Отже, як підтвердив практичний досвід застосування гри – драматизації в якості засобу активізації мовлення дітей з особливими освітніми потребами, гра-драматизація позитивно вплинула на стимуляцію та розвиток психічних процесів у дітей-дошкільників з ЗПР: покращилась їх пам'ять, увага, мислення, мова; дістало потужного стимулу до розвитку уявлення малюків про моральні якості людини та норми суспільної моралі. Підсумовуючи вищезазначене, ми можемо зазначити, що гра-драматизація має вагомий вплив на свідомість, почуття, моторику дитини з ЗПР, залучаючи її до діалогу, комунікативно-мовленнєвої взаємодії з іншими і є тому є доцільним її активне використання в практиці роботи за дітьми з ЗПР в умовах ДНЗ.

Література

1. Базовий Компонент дошкільної освіти в Україні / А. Богуш, Г. Беленька, Н. Гавриш. – К.: Світич, 2012. – 35с.
2. Мардахаев Л. В. Социальная педагогика — М.: Гардарики, 2005. – 269 с.
3. Максимова Н.Ю., Милютин Е.Л. / Курс лекций по детской патопсихологии: Учебное пособие. – Ростов и/Д.: Феникс, 2000.
4. 5. Кочерга О.В. // Психологія дітей з особливими потребами / Олександр Кочерга. – К.: Редакції газет з дошкільної та початкової освіти, 2012.
5. Театралізована діяльність у ДНЗ /упоряд. Шараєвська І.Я., Семізірова В.В. – Київ: Редакції газет з дошкільної та початкової освіти, 2014.
6. Т. Глуханюк. Соціально-психологічний супровід дітей із особливими освітніми потребами умовах загальноосвітнього навчального закладу / [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.ippo.if.ua/predmetry/ocppsr/index.php?r=site/stattya&id=78>

*Горкун Вікторія Олександрівна
Державний вищий навчальний заклад
«Криворізький державний педагогічний університет»
Студентка групи ДВП 13
м.Кривий Ріг
Науковий керівник:
канд. пед. наук, ст. викладач Бадіца М.В.*

ВИКОРИСТАННЯ ДИДАКТИЧНИХ ІГОР У СЕНСОРНОМУ РОЗВИТКУ ДІТЕЙ РАНЬОГО ВІКУ

У статті розглядається вплив дидактичних ігор на сенсорний розвиток дітей раннього віку. Автор обґрунтовує доцільність використання дидактичних ігор, як засів сенсорного розвитку у відповідності з психічним розвитком дітей раннього віку.

Ключові поняття: сенсорний розвиток дитини, дидактична гра, автодидактизм.

Постановка проблеми. В сучасному суспільстві важливе місце посідає завдання формування у підростаючого покоління здатності до активної розумової діяльності. Зважаючи на це, у державних документах, в Національній стратегії розвитку освіти в Україні на 2012 – 2021 рр., Законі України «Про дошкільну освіту» [2], наголошено на важливості розробки освітніх технологій, спрямованих на розвиток у дитини найбільш продуктивних видів і форм мислення.

Основною особливістю сенсорного розвитку дитини раннього віку являється домінування образних форм пізнання: сприйняття, образного мислення, уяви. За допомогою сприйняття дитина пізнає зовнішні властивості предметів в їхній сукупності. Отже, основним джерелом знань людини про навколишній світ і саму себе є відчуття. Вони складають основні канали, якими інформація про явища зовнішнього світу і про стан організму доходить до мозку, надаючи людині можливість орієнтуватися в них, пізнавати їх. Одним із головних засобів впливу на рівень сенсорного розвитку є дидактична гра.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Дослідженням сенсорного розвитку багато уваги приділяли такі науковці як Ф. Фребель, М. Монтесорі, В. Бехтерева, П. Каптерева, Є. Тихеева та ін. Численні дослідження таких педагогів і психологів, як З. Богуславська, Л. Венгер, А. Запорожець, В. Зінченко, Н. Подд'яков, А. Усова розкрили особливості і закономірності сенсорного розвитку дітей.

Доцільність використання дидактичних ігор у сенсорному розвитку дітей обґрунтували З. Тихеева, А. Усова, А. Бондаренко, А. Сорокіна та ін. У наш час, коли новітні технології стали переважати в освітньому процесі дошкільних закладів, використання дидактичних ігор як ефективного методу впливу на розвиток дитини залишається недооцінений.

Мета статті. Обґрунтувати ефективність впливу дидактичних ігор на сенсорний розвиток дітей раннього віку.

Виклад основного матеріалу. На думку видатного педагога Л. Венгера сенсорний розвиток являє собою розвиток у дитини сприйняття і формування уявлень про зовнішні властивості предметів: їх форму, колір, величиною, положення в просторі, а також запах, смак тощо [1, с. 24].

О. Скрипченко вважала, що результатом сенсорного розвитку є оволодіння дитиною перцептивними діями, основна функція яких полягає в обстеженні об'єктів і виокремленні в них найбільш характерних властивостей, а також в засвоєнні сенсорних еталонів, загальноприйнятих зразків чутливих якостей, властивостей та співвідношень предметів [3].

Сенсорний розвиток становить фундамент загального розумового розвитку дошкільника. Із сприйняття дитиною предметів і явищ навколишнього світу починається пізнання. Всі інші форми пізнання - запам'ятовування, мислення, уява - будуються на основі образів сприйняття, і є результатом їх переробки [1].

Психологами доведено, що для дітей раннього та дошкільного віку провідною діяльністю є дидактична гра. У дошкільній педагогіці дидактичні ігри з давніх пір вважалися основним засобом сенсорного виховання.

За визначенням Т. Поніманської дидактична гра – це гра, спрямована на формування у дитини потреби в знаннях, активного інтересу до того, що може стати їх новим джерелом, удосконалення пізнавальних умінь і навичок [5, с. 355].

Дидактичні ігри підвищують рівень сенсорного розвитку. У дидактичній грі як формі навчання взаємодіють навчальна (пізнавальна) та ігрова (цікава) сторони. Відповідно до цього вихователь одночасно навчає дітей і бере участь у їхній грі, а діти граючись навчаються. Здатність дидактичної гри навчати і розвивати дитину через ігровий задум, дії і правила О. Усова визначає як автодидактизм [7].

Для того щоб дидактичні ігри впливали на сенсорний розвиток і задовольняли інтереси дітей, вихователь повинен добирати їх відповідно до програми дошкільного навчального закладу для кожної вікової групи, враховуючи пізнавальний зміст, ступінь складності ігрових завдань і дій. Дидактична гра має сталу структуру, що відрізняє її від інших видів ігрової діяльності. Основними елементами, які одночасно надають їй форми навчання і гри, є дидактичні та ігрові завдання, правила, ігрові дії, результат.

Кожна дидактична гра має специфічне дидактичне завдання, що відрізняє її від іншої. Ці завдання обумовлені передбаченим програмою навчальним і виховним впливом педагога на дітей [6].

Правила кожної дидактичної гри обумовлені її змістом та ігровим задумом, вони визначають характер і способи ігрових дій дитини, організовують і спрямовують її стосунки з іншими дітьми, спонукають дошкільника керувати своєю поведінкою, оскільки йому часто доводиться діяти всупереч безпосередньому імпульсу.

Основою, сюжетною канвою дидактичної гри є ігрові дії, завдяки яким діти реалізують свої ігрові задуми. Без підпорядкованих певним правилам дій неможлива гра.

Увага дитини в грі спрямована на розгортання ігрової дії, а захопленість ігровою ситуацією є передумовою мимовільного розв'язання дидактичного завдання. Завдяки ігровим діям і правилам дидактичні ігри, що використовуються на заняттях, роблять навчання цікавішим, сприяють розвитку довільної уваги, формуванню передумов для глибокого оволодіння змістом передбаченого програмою матеріалу.

Функціонально всі види дидактичних ігор зорієнтовані на те, щоб навчати і розвивати дітей через ігровий задум. Ця їх автодидактична властивість зумовлює особливості роботи педагога щодо використання ігрових прийомів у розвитку дитини. За вмілого використання гра стає незмінним помічником вихователя.

Отже, система дій у грі виступає як мета пізнання і стає безпосереднім змістом свідомості дитини. Все, що допомагає успішному виконанню ролі, має для дошкільника особливе значення і якісно ним усвідомлюється [7].

Висновок. В ігровій діяльності відбувається найбільш інтенсивний розвиток всіх психічних функцій, в тому числі і сенсорний розвиток. В навчально-виховний процес необхідно включати дидактичні ігри, вправи для розвитку сенсорної сфери дитини, основне завдання яких ознайомлення дітей раннього віку з властивостями предметів, що допоможе забезпечити накопичення просторових уявлень, також уявлень про колір, форму і величину предметів та ін.

Література

1. Венгер Л.А. Дидактичні ігри та вправи по сенсорному вихованню дошкільників. – Москва. – 2009. – С. 178.
2. Верховна Рада України. Закон України "Про дошкільну освіту" (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2001, № 49, ст.259), 2001.
3. Воспитание и обучение детей раннего возраста : кн. для воспитателя детского сада / под ред. Л. Н. Павловой. - Москва : Просвещение, 1996. – С. 176
4. Гончаренко С.У. Український педагогічний словник. – Київ: Либідь. – 2007. – С. 376
5. Поніманська Т. І. Дошкільна педагогіка. / Поніманська Т. І.: Навч. посіб. - Київ: Академвидав, 2004. – С. 456
6. Столяренко Л.Д. Основи психології. /Видання п'яте перероблене. – Ростов-на-Дону: Фенікс – 2002. – С. 312
7. Усова А.П. Педагогіка і психологія сенсорного розвитку і виховання дошкільника // Теорія і практика сенсорного виховання в дитячому саду. – Київ. – 2008. – С. 371

Дацюк С.П
Державний вищий навчальний заклад
«Криворізький державний педагогічний університет»
Студентка групи ДВП 14-2
м.Кривий Ріг
Науковий керівник:
канд. пед. наук, ст. викладач Суятинова К.Є.

БЛАГОУСТРІЙ ТА ОЗЕЛЕНЕННЯ ТЕРИТОРІЇ ДНЗ

Ключові слова. благоустрій території дошкільного закладу, озеленення, ландшафтні роботи.

Постановка проблеми. У сучасному світі проблемі озеленення потрібно надавати важливу увагу, особливо якщо це стосується озеленення території дошкільного навчального закладу.

Насадження відіграють важливу роль у пізнавальному, естетичному, екологічному, фізичному та моральному розвитку дошкільника. Багато таких дослідників як: Є. Астахова, Н. Аксьонова, В. Бунін, З. Іванова, Л. Романча, Н. Забеліна, Ю. Нікітський, Л. Рубцов, внесли свій внесок у розробку різних методів озеленення та його значення для гармонійного розвитку дошкільника. Процес озеленення території дошкільного навчального закладу має виконуватися якісно, оскільки воно відіграє важливу роль у гармонійному розвитку дошкільника.

Мета статті. Теоретично висвітлити аспекти благоустрою та озеленення території дошкільного навчального закладу.

Аналіз досліджень. Багато вчених приділяли увагу способам озеленення, сортам рослин, які потрібно вирощувати та які не повинні знаходитися на території дошкільного навчального закладу. Зокрема В. Теодоронський, В. Кучерявий наголошували, що озеленення має важливе значення у всебічному розвитку дошкільника. Дослідники Є. Астахова, Н. Аксьонова, В. Бунін, З. Іванова, Л. Романча наводять характеристики і асортимент видів і форм рослин для озеленення території закладу та догляд за ними. дослідники І. Богова, Н. Забеліна, Ю. Нікітський, Л. Рубцов описали принципи створення ландшафтного дизайну.

Виклад основного матеріалу. Озеленення – це комплекс ландшафтних робіт по формуванню рельєфу ділянки, посадці рослин, газонів, квітників та створенню декоративних композицій зі всіляких рослин [1].

Особливе значення відсоток озеленення має в умовах міста, де зелені насадження беруть участь у створенні необхідного мікроклімату, впливаючи безпосередньо на температуру повітря, його вологість, сонячну радіацію, а також послаблюють вплив шкідливих факторів міського середовища на дитячий організм.

Озеленення ділянки ДНЗ – основа створення оздоровчих умов для дітей. Особливого значення має озеленення дошкільного навчального закладу, воно набагато складніше і має масу нюансів [4]. По-перше,

озеленення ділянки ДНЗ має плануватися таким чином, щоб саджанці слугували і декоративною прикрасою, і наочним посібником для дітей, які тільки починають знайомитися з природою і видами рослин. Також, розробляючи проект озеленення дошкільного навчального закладу, варто пам'ятати про те, що повинні залишатися відкритим сонячним майданчики для прогулянок і затінені майданчики, на яких діти могли б грати і відпочивати від сонячних променів.

Дослідниця С. Совгіра вказує: при озелененні ділянки ДНЗ не слід застосовувати дерева і чагарники з отруйними плодами, листям, з колючками, квітами, які забруднюють територію навколо, а також тими, які приваблюють комах. Рациональне розміщення озелених ділянок, смуг захисних насаджень, квітників, груп і поодиноких екземплярів дерев і чагарників при підборі відповідного асортименту сприяють створенню комфортного середовища. Зелені насадження дають змогу наглядно вивчати властивості різних рослин, допомагають вихованню естетичного почуття, любові до природи. Тому важливим є саме розмаїття асортименту рослин [6].

Вагомий вклад зробила Є. Астахова, вона давала такі рекомендації щодо квіткового оформлення: концентрується біля входу на ділянку перед головним фасадом будівлі, в місцях чекання батьками дітей. Квітники з однолітніх рослин розбивають вздовж доріжок для того, щоб діти мали змогу поливати та спостерігати за ними. Багатолітні рослини розміщуються далі від доріжок на газонах у вигляді вільних груп. Квітники можуть займати 1 – 1,5 відсотків всієї площі ділянки. Город-ягідник формується з розрахунку 0,5 м² на одну дитину 3 – 7 років. Розміщується на незатіненій ділянці з південного боку від будівлі, іноді – суміжно з плодовим садом. У саду вирощуються основні види дерев і чагарників, які властиві для даної місцевості. До них відносяться яблуні, груші, сливи, вишні, малина, смородина, полуниця та ін. Плодові рослини розташовують з наступними інтервалами: горіх, черешня, яблуня, груша – 6 м, карликові форми яблуні і груші – 4 м, вишня, слива, персик – 3 м, смородина, малина – 1 м. Цільове призначення зелених насаджень на цій території визначається функціями майданчиків і споруджень, які розташовуються на ній, а також характером використання ділянки в педагогічних цілях. За допомогою насаджень на ділянці дитячого садка-яслів створюються найбільш сприятливі мікрокліматичні й санітарно-гігієнічні умови. Крім огорожуючих функцій зелені насадження використовуються як наочний матеріал для ознайомлення дітей із рослинним світом [2].

Плануючи озеленення ділянки, І. Богова вказує, що потрібно продумати добір деревних рослин, насамперед, найпоширеніших у даній місцевості. Вони повинні бути різноманітні за висотою, формою крони, строкам цвітіння. Групи дерев і чагарників можна розміщувати на газонах, місцях перетинання доріжок, біля майданчиків, басейнів та в інших місцях, які потребують затінення. Бажано мати алеї, обсажені деревами [3].

Важливі рекомендації надала Н. Аксьонової щодо асортименту дерев. Бажано висаджувати на території ДНЗ: клен (гостролистий, прирічний,

татарський), липа дрібнолиста, береза (пухната й бородавчаста), тополя запашна, модрина європейська, ялина звичайна, горобина, дуб, ясен.

Із чагарників слід використовувати бузок звичайний і угорський, садовий жасмин або чубушник, різні види спіреї, шипшину, акацію жовту, бересклет бородавчастий, калину звичайну, обліпиху [1].

При формуванні зелених насаджень для ділянки ДНЗ Л. Рубцов виділяє наступні особливості:

1. Масштабність;
2. Декоративність ;
3. Корисні властивості.

Масштабність проявляється у використанні дерев другої і третьої величини. Деревя першої величини - дуб решітчастий, каштан звичайний, липа дрібнолиста, береза бородавчаста, використовуються в обмеженій кількості. На великих територіях можливе також додаткове введення хвойних дерев таких, як піхта, ялина і декоративних видів кленів [5].

Враховуючи масштаб дитячого сприйняття, краще використовувати невисокі, близько розташовані рослини. Для архітектора-дизайнера важливим є взаємозв'язок внутрішнього і зовнішнього простору, який проявляється у влаштуванні внутрішніх двориків, що використовуються як "світлові кишені" для освітлення приміщень, а також як ігрові майданчики. При цьому архітектурно-ландшафтна організація зовнішнього простору є продовженням внутрішнього. У зв'язку з цим передбачається: створення групових майданчиків і загальних міжгрупових; зони для занять на свіжому повітрі чи у зимовому саду. Важливого значення набувають території для поглиблення пізнання при безпосередньому спілкуванні дитини з природним середовищем, зміцнення здоров'я та інтелектуального розвитку. Це має стати основною метою при організації благоустрою територій дитячих дошкільних закладів

Отже, ми ознайомилися із значенням озеленення території дошкільного навчального закладу. Очищення та іонізація повітря, фітонциди рослин, захист від шуму – перелік основних прикладних функцій зелених насаджень, що доповнюються їх рекреаційною та естетико-культурною роллю. Також не аби-яку роль озеленення та благоустрій території ДНЗ відіграє у вихованні підростаючого покоління, у всебічному розвитку дітей дошкільного віку. Саме тому благоустрій території днз, де тривалий час перебуватимуть діти, вимагає особливої уваги, підвищених вимог.

Література

1. Аксенова Н.А. Деревья для садоводства и озеленения / Н.А. Аксенова, Л.А. Фролова. — М.: МГУ, 1989. — 155с.
2. Астахова О.В. Сад вашей мечты / О.В. Астахова, Т.М. Крупа, М.Г. Череватенко. — Харьков, Константа, 2007. — 320с.
3. Боговая И.О. Ландшафтное искусство / И.О. Боговая, Л.М. Фурсова. — М.: Агропром-издат, 1988. — 233 с.
4. Кучерявий В.П. Озеленення населених місць / В.П. Кучерявий. — Львів : Світ, 2005. — 456 с.

5. Рубцов Л.И. Проектирование садов и парков / Л.И. Рубцов. — М.: Изд-во лит. по строительству, 1964. — 234 с.

6. Совгіра С.В. Нові перспективні культури для рекреаційного використання в озелененні [Електронний ресурс] / [Совгіра С.В., Гончаренко Г.Є., Люленко С.О., Подзерей Р.В.] // Збірник наукових статей «III-го Всеукраїнського з'їзду екологів з міжнародною участю». – Вінниця, 2011. – Том.1. – С. 261-264.

Дунаєв І.В

Державний вищий навчальний заклад

«Криворізький державний педагогічний університет»

Студент групи ДВП 14-2

м.Кривий Ріг

Науковий керівник:

старший викладач Чулошнікова М.О.

ВИКОРИСТАННЯ КАЗОК У ФОРМУВАННІ СВІТОГЛЯДНИХ ЗАСАД ОСОБИСТОСТІ ДОШКІЛЬНИКА НА ПРИКЛАДІ ФІЛОСОФСЬКИХ КАЗОК М. КОЗЛОВА

Стаття присвячена розгляду проблеми застосування нетрадиційних методик виховання дошкільників та аналізу доцільності використання філософських казок М. Козлова в якості інструмента формування світогляду особистості.

***Ключові слова:** казка, казкотерапія, нетрадиційне виховання, особистість дошкільника, світоглядні засади.*

Постановка проблеми. Один з нормативних документів сучасної дошкільної освіти в Україні - БКДО [1], орієнтуючись на особливості „нової дитини”, пропонує освітянам визнати пріоритет педагогіки розвитку та відповідно запроваджувати у практику роботи ДНЗ різного типу інноваційні освітні технології. При цьому мають враховуватись такі принципово важливі, відсутні у попередніх програмах аспекти навчально-виховної роботи програми “Я у Світі”, як системи ціннісних ставлень дошкільників до природного, рукотворного, соціального довкілля та самих себе - філософія життя. Програма “Я у Світі” орієнтує на доцільність навчання дітей дошкільного віку елементарних знань законів повноцінного життя, прищеплення їм основ життєвої мудрості, плекання доступних їхньому віку уявлень про загальні закони розвитку природи, суспільства, людського мислення. З п’яти - шестирічними слід говорити про те, як співвідноситься реальне життя з нашими уявленнями про нього; формувати елементарну систему поглядів на світ і власне місце в ньому; виховувати свідоме ставлення до довкілля і власного “Я”; плекати базові моральні цінності [1].

Шукаючи індивідуальний підхід до виховання особистості, доцільним і логічним є, насамперед, ознайомлення, а можливо, і вивчення нетрадиційних підходів до виховання. Отже, ми звернули вашу на один з інструментів в нетрадиційному вихованні дітей з великої кількості запропонованих

теоретиками та практиками методів в світлі сучасних тенденцій оновлення педагогічного інструментарію згідно закону України «Про освіту».

На сьогодні їх існує значна кількість, досить пригадати М. Монтесорі, Й. Песталоцці, О. та Б. Нікітіни, А. Макаренко М. Козлов та інш., і стає очевидним: нестандартний підхід до найбільш відповідального виду діяльності людини дає надзвичайно добрі плоди, при цьому деякі з елементів таких методик переходять до загальновикористовуваного арсеналу педагогічного інструментарію, що має чималий попит в контексті традиційного виховання, але при цьому не витісняють його повністю.

Отже, мета нашої статті - розкрити цінність та місце казки, як одного з нетрадиційних засобів виховання дошкільника, в якості засобу формування світоглядних засад дитини, проаналізувати психолого-педагогічний зміст та доречність використання «Філософських казок» М. Козлова в практиці роботи з дітьми старшого дошкільного віку.

Виклад основного матеріалу дослідження. Казка - розповідний народнопоетичний або писемно-літературний твір про вигадані події, вигаданих осіб, іноді за участю персоніфікованих чи фантастичних сил [4]. До казок в своїй психолого – педагогічній діяльності звертались відомі зарубіжні та вітчизняні науковці: Е. Фромм, Е. Берн, Е. Гарднер, А. Менегетті, М. Осоріна, Е. Лісіна, Е. Петрова, Р. Азовцева, та ін.

Казкотерапія — це інтегрована діяльність, у якій дії уявної ситуації пов'язані з реальним спілкуванням, що спрямоване на самостійність, активність, творчість, регулювання дитиною власного емоційного стану [8].

Одним із сучасних науковців-новаторів, переконаних прихильників нетрадиційних методів виховання є М. Козлов: психолог-практик, автор книги «Філософські казки». Критерієм вибору методики означеного автора для детального ознайомлення на предмет доречності використання їх в практиці роботи з дітьми дошкільного віку є той факт, що в першу чергу це «Казки...», але крім того, ці казки є на сьогодні досить популярною, але дуже суперечливою методикою, і разом з тим, прикладом неординарного осмислення дійсності, що спокушає прояв інтересу до них як до засобу стимулювання творчого потенціалу вихованців.

Але спочатку – декілька слів про нетрадиційне виховання: кому воно потрібне, та чи потрібно взагалі, коли вже є і традиційні методи виховання? Традиційне виховання на те і є традиційним, що воно пройшло перевірку часом, воно є широким, універсальним та задовольняє багато запитів суспільства відповідно загального та індивідуального виховання включно. Також не можна не відмітити, що традиційне виховання сповнене народними мотивами, і це напряму пов'язує її з передачею ментальності певної спільноти наступним поколінням. Проте, не можна не визнати той факт, що певна категорія дітей зі своєю індивідуальною природою не вписуються в ці самі традиційні підвалини виховання. Привчати, пристосовувати їх до норми – це робити насилля над їх особистістю, що є жорстокістю та несправедливістю у будь-якому разі. Повернемося до «Філософських казок». Автор висловлює нестандартні думки практично про всі головні аспекти

нашого життя: про психологію, особистість, сенс та цінність життя, про внутрішній світ, про науку та релігію, про родину та державу, про спорт, мистецтво та багато іншого.

Безпосередність та відвертість, з якою написано книгу, приречує підхід Козлова на критику. І це чудово! Це необхідно. Книга ж розбещує та калічить слабкі несформовані уми дорослих громадян та дітей. Стосовно цього вже є декілька критичних статей: [2, 3] і ще декілька статей, які попереджають стосовно того, що автор, як мінімум, не відповідає класичним нормам гуманітарних наук. Ми відстоюємо позицію, що потрібно активно попереджати про небезпеку, яку несуть подібні книги. На таких книгах потрібно писати великими літерами: НЕ ДЛЯ ПЕРЕСІЧНИХ ГРОМАДЯН. На наше переконання, нетрадиційні підходи дійсно завдають шкоди тим, хто цікавиться ними за вказівкою моди, авторитетів, або, якщо казати коротко - «ідолів пізнання» (Бекон). «Філософські казки» - це матеріал для аналізу та вивчення, але ні в якому разі не для малодумного наслідування та некритичного сприйняття.

Ми сподіваємося, що останні два абзаци вас вкололи. Саме в такому різкому стилі написано і «Філософські казки». Автор не жаліє читачів, а перевага це чи недолік - залежить безпосередньо від вашого сприйняття. Звичайно, окрім такої різкості у книзі є сила ненав'язливої мудрості, порад із практики психології та педагогіки та багато іншого. Тому, не дивлячись на різкість, її можна, а в деяких випадках і необхідно, використовувати, як матеріал для розвитку особистого світогляду дитини.

Повертаючись до питання щодо використання означених казок в роботі з дошкільниками, зауважимо: оскільки в силу свого віку діти ще не є носіями розвиненої автономної моралі, а мають сформованими лише окремі моральні цінності, які до того ж характеризуються відносною стійкістю, - використання казок в даному випадку має відбуватися тільки з огляду на індивідуальні потреби і особистий моральний потенціал кожного вихованця.

Висновок. Казкотерапія - корисний метод для розвитку особистості. Психолого-педагогічний внесок Козлова є дещо специфічним, але вагомим як для психологів, так і для вихователів та дітей. Вбачаючи це, потрібно обережно, і розважливо підходити до їх використання. «Філософські казки» не є матеріалом загального використання, але вони є надзвичайно корисними для тих, хто за природою своєю виходить за межі стандартних світоглядних орієнтирів. Казкотерапія засобом «Філософських казок» - це шлях до виховання непересічної особистості дитини, що є близькою до поняття «надлюдина» (Про яких писав Ніцше «Так казав Заратустра» [6]). Такі діти потребують індивідуального та специфічного підходу в процесі виховання, що враховує не тільки специфічні напрями, але й індивідуальний темп розвитку. Разом з тим, не можна не відмітити, що «Філософські казки» сповнені відвертістю та теплом, якого так не вистачає таким дітям.

Література

1. Базова програма розвитку дитини дошкільного віку «Я у Світі» / Мін. освіти і науки України, Акад. пед. наук України; наук. ред. та упоряд. О. Л. Кононко. – К. : Світич, 2008. – 430 с.
2. «Великий психолог Николай Козлов в ближнем свете». [Електронний ресурс] Код доступу: <http://allcoaches.ru/eksperty/velikij-psixolog-nikolaj-kozlov-v-blizhnem-svete.html>
3. «Экспертное заключение Центра реабилитации жертв нетрадиционных религий №46э от 25 февраля 1998 года на книгу Николая Козлова "Философские сказки для обдумывающих жизнь: весёлая книга о свободе и нравственности"». [Електронний ресурс] Код доступу: http://www.k-istine.ru/psychocults/psychocults_sinton-08.htm
4. Жайворонок В. В. Знаки української етнокультури: Словник-довідник. — К.: Довіра, 2006. — С. 267.
5. Козлов Н. И. «Философские сказки для обдумывающих жизнь, или Веселая книга о свободе и нравственности». 3-е изд., перераб. и доп. — М.: Новая школа, 1997. — 428 с. Код доступу: http://booksafe.net/read/kozlov_nikolay-filosofskie_skazki_dlya_obdumyvayuschih_zhitie_ili_veselaya_kniga_o_svobode_inravstvennosti-85774.html
6. Ніцше. Ф «Так казав Заратустра». [Електронний ресурс] Код доступу: <http://ukrlib.lviv.ua/skachaty-nitshe-f-tak-kazav-zaratustra/>
7. Про дошкільну освіту : Закон від 11.07.2001 № 2628-III // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 49. – Ст. 259.
8. Шик Л. А. Казкотерія в роботі з дошкільниками / Л. А. Шик – ВГ “Основа”, 2012. – 240с.

Зіновчик В.М.

Державний вищий навчальний заклад

«Криворізький державний педагогічний університет»

Студентка групи ДВП 13-1

м.Кривий Ріг

Науковий керівник:

канд. пед. наук, ст. викладач Суятинова К.Є.

РАННІЙ АУТИЗМ. АРТ-ТЕРАПІЯ В РОБОТІ З ДІТЬМИ – АУТИСТАМИ

У статті розкрито питання про дитячий аутизм. Розглянуто можливості використання різних арт-терапевтичних технологій у корекційній роботі з дітьми з раннім дитячим аутизмом.

Ключові слова: *аутизм, ранній дитячий аутизм, арт-терапія, музикотерапія, піско-терапія.*

Постановка проблеми. Проблема дитячого аутизму стає все більш актуальною. Нині кількість дітей з таким діагнозом загрозливо велика і постійно зростає. Тому, проблеми сучасності стають важливим аргументом актуальності пошуку нових, адекватних часу методів психотерапевтичних впливів, які б допомагали дитині вирішити свої психологічні проблеми, відновити емоційну рівновагу чи усунути порушення поведінки.

Аналіз досліджень та публікацій. У руслі української корекційної педагогіки проблемами аутизму займалися такі дослідники: Я. Багрій, І. Марценківський, К. Островська, О. Романчук, Г. Смоляр, В. Тарасун, Г. Хворова, А. Чуприков, Д. Шульженко та ін. При цьому слід зазначити, що на сучасному етапі немає загальноприйнятих теорико-методологічних підстав стосовно вивчення особливостей порушень різних структур та функцій психіки у випадку аутизму, а також – взаємозв'язку між ними.

Мета статті: теоретично розкрити зміст арт-терапевтичних технологій у роботі з дітьми-аутистами.

Виклад основного матеріалу. Історія аутизму починається з легенд і казок про дітей, що перетворюються на ельфів, замість викрадених. У реальній історії вже у 18 столітті з'являються медичні тексти, у яких описано людей, що, ймовірно, страждали аутизмом (хоча такий термін ще не використовували), – такі люди не розмовляли, були надмірно замкнені й мали надзвичайно хорошу пам'ять.

Дитячий аутизм (від лат. *autos* – сам) є одним із клінічних варіантів такого типу дизонтогенезу, як спотворений розвиток (за термінологією В. Лебединського). При цьому типі психічного дизонтогенезу спостерігаються складні поєднання загального психічного недорозвинення дитини, а саме: затриманий, ушкоджений та прискорений розвиток її окремих психічних функцій [2].

При аутизмі різко відстає в своєму формуванні рання система соціальної взаємодії з оточуючими людьми - комплекс поживлення. У міру зростання дитини слабкість емоційних контактів із близькими дорослими продовжує наростати. Діти не просяться на руки; перебуваючи на руках у матері не приймають відповідної пози, не притискаються, залишаються млявими і пасивними. Зазвичай дитина відрізняє батьків від інших дорослих, але великої прихильності не виражає [1].

Діти можуть відчувати страх перед одним із батьків, можуть вдарити або вкусити, роблять все навмисно. У цих дітей відсутнє характерне для даного віку бажання сподобатися дорослим, заслужити похвалу. Слова «мама» і «тато» з'являються пізніше інших і можуть не співвідноситися з батьками. Всі вищеназвані симптоми є проявами одного з первинних патогенних факторів аутизму, а саме – зниження порогу емоційного дискомфорту в контактах зі світом. У дитини з РДА вкрай низька витривалість у спілкуванні зі світом. Вони швидко втомлюються навіть від приємного спілкування, схильний до фіксації на неприємних враженнях, до формування страхів [5].

Відомо, що з метою корекції розвитку аутичних дітей традиційно застосовують такі види терапій, які корисні особам із будь-якими психофізичними вадами. Серед найвідоміших – різновиди арт-терапій. Розглянемо їх.

Арт-терапія це метод психотерапії, що використовує для лікування та психокорекції художні прийоми і творчість, зокрема малювання, ліплення, музику, і поєднує традиційні теорії й техніку психотерапії із розумінням психологічних аспектів творчого процесу [3].

Музичні заняття. Доречність застосування музичної терапії для дітей з аутичним типом розвитку зумовлено кількома особливостями:

- як відомо, однією з головних проблем у разі налагодження взаємодії з аутичною дитиною постає недостатнє зосередження та коливання її уваги, перебування на «своїй хвилі». Особливо ж підібрана музика привертає увагу й організує відносну стійкість процесу сприймання аутичної дитини;
- властива дітям з аутичними розладами більша прихильність до предметів, ніж до людей зумовлює ефективність налагодження діалогу з ними опосередковано, наприклад, через музичні інструменти. За вдалих музичних спроб (а це неминучий результат послідовних індивідуально спрямованих музичних занять) у аутичних дітей з'являється впевненість у своїх уміннях, почуття радості і глибокого задоволення. Голове завдання музичних занять: налагодити слухо-вокальну, слухо-рухову та зорово-рухову координацію, здатність синтезувати їх в одній діяльності. Набуваючи музичного досвіду, дитина стає спроможною поглибити і «підключити» до контакту слухове, зорове й тактильне сприймання, а також руховий контроль і здатність оволодівати простором. Тренування процесу контролю над рухами і сприйманням – одне з великих надбань, яке можна досягнути через музичні заняття.

Не менш важливим є проведення заняття з малювання. Для аутичних дітей, заняття з використанням арт-терапевтичних засобів це не просто можливість виявити себе, але й спосіб соціальної адаптації. Завдання занять із малювання для аутичних дітей має:

- підняти психічний тонус дитини, створити позитивний емоційний настрій;
- дати соціально прийнятний вихід агресивності та негативним почуттям, адже робота над малюнками і картинами – безпечний спосіб зняття напруження, зменшення страхів, агресії, жорсткості, стереотипної поведінки;
- налагодити стосунки між дитиною і педагогом: спільна участь у художній діяльності може сприяти формуванню відносин емпатії та взаємної підтримки; – розвинути відчуття внутрішнього контролю: робота над малюнками, картинами чи ліплення передбачають упорядкування кольору й форм;
- сконцентрувати увагу на відчуттях: заняття образотворчим мистецтвом створюють багаті можливості для експериментування з кінестетичними і зоровими відчуттями в плані розвитку здатності до їх сприймання, стимуляції розвитку сенсомоторних умінь і просторової орієнтації;
- підвищити самооцінку та адаптаційні здібності до повсякденного життя.

Процес малювання вимагає узгодженої участі багатьох психічних функцій і завдяки цьому розвиває чуттєво-рухову координацію [4].

Майстерня. Головна мета занять у майстерні – створення умов, які сприяють соціальній адаптації та корекції проблем розвитку дітей з аутичними розладами за допомогою мистецтва. У процесі заняття вирішуються наступні

завдання: формувати цілісне світовідчуття і відчуття прекрасного; формувати позитивну мотивацію до самостійної діяльності, активізувати пізнавальну діяльність; розвивати комунікативні навички; коригувати емоційно-вольові прояви; сприяти розвитку пам'яті, уваги, спостережливості, мислення; коригувати просторове уявлення; розвивати дрібну моторику і формувати оптимальний тонус у м'язах рук.

У майстерні можливі такі види роботи: ліплення з пластиліну; ліплення з пластика; відливання з гіпсу фігур і їх подальше розписування; ліплення з глини (можна за допомогою електричного гончарного кола). Робота з глиною корисна з погляду психо-емоційної корекції, розвитку дрібної моторики та координації рухів. Окрім цього вона компенсує дефіцит сенсорного досвіду. З погляду на корекційну спрямованість заняття з глиною - це унікальний спосіб розвитку моторних навичок, загалом, та тактильних відчуттів, зокрема. Окрім цього, за його допомогою тренується наочно-дієве мислення та уява.

Не менш цікавим є заняття з піском і водою. Робота з піском в контексті арт-терапії є невербальною формою психотерапії. Незважаючи на «невербальність» цього виду терапії, за правильної позиції тренера через пісок можна налагодити справжнє спілкування з дитиною. Під час роботи з піском особливо задіюється тактильна чутливість, «мануальний інтелект» дитини: використання піску як матеріалу образотворчої роботи передбачає певний «діалог» рук з піском і водою, створення конкретних візуальних образів–продуктів творчої діяльності [3].

Висновок. Отже, арт-терапія – один з найбільш ефективних методів терапії аутичних дітей. Вона дозволяє проникнути у внутрішній світ такої дитини, арт-терапія розвиває комунікативні навички і сприяє формуванню терапевтичних стосунків. Образотворча діяльність допомагає понизити емоційну напругу і створити у дитини відчуття більшого комфорту, що сприяє підвищенню його толерантності до психотерапевтичних стосунків. Даний підхід дозволяє знижувати тривожність і робить дитину відкритішим для контакту з фахівцем. Арт-терапія надає допомогу на фундаментальному рівні, розвиваючи як комунікацію, так і уяву. На нашу думку, терапевтичні можливості арт-терапії невичерпні, тому подальшою роботою над даною проблемою, ми вбачаємо у розробці програми для роботи з аутичними дітьми.

Література

1. Башина В. М. Аутизм в детстве / В. М. Башина // – Москва: Медицина, 1999. – 240 с.
2. Бондарь В. І. Спеціальна педагогіка: Понятійно-термінологічний словник / В. І. Бондарь. – Луганськ : Альма-матер, 2003.– 436 с.
3. Киселева М. В. Арт-терапия в работе с детьми / М. В. Киселева.– Санкт-Петербург :Речь, 2007. — 160 с.
4. Скрипник Т. В. Аутична дитина в дитсадку / Т. В. Скрипник // Дошкільне виховання. – 2014. – № 12. – С.10-11.
5. Янушко Е. А. Игры с аутичным ребёнком. Установление контакта, способы взаимодействия, развитие речи, психотерапия / Е. А. Янушко. – Москва: Теровипф, 2004. – 136 с.

Зражевська Анастасія Ігорівна
Державний вищий навчальний заклад
«Криворізький державний педагогічний університет»
Студентка групи ДВП 13-2
м.Кривий Ріг

РОЗВИТОК ЕМОЦІЙНОЇ СФЕРИ СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ ЗАСОБАМИ МАЛИХ ФОЛЬКЛОРНИХ ФОРМ ПРИРОДОЗНАВЧОГО ЗМІСТУ

Анотація: В статті розглядається особливості розвитку емоційної сфери дітей старшого дошкільного віку. Проаналізовано ефективність застосування малих фольклорних форм природознавчого змісту як засобу розвитку емоційної сфери дитини.

Ключові слова: емоційна сфера, розвиток емоційної сфери, фольклор, малі фольклорні форми природознавчого змісту.

Постановка проблеми. Національна доктрина розвитку освіти, Державна національна програма «Освіта» (Україна ХХІ століття) вказують на важливість гармонійного розвитку дитини. В цьому велику роль відіграє розвиток емоційно-почуттєвої сфери дитини. У зв'язку з цим проблема розвитку емоцій, їх роль у виникненні мотивів як регуляторів діяльності і поведінки дитини є однією з найбільш важливих і складних проблем педагогіки і психології. Оскільки дає уявлення не тільки про загальні закономірності розвитку психіки дітей і її окремих сторін, а й про особливості становлення особистості дошкільника [2]. Емоційна сфера дитини завжди була в центрі особливої уваги вітчизняних психологів, оскільки виховання передбачає розвиток у дитини певного емоційного ставлення до навколишнього світу, зокрема до цінностей, норм та ідеалів суспільства. Формування емоційної сфери є однією з найважливіших умов становлення особистості дошкільника, досвід якого безперервно збагачується. Розвитку емоційної сфери сприяє сім'я, дошкільний заклад, все те життя, яке оточує і постійно впливає на дитину [4].

Для теоретичного обґрунтування аналізованої проблеми особливої уваги заслуговують праці Л. Виготського, О. Запорожець, Г. Довженюка, Ю. Круглова, К. Ізард, С. Кулачківська, С. Ладивір, Я. Неверович, О. Саннікова та ряду інших вітчизняних та зарубіжних вчених. У своїй монографії дослідник Г. Довженюк наголошував, що український дитячий фольклор є одним із дієвих виховних засобів народної педагогіки. На думку іншого дослідника фольклору Ю. Круглова, зразки народної творчості виховують у людини високе почуття любові до рідної землі, природи; вони є своєрідним «моральним кодексом народу». Використання компонентів української народної творчості може здійснити ефективний вплив на повноцінний розвиток особистості дошкільника – розвиток його емоційної

сфери, становлення національної самосвідомості, розуміння глибинних витоків взаємозв'язку людини з природою [1, с. 108].

Метою пропонованої статті є з'ясування особливостей розвитку емоційної сфери старших дошкільників засобами малих фольклорних форм природознавчого змісту.

Виклад основного матеріалу. Емоції є «центральною ланкою» психічного життя людини, і перш за все дитини. Власне емоційний розвиток – це ряд взаємопов'язаних напрямків, кожне з яких має свої певні способи впливу на емоційну сферу та відповідно механізми включення емоцій. У старшому дошкільному віці діти вчаться контролювати свою поведінку і управляти нею, опиратися спокусам і пригнічувати різні види поведінки, виражати внутрішній емоційний стан у вербальній формі і використовувати мову і афект для спонукання інших людей діяти відповідно до своїх емоційних потреб і цілей [3, с. 236].

Ключовими моментами емоційного розвитку дітей старшого дошкільного віку є:

- емоції дошкільника опосередковуються його ставленням до тих чи інших явищ;
- внаслідок появи опосередкованості емоцій, вони стають більш узагальненими, усвідомленими, керованими;
- емоції у функції передбачення включаються у внутрішні механізми забезпечення супідрядності мотивів як важливий їх компонент;
- інтенсивний розвиток вищих почуттів відбувається у процесі виконання різних видів діяльності малюка – трудової, продуктивної, ігрової;
- особливістю вищих почуттів є їх тісний взаємозв'язок [1, с. 201].

Одним із найбільш ефективних засобів розвитку емоційної культури дітей старшого дошкільного віку є фольклор. Дитячий фольклор одухотворяє природу, наділяє її ознаками доброти, злагоди, ніжності. Завдяки фольклорним творам діти часто сприймають живі предмети, явища природи – ліс, річку, дерева, струмки тощо. Є окремі жанри фольклору, яким ці ознаки одухотворення особливо властиві. Це стосується зокрема закличок. Заклички до дощу, сонця, весни, хмар, теплої погоди пробуджують у дітей, відчуття спорідненості з природою, формують у них бережливе ставлення до неї. Частина закличок має форму звертання до рослин, тварин, комах, птахів, надприродних істот (Вийди, вийди, сонечко, на дідове полечко, на бабине зіллячко, на наше подвір'ячко). Такі заклички відіграють важливу роль у спілкуванні дітей із світом живого. Заклички, що співаються дітьми, сприяють їх єднанню з проукраїнською природою [5]. Широко використовувалися українським народом прислів'я та приказки про рослини та тварин. Прислів'я і приказки відображають тісний зв'язок між явищами природи і погодою, що засвідчує спостережливість наших предків. Під час спостережень за природними явищами вихователь використовує такі прислів'я: «Багато снігу – багато хліба», «Синиця пищить – зиму віщить». До перлин поетичної творчості належать і скоромовки (Мурлика муркоче – морозива хоче, мурлико, руденький, замерзнеш, дурненький). Виховне

значення мають малі фольклорні жанри, влучні вислови й афоризми, примовки, приказки, прислів'я, скоромовки, загадки. У примовках зустрічаються мотиви звертання до природних сил, до тваринного й рослинного світу. Порівнюючи дитину зі стрункою берізкою чи з міцним дубом, або ж із сильною твариною, їй прищеплювали естетичні почуття. Наприклад: Будь стрункою, як береза. Сильним будь, як ведмідь. Високим, як ялина.

Висновок. Однією з важливих особливостей дошкільного віку є підвищена емоційність дитини. Саме фольклор є важливою умовою розвитку емоційної культури дитини, його творча природа настільки велика, що для кожної, навіть для найменшої дитини вона дає стимул до її розвитку. Малі фольклорні форми природознавчого змісту - це важливий компонент освітнього процесу, що дозволяє розвинути через емоційну сферу екологічну культуру дітей старшого дошкільного віку.

Література

1. Дуткевич Т. В. Дитяча психологія. Навч. посібн. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 424 с.
2. Канарова О. В., Степанова А. В. Проблеми виховання емоційної відомості дітей дошкільного віку [Електронний ресурс] / О. В. Канарова, А.В.Степанова.– Режим доступу <http://molodyvcheny.in.ua/files/conf/ped/09april2015/03.pdf> - Дата перегляду : 9.11.2016.
3. Лафренье Питер. Эмоциональное развитие детей и подростков / Лафренье Питер. – СПб. : прайм – ЕВРОЗНАК, 2004. – 256 с.
4. Медведєв О. Розвиток емоційної сфери особистості дитини як психолого-педагогічна проблема віку [Електронний ресурс] / О. Медведєв. – Режим доступу: http://library.udpu.org.ua/library_files/psuh_pedagog_probl_silsk_shkolu/44/visnuk_27.pdf - Дата перегляду : 3.12.2016
5. Половіна О. Формування емоційного досвіду дошкільника засобами казки / О. Половіна // Вихователь-методист дошкільного закладу. – 2012. - № 2. – С. 10-13.

Вікторія Кошелєва

Державний вищий навчальний заклад

«Криворізький державний педагогічний університет»

Студентка групи ДВП с-12

м.Кривий Ріг

Науковий керівник:

доктор пед. наук, доцент Ковшар О.В.

СУТНІСТЬ ПЕРЕДШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ЯК ПРОМІЖНОГО ЗВ'ЯЗКУ МІЖ ДОШКІЛЬНОЮ ТА ПОЧАТКОВОЮ ЛАНКАМИ ОСВІТИ

Загальновідомо, що фундамент майбутньої особистості закладається в дошкільному віці, а майбутнє держави визначається рівнем освіченості її найменших громадян – дітей дошкільного віку. Саме тому пріоритетні напрями реформування й модернізації дошкільної освіти є невід'ємною частиною оновлення вітчизняної освітньої системи.

Питання підготовки дітей до школи завжди були актуальними як для батьків, так і для вихователів дошкільних навчальних закладів. Провідні принципи сучасної української системи дошкільної освіти задекларовано в низці загальнодержавних нормативних документів, а саме: в Державній національній програмі «Освіта» (Україна XXI століття), «Національній доктрині розвитку освіти України у XXI столітті», Законі «Про дошкільну освіту», «Про охорону дитинства», Базовому компоненті дошкільної освіти, Державній цільовій програмі розвитку дошкільної освіти на період до 2017 р., Національній стратегії розбудови освіти в Україні до 2021 року, в яких позиціонується необхідність наукового забезпечення модернізаційних процесів у вітчизняній системі освіти щодо відповідності її сучасним світовим тенденціям. На шляху реалізації визначених завдань щодо розвитку змісту освіти погляд в історію дозволяє уникнути помилок, виявити досягнення, зберегти і примножити її здобутки. Означена проблема досить гостро розглядалась у XX столітті такими вченими, як Ч. Козлова, С. Сажина, Л. Виготський, Д. Ельконін, О. Запорожець, Л. Калмикова, Т. Кулікова, О. Усова та ін. Продовжувалося її дослідження і в XXI столітті (А. Богуш, О. Дубогай, С. Замрозевич, Т. Анісімова, К. Крутій, Т. Степанова, Н. Шиліна та ін.).

Метою статті визначення сутності поняття „передшкільна освіта” і розкриття значення передшкільної освіти в підготовці дітей до навчання у школі.

Із 1994 року ЮНІСЕФ (Дитячий Фонд ООН – UNICEF) розпочав сумісну роботу з урядами різних держав по створенню системи програм розвитку дітей дошкільного і передшкільного віку на сімейному і комунікативному рівні в якості альтернативи більш дорогим закладам дошкільної освіти. Розгорнута в 24 провінціях Туреччини програма навчання матерів є складовою частиною цієї системи. [7].

В Україні ініціатива актуалізації проблеми передшкільної освіти виходила не від керівних державних установ, а від науковців і практиків, занепокоєних освітньою ситуацією в країні, хоча формально Законом України „Про освіту” було задекларовано „доступність для кожного громадянина усіх форм і типів освітніх послуг, що надаються державою” [2]. Уперше офіційно зазначена проблема була проголошена на міжнародній конференції „Передшкільна освіта: проблеми та перспективи”, що відбулася в місті Миколаєві в державному університеті імені В.О.Сухомлинського, яку організувала і проводила кафедра дошкільної освіти. Переважна більшість доповідей була присвячена висвітленню наукових засад модернізації дошкільної й початкової ланок освіти. [4].

У статті «Теоретичні підходи до проблеми передшкільної освіти» Н. Луцан розглянула питання готовності дітей до навчання у школі. Окреслила актуальні питання підготовки спеціалістів до роботи з дітьми, які не відвідують дошкільні заклади, і запропонувала низку актуальних дисциплін з метою формування в майбутнього педагога готовності до творчого пошуку та педагогічного стилю мислення. Оновлення змісту

фахових дисциплін у ВНЗ, на її думку, повинно відбуватися з урахуванням психологічних особливостей сучасних дітей та реалізації принципу індивідуального підходу до навчання та виховання дітей в сучасних умовах [4].

Сьогодні пріоритетним напрямом вибудови системи дошкільної і передшкільної освіти є створення умов для забезпечення рівного стартового рівня дітей при вступі їх до школи. Щодо структури передшкільної освіти, то вона повинна уявляти собою цілеспрямований, організований процес навчання і виховання дітей старшого дошкільного віку, який виконував би функцію соціального контролю за станом фізичного, психічного, інтелектуального стану дітей перед вступом їх до школи.

В енциклопедичному словнику поняття «наступність» трактується як зв'язок між явищами у процесі розвитку у природі, суспільстві й пізнанні, коли нове, змінюючи старе, зберігає в собі деякі його елементи [6]. Академік А. Богуш визначає наступність як вищий щабель розвитку, коріння якого проросли в попередньому фунті. Це обізнаність педагогів з програмами й методиками навчання і виховання дітей у дошкільному навчальному закладі, з результатами навченості і вихованості дітей за всіма розділами програми і врахування отриманих знань у подальшій роботі початкової школи [1].

Відтак, під наступністю між дошкільною, передшкільною і початковою ланками освіти розуміємо зв'язок між явищами у процесі розвитку пізнання дітьми докільля, закріплюючи, розширюючи й ускладнюючи знання, опираючись на змістове забезпечення кожної ланки та вікові й індивідуально-психологічні особливості дітей у процесі навчання. Проблема наступності в навчанні й вихованні дітей дошкільного віку тісно пов'язана з проблемою спадкоємності й перспективності в організації процесу навчання [3]. У тлумачному словнику спадкоємність визначається як успадкування чогось, продовження певної діяльності, справи, певних традицій. Виходячи з цього, А. Богуш під спадкоємністю в дошкільній освіті розуміє «успадкування школою діяльнісного й комунікативного аспектів життя дитини в дошкільному віці» [1]. С.Ожегов спадкоємність тлумачить як «явище культури, побуту і т. ін., отримане від попередніх епох, від попередніх діячів» [5]. Під спадкоємністю в передшкільній освіті розуміємо обсяг знань, умінь і навичок дітей, отриманих першим класом школи від попередньої ланки освіти і обумовлених її змістом.

Якщо ознаки спадкоємності потрібно відшукувати у змістовому наповненні програм початкових класів, то у програмному забезпеченні дошкільної освіти повинні бути присутні ознаки перспективності навчання. Відтак, на нашу думку перспективність в організації процесу навчання – це створення передумов для успішної реалізації мети навчання наступної освітньої ланки, тобто передбачення в завданнях передшкільної освіти пропедевтичної підготовки дитини до засвоєння змісту шкільної програми. Отже, передшкільна освіта через реалізацію наступності, спадкоємності й перспективності повинна забезпечити неперервність між дошкільною і

шкільною ланками освіти у роботі з дітьми. Розглянемо поняття «неперервна освіта» у зв'язку з характеристикою феномена «передшкільна освіта».

Неперервна освіта – це підтримання суспільно- й особистісно необхідного рівня культури, загальноосвітньої і професійної підготовки [6]. За А. Богуш неперервна освіта – це полікомпонентний процес, ефективність якого залежить від реалізації таких його компонентів, як наступність і перспективність. У такому розумінні неперервна освіта відкриває можливості для досягнення цілісності й наступності в навчанні і вихованні, перетворення освіти на процес, що триває упродовж усього життя людини [1].

Таким чином, під неперервністю освіти розуміємо цілеспрямований безперервний вплив на всебічний розвиток особистості від народження і впродовж усього життя за допомогою педагогічних впливів і самоосвіти, де передшкільна освіта виступає проміжною ланкою між дошкільною і початковою освітою в загальній системі освіти. Такі ознаки освіти як неперервність, наступність, перспективність, спадкоємність, дають нам можливість дати визначення поняття „передшкільна освіта” як от: Передшкільна освіта – це освіта дітей старшого дошкільного віку, не охоплених дошкільними навчальними закладами, що здійснюється у групах тривалого або короткочасного перебування дітей в дошкільних навчальних закладах, початкових школах чи інших освітніх позашкільних закладах із метою створення умов для вирівнювання стартових можливостей дітей із різних соціальних груп і прошарків населення. Вона є складовою системи загальної освіти, де головним завданням її виступає підготовка дітей до навчання у школі, опираючись на змістове забезпечення як дошкільної, так і початкової ланок освіти

Література:

1. Богуш А.М., Гавриш Н.В. Дошкільна лінгводидактики. – К.: Вища школа, 2007. – 542 с.
2. Закон України „Про освіту”. – К.: Генеза, 1996. – 36 с.
3. Наступність у навчально-виховній роботі дитячого садка і школи / Упор. З.Н.Борисова. – К.: Рад. школа, 1985. – 142 с.
4. Науковий вісник Миколаївського державного університету // Зб. наук. праць. – Спецвипуск: Педагогічні науки. – У 2-х т. – Т.1: Психолого-педагогічне забезпечення передшкільної освіти / За заг. Ред.. В.Д.Будака, О.М.Пехоти. – Миколаїв: МДУ, 2008. – 264 с.
5. Ожегов С.И. Словарь русского языка / Под ред. Н.Ю.Шведовой. – М.: Русский язык, 1986. – 797 с.
6. Советский энциклопедический словарь / Под ред. А.М.Прохорова. – М.: Советская энциклопедия, 1989. – 1631 с.
7. <http://www.orenport.ru|dock|281|kargap|concept.html>

Кривобок Ірина
Державний вищий навчальний заклад
«Криворізький державний педагогічний університет»
студентка групи ДВП-13
м. Кривий Ріг
Науковий керівник:
канд. філол. наук, ст. викладач Іншаков А. Є.

ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ МЕТОДИКИ МИКОЛИ ЗАЙЦЕВА НА ЗАНЯТТЯХ З РОЗВИТКУ МОВЛЕННЯ ПІД ЧАС СЛОВНИКОВОЇ РОБОТИ

Статтю присвячено визначенню та обґрунтуванню особливостей використання інноваційної технології Миколи Зайцева у практиці сучасного дошкільного закладу на заняттях з розвитку мовлення. З'ясовано та доведено, що кубики Зайцева відіграють важливу роль у розвитку мовлення дитини дошкільного віку.

Ключові слова: інновація, інноваційні технології, кубики Зайцева.

Постановка проблеми дослідження. Інноваційні технології посідають важливе місце в ході інтелектуалізації суспільства, розвитку системи освіти і культури. За умов переходу України до сучасного інформаційного суспільства дедалі більш актуальним стає питання про інтеграцію інноваційних методик навчання, насамперед інформаційних технологій, у традиційну дошкільну та шкільну методики.

Дошкільна освіта є обов'язковою початковою складовою частиною системи безперервної освіти в Україні, її функціонування затверджено Конституцією України; Державною національною програмою „Освіта” „Дошкільна є вихідною ланкою в системі безперервної освіти, становлення і розвитку особистості. Воно здійснюється в родині, дитячих дошкільних закладах у щільній взаємодії з сім'єю і має на меті забезпечення фізичного, психічного і морального здоров'я дітей, їх повноцінного розвитку, набуття життєвого досвіду, вироблення умінь і навичок, необхідних для навчання у школі” [1, с. 1].

Аналіз наукових досліджень. Оскільки психолого-педагогічна думка вказує на цінність та унікальність кожного вихованця, маємо розглянути педагогічні умови застосування інноваційних технологій у сучасному дошкільному навчальному закладі, а сама інноваційну методику, кубики Зайцева, з метою удосконалення методів навчання та виховання дітей, розуміння їхнього внутрішнього світу. Ефективним шляхом розв'язання визначеної проблеми є осмислення, узагальнення, оцінка досвіду минулого як багатого джерела ідей для подолання основних суперечностей сьогодення, а саме спадщина Аристотеля, Демокрита, Я.А. Коменського, Ж.-Ж. Руссо.

У цьому зв'язку досвід вітчизняних педагогів має велике теоретичне і практичне значення, оскільки, поза будь-яким сумнівом, символізує собою

демократичну педагогіку. Комплекс оригінальних методичних прийомів технологій М. Зайцева базується на відкриттях і теоретичних узагальненнях про психічні особливості розвитку людини російських учених-фізіологів Івана Сеченова (1829–1905), Івана Павлова (1849–1936), Олексія Ухтомського (1875–1942), невропатолога, психіатра, психолога Володимира Бехтерева (1857–1927), психолога Олексія Леонтьєва (1903–1979).

Можна констатувати, що проблема використання інноваційної педагогічної технології Зайцева в практиці сучасного дошкільного закладу під час словникової роботи й досі залишається недостатньо дослідженою, й, відповідно, актуальною.

Метою статті є визначення та наукове обґрунтування ролі інноваційної технології Миколи Зайцева на заняттях з розвитку мовлення в сучасному дошкільному закладі під час словникової роботи з дошкільниками та вироблення таких спеціальних прийомів для організації процесу набуття теоретичних знань, практичних умінь і навичок, що сприяють колективній творчості дітей та формуванню цілісної, неспотвореної системи поглядів.

Виклад основного матеріалу. Аналіз наукових досліджень і публікацій свідчить про те, що поняття «інновація» вживається для позначення діяльності вихователів та вчителів, спрямованої на поліпшення процесу навчання та виховання. Ця діяльність може стосуватися змін у завданнях, методах і прийомах навчання, а також змін у формах організації процесу навчання та виховання [6, с. 233].

Педагогічна діяльність полягає в тому, що вихователь створює такі педагогічні умови та стосунки, які мають бути спрямовані на особистісну індивідуальність вихованців, а не на їхні здібності. Отже, індивідуальність педагога проявляється через творчість, що вважається новаторським підходом до здійснення власної педагогічної діяльності.

На нашу думку, інноваційність педагога виявляється у його вмінні та здатності до новаторської діяльності, пошуку нових методів, способів та прийомів навчання та виховання.

Російський психолог Микола Олександрович Зайцев розробив унікальну методику навчання читанню і лічби на основі оригінальних кубиків.

Основи методики: Навчання спирається на сприйняття (зір, слух, тактильні відчуття, інтуїцію), мислення активну практичну діяльність дитини, розвиває її пізнавальні здібності.

Мета: «Кубики Зайцева» дозволяють навчити дитину плавному складовому читанню, минаючи етап складового уривчастого читання, значно скорочують час оволодіння читанням цілими словами, закладають основи грамотного письма.

Основними принципами відбору інноваційних технологій є: перспективність, демократичність, гуманістичність, інтегративність, реалістичність, цілісність, керованість, економічність, актуальність. Однак, найголовніше залишається те, що педагог, для того, щоб була успішною його

дослідницька діяльність, має бути ініціатором, працелюбним, самостійним, цілеспрямованим та наполегливим.

Висновки. Отже, система Зайцева дає прекрасну можливість для професійного росту вихователів, колективної творчості педагогів і дітей, формування цілісної неспотвореної системи поглядів. Усю граматику мови можна пройти за один рік. А час дошкільників можна витратити на щонебудь більш цікавіше, наприклад, на заняття словесності, де на основі «великих текстів» (М. О. Зайцев) і власних творів дітей у міру необхідності в закріпленні повертатися до граматики мови.

Література

1. Богуш А. Методика навчання української мови в дошкільних закладах / А. Богуш. – К. : Вища школа, 1993. – 325 с.
2. Державна національна програма «Освіта». Україна ХХІ століття // Освіта. – 2 грудня 1992.
3. Законодавство України про освіту. Станом на 14 грудня 2006 р. / Верховна Рада України : Офіц. вид. – К. : Парламентське видавництво, 2007. – 200 с.
4. Кондратенко Т. Обучение старших дошкольников / Т. Кондратенко, В. Котырло, С. Ладывир. – К. : Рад школа, 1986. – 152 с.
5. Національна Доктрина розвитку освіти України у ХХІ столітті. Освіта України. – 2001. – С. 4–6.
6. Гончаренко С. Український педагогічний словник / С. Гончаренко. – К. : Либідь, 1997. – 374 с.

Мойсеєнко М.

Державний вищий навчальний заклад

«Криворізький державний педагогічний університет»

Студентка групи ДВП с-12

м.Кривий Ріг

науковий керівник:

д. пед. наук, доцент Ковшар О.В.

ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНО-КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ ДОШКІЛЬНИКІВ ЗАСОБАМИ ІГРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Стаття присвячена розгляду проблеми використання сучасних ігрових технологій, зокрема пісочної терапії, в процесі формування соціально-комунікативної компетенції дошкільників. Розкрито сутність і характеристики понять: «соціально-комунікативна компетенція», «технологія навчання», «ігрова технологія», «інтерактивна технологія», «сендплей».

Ключові слова: *особистість дошкільника, технологія навчання, сендплей, соціально-комунікативна компетенція, «взаємодія».*

Постановка проблеми. Модернізація системи дошкільної освіти України зумовлена змінами в соціально-культурній сфері життя суспільства і пов'язана з його очікуваннями.

У сучасних умовах, коли освіта набуває високого статусу вже зі своєї першої ланки – дошкільної, актуалізується питання забезпечення

повноцінного проживання дитиною дошкільного періоду дитинства, коли вона, залучаючись до соціального життя, спілкуючись та взаємодіючи з іншими, збагачує власний духовний світ та розвиває власну індивідуальність. У зв'язку з цим, особливої значимості набуває проблема формування соціально-комунікативної компетенції дошкільників в колективі однолітків.

На необхідності вирішення завдань соціалізації дошкільників та формування соціально-комунікативної компетенції, створення умов для набуття дітьми соціального досвіду наголошується в Національній доктрині розвитку освіти України у XXI ст., Законах України «Про освіту», «Про дошкільну освіту», Базовому компоненті дошкільної освіти в Україні, Державній Цільовій Програмі розвитку дошкільної освіти на період до 2017 року [1, с. 14].

Зазначені державні документи надають пріоритетності питанню формування соціально-комунікативної компетенції дитини дошкільного віку та формуванню умінь колективної взаємодії, як показника її соціальної компетентності, а дошкільний навчальний заклад визначають першим соціальним інститутом, котрий закладає основи життєво важливих способів поведінки і діяльності дитини в колективі однолітків.

Специфіка дошкільного навчального закладу сприяє процесу входження зростаючої особистості в широкий світ реальних людських взаємин (О. Кононко), а сучасна освіта вимагає створення у дошкільному закладі особливого науково-організованого соціуму, який характеризується спільною діяльністю та спілкуванням, емоційно й інтелектуально насиченою атмосферою співпраці й творення, побудованого на принципі суб'єкт-суб'єктної взаємодії [3, с. 41].

За таких умов, актуалізується проблема формування соціально-комунікативної компетенції дошкільників в умовах навчально-виховного процесу дошкільного навчального закладу сучасними освітніми засобами.

Одним з таких дієвих засобів є використання ігрових технологій з метою реалізації завдань у формуванні соціально-комунікативної компетенції дошкільників.

Аналіз основних досліджень з обраної проблеми. Значний внесок у розробку теоретичних засад проблеми соціалізації особистості здійснили видатні вітчизняні вчені: Г.Ващенко, Б.Грінченко, Н.Левицький, С.Русова, В.Сухомлинський, К.Ушинський, Т.Шевченко та ін.

Насьогодні, досліджені певні аспекти взаємодії дошкільників один з одним в різних видах діяльності, в процесі формування соціально-комунікативної компетенції (О.Долинна, К.Крутій, В.Тименко, О.Хорошковська та ін.).

Загалом, психолого-педагогічні аспекти проблеми формування соціально-комунікативної компетенції дошкільників висвітлені у працях багатьох науковців, зокрема, Л.Артемової, А.Богущ, Н.Гавриш, В.Котирло, Т.Поніманської, В.Сухомлинського, К.Ушинського та ін.

Психологічний аспект досліджуваної проблеми відображений у працях Л.Виготського, В.Вілюнаса, О.Запорожця, О.Кононко, Г.Люблінської, Т.Піроженко та інш.

Процес формування соціально-комунікативної компетенції розглядається вченими як процес поступового входження дитини у світ соціальних зв'язків. Водночас вона забезпечує й індивідуалізацію, оскільки лише в соціальних зв'язках, у взаємодії відбувається самовизначення дитини в соціокультурному просторі. Адже усвідомлення самої себе приходить до дитини через ставлення до неї інших людей [5, с. 9].

Однак, питання конкретизації проблеми на рівні навчального закладу, та визначення ефективних пріоритетних засобів формування соціально-комунікативної компетенції дошкільників, зокрема використання сучасних ігрових технологій, залишається дискусійним.

Мета статті – розкрити ефективність використання сучасних ігрових технологій, зокрема пісочної терапії, як засобу формування соціально-комунікативної компетенції дошкільників.

Виклад основного матеріалу дослідження. Завдання соціалізації особистості дитини дошкільного віку в умовах дошкільного навчального закладу реалізується через формування у дитини основ соціально-комунікативної компетенції.

Зміст освітньої лінії «Дитина в соціумі» Базового компонента дошкільної освіти в Україні (БКДО) передбачає формування у дітей навичок соціально визнаної поведінки, вміння орієнтуватися у світі міжособистісних взаємин, узгоджувати власні дії з діями інших членів колективу, що свідчить про сформованість соціально-комунікативної компетенції дошкільника [1, с. 9].

Соціально-комунікативна компетенція передбачає (згідно вимог БКДО) обізнаність дітей з різними соціальними ролями людей (знайомі, незнайомі, свої, чужі, діти, дорослі, жінки, чоловіки, дівчатка, хлопчики, молоді, літні тощо); з елементарними соціальними та морально-етичними нормами міжособистісних взаємин; уміння дотримуватися їх під час спілкування [1, с. 7].

Досягти зазначених результатів в процесі соціалізації дошкільників з метою формування основ соціально-комунікативної компетенції в межах дошкільного навчального закладу можливо за умови використання ефективних засобів навчання.

Одними з таких засобів виступають ігрові технології навчання, які органічно включаються в освітній процес навчального закладу, не суперечать принципу природовідповідності та відповідності віку дітей.

Проблему впровадження ігрових технологій в педагогічний процес як засобу навчання досліджують такі науковці, як А.Богущ, Н.Гавриш, А.Заїка, Т.Поніманська, О.Савченко, О.Сухомлинська, М.Шуть та інші.

Теоретичні підходи до аналізу ігрових технологій навчання дошкільників визначають, що в основу сучасних ігрових технологій покладена ігрова діяльність, яка має певну модель, що представляє собою

системно упорядковану сукупність взаємопов'язаних і взаємозалежних компонентів: мотиваційно-цільовий; змістовий; процесуально-операційний; контрольно-оцінний; результативний [4, с. 7].

Зокрема, пісочна терапія (пісочна анімація, сендплей) як сучасна ігрова технологія характеризується не з погляду традиційної дидактичної характеристики: наочні, словесні, практичні, інтелектуальні (пізнавальні), а з погляду реальної мовленнєвої взаємодії педагога з вихованцями [2, с. 26].

Розвивально-виховні можливості пісочної терапії щодо формування соціально-комунікативної компетенції дошкільників, зумовлені висновками науковців про те, що важливим для зростання особистості та розвитку її мовлення є власний практично-чуттєвий досвід. Саме такий досвід забезпечується організацією пісочної терапії.

Основними принципами організації пісочної терапії з метою формування соціально-комунікативної компетенції дошкільників виступають:

- наявність позитивних стимулів взаємодії. спілкування і використання дітьми формул мовленнєвого етикету;
- засвоєння невербальних форм спілкування відповідно до норм і правил етикету;
- комунікативно-ситуативний підхід до формування соціально-комунікативної компетенції дошкільників засобом пісочної терапії.

Використання пісочної терапії з метою формування соціально-комунікативної компетенції дітей дошкільного віку потрібно підпорядковувати конкретній меті, розвитку самостійності й активності дошкільників з дотриманням прийомів збереження і підтримки інтересу дітей до ігор з піском, з урахуванням їх вікових особливостей

Майстерність педагога у використанні пісочної терапії з метою формування соціально-комунікативної компетенції дошкільників полягає у доцільності й адекватності апелювання до почуттів і досвіду дітей, тактовності й делікатності в обговоренні питань, що їх хвилюють, та вмінні ненав'язливо і точно допомагати дитині у ціннісному освоєнні світу людей і себе в ньому.

Висновок. Отже, використання ігрових технологій, в основі яких лежить різні види ігор, зокрема організація пісочної терапії, з метою формування соціально-комунікативної компетенції дітей, підпорядковується конкретній меті, розвитку самостійності й активності дошкільників з урахуванням їх вікових особливостей. З метою визначення основних принципів використання пісочної терапії для формування соціально-комунікативної компетенції дошкільників необхідно брати до уваги: засоби ігрової взаємодії, послідовність розгортання гри, вплив дорослого під час реалізації соціальної взаємодії, умови збереження природного потенціалу дитини.

Література

1. Базовий Компонент дошкільної освіти в Україні / А. Богуш, Г. Беленька, Н. Гавриш. – К.: Світич, 2012. – 35 с.
2. Коваленко Н. Мандри в пісочному царстві / Н. Мандри // Дошкільне виховання. – 2010. – № 7. – С. 24-27.
3. Кононко О. Програма розвитку дитини дошкільного віку «Я у Світі» / О. Кононко. – К. Ч1. – 2014. – 426 с.
4. Ладивір С. Найближчий соціум / С. Ладивір, Т. Піроженко // Дошкільне виховання. – 2010. – № 6. – С. 4-9.
5. Поніманська Т. Дитина в соціумі: робота за освітньою лінією Базового компонента дошкільної освіти в Україні / Т. Поніманська // Дошкільне виховання. – 2012. – № 9. – С. 8-12

Н. А. Момот

Державний вищий навчальний заклад

«Криворізький державний педагогічний університет»

Студентка групи ДВП 13-1

м. Кривий Ріг

Науковий керівник:

канд. пед. наук, доцент Кондратенко Р. В.

МЕТОДИКА НАВЧАННЯ ПЛАВАННЯ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ (НА ПРИКЛАДІ СТИЛЮ «КРОЛЬ»)

У статті розкрито важливість поняття "плавання". Також визначено основні напрями наукових досліджень про навчання плаванню дітей в дошкільному закладі. Зазначено принципи та основні завдання навчання плавання. Подано структуру заняття з плавання.

Ключові слова: плавання, старші дошкільники, стиль «кроль».

Постановка проблеми. На жаль якість освоєння плавальних навичок у більшості дітей залишається досить низькою, тому систематичне навчання дітей плаванню має велике значення. Заняття плаванням сприяють гармонійному розвитку основних фізичних якостей: сили, швидкості, спритності, витривалості, гнучкості. Плавання є чудовою вправою як для профілактики, так і для корегування деформації хребта та грудної клітки.

Аналіз досліджень та публікацій. Серед вчених інтерес до плавання вже є традиційним. Досить назвати лише окремих педагогів, які займалися проблемами плавання: Л. Макаренко, А. Вікулова, Ю. Семенов, В. Велитченко Т. Козаковцева, А. Котляров, Т. Осокіна, Н. Булгакова та ін.

У своїх дослідженнях Є. Черняєв та В. Чепелев зазначали, що плавання – найкращі ліки при різних розладах нервової системи. З однієї сторони, водні процедури є збуджуючим засобом і це корисно для млявих, малорухомих дітей; з іншої сторони сприяє зняттю надмірного нервового напруження і заспокоює дуже збудливих дітей [1].

Мета статті: теоретично обґрунтувати використання **методики навчання плавання дітей старшого дошкільного віку** (на прикладі стилю «кроль»).

Виклад основного матеріалу. Численні дослідження доводять - плавання є чудовим засобом загартування та підвищення стійкості організму до впливу низьких температур. Воно здавна використовувалось як ефективний засіб профілактики простудних захворювань. Заняття плаванням сприяють гармонійному розвитку основних фізичних якостей: сили, швидкості, спритності, витривалості, гнучкості. Плавання є чудовою справою як для профілактики, так і для корегування деформації хребта та грудної клітки.

У старшому дошкільному віці навчання дещо ускладнюється, додаються елементи техніки способів плавання кролем на груди та на спині, розучуються найпростіші стартові стрибки та повороти. Відбувається формування рухів основними способами кроль на груди, кроль на спині в цілому та знайомство з плаванням способом брас. За підсумками навчання плаванню в дитячому садку та засвоєння первинних навичок плавання, дитина має впевнено триматися на поверхні води й пропливати 2–4 басейни кролем на груди або на спині.

У навчанні плаванню слід дотримуватись таких принципів: систематичності, послідовності та доступності.

Навчання плавання у дошкільних закладах може розпочинатися з третього року життя. Найдоцільніший час для занять:

- до сніданку – з 7.30 до 8.30,
- після сніданку – з 9.30 до 12.30,
- після денного сну – з 15.15 до 17.30.

При цьому враховується, що заняття з плавання можна проводити не раніше, ніж через 30 – 40 хв. після їжі та не пізніше, ніж за 1,5-2 години до нічного сну і не за рахунок перебування дітей на свіжому повітрі. Заняття з плавання проводяться двічі на тиждень.

Навчання елементів плавання організуються поетапно й спрямовані на реалізацію певних завдань, а саме:

1-й етап (3-4-й роки життя) – ознайомлення дітей з водою та її властивостями, освоєння у воді.

2-й етап (4-5-й роки життя) – набуття дітьми умінь і навичок, які допомагають почуватися у воді впевнено (спливати, лежати на воді, ковзати по ній, видихати у воду, розплющувати очі у воді).

3-й етап (6-7-й роки життя) – навчання плавання певним способом та правильним узгодженням рухів рук, ніг і дихання, починаючи з полегшених способів (наприклад, плавання кролем на грудях і спині без виносу рук).

4-й етап (старший дошкільний вік) – засвоєння і вдосконалення техніки різних спортивних способів плавання, простих поворотів та старту у воду, плавання на «глибокій» воді.

Структура заняття з плавання:

- розминка (з ходьбою, пробіжками, комплексом загально розвивальних вправ, підготовчими до плавання вправами на суші); якщо ж немає місця для «сухого» плавання, розминка проводиться у воді;
- вправи на пересування (з ходьбою, бігом, підскоками), освоєння у воді (занурювання, затримка дихання, видихи у воду, відкривання очей у воді, спливання тощо);
- спеціальні вправи на опанування певного способу плавання, засвоєння рухів рук, ніг, узгодження рухів), рухливі ігри у воді з використанням уже засвоєних умінь;
- вільне плавання [2].

Висновок. Дослідження багатьох вчених свідчать про те, що плавання відіграє важливу роль для здоров'я дітей. Вплив плавання на організм людини благотворний і різноманітний. При плаванні тіло людини у водному середовищі розташовується горизонтально і цим хребет звільняється від навантаження маси тіла; створюються сприятливі умови для формування правильної постави.

Література

1. Черняев Э. Г. Учите детей плавать / Черняев Э. Г., Чепелев В. И. – Київ: Вища школа, 1984. – 137 с.
2. Щодо організації фізкультурно-оздоровчої роботи у дошкільних навчальних заклада : Додаток до листа МОН України від 02.09.2016 р. №1/9–456.

ДОДАТКИ

Педагогічні есе підсумкового творчого конкурсу для учнів 10-11 класів м. Кривого Рогу на тему «Мій професійний вибір» (у межах Всеукраїнської Інтернет-конференції «Підвищення якості освіти: стан, проблеми, перспективи»)

Пунтус Владислав
учень 11 класу КЗШ №117
м. Кривий Ріг
Учитель:
Черкаська С. Т.

1 місце, номінація «Загадковий і чарівний світ дитинства» **ЩО ТАКЕ ДИТИНСТВО?**

Дитинство – та несвідома частина життя, коли починалося моє знайомство зі світом. Я пізнавав ці неосяжні мальовничі краї, робив сенсаційні, як мені здавалося на той час, відкриття, відправлявся в небезпечні експедиції до сусіднього будинку, вивчаючи місцеву флору та фауну. Доводилося мені пробиратися крізь високі бур'яни, що росли на подвір'ї, а це досить важке завдання: підступні рослини обплітали мої малі ноги, не даючи можливості рухатися далі, крізь ці непроглядні зарослі, через що доводилося брати в руки величезну гілляку, яку я ледве міг утримати в руках. Ця зброя допомагала в боротьбі з трав'яними джунглями, стебла яких порубані лежали на землі після виснажливої боротьби. Звісно, таке не могло залишитися без уваги матері, яка намагалася пригасити всередині мене юного мандрівника.

Проте не відразу почалися мої мандри, адже в кожній історії є свій початок, а кожен великий шлях починається з першого кроку, певного досвіду. Хоч спогадів у моїй голові залишилося не так багато, але все ж збереглися рештки неймовірної картини, яку пам'ять намагалася відтворити до найменших деталей. Тоді вперше я не послухався матері, не заплющив очі, щоб поринути в сні, а чекав, доки молодий місяць прожене сонце з багряного неба. Крадькома підійшов до вікна й побачив неймовірної краси ніч – зоряну, ясну. Її можна оспівувати в найкращих піснях, бо викликає радість і захоплення, змушує прокидатися від солодкого сну. Мої маленькі карі очі сяяли від здивування. Затамувавши подих, я насолоджувався дивовижним нічним небом, яке було усіяне білими ліхтариками, що пливли за течією неосяжного моря. Здавалося, що вони зливаються в чудернацькому танку, стрибаючи біля місяця-молодика: жовтий серпанок жартував з ними та, немов величезний гачок, хапав білесеньких блискучих рибок, а потім купами скидав у велике відро. Він виявився досить управним рибалкою, адже через декілька годин на небі не залишилося жодної зірки. Згодом чорне небо перетворилося на сіре, тоді й зрозумів, що час повернутися в ліжко, поки мати не змусить прокинутися від її ніжнього поцілунку. Але я не міг відірвати погляд від палаючого неба, оскільки яскравий сонячний диск знову підпалив його край: воно відразу спалахнуло, і від чорного полотна не залишилося ані сліду. Зникли загадковий рибалка та малесенькі ліхтарики, які ще досі мерехтіли перед моїми очима. Я повертався до свого швидкісного корабля, який мав відправити мене в країну чудернацьких снів, адже карі оченята заплющувалися кожної секунди. М'яка ковдра огортала тіло; стомлений і щасливий, я обіймав слоненя, але не встиг завершити свою таємну операцію: у дверях з'явилася усміхнена матуся, яка підійшла до мене й ніжно поцілувала зі словами: «На добраніч!».

Уже зараз розумію, що дитинство складається з яскравих моментів, які я пам'ятатиму до кінця свого життя. Їх неможливо згадувати без посмішки. Саме близькі люди впливали на мене найбільше: дід навчив любити природу та все живе, що мене оточувало, а бабуся – ставитися з повагою до людей. Лише дотримуючись їхніх настанов, я міг відчутти щастя, а згодом і насолодитися плодами своєї праці.

На все життя запам'ятався мені один епізод, коли одного разу навесні дідусь узяв мене за руку та повів на город. Разом із ним ми викопали ямку й посадили гілочку верби. Кожного дня, набираючи маленьким відерцем воду з річки, поливали «саджанець». Восени дідусь привіз величезні червонобокі яблука й сказав, що вони виростили на нашому дереві. Це зараз смішно, що на вербі виростили яблука, а тоді я був щасливий. Він створив для мене диво.

У кожної дитини повинна бути сім'я, яка зможе зрозуміти, підтримати й захистити. Рідні живуть у дитячому серці протягом усього тернистого шляху, вони пробачають усі провини й невдачі, завжди готові прийти на допомогу в скрутні хвилини.

Я й зараз пам'ятаю книжку, по якій учився читати. Це була казка про Колобка. По складах читав цю тоненьку книжечку, гарно розмальовану, слідкуючи за маминим пальчиком, яким вона водила по сторінках.

Коли йшов до першого класу, плакав, бо навколо було багато незнайомих людей. Мама заспокоювала мене та витирала сльози. Я вдячний їй за мудрість і терпіння, за безкорисливу любов.

Світ дитинства – це прекрасний період у житті кожної людини. У всіх він різний. Хтось приходив додому в розірваному одязі після прогулянки, хтось – із синцями, хтось приносив гарні оцінки зі школи, а хтось – погані. Але ми знали, що нас усе одно пожаліють і зрозуміють.

Ми смажили на подвір'ї сосиски й картоплю на вогнищі, незважаючи на крики сусідів, а на гойдалці залишився слід від зубів друга, бо не треба було так кататися. У той час усе здавалося таким великим і незрозумілим. Ти навіть не замислювався над тим, що відбувалося навколо, а просто радів життю. У дитинстві ми часто лазили по деревах, будували будиночки з подушок. Зрозуміло, що дорослі не роблять такого, бо це здавалося б дивним.

Це така щаслива пора, коли все виглядає більш просторим і казковим. Ти можеш мріяти про все, що тобі хочеться, і не підозрюєш, що не всім твоїм мріям судилося здійснитися.

Дитинство – найкращий час у житті, адже саме тоді ми не знаємо клопоту й проблем. Єдине, чого ми прагнемо – стати вищими, сильнішими, тішити своїми здобутками рідних. Ці наївні дитячі бажання справді роблять дитинство щасливим. Як би хотілось зараз кинути всі справи та пірнути в прохолодну річку, яка вражала раніше своєю глибиною та величчю. Я вважаю, що всередині кожного є дитяча мрія, у яку ми продовжуємо вірити. Не можна дати знищити її, вірте в краще, ідіть впевнено до своєї мети. Живіть моментами, які грітимуть душу та робитимуть життя кращим.

Яким може бути дитинство? Безтурботним, веселим, дивним, прекрасним, радісним, світлим, щасливим, щедрим, веснянкуватим, кумедним, милим, пам'ятним, смішним, лагідним, босоногим тощо.

А що треба зробити, щоб дитинство було щасливим?

Дорослі, пускайте човники в струмках, катайтеся на велосипедах, дмухайте на кульбаби, дозволяйте лазити дітям по деревах, робіть спільні й смішні фото, будуйте фортеці, стрибайте в калюжах, відлякуйте монстрів, бавтесь у купах листя, готуйте їжу на багатті, грайте з дітьми, читайте казки... Не примушуйте малят ставати розсудливими занадто рано, нехай вони насолодяться radoщами свого дитинства!

На мій погляд, берегти спогади, пережиті в дитинстві, – це дуже важливо. Це є тим «ключиком», який відкриває замки всіх дверей. Раджу пам'ятати про це та пронести через усе життя найщасливіші моменти як найбільший скарб, як справжній орієнтир у бурхливому океані життя.

Горова Поліна
учениця 11 класу КЗШ №118
м. Кривий Ріг
 Учитель:
Шаповаленко І. П.

2 місце, номінація «Захоплюючий світ книги»

ЩО ТАКЕ ДИТИНСТВО?

Мені цікаво, чому з таких гарнесеньких маленьких дітей іноді виростають не дуже хороші дорослі?.. Від народження до підліткового віку дитина живе у своєму світі. Це чудова, наповнена емоціями та переживаннями пора, і так важливо, щоб поруч були добрі люди... а можливо, книги?

Я – книга. У мене дуже яскрава палітурка, гарні ілюстрації. Читач, гортаючи сторінки, поринає у світ цікавих історій про пригоди незвичайних хлопців Тома і Гекка, які описав письменник Марк Твен.

О, як мені приємно було опинитися в господаря на першу річницю його життя! Він, не дуже розуміючи, що за річ перед ним, намагався мене гризти, кидати, відривати мою обкладинку. Але я витримала й дочекалася: прийшов момент, коли потрапила до рук його мами. Вона сиділа вечорами біля ліжечка і, лагідно гортаючи сторінки, читала дитині, як бешкетував Том Сойер, а потім був покараний за свій вчинок – фарбував паркан. Так, у житті потрібно відповідати за свої проступки. Хлопчик дивився на маму, кліпаючи оченятами, та намагався, мабуть, щось зрозуміти... Хоча, про що це я? Він же зовсім маленький. Добре, коли почуття відповідальності виховується з дитинства, коли малечі читають розумні книги, які вчать думати та бути милосердними. Я бачила, що батьки моєму господареві дарують усю любов і ласку, тепло, піклування та стають справжнім прикладом для майбутньої людини.

День за днем Богдан дорослішав, набирався самостійності, ходив до школи та спілкувався з друзями. Саме в цей період, коли він, прибігаючи додому, розказував батькам про свої справи та пригоди однокласників, батько вирішив звернутися до мене. Розповідаючи сину, що таке дружба та чому Том Сойер і Гекльберрі Фінн – справжні друзі, тато викликав неабиякий інтерес у Богдана. Згодом хлопчик сам почав читати, отримуючи яскраві враження та хвилюючись за героїв. Я стала однією з улюблених книжок дев'ятирічного хлопця!

Як швидко плине час... Богдану вже чотирнадцять. Такий складний підлітковий вік! Тепер найцікавішою для нього стала історія закоханості Тома Сойера і Беккі Тетчер. Герой уявляв себе то в безлюдній печері, то за партою поруч із Беккі. Мій господар також був закоханим. Її звали Наталя, у неї довге чорне волосся, карі очі, тендітна статура. Свій вільний час вони проводили граючи в ігри, розмовляючи, переглядаючи фільми. Богдан, здається, був дуже щасливий. Він пригощав Наталку цукерками, як Том Беккі – яблуком.

Тепер я спокійно відпочиваю на книжковій полиці. У мого господаря інші інтереси. Починаються дорослі тривоги... Ким бути? Яким бути? Він скоро закінчить школу, тому постійно готується до екзаменів, займається спортом, щоб підтримувати форму, допомагає друзям, батькам і бабусі. А я пишаюся, що причетна була до становлення особистості юнака, та чекаю того моменту, як знову буду виховувати своїми історіями нового маленького друга.

*Полудень Валерія
учениця 11 класу КЗШ №45
м. Кривий Ріг
Учитель:
Полудень В. О.*

2 місце, номінація «Добро починається з тебе» ДОБРО ПОЧИНАЄТЬСЯ З ТЕБЕ

Людське життя... Неповторне і звичне, радісне й сумне, сповнене глибоких переживань, солодке, як мед, і гірке, як полин.

Люди... Їх мільйони... Усі вони зовсім різні й чимось неповторні. Вони, мов ті зорі на небі, що горять своєрідним світлом. Так, життя кожної людини – це стежина, встелена жовтогарячими чорнобривцями, духмяними вишеньками, стежина з червоними й чорними кольорами, як у пісні, „червоне – то любов, а чорне – то журба”... А й справді, кожне життя здається мені якоюсь дивовижною квіткою, яка вранці вмивається росою, зустрічаючи новий день, ніжно простягає руки-пелюстки до сонця, щоб захистило її від усього злого й недоброго, а ввечері тихо й сумовито складає свою голівку до матері-землі, сподіваючись наступного дня побачити цей світ кращим. Тому, щоб усе було, як задумано, кожна людина повинна замислитись: «Що вона може для цього зробити?»

Відколи існує людство на Землі, доброта вважається однією з найцінніших його чеснот.

Що ж таке доброта? У світі живуть люди з різними характерами, інтересами й смаками. І кожен по-своєму може бути ласкавим і грубим, чуйним і байдужим, милосердним і жорстоким... Однак яким би хто не був і якими б інтересами не жив, кожен уміє бути по-своєму добрим. Доброта – широке поняття, воно містить бажання допомогти, і вияв розуміння, і відмова кривдити когось, і багато-багато іншого. Коли людину називають доброю, це означає, що вона добре ставиться до всіх навколо, нікого не ображає і вміє допомогти у скрутну хвилину. З давніх часів доброта була в традиціях нашого народу. Ще в дитинстві людина отримує від батьків настанову бути доброю і милосердною. Цілком природним і закономірним вважалося допомогти знедоленому, нещасному, поділитися шматком хліба, дати притулок, захистити старість і немічність, вилікувати хворого, розрадити каліку, заступитися за скривдженого. Ще Володимир Мономах у своєму «Повчанні» говорив про те, що кожна людина має бути милосердною і вміти робити добро. Такої думки дотримувався і визначний український філософ Г. Сковорода, а Т. Шевченко, зокрема, писав:

Раз добром нагріте серце,
Вік не прохолоне!

Робити добро слід завжди, бо той, хто не відчуває приязні до інших, руйнує передусім самого себе. Я вважаю, що зла людина постійно обкрадає себе, втрачаючи здатність по-справжньому радіти, сміятися, любити. І якщо з юних літ не привчимося тамувати в собі роздратування, недовіру, злість, душа може скам'яніти. Доброта – це не просто моральна риса, це вміння жити й радіти життю, це не слабкість, як модно сьогодні вважати, а сила. Лікування добротою потребують не тільки хворі й самотні, а й цілком благополучні, здорові люди з черствими, байдужими до чужого горя душами. Лікування милосердям потрібне тим, хто не помічає кривди, болю, несправедливості, горя. Хочеться вірити, що всі люди добрі, а злих не існує, просто є такі, які не навчилися або не хочуть чинити благородно. Упевнена, що добро слід творити безкорисливо, не вимагаючи плати чи подяки. Усе одно людина, яка цінує допомогу й підтримку інших, залишається вдячною завжди. Варто не шкодувати своєї доброти ні для кого, роздавати її, дарувати родичам, друзям, знайомим, незнайомим, суперникам, щодня, щохвилини, щомиті.

Хочу вірити, що поруч тільки хороші та доброзичливі люди, які завжди допоможуть, підтримають мене. Добро починається з кожної людини окремо. Я все частіше замислююсь: «А чи все зробила для того, щоб людям було біля мене затишно,

спокійно?» Доброта обов'язково повертається до того, хто її віддає. Добра людина ніколи не буде самотньою, скривдженою, нещасною.

Так, крім доброти, у світі є й інші людські почуття, вічні цінності: любов, повага, чесність, милосердя, взаємодопомога. Їх не придбаєш у магазині, ні в кого не позичиш, їх просто можна виховати й виростити в собі. Вважаю, що кожному під силу навчитися бути добрим, людяним, милосердним. У всі часи були та є прекрасні люди, які в кожную хвилину готові прийти на допомогу, подати руку в біді, які доглядають інвалідів, замінюють сиротам батьків, займаються меценатством. І роблять вони це не напоказ, не для винагород і слави, а тому, що так велить їхня совість. Можна згадати матір Терезу, принцесу Діану, Індіру Ганді та інших людей, відомих своєю добродійністю. Але якщо ми уважніше подивимося довкола, упевнімося у тому, що такі люди живуть поряд і заслуговують на характеристику: «Людина, що творить добро».

Милосердя і доброта – як два крила, на яких тримається людство. Ми часто чуємо ці слова і навіть вживаємо їх у мовленні, іноді не відчувуючи їх змісту.

Добра людина – щаслива людина, бо їй відкрита таємниця щастя. Тож будьмо добрими й щасливими! Починаємо сьогодні і з себе.

*Городецька Ганна
учениця КЗШ №21*

м. Кривий Ріг

Учитель:

Пустова Н. М.

2 місце, номінація «Мамина мудрість»

БУТИ ЛЮДИНОЮ В УСЬОМУ Й ЗАВЖДИ

Осіній день. Каникули. Холодні краплі дощу стукають у шибку. Як приємно сидіти в теплій кімнаті і... мріяти, мріяти. Згадується остання розмова з матусею.

— Кого можна назвати людиною з великої літери? — запитала я у неї.

— Я думаю, що в поняття «бути людиною» кожний вкладає своє значення.

У моєму розумінні, бути людиною — це значить виховати в собі високі моральні якості.

Ці слова мені запам'яталися назавжди.

Так. Саме щирість, людяність, вміння любити — роблять нас справжніми людьми.

Згадую, як я читала драму-феєрію Лесі Українки «Лісова пісня». Дуже вже мені сподобався Лукаш. Але хоча Лукаш і був людиною, та згодом виявилось, що саме Мавка, представниця природи, мала більше людського. Бо для Лукаша головним у житті були матеріальні блага, а не взаємне кохання. У нього і не було тих рис, які роблять людину людиною.

Рвучкий вітерець затарабанив у моє вікно. Холодна краплина дощу залетіла у шпаринку, всілася на підвіконні. Вона ніби намагалася прочитати мої думки. А в голові крутилося, я впевнена, що стану справжньою людиною, людиною з великої літери.

*Осадчий Павло
учень 11-А класу КЗШ №36*

м. Кривий Ріг

Учитель:

Левченко Т. В.

3 місце, номінація «Мій берег дитинства»

ЩО ТАКЕ ДИТИНСТВО?

Дитинство – це чарівний світ, у якому збуваються всі мрії та бажання. І хоч дитинство минає дуже швидко (як сон), воно все-таки дуже цікаве, яскраве та веселе. Це незабутня пора, пора мрій, щирої радості, а також час дорослішання кожної людини. Ми не повинні забувати дитинство і маємо берегти його у своєму серці. Але, на жаль, цінувати його ми починаємо тільки тоді, коли воно минає або вже пішло від нас назавжди,

коли ми набралися досвіду, пройшли через поразки та перемоги, коли ми падали і піднімалися знову.

Наші спогади про дитинство багато в чому залежать від оточуючих нас дорослих, чи то батьки, чи бабусі та дідусі. Ми підрастаємо, дорослішаємо, вчимося життю, починаємо усвідомлювати реальність та пізнавати навколишнє середовище саме завдяки їм. Про своє дитинство починаєш задумуватись тоді, коли стоїш на порозі самотнього життя. У час, коли перед нами розстилається неймовірна кількість шляхів. Кожен із нас має можливість обрати лише один, свій, і попрямує ним, поступово, але неминуче віддаляючись від свого дитинства. Ми потрапимо у вир дорослого життя, яке закружляє нас у своєму шаленому танку. А поки що, не кожен з нас розуміє, як захочеться нам, уже дорослим, повернутися хоча б подумки у теплі, яскраві дні дитинства, для того, щоб хоча б спогадами зігріти душу. А ці спогади: барвисті, як весняні квіти, духмяні, як запах свіжої випічки, теплі, як мамині обійми. Я вдячний своїм батькам за те, що моє дитинство було щасливим. Я не був розпеченою дитиною, проте мав усе необхідне, а головне – їхню турботу й увагу. Мені здається, що теплі почуття, які викликають дитячі спогади, будуть допомагати нам долати труднощі дорослого життя. Так хочеться зберегти у пам'яті все, не розгубивши жодної краплиночки, жодної деталі, подробиці.

Коли ми маленькі, то завжди мріємо скоріше вирости. Нам здається, що у дорослих життя набагато цікавіше – вони можуть піти куди захочуть, купують те, що хочуть, уміють користуватися складними пристроями. Але ми не задумуємось над тим, що їм доводиться вирішувати багато «дорослих» проблем, заробляти гроші, думати, як жити далі, шукати свій шлях по життю.

Дитинство в кожного своє: у когось – це село; у інших – міська квартира. Але який би вигляд не мала б домівка, вона залишається тим берегом дитинства, від якого, вирушивши в життєве плавання, людина починає вести відлік свого життєвого шляху. Дитинство – це країна, у якій живе дитяча непосредність, наївність, безмежна любов до життя та всього, що нас оточує.

Дитинство – це пора мрій та фантазій. Це час, коли все здається більш простим і казковим. Здається, що стати космонавтом і полетіти в космос не так уже й складно. У дитинстві ти можеш мріяти про все, що заманеться. Від вагону солодошів до польоту на повітряній кулі. Тоді здавалось, що вночі оживають іграшки і живуть якимось своїм іграшковим життям, а під ліжком ховається страшний монстр, який так і норовить схопити за ногу. Граючись, листочки з дерев ми вважали грішми, а калюжу у дворі – величезним морем, яке ми, велетні, могли легко переступити. На жаль, коли стаєш дорослим, втрачаєш здатність мріяти. А життя без мрій, як відомо, стає безбарвним та нудним.

Особисто для мене, дитинство – це свобода, коли немає обов'язків, проблем і турбот. Ми вільні від думок про завтрашній день та живемо одним днем. Девіз нашого дитинства – «тут і зараз».

Також я вважаю, що дитинство – це неймовірно яскраве свято. Кожен день, навіть найбуденніший, здається святом, якщо поруч є друзі та люблячі батьки. Дитинство завжди нагадує нам смачні торти, веселощі та подарунки.

А ще мені здається, що дитинство – це час незабутніх подій. Навіть звичайна поїздка до бабусі здається дивовижною та казковою пригодою.

Яким би не було дитинство, воно накладає відбиток на все життя людини, бо саме в цей період формуються основні риси характеру, здібності та таланти. Ця пора, мабуть, тим і прекрасна, що найбільше та найміцніше закарбовується в пам'яті як щось світле й радісне, щоб протягом життя гріти душу теплими спогадами. Я вважаю, що саме спогади про дитинство займають чи не найпочесніше місце в серці кожної людини. Оскільки кожен пройшов через дитинство, кожен пізнав його, і, звичайно, кожен все життя буде згадувати ці незабутні часи з любов'ю та теплотою. І хоч я не маю великого життєвого досвіду, оскільки я десятикласник, коли буває важко, я подумки повертаюсь у дитячі роки,

коли, як тоді здавалося, весь світ був безхмарним та лагідним, але водночас великим, неосяжним і незрозумілим. Дитинство не вічне, воно все-таки коли-небудь закінчується, йому на зміну приходить доросле самотійне життя. І як чудово, що в нашій пам'яті зберігаються теплі спогади про дитинство, про цю прекрасну пору, коли можна нескінченно грати, веселитися, дивуватися та досліджувати навколишній світ.

Курбанова Анастасія
учениця 10-А класу КЗШ №55
м. Кривий Ріг
Учитель:
Іванова І. М.

4 місце, номінація «Щоб учителем стати – треба щире та добре серце мати»
ДОБРО ПОЧИНАЄТЬСЯ З ТЕБЕ

Добро... Що є добро?

Розтлумачити, що таке добро досить складно. Хоча, тільки почувши питання, здається: «Зараз розкажу! Що тут невідомого?!» Та, виявляється, це не так і просто...

Коли я чую слово «добро» – у мене виникає стійка асоціація: образ вчителя, який подобається мені найбільше. І це не лестощі, а моє розуміння значення добра в дії.

У школі я навчаюся 10-й рік. А в сьомому класі до нас прийшла нова вчителька викладати українську мову та літературу. І мій світ перевернувся.

Я, як і багато інших дітей, починаючи з садочка «працювала на багатьох посадах»: лікувала ляльок-людей, усіх підстригала та заплітала, продавала їжу та інші речі, навіть керувала дорожнім рухом, тобто обирала майбутню професію залежно від миттєвих уподобань. Та зараз я чітко визначилася і сподіваюся, що не передумаю – я буду вчителем!

Можливо, для когось ця мрія здається дивакуватою (маленька заробітна плата, постійні нервування, велике фізичне та розумове навантаження), але я бачу стільки позитиву, стільки доброї енергетики в цій справі. І все через свою вчительку, що показала мені інший, привабливий, несподіваний та небачений мною світ. Вона показала приховані перлини нашої української рідної літератури, які не завжди я могла бачити через свої лінощі, небажання читати тощо. Я зрозуміла, що розумною бути – привабливо! І не лише для хлопчиків (а мені це важливо), а й для дорослих людей, малечі... Я люблю переповідати про цікавинки нашої мови, культури і не лише ті, що є в підручниках, а почутті на уроках життєві історії людей, що є для мене зразками для наслідування. Розум людини відображається і у зовнішності: якими є прекрасними допитливі очі, що прагнуть дізнаватися все більше таємниць людського буття.

З таким баченням світу познайомила мене моя вчителька. А найголовніше, що вражає в ній найбільше: людина сяє позитивними емоціями, добро лине через її очі щоразу при зустрічі з нами (учнями). І це відбувається настільки щиро, що здається її обминають всі життєві незгоди, і вона живе в ідеальному світі. Хоча, звісно, так не буває. Мені захотілося дізнатися секрет такого її ставлення до людей, до життя. Відповідь виявилася досить простою, але водночас, і ні: «Стався до оточуючих так, як ти хочеш, щоб ставилися і до тебе. Люби себе і Всесвіт. Одягай себе у кокон лагідних слів і вчинків. Це робити легко, коли ти щирий перед собою. Пери свої думки, вибілюй бажання і отримаєш у подарунок стільки добра, що й не мріялось. Але це потрібно робити щодня, щогодини, щомиті. І в цьому полягає складність виконання звичайних життєвих сентенцій. І все ж-таки, це можливо. Дій!»

Я почала тренувати себе і побачила: результати є. Дійсно кажуть: «Щоб вчителем стати, треба щире та добре серце мати». Я працюю над щирістю свого серця. І цим я завдячую своїй вчительці. Саме вона запалила вогник любові до професії вчителя. Я теж хочу бути вогником, вогником добра, зразком для наслідування, хочу ділитися своїми знаннями, справами на користь іншим, а найголовніше - з дітьми. Бо вони – найкраще, що є на землі. І я сподіваюсь, що донесу вогник добра до їхніх душ, незважаючи ні на що.

*Ковтуненко Владислав
учень 11-А класу КЗШ №62
м. Кривий Ріг
Учитель:
Калугіна О. І.*

4 місце, номінація «Спогади дитинства»

ЩО ТАКЕ ДИТИНСТВО?

Що таке дитинство? Мабуть, найяскравіший момент у житті людини, який залишиться у її серці.

У кожного з нас свої спогади про дитинство: у когось було безтурботне життя, бо про нього піклувалися, а комусь довелося швидко подорослішати й давати самому собі раду та самостійно приймати дорослі рішення.

У часи, коли не існувало соціальних мереж та телефонів, діти були більш простими. Наприклад, у селі на Різдво дитина брала торбинку, кликала друзів і йшла по хатах колядувати, за колядки найчастіше отримували не гроші, а цукерки, фрукти, але це була така радість, що сучасні діти цього не зрозуміють. Для них радість – це отримання нової дрібниці, яка буде непотрібна для використання в буденному житті. Але є діти, у яких дитинство відібрали, а позбавила його війна. Діти гралися, розважалися, та в один момент усе обірвалося, замість іграшок брали автомати в руки і йшли на поле бою, замість дому були руїни, де кожен день був як останній, і тільки одне було на думці, коли це все скінчиться...

Підлітки починають розуміти проблеми, які чекають їх у дорослому житті. І тому вони цінують кожну хвилину життя. Але поки що підлітки не зустрічаються з важкими дорослими проблемами, можливо, у подальшому житті ми колись захочемо повернутися до школи або до університету. А зараз ми повинні зробити все можливе для нашого найкращого майбутнього.

У кожного свої спогади, і для кожного вони важливі. Звичайно, є добрі та погані, але вони роблять нас сильнішими. У новелі Юрія Яновського «Дитинство» зображується маленький хлопчик Данилко, якому байдуже чи багата сім'я, чи бідна. Для нього навіть півник, зроблений матір'ю з житнього борошна, і в якому начинкою була трава, – це спогад дитинства.

Отже, спогади полегшують наше життя, а може і турбують стару рану, яку загоїли дуже давно. Але все-таки на дитинство заслуговує кожен, тому що воно повертає нас у часи, де ми раділи, плакали, сміялись...

*Компанієць Світлана
учениця 11-Б класу Криворізького Жовтневого ліцею
м. Кривий Ріг
Учитель:*

Грукаленко Т. В.

4 місце, номінація «Виховуй у собі Людину!»

БУТИ ЛЮДИНОЮ В УСЬОМУ Й ЗАВЖДИ

Людина... Лише одне слово, але яке ж воно має значення?

Людина – це найрозумніше створіння на землі, яке прагне мислити, працювати, створювати прекрасне, творити добро.

Людина... Лише одне слово, але хто за ним стоїть? Лікарі, шахтарі, педагоги. Ті, хто опікується нашою красою: перукарі, косметологи. Ті, хто створює прекрасне: музику, картини, танець...

І всі вони дуже важливі для нас. Не менш важливою є і професія двірника.

Що він робить? Піклується, щоб вулиці та двори нашого міста були чистими й охайними. А ми, Люди, можемо кинути сміття на вулиці чи залишити після себе його в парку. Хіба це нормально? Так зробить людина? А якщо б не прибирались вулиці, у чому б ми жили?

Треба вчитися цінувати роботу різного характеру. Хіба можна назвати людиною того, хто кривдить інших людей, кривдить тварин? Як можна так робити? На це навіть боляче дивитись.

Як можна назвати людиною того, хто не бачить душевного болю, душевного плачу?

Хіба можна зватися людиною, якщо не співчуваєш іншому, якщо завдаєш болю та кривди?

А чи можна зватися людиною, якщо ти не живеш природою, якщо не піклуєшся про неї?!

Чи є ти людиною, коли зраджуєш того, хто вірив тобі?

Це гріх. Це вбивство душі. Це совість, що захищається кров'ю.

Щоб почуватися людиною, треба творити добро.

Задля чого всі ми живемо на Землі?

Ми, Люди, ходимо по цій Землі і створюємо прекрасне.

Земля дає нам їжу, а ми, живі істоти, даємо їй любов.

Бути людиною у всьому – значить бути людиною завжди. Не забувати, для чого ми тут і як надовго.

Наш вид: «Homo sapiens» – розумна людина. Тому, вважаю, на наших плечі припадає велика робота не тільки по збереженню того, що навколо, але і того, що всередині нас.

Я, як людина, яка захоплюється музикою, можу сказати: «Робота, робота та ще раз робота!» – і тільки вона виховає в нас людину.

Перш ніж спробувати змінити когось, треба вдосконалити себе, але не забувати, що процес цей тривалий та важкий. У справжньої Людини внутрішній світ – це світ, в якому вона живе, з яким вона перетворюється на чесну та добру людину, який виховує, вчить саму Людину та її оточення.

Чомусь в мене слово «Людина» асоціюється із словом «Космос». Мабуть тому, що на нашій Планеті понад 7 мільярдів людей, причому різних людей, таких різних, як зорі. А зорі... з Землі вони такі однакові, а насправді вони різні. Та ми цього не помічаємо... Так і з людьми. Ми віримо в те, що доброта є в кожному, але люди різні. Кожний несе в собі маленьку іскринку, яка робить його унікальним.

Життя одне, тому наповнювати його потрібно веселими та сяючими фарбами, а не похмурими та скорботними. Я вважаю людяність та гуманність найважливішими маркерами справжньої людини.

Жінки народжують, а чоловіки оберігають сім'ю, так повинно бути і так буде, гадаю, завжди. Проти природи не підеш, а якщо наважишся – це гріх.

Багато хто думає, що він народився людиною, але ж ні. Людиною треба стати. Потрібно працювати над собою. Багато працювати.

По-перше, не бути егоїстом. Не боятися змін, вміти відчувати інших, відчувати себе.

По-друге, любити! Любити все: сонце, небо, зорі. Любити квіти, землю, траву, любити всіх живих істот на Землі. Любити та цінувати працю інших. Любити ранок та вечір, світло та пільму. Любити, усміхатися, йти назустріч життю! Цінувати те, що маєш!

21 століття... Хочеться спитати, чи треба залишатися людьми, коли навколо їх, справжніх людей, так мало? Чи можна так ризикувати? Чи безпечно це?

А чому ні? Віддавати добро, ділитися ним – це щастя. Почуватися сонцем, яке гріє та дає відчуття щастя. В кожній людині живе промінець сонечка, і тільки запаливши його, вже світишся та робиш когось щасливим.

Якою б не була людина, вона буде плакати та страждати. Так є і буде.

Ми зараз бачимо купу злих та розгніваних людей. Це не тому, що в них немає цього промінця, а тому, що цей промінець закрила хмаринка, і замість того, щоб дарувати добро, людина це добро забирає. Це жахливо! Але не завжди ми в цьому винні.

Якою б не була людина, вона може творити добро, просто не всі хочуть це робити, тому і відчують біль, смуток, погане самопочуття, їх оточують зрада, проблеми на роботі, конфлікти в сім'ї. Якщо людина погана, тобто робить зле іншим, то вона буде страждати в майбутньому, вона чи її діти. Це такий дзеркальний закон природи: «Ти отримуєш те, що віддаєш».

Якщо людина не випромінює добро, то виникають якісь певні негаразди в житті. А якщо це виникає у хорошій людині, то може світ застерігає від чогось?

Навіть від «людей», які не є людьми...

Літвінєнко Софія
учениця 11 класу КЗШ №118
м. Кривий Ріг
Учитель:
Шаповаленко І. П.

4 місце, номінація «Справжній учитель»

ФОРМУЛА ВИХОВАННЯ: «ЛЮБИТИ, РОЗУМІТИ, ДОПОМАГАТИ»

- Доброго дня, діти. Вітаю вас на уроці!..

Майже кожного дня в школі чую я ці слова від своїх учителів. Незважаючи на настрої, погоду, проблеми, вони завжди з посмішкою зустрічають мене в школі. У травні я востаннє порадію цим словам.

Що на мене чекатиме далі? Чи буде хтось, крім батьків, турбуватися, чому в мене поганий настрій. Хто запитає, що у мене болить, де я знайшла цікаву інформацію до уроку, які вірші мені подобаються?

Я розумію, що сьогодні працювати в школі нелегко. Не секрет, що становлення людської особистості розпочинається з самого дитинства. Потрібно мати неабияке терпіння й витримку, професіоналізм і знання, щоб зацікавити учнів, стати для них авторитетом, навчити їх думати і використовувати знання. А ще треба йти в ногу з реформами в освіті та інноваціями.

Я захоплююся чарівним світом української та зарубіжної літератур, мовами. Неодноразово брала участь в олімпіадах, творчих та інтелектуальних конкурсах. Цьому завдячую вчителю, який дуже любить свою роботу.

Спробую уявити себе хоч на один день звичайним шкільним учителем.

Прокинулася рано, адже стільки треба зробити. Ще сонечко спить, а я вже «на ногах». День сплановано... Встигнути б... Ранок приніс перші турботи. Кого й чому немає в школі, хто харчується, кому зателефонувати... А ще й вислухати, порадити, поради успіхам і відповісти на безліч питань. Як швидко плине час. Уже урок... Починається копітка інтелектуальна робота. Потрібно бути доглянутою, водночас вимогливою й доброю, бо діти бачать і відчують усе. А далі перерва. Нарешті відпочинок? На жаль, також спокою немає: необхідно чергувати, щоб був порядок і ніхто не травмувався. Після уроків – зустріч з батьками. Хтось прийшов поцікавитися успіхами своїх чад, когось запросила я для спілкування. А ще в моєму класі знову побилися хлопці. Це вже не вперше. Я повинна бути толерантною і вкотре вчу їх, як вирішувати проблеми. Діти бачать добре ставлення до них і обов'язково зрозуміють мене. Уроки позаду. Мабуть, відпочинок?.. На перевірку чекають зошити, потрібно закінчити поточні справи, заповнити журнали. Коли повертаюсь додому, хочу приділити час своїй родині: спекти фірмовий пиріг, дізнатися, як справи в чоловіка на роботі, які оцінки в доньки, чому погано почуває себе маленький синок? Та сил вистачає тільки... на все, я ж учитель. Засинаючи, думаю про сценарій свята на 8 Березня. А вранці знову до школи. І так день за днем. Здається, що все досить сумно... А як же дитячі обійми вранці й побажання гарного дня, очі, що світяться від успіху на уроці та перемоги в конкурсі, радість від вдалого свята, слова подяки від батьків? Учитель багато віддає, але й чимало отримує взамін. Любов, довіра, позитивні емоції, бажання творчості та сила духу...

Тож вкотре замислююся над Божим даром, яким наділено звичайного шкільного вчителя. Можливо, і я обдарована, тому що майбутнє своє бачу саме в цій професії. З посмішкою заходячи до класу, буду говорити своїм учням такі звичні й до болю рідні слова:

- Доброго дня, діти. Вітаю вас на уроці!

*Іванова Ольга
учениця 10 класу КЗШ №45
м. Кривий Ріг
Учитель:
Зубко О. М.*

4 місце, номінація «Серце віддаю дітям»

ГУМАННІСТЬ І ТВОРЧІСТЬ – ДВА КРИЛА ПЕДАГОГА!

Існує гарне твердження: Людина – звучить гордо! І всі з цим погоджуються. А як звучить слово вчитель? Що приховується під ним? Можливо, ночі без сну, купа зошитів, які треба перевірити. Можливо, творчі злети й падіння, адже вчитель, наче дослідник, постійно має вчитися, тримати, як кажуть, «руку на пульсі» тих змін, які відбуваються в освіті, державі, суспільстві. І кожному вчителеві хочеться мати два крила, адже птах не літатиме з одним, помре, так і вчитель не буде ніколи вчителем без гуманності та творчості!

Учитель – давня професія. Виникла вона з потребою передати набуті навички та знання молодим. Спочатку це були знання про знаряддя праці та зброю. У багатьох народів ці обов'язки виконували жерці. А в Давній Греції цим займалися вчителі. Кожна держава завжди визнавали необхідність навчання й виховання.

Сьогодні на вчителя покладають дуже багато надій та сподівань, які висвітлені в законі «Про загальну середню освіту». Педагог повинен бути носієм культури і вселюдських цінностей, провідником ідей державотворення й демократичних змін, людиною великої душі й доброго серця.

«Серце віддаю дітям», - казав В. Сухомлинський. Педагог без любові до дитини – це все одно, що співак без голосу, музикант без слуху, живописець без відчуття кольору. Йдеться про мудру, добру й вимогливу любов, що вчить жити.

Справжній педагог працює на майбутнє, випереджає свій час. Його хвилює не лише окрема індивідуальність, а світ людей. Завдяки цьому професія вчителя стає творчою місією. Як говорив Максим Рильський: «Ми працюємо любов'ю, що в творчість перейшла»

Місія педагога – це не лише його власні інтереси. Він є посередником між дітьми та системою ідей, традиціями. Його обов'язок – виховувати гідних людей.

Важко бути вчителем, адже треба мати різні якості характеру, такі як: чуйність до іншої людини, гуманність. І до того ж, головне не «перегнути палицю» із поблажливостю до учнів, потуранням їхнім слабкостям. Адже один невірний крок і це завдасть великої шкоди вихованню особистості. Більшість видатних педагогів обстоювала вимогливість і повагу, бо саме у вимогливості до людини й полягає повага до неї.

Добре, коли вчитель вірить у дитину. Коли ти оптиміст і віриш у сили дитини, її можливості, ти, як говорить А.Макаренко, – «проектуєш хороше», навіть якщо ти ризикуєш помилитися.

Кожній дитині хочеться бачити біля себе справедливого вчителя, щоб не було дискримінацій, необ'єктивного оцінювання, безпідставного звинувачення, упередженості. Все це ранило дитячі душі, завдає непоправної шкоди.

Хороший вчитель уміє залишати за дверима школи неприємні переживання і йти до класу лише з позитивом. Нехай учитель поспішає до дітей, радіє кожній зустрічі із ними, тоді й діти поспішатимуть у школу й щиро радітимуть кожній зустрічі зі своїм учителем (Ш. Амонашвілі).

Але не чесно буде приховувати невдоволення чи навіть обурення, якщо учні того заслужили. Гнів, як і радість, не повинні переходити меж, за якими вони стають шкідливими у вихованні.

Учитель – наставник, друг, керівник. Таким я його бачу. Не кожен учитель здатен поставити себе на місце учня, бачити себе в учневі та учня в собі. Це вміння вважаю високим « пілотажем». Ще складнішим можна назвати роботу педагога з колективом: вміння об'єднати та згуртувати вимагає великої віддачі від вчителя.

Говорять, що мова – найважливіший засіб спілкування вчителя з учнями, головний інструмент педагогічної праці. Вона впливає на свідомість і поведінку учнів. Важливим у мовленні є саме постановка голосу, його тон. Одне й те ж слово можна сказати так, що воно прозвучить приємно або неприємно. «Я став справжнім майстром тільки тоді, — зазначав А. Макаренко, — коли навчився говорити «Іди сюди» з 15-20 відтінками...». З дітьми треба розмовляти так, щоб відчувалася воля, душа, культура педагога.

Так, від вчителя залежить багато, адже він виховує не лише словом, а й всіма якостями своєї особистості. Діти, говорив Л. Толстой, переймаються прикладом у сто разів сильніше, ніж різними повчаннями. Особливо малеча копіює вчителя, наслідує його на кожному кроці. Вплив авторитетного педагога на учнів залишає свій відбиток на все їхнє життя. «Золотим правилом» науки виховання вважав К. Ушинський тезу: «Вчителеві треба бути таким, яким він хоче бачити своїх вихованців».

Головне завдання вчителя – навчати й виховувати.

Вважалося, що вчитель, як носій знань, передає їх учням, і чим обізнаніший він сам, тим краще засвоять науку діти. З часом, коли обсяг знань збільшився до неможливості, змінилось і бачення функції вчителя. Головним стало вчити здобувати знання самостійно. Цінність учительської праці почали вбачати в його умінні бути організатором процесу засвоєння знань. Вчитель створює умови для розвитку творчого потенціалу дитини, її саморозкриття.

Повертаючись, до головного висловлювання мого есе «Гуманність і творчість - два крила педагога!» хочеться побажати Вчителю, так, саме з великої літери, – ВЧИТЕЛЮ, – творчо палати, але не згоріти, любити своєю справою, учнів, мати завжди два крила, такі необхідні для польоту!

Мінєєва Анастасія
учениця 11 класу КЗШ №102
м. Кривий Ріг
Учитель:
Вербицька О. А.

4 місце, номінація «Не поспішайте дорослішати!» **ЩО ТАКЕ ДИТИНСТВО?**

Коли я була маленькою, то завжди мріяла скоріше вирости. Мені здавалося, що у дорослих життя набагато цікавіше: вони можуть піти, куди схочуть, вміють користуватися складними пристроями та керувати автомобілем, можуть самі обирати одяг та не спати після обіду... А батьки тільки посміхалися та казали не поспішати, і що вони віддали б багато, аби знову стати дітьми.

Зараз ми вже підлітки, тому можемо спробувати зрозуміти, що то за пора життя – дитинство. Це світлий безтурботний час, коли щохвилини відкриваєш для себе щось нове, а поруч з тобою люблячі люди, завжди готові допомогти. Мати вчить читати по книжках з великими картинками, тато намагається пояснити, що й як працює. Дідусь із бабусею завжди раді нашим візитам. Вони ще молоді й енергійні. Бабуся готує смакоту та сподівається, що все це з'їм я одна. Дідусь проводить екскурсії по саду, який здається мені величезним.

Перші друзі – сусідські діти, хлопці й дівчата різного віку. Перші сварки та розуміння, що люди бувають різні, дехто легко може образити.

Дитинство накладає відбиток на все життя людини, бо саме в цей період формуються основні риси характеру та світобачення, здібності та таланти. Я знаю декілька підлітків з нещасливих сімей, так їм і досі важко спілкуватися з іншими та досягати успіхів у навчанні.

Я вдячна своїм батькам за те, що моє дитинство було щасливим. Я не була розпещеною дитиною, проте мала усе необхідне, а головне – їхню турботу та увагу. Я хотіла б, щоб теплі почуття, які викликають дитячі спогади, допомагали нам долати труднощі дорослого життя.

Лаврова Мирослава
учениця 11 класу КЗШ №102
м. Кривий Ріг
Учитель:
Вербицька О. А.

4 місце, номінація «Добро добром згадують»

В українських творах велике місце займає поезія присвячена людським чеснотам. Та саме доброті відведена більша роль. У народній творчості є багато приказок про добро: «Раз добром налите серце ввік не охолоне», «Людяність дорожча за багатство», «Щирому й Бог помагає». Не дарма люди так говорять.

Кожна людина хоче, щоб до неї добре ставилися люди, які її оточують. Та щоб це сталося, треба випромінювати добро самому. «Добро добром згадують», – люди кажуть. Зробивши добрий вчинок на користь другій людині, вона його запам'ятає, і відповідь тим самим, в тяжку для тебе хвилину.

Випромінювати добро можна різними способами. Коли ти посміхаєшся незнайомій людині, ти робиш їй приємно, а отже даруєш добро. Та можна більш глобально подивитися. Зараз в нашій країні складна ситуація і волонтери, які збирають необхідні речі для воїнів, роблять добру справу. Усі люди, які допомагають бійцям на Сході країни, роблять добру справу.

В наш час існують професії, зв'язані з добрими намірами. Пожежники кожного дня гасять пожежі, зберігаючи ліси та наші домівки, поліцейські рятують людей від злочинців, патрулюють вулицями, зберігаючи наш спокій. Всі вони роблять добру справу, допомагають людям.

Одна з найскладніших, відповідальніших професій, пов'язана з добрими намірами, є лікар. Хто як не він кожного дня рятує життя сотням людей? Вибравши для себе професію лікар, я опиралася на її потрібність. Допомігши людині з'ясувати причину її хвороби і вирішити її, я зроблю добру справу. Мені подобається бачити посмішку на обличчях людей. А я хочу зробити цю посмішку здоровою та ще гарнішою. Так, моя майбутня професія лікар-стоматолог.

У наш час світ став жорстоким, злим і підступним. Не має тієї казки, яка була на вулицях 20-40- років тому. Тоді люди були привітливіші, добріші і більше посміхалися. Люди не боялися вийти ввечері на вулицю в магазин, бо було все мирно. Вони навіть побумати не могли, що в них вкрадуть сумку або взагалі зашкодять здоров'ю. Зараз же ця думка не полишає нас і в світлий день.

Тому, хочеться якомога більше внести добра в цей світ. Щоб після розмови зі мною у людей був гарний настрій, вони посміхалися та були щасливими. «Якщо хочеш хорошого, не роби поганого». Ця приказка повинна бути життєвим кредо всіх людей, тоді наш світ буде добрим і все в нас буде добре.

Ільченко Ірина
учениця 11 класу КЗШ №102
м. Кривий Ріг
 Учитель:

Вербовицька О. А.

4 місце, номінація «Освіта й сучасність»

ГУМАННІСТЬ І ТВОРЧІСТЬ – ДВА КРИЛА ПЕДАГОГА!

Учитель – це покликання, учительство – це служіння, а не праця. Тому вчитель має працювати не ради заробітку, не для виживання чи прожитку, а для виконання своєї місії на землі. Ідеальний учитель - це такий, для якого вчительство - сенс життя.

Він повинен бути творчою особистістю, добре володіти знаннями. Також вчитель повинен постійно вигадувати цікаві уроки для того, щоб дітям було цікаво. Я вважаю, що вчитель має бути творчим, добрим, старанним, людським, цілеспрямованим. Найважливіше у педагогічній діяльності – це гармонія у стосунках з учнями, їх батьками та колегами, постійний творчий пошук і самовдосконалення.

Гуманний підхід до дитини полягає в тому, щоб бачити в ній людину, яка росте, стає дорослішою; підтримувати в ній прагнення ставати такою. Щоб забезпечити розвиток дитини у дорослий світ, слід: поважати її гідність, визнавати її права на вибір поведінки, виявляти інтерес до неї, співчувати, співпереживати успіху чи невдачі, сприймати як індивідуальність, проголошувати її досягнення та достоїнства. Потрібно враховувати процес саморозвитку, з повагою ставитися до виявлення дитиною своєї власної думки, її свідоме намагання реалізувати свої можливості, не допускати конфліктних ситуацій. Нині стосунки між дорослими та дітьми будуються навколо успіхів у навчанні. Акцент робиться на здобутті знань, набутті вмінь, навичок.

Сучасне життя беззупинно змінюється і з кожним роком у дітей з'являються нові інтереси та нові ідеали, але, щоб здобути довіру та повагу у школярів, вчителю не обов'язково поділяти їх погляди, але знати про них просто необхідно. По-справжньому гарний педагог повинен проявляти максимальну делікатність у відносинах з дітьми. Необхідно враховувати, що все сказане ним може суттєво вплинути на інтелектуальний та духовний розвиток дитини.

Учитель – це один з найважливіших чинників, котрий впливає на особистість. Я гадаю, що людина, котра передає нам свої знання, завдяки якій ми вчимося пізнавати світ, любити добро, поважати інших та просто бути хорошими людьми, має володіти всіма найкращими якостями. Сучасний учитель, на мою думку, повинен викладати свій предмет так, щоб дитина сама була зацікавлена ним, намагалася наслідувати вчителя, черпати від нього собі знання. У моїй уяві вчителі є провідниками у доросле життя, котрі збагачують нас всіма дорогоцінними дарами науки, що і є для мене неоціненним скарбом.

Гук Анна
учениця 10 класу КЗШ №102
м. Кривий Ріг
 Учитель:

Вербовицька О. А.

4 місце, номінація «Світ починається з доброти»

ДОБРО ПОЧИНАЄТЬСЯ З ТЕБЕ

Кожен хоч раз в житті замислювався над тим, що таке добро? Добро – це світле, приємне і радісне почуття, яке дарує людям посмішки, щастя. У кожній людині існує своє визначення добра. Для деяких бути добрим – це не обманювати і не кривдити слабких, для інших – нікого не підводити і допомагати людям. Та більшість людей, потребуючи допомоги від інших, самі нічого не роблять і забувають – добро починається з нас.

Доброта – це найпрекрасніше почуття на землі. Завдяки йому наш світ стає щасливішим і прекраснішим, він наповнюється любов'ю. Але робити добро потрібно від усього серця, і тільки в цьому випадку воно буде приносити радість, робити людей

сильними й щасливими. Добро вчить піклуватися про свого ближнього, і не забувати про те, що навколо нас дуже багато людей, які потребують нашої допомоги. Всі зайняті своїми проблемами, їх не цікавлять проблеми інших. Це говорить про егоїзм людей, вони не відчувають навколишній світ, не помічають його. Допомагаючи один одному, ми робимо світ краще. У місці, де править злість, ненависть, жорстокість, треба завжди залишатись собою, показувати іншим приклад, адже змінюючи себе, ми змінюємо світ.

Отже, доброта є основою всіх найкращих людських якостей. Треба пам'ятати: доброта завжди повертається. Усі ми люди, всі ми різні, але єдине, що повинно бути спільним – добро і бажання допомагати іншим. Потрібно забувати образи, але ніколи не можна забувати доброту!

Греченко Марія
учениця 11 класу КЗШ №102
м. Кривий Ріг
Учитель:
Вербовицька О. А.

4 місце, номінація «Мої спогади дитинства»

Дитинство – чарівний світ, де збуваються всі мрії, бажання, забаганки. Люди розуміють цю істину тільки в дорослому віці. Цей період життя пролітає дуже швидко, але він найвеселіший, найбезтурботніший, найцікавіший. Це пора мрій, незабутніх моментів, щирості й радості. Я впевнена, кожна людина, згадуючи про своє дитинство, може сказати лише найприємніші слова.

Саме в цей період життя починає формуватися особистість. Уже з дитинства слід учитися бути вихованим, охайним, культурним. У цю пору батьки повинні пояснити своєму синові чи донечці речі, на яких будується подальше життя. Тато й мама мають виховати в дитині гарні риси характеру. Ще змалечку людина повинна жити в добрі, спокої, злагоді, ніжності, порозумінні, повазі – тоді й життя буде яскравішим, цікавішим.

Дитинство – період, коли майже все дозволено. Любляча мама купує найпрекрасніші ляльки для своєї донечки, а тато намагається догодити синочку з новою іграшковою машиною. Незабутні моменти з дитинства не покидають людей до кінця життя.

У цей щасливий період життя я багато часу проводжу на подвір'ї. З одного боку, я обожнювала грати з дівчатками, будувати хатинки для ляльок, вигадувати одяг для Барбі, а з іншого – любила гуляти з хлопчиками. Я часто бігала з ними, беручи участь у різноманітних іграх. Мабуть, усі розбивали коліна чи лікті, ганяючи на подвір'ї. Особливо весело у кожного проходила зима, адже це катання на санчатах, ковзанах, лижах. На Новий рік кожен з нетерпінням чекав Діда Мороза. Дитинство – незабутня пора найгарніших подарунків.

Мені дуже шкода людей, котрі провели найкращі миті життя в дитячому будинку. На жаль, у них не було ні матері, ні батька. Цей заклад робить людей жорстокими, злими, бо вони не відчувають того тепла, що дає родина. Дитина росте, відчуваючи себе нікому непотрібною. Це найстрашніша річ у житті – не мати батьків. У людей, які росли в дитячому будинку, немає незабутніх спогадів про проведення часу з батьками, найдорожчими людьми. Діти, котрі ще змалечку не звикли до затишку, любові, спокою, на жаль, ніколи не зможуть пережити ті моменти, які пережили інші, маючи люблячих маму й тата.

Отже, дитинство – незабутній період життя кожного. Це веселощі, радість, безперервний сміх, багато цікавих моментів. Саме в дитинстві ми щодня відкриваємо для себе щось нове, невідоме. Ми маємо завдячувати нашим батькам за наші щасливі ранні роки життя. Саме ці люди намагалися робити все, аби ми мали лише гарні спогади про дитинство.